

БАС РЕДАКТОР

Т.Т. Аяпова – ф.ғ.д., профессор

БАС РЕДАКТОР ОРЫНБАСАРЫ:

Г.О. Сейдалиева – PhD, қауымдастырылған профессор м.а.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Ж.А. Абуов – ф.ғ.д., профессор

Б.Е. Букабаева – ф.ғ.к., доцент

З.А. Кемелбекова – ф.ғ.к., доцент

З.Баданбекқызы – ф.ғ.к., доцент

К.Х. Абдрахманова - ф.ғ.к., университет профессоры

Ж.Б. Жауыншиева – пед.ғыл. магистрі., аға оқытушы

Али Али Шабан – PhD, Каир (Египет)

Фатима Шнан-Давен – PhD, (Франция)

Әлімсейіт Әбілғазы – ф.ғ.д., профессор (ҚХР)

У.И. Иноятова – п.ғ.д., (Өзбекстан)

Осман Кабадайы – PhD, (Турция)

НӨМІРГЕ ЖАУАПТЫ ТҰЛҒА:

*С.Е. Есенаман – магистр, аға оқытушы және
(кезек бойынша редколлегия мүшелері)*

ҒЫЛЫМИ РЕДАКТОРЛАР:

Г.О. Сейдалиева – PhD, қауымдастырылған профессор м.а. (қазақ/орыс тілі)

С.Е. Есенаман – магистр, аға оқытушы (ағылшын тілі)

С.С. Есимқулова – пед.ғыл. магистрі., аға оқытушы (қазақ/ағылшын тілі)

Е.З. Есбосынов – ф.ғ.к., доцент (түрік тілі)

*Журнал Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігіне
12.02.2013 жылы тіркеліп, №13343-Ж куәлігі берілді.*

Шығарылу мерзімі жылына 4 рет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Аяпова Т.Т. – д.ф.н., профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

Сейдалиева Г.О. – PhD, ассоциированный профессор

СОСТАВ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Абуов Ж.А. – д.ф.н., профессор
Букабаева Б.Е. – к.ф.н., доцент
Кемелбекова З.А. – к.ф.н., доцент
Баданбекқызы З. – к.ф.н., доцент
Абдрахманова К.Х. – к.ф.н., профессор университета
Жауыншиева Ж.Б. – магистр пед наук, старший преподаватель
Шабан Али Али – PhD, Каир (Египет)
Шнан-Давен Фатима – PhD, (Франция)
Әбілғазы Әлімсейіт – д.ф.н., профессор (КНР)
Иноятова У.И. – д.п.н., (Узбекистан)
Кабадайы Осман – PhD, (Турция)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ ЗА ВЫПУСК ЖУРНАЛА:

Есенаман С.Е. – старший преподаватель, магистр пед.наук

НАУЧНЫЕ РЕДАКТОРЫ :

Сейдалиева Г.О. – PhD, ассоциированный профессор (казахский/русский язык)
Есенаман С.Е. – магистр пед. наук, старший преподаватель (английский язык)
Есимкулова С.С. – магистр пед.наук, старший преподаватель (казахский/английский)
Есбосынов Е.З. – к.п.н, доцент (турецкий язык)

*Журнал зарегистрирован в Министерстве культуры и информации
Республики Казахстан 12 февраля 2013 г. №13343-Ж*

Периодичность 4 раза в год

EDITOR-IN-CHIEF

T.T. Ayapova – *doctor of Philological sciences, professor*

EDITOR-IN-CHIEF’S ASSISTANTS:

G.O. Seydalieva – *PhD, associate professor, senior teacher*

EDITORIAL STAFF:

Zh.A. Abuov – *doctor of philological sciences, professor*

B.E. Bukabayeva – *candidate of philological sciences, associate professor*

Z.A. Kemelbekova – *candidate of philological sciences, associate professor*

Z.Badanbekkyzy – *candidate of philological sciences, associate professor*

K.Kh. Abdrakhmanova – *candidate of philological sciences, university professor*

Zh.B. Zhauynshieva – *master of pedagogical sciences, senior teacher*

Ali Ali Shaban – *PhD, Kair (Egypt)*

Fatima Shnah-Daven – *PhD, (France)*

Alimseyit Abilkazy – *PhD, (China)*

U.I. Inoyatova – *doctor of Philological, (Uzbekistan)*

Osman Kabadayı – *PhD, (Turkey)*

EXECUTIVE SECRETARY:

S.Yessenaman – *MA, senior teacher*

SCIENTIFIC EDITORS:

G.O. Seydalieva – *PhD, associate professor, senior lecturer (Kazakh/Russian language)*

S.Y. Yessenaman – *MA, senior teacher (English)*

S.S. Esimkulova – *master of pedagogical sciences, senior teacher (Kazakh/English)*

E.Z. Yesbosynov – *candidate of philological sciences, associate professor (Turkish language)*

*Journal is registered at the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan (Certificate №13343-J) 2013, February 12*

Periodicity 4 times a year

**ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ
ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION**

МРНТИ 14.35.09

Ержекен Құралай Ермекқызы¹

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан
2 курс магистранты
Букабаева Б.Е.

*1Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Ф.ғ.к., аға оқытушы
Алматы қ., Қазақстан*

**МОДУЛЬДІК ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ
МОТИВАЦИЯНЫ АРТТЫРУ ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ**

Аңдатпа

Осы мақалада модульдік оқыту технологиясы негізіндегі қосымша білім беру жүйесінде студенттерге шет тілін оқыту бағдарламасын құру негіздері қарастырылған. Оны құру алгоритмі берілген, оның құрылымы мен құрамдас бөліктері сипатталған. ЖОО-да оқитын студенттердің ерекшеліктеріне және оларды бағдарлама құруда ескеруге ерекше назар аударылады. Сонымен қатар, мақалада студенттердің өз қажеттіліктерін, қоғам мен мемлекеттің сұранысын ескере отырып, модульдік оқытудың проблемалары, перспективалары және практикалық қолданылуы, сондай-ақ студенттердің қызығушылығын арттырудың тәсілдері көрсетілген. Оқу процесінің өндірістік қабілеттілігі оны толығымен басқарылатын ету болып табылады. Студентке бағдарланған оқытуға назар аудару бізді блоктық-модульдік технологияны меңгеру қажеттілігіне жетелейді, өйткені оқытушы тек білім беріп қана қоймай, сонымен қатар білім алушыларға осы білімді меңгеруге, өзін және мүмкіндіктерін объективті бағалауға, өз бетімен жұмыс істеуге және жауапкершілікке тәрбиелеуі керек.

Кілт сөздер: модульдік оқыту технологиясы, студенттерге шет тілін оқыту принциптері, шет тілін оқыту әдістемесі, модуль, шет тілі коммуникативтік-мәдени құзыреттілік.

Ержекен Құралай Ермекқызы¹

¹Казахский Национальный Педагогический университет имени Абая, г.Алматы, Казахстан

**МОДУЛЬНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ В
ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ**

Аннотация

В данной статье рассматриваются основы создания программы обучения иностранному языку обучающихся в системе дополнительного образования на основе модульной технологии обучения. Представлен алгоритм его создания, описаны его структура и компоненты. Особое внимание уделено характеристикам студентов, обучающихся в вузах, и их учету при создании программ. Кроме того, в статье показаны проблемы, перспективы и практическое применение модульного обучения с учетом собственных потребностей учащихся, запросов общества и государства, а также способы повышения интереса учащихся. Продуктивность процесса обучения заключается в том, чтобы сделать его полностью управляемым. Ориентация на личностно-ориентированное обучение приводит нас к необходимости изучения блочно-модульной технологии, ведь преподаватель должен не только передавать знания, но и воспитывать учащихся к получению этих знаний, объективно оценивать себя и свои возможности, работать самостоятельно и брать на себя ответственность.

Ключевые слова: модульная технология обучения, принципы обучения студентов иностранному языку, методика обучения иностранному языку, модуль, иноязычная коммуникативная и культурологическая компетентность.

Yerzheken Kuralay Ermekkyzy¹

¹Abai Kazakh National pedagogical university, Almaty, Kazakhstan

MODULAR LEARNING TECHNOLOGY AS A WAY TO INCREASE MOTIVATION IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

This article deals with the basics of creating a foreign language training program for students in the additional education system based on modular learning technology. The algorithm of its creation is presented, its structure and components are described. Particular attention is paid to the characteristics of students studying at universities and their consideration in program creation. In addition, the article shows the problems, perspectives and practical application of modular education, taking into account students' own needs, the demands of society and the state, as well as ways to increase students' interest. The productivity of the learning process is to make it completely manageable. Focusing on student-oriented teaching leads us to the need to learn block-module technology, because the teacher should not only impart knowledge, but also educate students to acquire this knowledge, objectively evaluate themselves and their capabilities, work independently and take responsibility.

Key words: modular teaching technology, principles of teaching students a foreign language, methods of teaching a foreign language, module, foreign language communicative and cultural competence.

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру жүйелеріне ғылыми-техникалық прогрес жағдайында адамдарды еңбекке тиімді дайындау үшін күрделі міндеттер қойып отыр. Оның негізгі міндеті педагогикалық жүйелерді қайта құрудың және олардың тиімді жұмыс істеуінің теориялық негіздерін қалау болып табылады. Әртүрлі педагогикалық жүйелерде әлі күнге дейін ескірген оқыту әдістері мен формалары қолданылуда. Олар уақыт сынынан өткенімен, оқу процесін белсендіру және даралау, оқушылардың дербестігін арттыру, оқушыларға тиімді білім беру және солардың негізінде дағдыларды қалыптастыру мәселелерін шешуге жеткіліксіз екені сөзсіз. Бұл мәселелерді кешенді шешу 60-жылдары АҚШ-та құрылған және ағылшын тілді елдер мен Батыс Еуропада тез тараған модульдік оқытуға мүмкіндік береді [1. 36]. Айта кету керек, шетелдік авторлардың еңбектері негізінен модульдік оқытуды тәжірибеде қолдану мәселелерімен айналысады. Бұл тіпті жаһандық ауқымда модульдік оқытуды зерттейтін және сол арқылы оны практикалық қолдану мүмкіндіктерін кеңейтетін теориялық жұмыстардың анық жетіспейтінін түсіндіреді. Бұл міндеттерді шешуге үздіксіз білім беру аспектісінде жалпы білім беру мекемелері соның ішінде жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйелері қатысады. Олардың іс-әрекетінің тәжірибесі мен нәтижелері білім сапасын арттырудан, оқушылардың дербестігін, білім мазмұнын дараландырудан тұратын педагогикалық процесті жетілдірудің жаңа тәсілдерінің қажеттілігін көрсетеді. Бұл міндеттерді табысты шешу үшін әртүрлі педагогикалық жүйелерде модульдік оқытуды қолдану қажет.

Модульдік оқытуға педагогикалық дайындық – мұғалімдерден жоғары педагогикалық және пәндік біліктілікті талап ететін еңбекті көп қажет ететін жұмыс. Модульдік оқытудың негізгі құралы – модульдік бағдарлама – мұғалімдер мен студенттерге әдістемелік кеңес беруге арналған модульдік бағдарламаның бөліктерінде қолданылатын оқыту әдістерінің кең спектрін иеленетін үздік мамандар жасайды. Осыған байланысты модульдік бағдарламамен жұмыс істейтін мұғалімдер мен студенттер педагогикалық үдеріс барысында субъект-субъект режимде әрекет етуге мүмкіндік береді, оқытудың кең ауқымды әдістерін, оның ішінде Я. А.Коменскийдің және қазіргі заманғы әдістерді қолдануға мүмкіндік береді.

Студент пен оқытушының субъекті-субъектілік өзара әрекеттесуімен идеалды режимде жүзеге асырылатын модульдік оқытуды ұйымдастыру кезінде, әсіресе бірден үш параметрге негізделген оқыту әдістерінің жиынтығын таңдау маңызды: 1. Жаңа ақпарат беру мүмкіндігі. 2. Оқушылардың іс-әрекеті. 3. Мұғалімнің іс-әрекеті.

Кеңес Одағында модульдік оқытуды қолданудың алғашқы әрекеттері Литвада жасалды: Литва КСР Министрлер Кеңесі жанындағы Халық шаруашылығы басшылары мен мамандарының біліктілігін арттыру институтында, сондай-ақ Вильнюс университетінде (ВУ) және Каунас политехникалық институты (КПИ) теориялық зерттеулер жүргізілді [1. 18 б].

Модульдік деп аталатын оқытудың жаңа түрінің тиімділігі оның динамизмімен байланысты, ол

элементтердің, модульдердің, элементтер мен модульдердің мазмұнының өзгергіштігінен тұрады; оның икемділігі оқушының білім деңгейін, қажеттіліктерін, жеке іс-әрекет қарқынын анықтау мақсатында бірнеше рет қайталанатын диагностика негізінде оқытуды саралаумен және даралаумен байланысты. Оқытудың бұл түріндегі мақсаттар іс-әрекет әдістері мен іс-әрекет тәсілдері тұрғысынан тұжырымдалады және таным циклдері мен қызметтің басқа түрлерінің циклдарына бөлінеді. Модульдік оқыту циклдері проблемалық жағдаймен (тапсырма) өзара байланысты.

Ересектер үшін шет тілін үйренудің кең таралған түрлерінің бірі қысқа мерзімді курстар болып табылады. Олар оқу процесін шынайы қарым-қатынас шарттарына барынша жақын құруға мүмкіндік береді және қысқа мерзімде практикалық нәтижелер береді. Ересек аудиторияға арналған шет тілін оқыту курсының бағдарламасын жасағанда, олар шет тілін оқытуда өздерін дәлелдегенімен, оқыту әдістерінің, формалары мен құралдарының тиімсіздігіне әкелетін ересектердің ерекшеліктерінен бастау керек. Ересектердің жасы, жынысы, денсаулық жағдайы, қабілеттері, отбасылық жағдайы және кәсіби қызметі сияқты жеке ерекшеліктеріне қарамастан, біз ересек студенттердің сол ортақ ерекшеліктерін атап өтсем. Қосымша білім беру жүйесінде шет тілін оқытудың педагогикалық процесін құруда шешуші мәнге ие:

- 1) ересек студент өзін жеткілікті дәрежеде жеке және әлеуметтік тәжірибесі бар (мектепте және университетте шет тілін үйрену тәжірибесін қоса алғанда) тәуелсіз тұлға ретінде таниды;
- 2) ересек студент (көп жағдайда) тілді үйренуге ішкі мотивациясы жоғары;
- 3) кәмілетке толған студенттің негізгі мақсаты – шет тілін практикалық меңгеру;
- 4) ересек оқушы бірден нәтижеге ұмтылады, және де дереу алған білімдерін үйде және жұмыста қолдануға ұмтылады;
- 5) ересек адам оқытудың мазмұны мен нәтижелеріне жоғары талаптар қояды; мұғалімді, оның шеберлігін және білім деңгейін сыни бағалайды;
- б) ересек студент материалды оқудың өзіндік, қалыптасқан тәсілі бар және материалды оқу тактикасын өзгертуге тырысқанда консервативті болуы мүмкін; көптеген ересектер материалды «ерекшеден жалпыға» берілгенде қабылдауға құлықсыз, бірақ материалдың «ережеден практикаға» анық, логикалық байланысқан және схемалық берілуіне сүйенеді [2. 89 б].

Ересектер шет тілін үйренудің жоғарыда аталған ерекшеліктерін ескере отырып, қысқа мерзімді курстар бағдарламасын құрудың негізгі талаптарын анықтаймыз:

- сөйлеу дағдылары мен дағдыларын қалыптастыруға курстың практикалық бағыттылығы;
- өздігінен білім алудың басымдылығы;
- студенттер үшін нақты қажеттіліктер мен жеке маңыздылықты ескере отырып, мазмұнды таңдау; тілдік материалға деген оң көзқарасты ояту;
- шет тілін білу деңгейіне де, алға қойған өмірлік мақсатына да сәйкес келетін бағдарламаны таңдау;
- жаңа тілдік материалды кеңейтілген және жүйелі түрде беру;
- оқу курсының мазмұны жағынан да, оқу үдерісін ұйымдастыру жағынан да икемділігі; өзін-өзі басқаруға өту;
- тәрбие әдістерінің, құралдары мен формаларының алуан түрлілігі мен өзгермелілігі.

Қойылған мақсаттарға жету үшін мұғалімнің алдында ересектерге шет тілдерінің әртүрлі аспектілері мен шетел сөйлеу әрекетінің түрлерін үйретудің ең жақсы технологияларын, қарқынды әдістері мен әдістерін таңдау мәселесі тұр.

ЖОО-да оқитын студенттерге арналған шет тілі курсын құру талаптарына жауап беретін тиімді технологиялардың бірі модульдік технология болып табылады (С. Я. Батышев, Ю. Б. Кузьменкова, Е. В. Сквин, П. И. Третьяков, В. В. Шоган, П. А. Юцявичене, М. А. Чошанов, т.б.) Модульдік білім беру ТМД елдерінде соның ішінде Ресей мемлекетіне ХХ ғасырдың 80-жылдардың аяғында зерттеуші П. А. Юцявичене мен оның шәкірттерінің еңбегінің арқасында келді [3. 116 б].

Зерттеудің авторлары модульдік технология негізінде оқытудың мақсатын «оқыту мазмұнының икемділігін қамтамасыз ету, жеке тұлғаның жеке қажеттіліктері мен оның білім деңгейіне бейімделу» арқылы жеке тұлғаның дамуына барынша қолайлы жағдай жасаудан анықтайды.

Модульдік технология негізінде ЖОО-да білім алатын студенттерге арналған шет тілі курсын құрудың мақсаттылығы дәлелденді.

біріншіден, Болон процесінің талабы бойынша білім беру бағдарламаларын модульдік ұйымдастыруға көшу;

екіншіден, студенттердің жеке және кәсіби қажеттіліктерін қанағаттандыру мүмкіндігі;

үшіншіден, бұл қазіргі дидактикалық теориялардың ең жақсысын бойына сіңірген және мазмұнды таңдауда, оны көрсетуде және бақылау формаларында әртүрлі тәсілдерді сәтті біріктіруге мүмкіндік беретін бірден-бір технология.

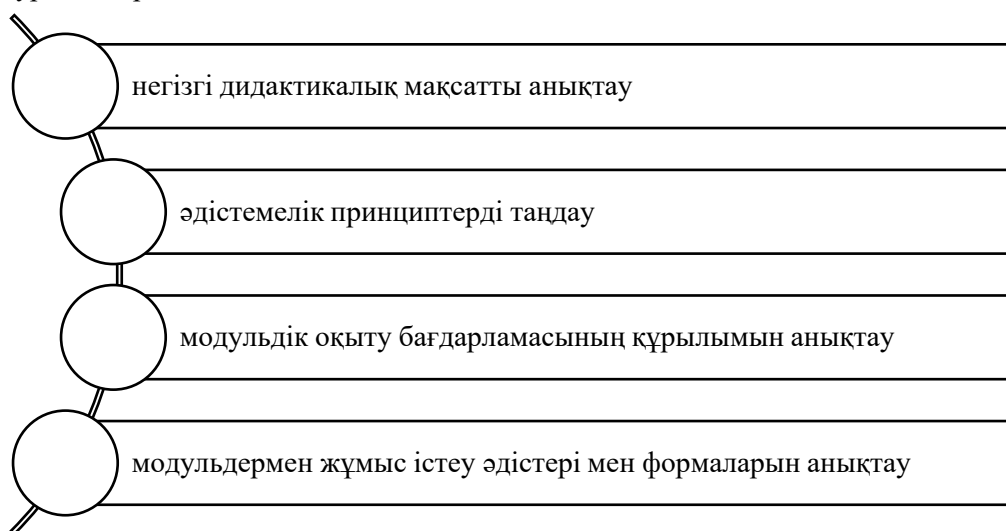
Шетел тілін оқытудың модульдік технологиясы – бұл бір жағынан материалдың бірізді, алгоритмдік және анық құрылымдауын құруға мүмкіндік беретін, екінші жағынан икемді құрылымдардан-блоктардан немесе модульдерден тұратын дербес дидактикалық жүйе. оқу материалын оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімдеуге және оған жұмыстың әртүрлі әдістері мен формаларын біріктіруге мүмкіндік береді.

Модульдік оқыту технологияларының орталық тұжырымдамасы оқу материалының толық автономды үлкейтілген бірлігі болып табылатын модуль болып табылады.

Зерттеу материалдар мен әдістері.

Бұл зерттеудің мақсаты модульдік оқыту тәсілінің үдерісінде студенттердің мотивациясын арттыру тәсілін анықтау болды. Зерттеу жұмыстарын жүргізу барысында теориялық сонымен қатар эмпирикалық әдістер қолданылды. Магистрлік зерттеу филология факультетінің 1 курс студенттеріне жүргізілді. Жалпы зерттеу барысында бұл экспериментке 14 студент қатысты.

Қарастырылып отырған модульдік технологияны жүзеге асырудың негізгі құралы білім беру жүйесіндегі модульдік технология негізінде ЖОО-да оқитын студенттерге арналған шет тілін оқыту курсының бағдарламасы (қысқа мерзімді шет тілі курстары) болып табылады. Қосымша білім беру жүйесіндегі студенттерге арналған шет тілі курсы, атап айтқанда ағылшын тілі курсының бағдарламасын жасау алгоритмін құрдым. Модульдік технология негізінде шет тілін оқыту үдерісін жобалау сызба түрінде суретте көрсетілген төрт кезеңді жүзеге асыруды көздейді. Схемалық түрде 1 суретте көрсетілген.

Сурет 1. Модульдік технология негізінде білім беру жүйесінде студенттерге арналған ағылшын тілі курсының бағдарламасын құрастыру алгоритмі.

Шет тілін оқыту когнитивтік-коммуникативтік тәсіл негізінде жүзеге асырылуы керек: тілдік және сөйлеу материалын түсінумен қатар коммуникативтік әдістерді қолдану тілдік ортаның жетіспеуіне және білім алушылардың тіл ортасының болмауына байланысты болуы мүмкін. Сондықтан курс бағдарламасының негізгі дидактикалық мақсаты – ересек студенттердің тек коммуникативтік құзыреттілігі ғана емес, сонымен қатар мәдениет аралық құзыреттілік негіздерін қалыптастыру және дамыту, онсыз бір елдің ана тілінде сөйлейтін адамдарымен мәдениет аралық байланыстар мен алмасуларды жүзеге асыру мүмкін емес.

Модульдік технология негізінде ЖОО-да білім алатын студенттерге арналған шет тілін оқыту курсының бағдарламасын жасау барысында мен шет тілдерін оқытудың жалпы дидактикалық принциптерін, шет тілдерін оқытудың ерекше әдістемелік принциптерін, модульдік оқыту принциптерін қарастыра отырып, қорытындылап, ең маңыздыларын анықтадым.

Нәтижелері

Менің құрастырған әдістемелік принциптерімнің тобы мыналардан тұрады:

1) икемділік принципі модульдік бағдарламаны және сәйкесінше модульдерді оқыту мазмұнын және оны меңгеру жолдарын студенттің жеке қажеттіліктеріне бейімдеу мүмкіндігін қамтамасыз ету оңай болатындай етіп құруды талап етеді;

- 2) оқытудың жүйелілігі мен бірізділігі принципі;
- 3) оқытудың коммуникативтік бағыттылығының принципі – зерттеу объектісі тілдік жүйе емес, сөйлеу әрекетінің әртүрлі түрлерінде шет тілінде тікелей қарым-қатынас болып табылатынын түсіну;
- 4) нақты қажеттіліктер мен тұжырымдалған сұраныстарды ескере отырып, шет тілін оқыту процесін ұйымдастыруға және жүзеге асыруға мүмкіндік беретін оқытудың контекстік принципі;
- 5) өз ана тілінде сөйлейтіндердің тілі мен мәдениетін меңгерудегі студенттердің өзіндік ішкі белсенділігінің көрінісін көрсететін белсенділік принципі мен өз бетінше білім алудың басымдығы;
- 6) педагогикалық процестің барлық компоненттерін мұғалімнің де, студенттердің де таңдау еркіндігін білдіретін элективті білім беру принципі;

Мен ұсынып отырған ЖОО- да оқытын студенттерге арналған шет тілін модульдік оқыту бағдарламасының моделі мынадай құрылымға ие: бағдарламалық төлқұжат, негізгі блок, әдістемелік нұсқаулық немесе оқушыларға арналған блок-схема және басқару блогы. Бағдарлама паспорты бағдарламаның барлық негізгі әдістемелік компоненттерінің сипаттамасын қамтиды және ең алдымен оқытушыға арналған. Қойылған кешенді дидактикалық мақсат төрт модульдік блоктың жиынтығымен ұсынылған сипатталған бағдарламаның негізгі мазмұн блогының құрылымын анықтайды:

- 1- блок «Жалпы ағылшын тілі» (мазмұнның әлеуметтік тақырыптары);
- 2- блок «Іскерлік ағылшын тілі» (іскерлік ағылшын тілі);
- 3- блок «Академиялық ағылшын тілі» (ағылшын тілі студенттерге, аспиранттарға және зерттеушілерге арналған).

Модульдік блоктардың әрқайсысы өздерінің нақты міндеттерін шешуге арналған, бірақ сонымен бірге ұқсас құрылымға ие белгілі бір типтегі модульдерді қамтиды.

Бөлінген блоктар қойылған белгілі бір күрделі дидактикалық мақсатқа жету бағытында біртұтас тұтастықты білдіреді, бірақ олар белгілі бір алға қойылған өмірлік мақсатты шешу үшін өз бетінше қолданылуы мүмкін.

Мысалы, ағылшын тілі грамматикасының негіздерін меңгеру сияқты мақсатқа жету үшін тақырыптар және таңдалған тілдік және сөйлеу материалы, сондай-ақ интерактивті әдістер мен оқыту құралдары бойынша мақсатқа сәйкес келетін бірінші блок таңдалады. Алға қойған мақсатқа жеткеннен кейін студент негізгі модуль блогын меңгеруге кірісе отырып, білімін жалғастыра алады. Тіл және сөйлеу материалы ағылшын тілін меңгеру деңгейлерінің еуропалық жүйесіне сәйкес А1-ден В1-ге дейінгі меңгеру деңгейлеріне сәйкес 1-3модульдерде орналасқан. Блоктағы модульдер санын осы санаттағы студенттердің танымдық бейімділігіне және қажеттіліктеріне қарай оқытушы толықтыра алады. Сонымен қатар, модуль ең кіші дидактикалық бірлік емес, ол лексикалық-функционалдық принцип бойынша өзара біріккен білім беру элементінен тұрады. Блоктағы әрбір модуль - студент модуль блогын және тұтастай бағдарламаны құру және зерттеу траекториясын анық көре алатындай нөмірленуі керек. Әрбір модульдің құрылымын қысқаша түрде негізгі мазмұнды және оны меңгеруге арналған қысқаша нұсқаулықты көрсететін шағын блок-схемамен көрсеткен жөн.

Мен әрбір модуль блогын оқуды бастамас бұрын тестілеу жүргізіп, әрбір модульді зерттеу нәтижелері бойынша аралық және қорытынды бақылауды жүргізуге арналған модульдік басқару блогын бөлек бөлдім. Барлық тест тапсырмалары шетел тілін білудің мәлімделген деңгейлеріне сәйкес келетін Cambridge ESOL емтихан форматында құрастырылды. Бақылау функциясын жобалар түрінде жүзеге асырылатын қорытынды білім беру элементтері де орындайды. Бұл ретте мазмұндық модульдің, әдістемелік модульдің және басқару модулінің құрылымдық жағынан бірдей болуын қамтамасыз етуге ұмтылу қажет. Бұл білім беру үдерісіне қатысушылардың барлығына бірдей ережелер бойынша жұмыс істеуге мүмкіндік береді, сонымен бірге білім беру қабілетін сақтайды.

Модульдік технология негізінде бағдарламаның құрылымын анықтай отырып, оны құрайтын модульдік блоктарды және модульдердің өзін зерттеу жолын анықтау қажет. Оқу-әдістемелік әдебиеттерде оқыту траекториясының екі негізгі түрін ажыратады: ұлғайтылған элементтерді дәйекті зерттеуді көздейтін сызықтық және тармақталған, соған сәйкес жеке элементтерді элективті зерттеу мүмкін. Менің зерттеу контекстінде оқыту модульдерінің тармақталған траекториясы сызықтық модельге қатысты басымдық болып табылады және осы оқыту технологиясының негізгі артықшылықтарының бірі болып табылады деп есептеймін. Бұл модульдік бағдарлама дайын, толық дидактикалық элементтерді модульдік блок түрінде де, жеке модуль түрінде де оқшаулауға және студенттерге аудиторияның қажеттіліктерін қанағаттандыратын бірегей бағдарлама жасауға мүмкіндік береді.

Ұсынылған алгоритм бойынша модульдік бағдарламаны әзірлеудің соңғы кезеңі студенттерге арналған шет тілінде оқытудың әдістері мен оқу процесін ұйымдастыру формаларын таңдау болып табылады. Студенттер аудиториясының ерекшеліктерін зерттей келе, мен білім беру нысандары

арасындағы үйлесімді тепе-теңдікті сақтау және жеке, жұптық және топтық жұмысты тиісті дәрежеде пайдалану керектігін анықтадым. Осылайша, білім беру процесін құру барысында аралас формалар негізінде шет тілін оқыту қажет деген қорытындыға келдім.

Оқыту әдістерін таңдай отырып, мен шет тілімен жұмыс істеудің барлық кезеңдерінде оқыған материалды ауызша және жазбаша қарым-қатынас процесінде сөйлеу әрекетінің барлық түрлерінде оқыту және қолдану, мұғалімге емес, оқушыларға бағытталған әдістерге берілуі керек деген тұжырымға келдім.

Сондай ақ, П.Джарвис [4] жіктеуіне сүйене отырып, ең қолайлы әдістерге: миға шабуыл, миға шабуыл, конференциялық топ (шуз-топтар), балық аулау, топтық талқылау, сұхбат (сұхбат), тыңдау және бақылау (тыңдау және бақылау), «дөңгелек үстел» (панель), жобалар мен кейс-стадилер (жобалар мен жағдайлық есептер), рөлдік ойын (рөлдік ойын), симуляция (имитациялық), семинар (семинар), «қарлы кесек» (қарлы кесек), практикумдар (семинарлар) жатады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, ересектерге шет тілін оқытудың модульдік технологиясы отандық оқыту әдістемесі саласындағы соңғы жетістіктерді де, шет тілін оқыту мен оқыту технологияларын әзірлеудегі озық шетелдік тәжірибені де біріктіріп, табысты үйлестіруге мүмкіндік беретінін атап өткім келеді. Модульдік курс бағдарламасын құру үшін білімде жалпыдан жекеге өту қажет. Құбылыстың мәнін тұтас, жүйе ретінде түсініп, түсінгеннен кейін ғана оның нақты көріністерін анықтауға болады. Сондықтан модульдік технологияны енгізу оқу материалын қайта құрылымдау алгоритміне (оқу материалымен жұмыс істеудің әртүрлі формаларын және оқу-танымдық іс-әрекетті ұйымдастыру формаларын пайдаланудың нақты белгіленген тәртібі) негізделген білім мазмұнын құрылымдау бойынша қажырлы жұмысты талап етеді. Одан әрі сабақ блогының технологиялық картасы және пәндік модульдің технологиялық картасы, оның ішінде белгілі бір тақырып бойынша аяқталған сабақ блоктарының циклі, оқу жоспарының блогы, пәнді оқу мерзімі (тоқсан, жарты жыл, триместр) бойынша жоспар құрылады. Модульдің технология негізінде сабақ жоспарын дайындаудағы ерекше маңызды сәт оқу-танымдық іс-әрекетті ұйымдастырудың негізгі формаларын анықтау, бақылау нысандарын болжау және күтілетін нәтиже болып табылады. Әрбір модульмен жұмыстың басында оқытушы студенттерге модульдің қолданылу аясын, онымен жұмыс істеу тәртібін айтып, модульдік бағдарламаны немесе оны алмастыратын әдістемелік нұсқауды шығарады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. П. Юцевичен «Модульдік оқытудың теориясы мен тәжірибесі» 3-бет
2. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: учеб. пособие. 6-е изд., стер. М.: Академия, 2009. 335 с.
3. Юцявичене П. А. Теория и практика модульного обучения. Каунас: Швиеса, 1989. 227 с.
4. Jarvis P. Adult and Continuing Education. Theory and Practice. London and New York: Routledge, 1995.

МРНТИ 14.35.09

Аліхай А.А. ¹Шаяхметова Д.Б. ²

^{1 2}КазНПУ имени Абая

¹ Магистрант 2 курса, ² к.п.н., асс. профессор КОКСОН МОН РК

Алматы, Казахстан

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ BLENDED LEARNING В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ УЧАЩИХСЯ МЛАДШИХ КЛАССОВ

Аннотация

В настоящее время преподаватели иностранных языков в учебных заведениях сталкиваются с рядом проблем, требующих незамедлительного решения. Во-первых, сокращение учебного времени делает практически невозможным обучить школьников необходимым навыкам иностранного языка, используя только традиционные методы обучения. Во-вторых, основной тенденцией развития современной системы образования является ориентация на применение высокого образовательного потенциала компьютерных и телекоммуникационных технологий, предусмотренного концепцией модернизации образования что предполагает обязательное использование информационных и образовательных технологий (ИКТ) в образовательном процессе. В данной статье рассматривается уникальное использование информационных и образовательных технологий в преподавании иностранных языков для младших школьников. В статье предлагается образовательная концепция смешанного обучения, которая сочетает в себе все особенности информационных и образовательных технологий, и выявляется потенциал данного вида обучения как средства повышения эффективности учебного процесса. Для написания данной работы были использованы следующие методы: анализ научных статей касательно педагогики, а также статьи о таком методе преподавания как blended learning. Актуальность данной работы заключается в решении проблемы мотивации учащихся к обучению в новых условиях требует современного подхода со стороны учителей, в частности более совершенных методик преподавания. Поэтому целью данной работы является повышение познавательной мотивации школьников в процессе изучения иностранного языка посредством использования методов смешанного обучения.

Ключевые слова. Основы Blended learning, обучение младших школьников, смешанное обучение, эффективность учебного процесса, информационно образовательные технологии.

Аліхай А.А.¹ Шаяхметова Д.Б.²

^{1,2} Абай атындағы ҚазҰПУ

^{1,2} 1 курс магистранты, Педагогика ғылымдарының кандидаты

Алматы қ., Қазақстан

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДА АРАЛАС ОҚЫТУДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Аңдатпа

Қазіргі уақытта оқу орындарындағы шет тілдерінің оқытушылары шұғыл шешуді қажет ететін бірқатар мәселелерге тап болып отыр. Біріншіден, Оқу уақытының қысқаруы оқушыларға тек дәстүрлі оқыту әдістерін қолдана отырып, қажетті шет тілі дағдыларын үйрету мүмкін емес етеді. Екіншіден, қазіргі заманғы білім беру жүйесін дамытудың негізгі үрдісі білім беруді жаңғырту тұжырымдамасында көзделген компьютерлік және телекоммуникациялық технологиялардың жоғары білім беру әлеуетін қолдануға бағдарлану болып табылады, бұл білім беру процесінде ақпараттық және білім беру технологияларын (акт) міндетті пайдалануды көздейді. Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларына шет тілдерін оқытуда ақпараттық және білім беру технологияларының бірегей қолданылуы қарастырылады. Мақалада ақпараттық және білім беру технологияларының барлық ерекшеліктерін біріктіретін аралас оқытудың білім беру тұжырымдамасы ұсынылады және оқу процесінің тиімділігін арттыру құралы ретінде оқытудың осы түрінің әлеуеті анықталады. Бұл жұмысты жазу үшін келесі әдістер қолданылды: педагогикаға қатысты ғылыми мақалаларды талдау, сондай-ақ blended learning сияқты оқыту әдісі туралы мақалалар. Бұл жұмыстың өзектілігі оқушыларды жаңа жағдайда оқуға ынталандыру мәселесін шешуде мұғалімдер тарапынан заманауи тәсілді, атап айтқанда оқытудың неғұрлым жетілдірілген әдістерін талап етеді. Сондықтан бұл жұмыстың мақсаты аралас оқыту әдістерін қолдану арқылы шет тілін үйрену процесінде оқушылардың танымдық мотивациясын арттыру болып табылады.

Кілт сөздер. Blended learning негіздері, бастауыш сынып оқушыларын оқыту, аралас оқыту, оқу процесінің тиімділігі, ақпараттық-білім беру технологиялары.

Alikhay A.A.¹ Shayahmetova D.B.²

^{1,2} Abay Kazakh National Pedagogical University

^{1,2} 1st year Master's Degree student, Candidate of Pedagogical sciences

Almaty, Kazakhstan

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE USE OF BLENDED LEARNING IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Abstract

Currently, teachers of foreign languages in educational institutions face a number of problems that require immediate solutions. Firstly, the reduction of school time makes it almost impossible to teach students the necessary foreign language skills using only traditional teaching methods. Secondly, the main trend in the development of the modern education system is the orientation towards the use of high educational potential of computer and telecommunication technologies provided for by the concept of modernization of education, which implies the mandatory use of information and educational technologies (ICT) in the educational process. This article examines the unique use of information and educational technologies in teaching foreign languages to younger schoolchildren. The article proposes an educational concept of blended learning, which combines all the features of information and educational technologies, and identifies the potential of this type of training as a means of improving the effectiveness of the educational process. To write this paper, the following methods were used: analysis of scientific articles on pedagogy, as well as articles about such a teaching method as blended learning. The relevance of this work lies in solving the problem of motivating students to learn in new conditions requires a modern approach on the part of teachers, in particular more advanced teaching methods. Therefore, the purpose of this work is to increase the cognitive motivation of schoolchildren in the process of learning a foreign language through the use of mixed learning methods.

Keywords. The basics of Blended learning, primary school education, blended learning, the effectiveness of the educational process, information and educational technologies.

Введение. Сегодня система образования требует от учителей не только владения современными информационными технологиями, но и умелого их использования в практике преподавания и образовательной деятельности. Меняющиеся потребности современных учащихся стимулируют инновации в системе образования, внедрение новых технологий, методов, подходов и образовательных моделей на различных этапах, начиная с младшего школьного возраста – начальной школы. Как показывает образовательная практика, использование ИКТ в учебном процессе значительно повысило эффективность овладения языком для учащихся всех возрастов, а также сделало процесс обучения более интересным и оказало положительное влияние на мотивацию учащихся. По этой причине все больше и больше школ используют технологии дистанционного обучения. С помощью компьютеров и образовательных программ активизируются различные виды речевой деятельности. В частности, легче и быстрее происходит понимание и распознавание языковых явлений, не совпадающих с родным языком, формируются языковые навыки, что очень важно на ранних этапах изучения языка.

Современные средние школы все чаще сталкиваются с проблемой низкой мотивации учащихся и недостаточной познавательной активности. Решение этих проблем в контексте новых образовательных требований требует от учителей современного подхода. Одна из важнейших задач, стоящих перед учителями в первые годы школьной жизни – мотивировать учеников учиться, приобретать знания и научить их применять в процессе дальнейшего обучения. Учителя сталкиваются и с другой проблемой. Очень немногие дети имеют мотивацию к обучению, необходимую для того, чтобы вовлечь их в учебно-познавательную деятельность. Это необходимое условие для эффективного обучения [1].

Современное общество неразрывно связано с процессом информационных технологий. Информационные технологии внедряются повсеместно. Одной из приоритетных сфер информатизации современного общества является образовательная информация. Известно, что сегодня средние школы все чаще сталкиваются с проблемой низкой мотивации учащихся к обучению и недостаточной познавательной активности. **Актуальность** данной работы заключается в решении проблемы мотивации учащихся к обучению в новых условиях требует современного подхода со стороны учителей, в частности более совершенных методик преподавания. Одна из важнейших задач, стоящих перед детьми в первые годы школьной жизни, - научиться учиться и приобретать знания. Однако важно помнить, что не все дети начальной школы мотивированы к обучению и что дети не рождаются с желанием учиться, а приобретают его в процессе обучения. Мотивация необходима для того, чтобы "вовлечь" учеников в учебно-познавательную деятельность и сделать их активными участниками процесса обучения. Это одно из первых требований современности, поэтому формирование мотивации к обучению является необходимым условием эффективного обучения. Поэтому вопрос мотивации

обучения является актуальным. Поэтому **целью** данной работы является повышение познавательной мотивации школьников в процессе изучения иностранного языка посредством использования методов смешанного обучения [2].

Методы. Для написания данной работы были использованы следующие методы: анализ научных статей касательно педагогики, а также статьи о таком методе преподавания как *blended learning*.

Результаты и обсуждения. В большинстве случаев смешанное обучение означает, что учащиеся проводят часть времени в классе, а остальное время – онлайн, синхронно или асинхронно. Однако смешанное обучение может также относиться к практике использования цифровых ресурсов, таких как LMS, для формирования учебной программы и коммуникации, даже если все курсы проводятся в традиционном формате. Дистанционное обучение также называют смешанным обучением, в котором используются как синхронные, так и асинхронные форматы. Этот термин не следует путать с гибридным обучением, но он часто используется как синоним. Гибридное обучение является синхронным, когда вся группа учащихся учится вместе, одновременно, при этом только некоторые учащиеся посещают курс лично, а другие учатся дистанционно в режиме онлайн. Однако в смешанном обучении деятельность может быть синхронной или асинхронной. Например, сначала вся группа посещает лекцию в аудитории, а затем учащиеся проходят онлайн-тест или выполняют задания на онлайн-платформе для закрепления материала. Но, конечно, на практике гибридный и смешанный подходы можно комбинировать.

Существует бесчисленное множество моделей, которые можно использовать для внедрения смешанного обучения. Это гибкий подход, который позволяет учителям, преподавателям и тренерам адаптировать учебный процесс к конкретным целям обучения и аудитории. Однако существует семь основных моделей, которые не являются взаимоисключающими и могут комбинироваться определенным образом. Расширенная модель очного обучения. По сути, преподаватель или инструктор добавляет онлайн-мероприятия к привычной модели классной комнаты или лекции, заменяя, усиливая или дополняя традиционные методы обучения [3].

Изменение формата. Учащиеся переходят от одного вида деятельности к другому в соответствии с установленным графиком. Эти занятия всегда должны включать онлайн-обучение. Например, школьники могут посещать лекцию в аудитории, затем работать над групповым проектом, после чего проходить образовательную онлайн-игру или тест. Этот подход отличается от расширенной очной модели тем, насколько систематическими являются онлайн-сессии. Если обучение проходит в компьютерном классе, и школьники переходят к нему после традиционного очного занятия, такой подход называется ротацией лабораторий.

Смена рабочей зоны. Эта модель похожа на ротацию рабочих мест, но отличается тем, что преподаватель делит класс на группы, каждая группа занимается разными видами учебной деятельности, а через некоторое время группы меняются местами. Например, одна группа работает с преподавателем, другая – над собственным проектом, а третья – в Интернете. Обычно это происходит в одном помещении, где есть места, отведенные под разные виды деятельности. В зависимости от конкретных результатов и целей учащихся, зоны могут быть изменены в соответствии с траекторией обучения каждого ученика. Этот вариант известен как модель индивидуальной ротации.

Перевернутое обучение. В этой модели учащиеся изучают теорию, используя подготовленные преподавателем материалы (в современных реалиях это часто заранее записанные онлайн-уроки или целые курсы), обсуждают сложные темы в классе и применяют свои знания на практике. По сути, этот подход противоположен домашним заданиям и работе в классе. Обратное обучение имеет много преимуществ, но оно также возлагает большую нагрузку на преподавателей по подготовке материалов для самообучения и разработке практических и интерактивных уроков [4].

Смешанное изучение языка сочетает в себе аудиторное обучение (*Face-to-Face Learning*), дистанционное обучение (*Distance Learning*) и онлайн-обучение (*Online Learning*). Данные концепции составляют вместе *Blended learning*. Такое обучение позволяет учащимся приобретать такие навыки как:

- находить необходимый материал в режиме онлайн;
- выполнять тестовые или тренировочные задания;
- работать с дополнительными источниками информации, расширяя свой кругозор.

Дистанционное обучение – это система внеклассной работы, характеризующаяся взаимодействием преподавателей и студентов посредством информационно-коммуникационных технологий и интернет-ресурсов. Дистанционное обучение имеет много преимуществ и много недостатков, наиболее важные из которых необходимо учитывать. К преимуществам этого вида обучения относятся:

– Персонализированное внимание к каждому ученику (можно использовать различные средства коммуникации и социальные сети, позволяющие студентам просить преподавателя объяснить материал).

– Учащиеся могут принимать максимально возможное участие в процессе обучения.

– Преподаватели могут тестировать учеников, не участвуя в оценке.

– Гибкость в составлении расписания занятий (эта модель очень полезна, так как уроки не будут прерываться из-за болезни или погодных условий).

К недостаткам относятся:

– Отсутствие прямого ("живого") контакта с учителями или одноклассниками.

– Необходимость личного доступа в Интернет и использования технологий (планшеты, ноутбуки, ПК).

– Строгий контроль и самоконтроль (особенно сложно в начальной школе).

– Низкая скорость соединения может мешать учебному процессу (искажение видео/аудио сигнала) [5].

Дистанционное обучение является частью смешанного обучения Blended learning и совершенно новой формы обучения – электронного обучения. Оно помогает улучшить систему образования, но ни в коем случае не заменяет очные занятия в классе. Методы смешанного обучения направлены на создание уроков, доступных и мотивирующих учащихся, и особенно полезны, когда учебное время ограничено. Возможности, которые дает учителям смешанное обучение, позволяют нам эффективно организовать процесс изучения языка. Ученики имеют возможность следить за уроками в классе и общаться напрямую и "вживую" с преподавателями и друг с другом в режиме реального времени, а дома у них есть возможность изучать и практиковать материал с помощью обучающих онлайн-платформ.

Роль учителя, работающего в среде смешанного обучения, заключается в частичном контроле за деятельностью учащихся и, при необходимости, в консультировании учащихся по спорным вопросам (часто учащиеся спрашивают, почему определенный вариант ответа был выбран системой или почему определенный вариант ответа не может быть использован). Это делается в процессе преподавания материала. Школьники должны находиться в непосредственном контакте с преподавателем в режиме реального времени для отработки материала, решения проблем и улучшения коммуникативных навыков студентов с помощью языкового материала. Материал должен быть организован в режиме онлайн и лицом к лицу, и должны быть выбраны соответствующие виды деятельности (индивидуальная/парная/групповая работа) [6].

Правильный подход к смешанному обучению показывает, что учащиеся имеют высокий уровень успеха и мотивированы изучать предмет в будущем, даже самостоятельно. Смешанное обучение – это образовательный процесс, в котором преподаватели не только используют ИКТ в процессе электронного обучения и самообразования, но и сотрудничают с учащимися между собой, частично очно, частично в группах. Такой тип или модель преподавания требует дополнительной подготовки, а также навыков использования современных ИКТ и умения работать и взаимодействовать в виртуальной среде. Необходимость и важность использования смешанного обучения в преподавании английского языка обусловлена тем, что, согласно новому ИЕРФ, большое внимание уделяется развитию результатов после обучения учащихся, которых трудно достичь только в контексте аудиторных заданий. Использование методов смешанного обучения позволяет учитывать индивидуальные особенности учащихся, что повышает их мотивацию к обучению и способствует более эффективному контролю успеваемости. Смешанное обучение в изучении иностранных языков может быть наиболее продуктивным, если интегрированы очное обучение, электронное обучение и электронное обучение [7].

Работа по данной образовательной практике включает в себя несколько этапов:

1. Анализ. Этап анализа включает изучение актуальности, определение проблемы, постановку целей и задач, выбор модели смешанного обучения.

2. Подготовительный этап. Подготовительный этап включает в себя решение проблем, связанных с созданием мотивированной среды обучения, необходимых технических средств, определение расписания в плане доступа к компьютерному классу, подготовку учебных материалов и т.д.

3. Реализация проекта. Применяя выше сказанные положения происходит последующая реализация учебной деятельности.

4. Сбор и анализ результатов. На данном этапе происходит подведение итогов и анализ произведенной педагогической работы.

Ожидаемые результаты:

– Повышение мотивации учащихся к выполнению познавательной деятельности, формирование у учащихся самоорганизации, самостоятельности, рефлексии и чувства ответственности за результаты учебной деятельности.

– Повышение качества знаний по предмету.

При обучении иностранному языку следует использовать методику Blended learning следующим образом:

– интегрируя элементы дистанционного обучения в учебный процесс, сокращая время, необходимое для изучения нового грамматического материала. Ученики смогут делать это автономно в рамках специальных программ;

– использование компьютеров и соответствующего программного обеспечения в учебном процессе повысит эффективность учебного процесса и сократит учебное время, необходимое для изучения представленного английского материала;

– использование Blended learning делает процесс изучения иностранного языка мобильным, адаптирующимся к требованиям времени, чтобы учащиеся могли самостоятельно изучать язык [8].

Существует образовательная концепция, которая объединяет все вышеперечисленные возможности Blended learning в учебном процессе, используя дистанционное и очное обучение одновременно с онлайн-обучением. В рамках этой концепции, известной как смешанное обучение, студенты занимаются самостоятельным обучением онлайн и очным обучением с преподавателями. Такой подход позволяет студентам контролировать время, место, темп и то, и другое.

Внедрение смешанного обучения в учебный процесс позволяет учащимся самостоятельно планировать и организовывать деятельность, развивать навыки, ориентированные на результат. Кроме того, они учатся принимать решения, делать осознанный выбор и нести за него ответственность, как отмечает Е. В. Валдашкина. Это повышает удовлетворенность школьников деятельностью по изучению языка, что является прямым критерием эффективности данного вида деятельности. Использование смешанного обучения позволяет интегрировать иностранный язык в общий контекст учебного процесса в школе, чтобы облегчить использование уже приобретенных знаний и навыков в изучении языка [9].

Кроме того, существует отношение обучающегося к самому процессу к определенной конечной цели, которое представляет собой систему отношения студентов к процессу обучения. Эта система очень сложно структурирована различными видами занятий, формами управления, а также дисциплинами, представляющими специализированное содержание образования. Эта система отношений составляет основу мотивации и целевой ориентации обучения. Критерием эффективности в этом психологическом аспекте обычно считается уровень мотивации к обучению. Пути обучения. Смешанное обучение сочетает традиционные методы с новейшими технологиями. Оно не отрицает в корне традиционную модель очного обучения, которая обеспечивает важные разговорные и социокультурные навыки. Поэтому смешанное обучение становится подходом, который учебные заведения могут применять к реальности университетов в целом, тем самым делая образовательный процесс реальностью. Смешанное обучение вносит разнообразие в выбор форм организации обучения.

Необходимые навыки могут быть сформированы смешанным обучением следующим образом:

1) Элемент дистанционного обучения, используемый в учебном процессе, способствует развитию самостоятельности и саморегуляции, поскольку учащиеся сами должны планировать свою деятельность и определять цели обучения.

2) Использование программного обеспечения может повысить уровень мотивации учащихся, так как они сами определяют темп и скорость работы с материалом и несут ответственность за результат.

3) Использование Blended learning может повысить активность учащихся, самостоятельность при работе с материалом и уровень мотивации учащихся, так как они сами определяют темп и скорость работы с материалом и чувствуют ответственность за результат.

4) Возможность доступа к необходимым учебным материалам через интернет делает процесс обучения удобным, доступным и мотивирующим, так как позволяет связать необходимую информацию с экспертно-ориентированными ресурсами [10].

Заключение. Внедрение этой системы обучения позволяет реализовать оптимальные условия для развития необходимых навыков и компетенций, при этом каждый учащийся ориентируется только на свои способности, время и упорство. Смешанное обучение направлено на создание условий, позволяющих реализовать в системе обучения принципы индивидуализации и дифференциации.

В результате внедрения этой модели обучения учащиеся приобретают следующее:

– Способность эффективно и самостоятельно планировать и организовывать свою деятельность в зависимости от конечного результата.

- Способность приобретать знания и представлять результаты своей деятельности в информационной среде с использованием ИКТ-технологий.
- Способность собирать информацию и использовать ее соответствующим образом для решения поставленных задач.
- Умение работать с источниками информации, аналитические навыки в работе с источниками информации.
- Рефлексивные навыки, способствующие успешному функционированию предмета в каждом виде деятельности.

Смешанное обучение английскому языку – это интегрированный учебный процесс, состоящий из двух частей: активной познавательной деятельности учащихся, работающих с другими учащимися под руководством и контролем преподавателя, и дистанционного обучения, организованного с помощью различных видов самостоятельной работы. Объединяя положительные стороны и преимущества аудиторного обучения, дистанционное обучение позволяет реализовать принципы наглядности, адаптивности и легкости работы в больших группах.

Список литературы

1. Костина Е. В. // Модель смешанного обучения (Blended Learning) и ее использование в преподавании иностранных языков // Известия высших учебных заведений. Серия: Гуманитарные науки. – 2015. С. 141–144;
2. Катаева Т. А. // статья Технология смешанного обучение как способ повышения мотивации к изучению иностранного языка. – 2017. С. 250-275;
3. Малинина И. А. // Применение технологий смешанного обучения иностранному языку в высшей школе // Современные научные исследования и инновации. 2018. С. 156;
4. Шувалова Юлия // гид по внедрению смешанного обучения в школе 2016. С. 174-189;
5. Яшина Н. К. // Дистанционное обучение иностранным языкам как современная технология в педагогике [Электронный ресурс]. URL: <http://iyazyki.ru/2015/07/distant-education/> (Дата обращения 22.03.23);
6. Обучение иностранному языку в условиях смешанного обучения [Электронный ресурс]. URL: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/raznoe/2021/10/18/realizatsiya-obucheniya-angliyskomu-yazyku-v-usloviyah?ysclid=lfjm3me710752237645> (Дата обращения 22.03.23);
7. Применение технологии Blended learning в младшей школе [Электронный ресурс]. URL: <https://www.prodlenka.org/metodicheskie-razrabotki/439746-primenenie-tehnologii-smeshannogo-obucheniya> (Дата обращения 22.03.23);
8. Использование мотивации в смешанном обучении [Электронный ресурс]. <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-smeshannogo-obucheniya-inostrannomu-yazyku-v-neyazykovom-vuze-dlya-povysheniya-effektivnosti-uchebnogo-protssesa> (Дата обращения 22.03.23);
9. Kurt, S. Massive open online-courses (MOOCs), Definitions / S. Kurt – 2018. P. 144-156;
10. A Brief History of MOOCs [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.mcgill.ca/maut/current-issues/moocs/history> (Date of access 22.03.23).

МРНТИ 14.15.01

Артықбаева С.Т.¹

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ, Қазақстан

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ « MINI MODEL UN» РӨЛДІК ОЙЫНЫ АРҚЫЛЫ КӨПШІЛІК АЛДЫНДА СӨЙЛЕУ ДАҒДЫСЫНЫҢ ТИІМДІ ҚАЛЫПТАСУЫ

Аңдатпа

Мақалада Біріккен Ұлттар Ұйымының Моделі (MUN) - бұл Біріккен Ұлттар Ұйымының нақты отырыстарына еліктейтін симуляциялық рөлдік ойыны. Қатысушылар (жоғары сынып оқушылары) елдерді таңдайды және әлемдік саясаттың маңызды мәселелерін талқылау және шешу арқылы делегат ретінде әрекет етеді. MUN әдетте саясаттану мен халықаралық қатынастарды зерттейтіндер үшін

білімді жақсарту үшін эксперименттік оқыту әдісі ретінде қолданылады. Бұл зерттеудің мақсаты Алматы қаласындағы № 58 жалпы білім беру мектеп оқушыларының көпшілік алдында сөйлеу біліктілігін арттыруға MUN моделінің әсерін талдау болып табылады. Деректерді жинау құралы ретінде ыңғайлы іріктеу әдісі бар сауалнама қолданылды. 10 апта бойы алынған деректер сараланып оқушылардың біліктіліктерін арттыруда айтарлықтай айырмашылықтар айқындалды.

Зерттеу нәтижелеріне сәйкес, осы екі топ арасында білімді практикалық жүйеде арттыруда айтарлықтай айырмашылық бар. Сонымен қатар, MUN-ға белсенді қатысу мен сыни дағдыларды, топтық жұмыс дағдыларын және жеке жұмыс жағдайларда білімді қолдануды өзін-өзі бағалау арасындағы оң корреляция анықталды. Жалпы, MUN оқытудың тиімді эксперименттік әдісі болып саналады.

Кілт сөздер: БҰҰ Моделі, шеттілдік білім беру, іскерлік қабілет, симуляциялық рөлдік ойын, MUN оқыту әдісі.

Артыкбаева С.Т.¹

¹ *Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан*

ЭФФЕКТИВНОЕ ФОРМИРОВАНИЕ У СТАРШЕКЛАССНИКОВ НАВЫКОВ ПУБЛИЧНОГО ВЫСТУПЛЕНИЯ С ПОМОЩЬЮ РОЛЕВОЙ ИГРЫ « MINI MODEL UN» НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье рассматривается Модель Организации Объединенных Наций (MUN) - это ролевая игра-симулятор, имитирующая реальные встречи Организации Объединенных Наций. Участники выбирают страны и выступают в качестве делегатов, обсуждая и решая важные вопросы мировой политики. MUN обычно используется в качестве экспериментального метода обучения для улучшения знаний для тех, кто изучает политологию и международные отношения. Данное исследование является анализом модели MUN на повышение квалификации публичных выступлений учащихся общеобразовательной школы № 58 г. Алматы. В качестве средства сбора данных использовался опрос с удобным методом выборки. В течение 10 недель были проанализированы полученные данные и выявлены существенные различия в повышении квалификации учащихся.

Согласно результатам исследования, между двумя группами существует значительная разница в повышении знаний в практической системе. Была обнаружена положительная корреляция между активным участием в MUN и самооценкой критических навыков, навыков командной работы и использования знаний в индивидуальных рабочих ситуациях. В целом, MUN считается эффективным экспериментальным методом обучения.

Ключевые слова: Модель ООН, иноязычное образование, деловые способности, симуляционная ролевая игра, метод обучения MUN.

Artykbaeva S.T.¹

¹ *Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan*

EFFECTIVE FORMATION OF PUBLIC SPEAKING SKILLS BY HIGH SCHOOL STUDENTS IN ENGLISH LESSONS THROUGH THE ROLE-PLAYING GAME "MINI MODEL UN"

Abstract

The article discusses the United Nations Model (MUN), a role-playing simulation game, simulates real United Nations meetings. Participants choose countries and act as delegates, discussing and solving important issues of world politics. MUN is commonly used as an experimental learning method to improve knowledge for those studying political science and international relations.

This study is an analysis of the MUN model for professional development of public speeches of students of secondary school № 58 in Almaty. A survey sampling method was used as a means of collecting data. Within

10 weeks, the data obtained were analyzed and significant differences in the improvement of students' were revealed.

The results of the study, the difference between groups increasing knowledge in the practical system. A positive correlation was found between active participation in MUN and self-assessment of critical skills, and the of knowledge in individual work.

Keywords: UN model, foreign language education, business skills, simulation role-playing game, MUN teaching method.

Кіріспе

Қазіргі халықаралық жағдай мен ақпараттық жарылыс ғылым мен техника саласындағы мамандардың халықаралық қатынастар саласындағы жобаларды іске асыруға көбірек тартылатындығын білдіреді. Бұл мәдени және іскерлік байланыстардың өсуіне әкеледі, нәтижесінде осы мамандардың қажеттіліктерін қанағаттандыратын жаңа оқыту әдістері жасалу шарттарын айқындайды.

Шет тілі қарым-қатынас, таным, ақпарат алу және жинақтау құралы болып табылатын қазіргі әлемдегі шет тіліндегі қарым-қатынас шарттары сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін меңгеру қажеттілігін алдын-ала анықтады, белгілі бір шет тілінде сөйлеу және есту арқылы түсіну, сонымен қатар оқу және жазу.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2021жылғы 15 ақпандағы №1-18-41566-И хаты негізінде 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыру мақсатында білім беру ұйымдарында «Оқушылар мен студент жастардың дебаттық қозғалысы» жалпы ұлттық мәдени-білім беру жобасымен «MUN» стимуляциялық рөлдік ойыны өз жұмысын жаңа бағытта қайта құрды.[1]

Жалпы орта білім беретін мектеп шеңберінде шет тілін меңгеру кезінде оқытушылар қолданылатын оқыту әдістерінің шет тілін меңгеруге қойылатын заманауи талаптарға сәйкес келмеу проблемасына тап болады.

Шет тілін меңгеру деңгейіне қойылатын сапалы жаңа, нақты талаптарға қарамастан, емтихандар дәстүрлі немесе басқа оқыту әдісіне бағытталғанын анықтайды. Осы орайда стимуляциялық MUN рөлдік ойындарының маңыздылығы арта түседі.

Біріккен Ұлттар Ұйымы(MUN) моделінің тарихы ХХ ғасырда басталды. Бірінші MUN ұйымдастырылған сессиясының жағдайы 1947 жылы бастау алды.

Дегенмен, ең алдымен модель екенін атап өткен жөн Ұлттар лигасы Халықаралық ұйымның алғашқы Имитациялық сессиялары болып саналды.

Ұлттар лигасының бұл модельдеулері бастапқыда «халықаралық ассамблеялар» деп аталды және Оксфорд университетінің қабырғаларында ұйымдастырылды. Содан кейін Гарвард университеті барысында дәстүрлі түрде өткізілетін болды.

Сонымен қатар, ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы модельдердің форматы қазіргі заманнан айтарлықтай ерекшеленеді. Қазіргі уақытта делегаттар 2-5 күн ішінде бір күн тәртібін талқылайды.

1920 жылдары Оксфорд бұл модельдеулерді басқа форматта жүргізді: кездесу ұзаққа созылды және талқыланатын уақыт шектеулері болды.

Мұндай модельдеу дәстүрі Америка Құрама Штаттары құрылғаннан кейін де жалғасты.

Бас Ассамблея сессияларына еліктейтін модельдері, Біріккен Ұлттар Ұйымының тағы бір тарихи моделі Сент Лоуренс университетінде 1949 жылы ұйымдастырылды. Бұл модельдер үлкен үлес қосқан тарихи модельдер ретінде қарастырылады. [2]

Біріккен Ұлттар Ұйымының моделі әдетте әртүрлі тілдерде жұмыс істейді.

БҰҰ тілдерінде) бірнеше органдар шеңберінде: Бас Ассамблея, Қауіпсіздік Кеңесі және т. б.

Делегаттар БҰҰ-дағы нақты ережелерге ұқсас процедура ережелеріне сәйкес ойнайды. Алдымен делегаттар өз сөздерін сөйлейді, ал сөйлегеннен кейін пікірталас пен талқылауға көшеді. Содан кейін, пікірталасан кейін делегаттар қарарды дауыс беру арқылы қабылдайды. Ережелер әр түрлі пікірталас мектептері мен модельдік дәстүрлерге байланысты процедуралар модельден модельге қарай ерекшеленеді.

MUN оқушылардың дағдылары мен білімдерін жетілдіруге әсері болып табылады саладағы сарапшылар мен академиктер зерттейтін пәнаралық зерттеу объектісі ретінде педагогика және оқыту, саясаттану, тарих және халықаралық қатынастарды тікелей қамтиды.

Материалдар мен әдістер

Ғылыми деректер мен тәсілдер барысында, бірнеше ғалымдар MUN стимуляциялық рөлдік ойындарының оқушының көпшілік алдында сөйлеу дағдысына оң әсерін көрсететіндігін зерттеу барысында айқындалып жатыр.

С.Хейли пайымдауынша, саясаттану мен халықаралық қатынастардағы игеру және бағалау бойынша MUN оқыту әдістерінің спектрін кеңейтудің орындылығы анықталды.[3]

Р.Фокс және С. Ранковский, MUN стимуляциялық рөлдік ойындары туралы тұжырымға келді, яғни саясаттану мен әртүрлі тәсілдермен оқытылады, дегенмен негізгі әлеуметтік ғылымдар пәндермен ұштасады.

Олардың зерттеулері аясында, оқыту әдістерінің оқыту әдістерінің әртүрлілігін толық көрсетуі үшін дәйекті қажеттілік саясаттану студенттері арасында "оқытудың жаңаша оқу стиліне сәйкестігі, деп мәлімдейді.

Сонымен қатар оқушының білім мен дағдыларды жетілдірудің ықтимал маңыздылығы мен оқушының сенімі мен ұстамдылығын нығайтуға көмегін тигізді.[4]

Біріккен Ұлттар Ұйымының бұл модельдері оқытудың тартымды тәсілдерінің бірі болып табылады, саясаттану және оқушылардың дағдыларына оң әсер ететіндігі дәлелденді.

С.Шеллман мен К. Туранның пікірінше, модельдеу теория туралы білімді нығайтады, пәнге деген қызығушылықты арттырады және ұмытылмас тәжірибе береді, оқушылар модельдеу мақсаттарына жету үшін курстың мазмұнын тікелей қолданатын атмосфералық ауқымды дискуссия құру мүмкіндігін саралайды.[5]

Халықаралық қатынастар ақпараттар бойынша, К.Вейр және М.Барановский зерттеулері барысында, белсенді оқытуды ілгерілетудегі модельдеудің маңыздылығын және оған ықпал ететін құрал ретінде атап өтіп, оқушылардың халықаралық саясатты батыстық емес тұрғыдан қарастыру қабілеті деп санады.[6]

Ньюман және Твиг пайымдауы бойынша, теорияларды сынауға және кеңірек түсінуге мүмкіндік береді деп мәлімдейді,

Халықаралық қатынастар шеңберіндегі мәселелер мен тұжырымдамалар.

Осы зерттеулерге сүйене отырып, MUN дағдыларды жетілдірудегі құндылығы туралы (келіссөздер жүргізу, көпшілік алдында сөйлеу, топтық жұмыс, білімді практикада қолдану) және әлемдік саясат туралы хабардар болу, педагогикалық әдебиеттерде консенсус қалыптасқан сияқты. [7]

Алайда, бұл туралы сөз болғанда MUN оқушылардың дағдыларын жақсартуға әсері туралы сандық зерттеулер, модельдеу, әсіресе рөлдік модельдеу әрқашан статистикалық түрде көрсетілмейтінін атап көрсетеді.

Осы MUN модельдеулерінің әсерін өлшеуге келетін болсақ студенттердің оқуын жақсарту, зерттеулердің салыстырмалы түрде аз саны бар. Бұл зерттеулер MUN модельдеуі когнитивті дамуға ықпал етеді деп мәлімдейді.

Дипломатиялық стратегиялар мен нәтижелер туралы оқушылардың білімі, негізгі ұғымдарды түсінуді жақсартады және және қатысушылардың көзқарасын нығайтады, өзгертеді және/немесе дамытады.

Нәтижелер мен талқылау

Ағылшын тілі сабағында стимуляциялық рөлдік ойыны іске асырылып оқушылардың көпшілік алдында сөйлеу дағдысын арттыру бойынша зерттеу жүргізілді.

Зерттеу Алматы қаласы, №58 жалпы білім беру мектебінің 11 «А» және 11 «Ә» оқушыларымен ұйымдастырылды.

Зерттеу мақсаты: ағылшын тілі сабағында көпшілік алдында сөйлеу дағдысын MUN моделінің әсерін айқындау.

10 апта көлемінде оқушыларға тапсырмалар ұсынылды.

MUN стимуляциялық рөлдік ойындар оқушылардың спикерлік және дебаттық, өзін-өзі бағалау дағдыларын дамытып көпшілік алдында еркін сөйлеуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар онлайн сауалнама (Google нысаны) респонденттерден ыңғайлы іріктеу әдісімен деректерді жинау үшін жүргізілді.

Сауалнама барысында үш дағдылар жиынтығын қамтыды.

Себебі стимуляциялық рөлдік ойын барысында сыни тұрғыдан ойлау, топтық жұмыс дағдылары, білімді практикада қолдану дағдылары жылдам қалыптасады. Деседе, MUN-ге қатысқан топ үшін қосымша белсенділік жиілігі анықталып, оқушылардың топ бойынша көрсеткіштері белгіленді.

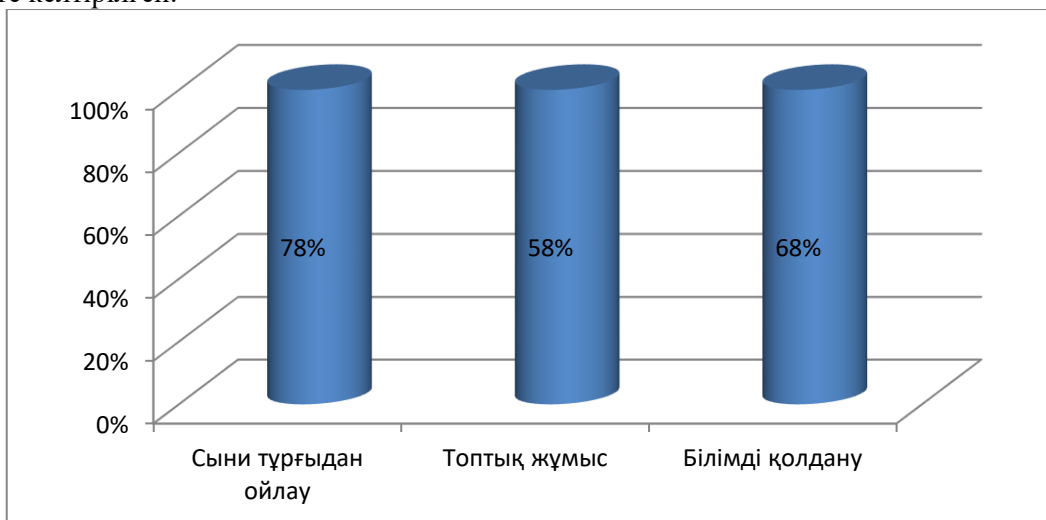
Топ атауы	Жиілігі %
11 «А»	
Белсенділік	85
Топтық жұмыс	25
Сыни тұрғыдан ойлау	19
Білімді қолдану	25
11 «Ә»	
Белсенділік	55
Топтық жұмыс	10
Сыни тұрғыдан ойлау	9
Білімді қолдану	10

Сурет 1 - Ағылшын тілін үйренуде MUN моделінің әсерін айқындау жиілігі

Жоғарыдағы белсенділік жиілігіне сүйенетін болсақ, оқушылардың біршамасы белсенділік пен білімді практикада қолдануда біршама кедергілер мен қиындықтар орын алатынын айқындайды. Деседе, стимуляциялық рөлдік ойынының сыни тұрғыдан ойлауға ықпалын тигізеді.

Оқушылардың "сыни тұрғыдан ойлау" орташа мәнді қолдана отырып біріктірілді.

Айнымалылардың әрқайсысы салыстырылып екі топтар арасында нәтижелері сәйкесінше 4-суретте келтірілген.

Сурет 2 - Ағылшын тілін үйренуде MUN моделінің сауалнама бойынша үш дағды көрсеткіштері

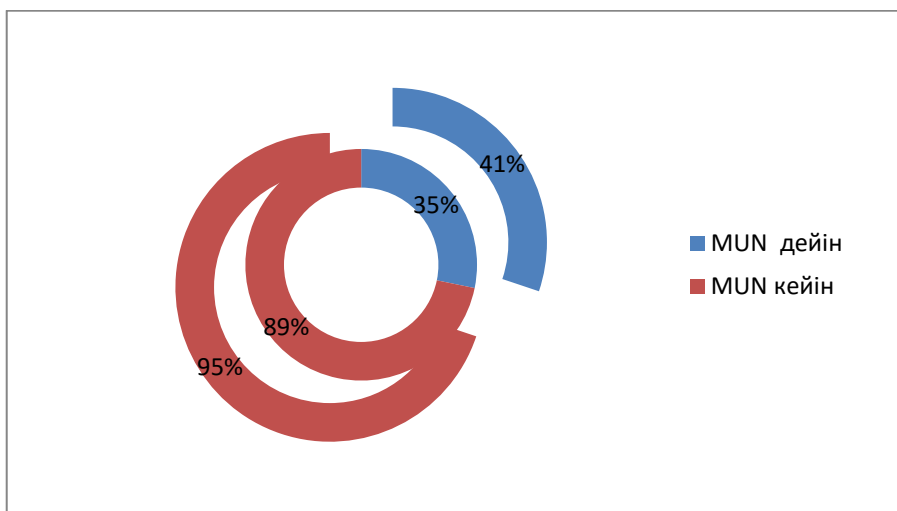
Біріншіден, модельдеу қарапайым фактілер мен сандарды жеткізуде тиімді, іс жүзінде тиімдірек болуын қамтамасыз ететіндігі мәлім.

Бұл ажырамас бөлігі, өйткені ақпарат сөздің жалпы мағынасында сыныпқа тікелей ақпарат берілмегендігі. Екіншіден, модельдеу тесттің барлық тақырыптарын немесе бөлшектерін қамтымады, ал бақылау тобы оларды қамтыды.

Нақты фактілер мен теорияларды тікелей қарастыруға болатын дәрістермен салыстырғанда жақсарды. Нәтижесінде оқушылар тақырыпты аудиториядан тыс жерде өздерінің тәуелсіз немесе топтық зерттеу немесе модельдеу кезінде қарастырылған ақпарат көбірек сақталатындығын айқындай түсті.

Нәтижелер бойынша, көрсеткіштер 35% -дан 89 % білімді игеру көрсеткіші белгіленген.

Бұл тұжырымдарға сәйкес, оқушылардың стимуляциялық рөлдік ойын барысында оң нәтиже көрсеткенін байқалады.

Сурет 3 - Ағылшын тілін үйренуде MUN моделінің тәжірибелік дағды көрсеткіштері
Модельдеу қарапайым фактілер мен сандарды жеткізуде тиімді, іс жүзінде тиімдірек болды.

Оқытушының араласуынсыз бұл нәтижелер білімді сақтау іс жүзінде екенін көрсетеді, нақты фактілер мен теорияларды тікелей қарастыруға болатын дәрістермен салыстырғанда жақсарды. Нәтижесінде, топтық зерттеу немесе модельдеу кезінде қарастырылған ақпарат көбірек сақталады.

Сонымен қатар стимуляциялық рөлдік ойын барысында нәтижелер жақсарғанын айқындады.

Қорытынды

Мақала барысында, бұл зерттеу MUN стимуляциялық рөлдік ойынының көпшілік алдында сөйлеу дағдысын қалыптасуына әсерін айқындау болып табылады.

Осы эксперименттің сәттілігін ескере отырып, сұрақ туындайды: «MUN (немесе басқамодельдеу түрі) сыныпта біріктірілуі мүмкін бе?».

Біріншіден, модельдеу толықтыруы керек, ал оқу бағдарламасын толығымен алмастырмаңыз. Екіншіден, нұсқаушы есте ұстауы керек тақырыпты таңдау, бірнеше логистикалық сәттерді ескеру қажет.

Соңында, модельдеу жақсы болуы үшін, оңтайлы жаттығулар легі және тақырыптарды интеграцияландыру, тәжірибе арқылы оқыту және қолайлы орта жасауды үйретеді.

Бұл нәтижелер Біріккен Ұлттар Ұйымының моделін модельдеу қалай әсер ететініне айтарлықтай әсер ететінін көрсетті.

Оқушылар халықаралық қатынастарды зерттеу саласындағы білімді сарлап және жаңа білім игерді. Модельдеуге негізделген оқыту - бұл білім беруді өзін-өзі оқытуға назар аударуға итермелейтін механизм.

Мұның пайдасы жаттығу уақыт пен күш жұмсауға тұрарлық. Модельдеуге негізделген оқыту тиімдірек әдіс болып табылады, оқушылардың шығармашылық және сыни ойлауын, аналитикалық қабілеттерін және проблемаларды шешу қабілетін арттыру, сондай-ақ күрделі және әртүрлі тақырыптарды түсіну.

Оқытудың бұл түрі қызықты және интерактивті, бұл оқушыларға мәнін білуге ғана емес, сонымен қатар өздеріне инновациялық пікірлер ұсыну мен сыни түрде ойлауға үлес қосуға көмектеседі. Сондықтан болашақта оқушылардың қоғамда бәсекеге қабілетті дискусия мен дебаттық қабілеттерінің дамуына орасан зор үлесін тигізеді және ол қабілеттер көпшілік алдында сөйлеу құзыретінің алғы шарттары деп есептейміз.

Пайдаланған деректер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2021 жылғы 15 ақпандағы №1-18-41566-И хаты негізінде 2020-2025 жылдарға бағдарлама <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500011716>
2. Дж. П. Мулдон, Біріккен Ұлттар Ұйымының моделі қайта қаралды. Модельдеу және ойын, 26 (1), 27-35.6 2005 ж

3. С. Хейл, Нақты мысалдарға негізделген оқыту: озық тәжірибеге шолу. PDTL нақты мысалдарына негізделген саясатты оқыту., 2006, 38-39
4. Р. Л. Фокс, & С.А. Ронковски, Саясаттанушы студенттерді оқыту стильдері, 30/4, 1998
5. С.М. Шеллман, К.Тұран, Модельдеу студенттердің оқуын жақсартады ма? ИК-ны эмпирикалық бағалау, Модельдеу. Саясаттану білімі журналы, 2007, 19-32
6. М.Барановский, & К. Вейр, Сыныптағы билік пен саясат: оқушылардың модельдеудегі рөлдерінің әсері., 2010, 39-44
7. В. В., Ньюман, & Дж. Л. Твигг, Студентінің белсенді қатысуы: Имитациялық тәсіл, Саясаттану және саясат, 2020, 1033 (04), 835-842.
8. С. Раймонд, Рөлдік модельдеу өлшенетін және мағыналы нәтижелер, 2015, 51-60.

MPHTI 16 21 25

Zh.D. Nurzhanova¹, A.T. Sabitova²

candidate of pedagogical sciences, acting associate professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan¹

master's degree student, Kh. Dosmukamedov Atyrau University, Atyrau, Kazakhstan²

(E-mail: ¹znur73@mail.ru, ²sabitova_akmaral@mail.ru)

ENGLISH AS A MEDIUM OF INSTRUCTION IN KAZAKHSTAN SECONDARY SCHOOLS

Abstract

The English language is the essential tool for many people to achieve success professionally and in international communication. Consequently, in many non-English-speaking countries implementing EMI is widely distributed in secondary schools. This research paper presents findings from a qualitative study that investigated teachers and students' attitudes toward EMI and the pedagogical strategies for implementing EMI in Kazakhstan secondary schools. The teachers and students have different viewpoints about EMI, according to the data gathered through the interview with fourteen different questions and from five secondary school teachers and ten students. The paper deals with the challenges which teachers and students are facing with EMI in secondary schools. For instance: lack of resources and low proficiency of English language, despite positive views toward EMI. The article is interesting for teachers and researchers of new trends in education, as well as those who are directly involved in the problem of introducing EMI in the educational process.

Key words. English as a Medium of Instruction, secondary school, English language teaching, implementation of EMI

Ж.Д. Нұржанова¹, А.Т. Сабитова²

Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан¹

магистрант, Халел Досмухамедов атындағы Атырау Университеті, Атырау қ., Қазақстан²

(E-mail: ¹znur73@mail.ru, ²sabitova_akmaral@mail.ru)

АҒЫЛШЫН ТІЛІ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРІНДЕ ОҚЫТУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Ағылшын тілі көптеген адамдар үшін кәсіби және халықаралық қарым-қатынаста табысқа жетудің маңызды құралы болып табылады. Демек, көптеген ағылшын тілінде сөйлемейтін елдерде ЕМІ енгізетін орта мектептерде кеңінен таралған. Бұл зерттеу жұмысында мұғалімдер мен оқушылардың ОӘБ-ге қатынасы және Қазақстанның жалпы білім беретін мектептерінде ОӘБ енгізудің педагогикалық стратегиялары зерттелген сапалы зерттеудің нәтижелері берілген. Он төрт түрлі сұрақ пен бес орта мектеп мұғалімі мен он оқушыдан алынған сұхбат нәтижесінде жиналған мәліметтерге сәйкес мұғалімдер мен студенттердің ЕМІ туралы көзқарастары әртүрлі. Бұл мақалада орта мектептерде мұғалімдер мен студенттердің ЕМІ алдында тұрған қиындықтары қарастырылады. Мысалы: ЕМІ-ге деген оң көзқарастарға қарамастан ресурстардың жетіспеушілігі және ағылшын тілін төмен меңгеруі. Мақала оқытушылар мен білім берудегі жаңа тенденцияларды зерттеушілерге, сондай-ақ оқу үдерісіне ОӘБ енгізу мәселесімен тікелей айналысатындарға қызықты.

Кілт сөздер: Ағылшын тілі оқу құралы ретінде, орта мектеп, ағылшын тілін оқыту, ЕМІ енгізу

Ж.Д. Нуржанова¹ А.Т. Сабитова²

*Кандидат педагогических наук, доцент, Евразийский Национальный Университет имени Л.Н. Гумилева,
г.Нур-Султан, Казахстан¹*

*Магистрант, Атырауский Университет имени Х.Досмухамедова, г. Атырау, Казахстан²
(E-mail: ¹znur73@mail.ru, ²sabitova_akmaral@mail.ru)*

АНГЛИЙСКИЙ КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ КАЗАХСТАНА

Аннотация

Английский язык является важным инструментом для многих людей, чтобы добиться профессионального успеха и в международном общении. Следовательно, во многих неанглоязычных странах внедрение ЕМІ широко распространено в средних школах. В данной исследовательской работе представлены результаты качественного исследования, в котором изучалось отношение учителей и учащихся к ЕМІ и педагогическим стратегиям внедрения ЕМІ в средних школах Казахстана. Согласно данным, собранным в ходе интервью с четырнадцатью различными вопросами, полученными от пяти учителей средних школ и десяти учащихся, у учителей и учащихся разные точки зрения на ЕМІ. В статье рассматриваются проблемы, с которыми учителя и учащиеся сталкиваются при использовании ЭМИ в общеобразовательных школах. Например: нехватка ресурсов и низкий уровень владения английским языком, несмотря на положительное отношение к ЕМІ. Статья интересна педагогам и исследователям новых направлений в образовании, а также тем, кто непосредственно занимается проблемой внедрения ЭМИ в образовательный процесс.

Ключевые слова. Английский как средство обучения, средняя школа, преподавание английского языка, внедрение ЕМІ

Introduction.

Over the world many people learn English at some point in their lives and from school years English is taught as a separate subject. The current research is providing a new angle about the English as a medium of instruction (EMI) in the secondary schools of Kazakhstan. In Kazakh secondary schools, English is a compulsory and important subject, and the implementation of EMI is the subject of lively discussions. As Jusuf Ibrahim (2001) noted, English is becoming a highly important tool of access for international interactions, communication, and information. Nowadays, many schools all over the world and Universities have adopted EMI. But before deciding to implement EMI in our education system, it is crucial to consider all its components, including its opportunities, dangers, challenges, and potential solutions [8., 130].

Now, the current research is actual for secondary school teachers and students, especially in the English Language teaching and learning process. For students in our society, studying abroad and receiving scholarships is the primary incentive for learning English. It was highlighted in Seniye Vural and Zeynep Dincer (2022) article, the English language's popularity is serving as a bridge to social and economic advancement. Accordingly, innovative educational practices like the Bologna Declaration and the Erasmus mobility program have greatly influenced language and language teaching policies in numerous countries around the world. The adoption of EMI at schools and at higher education facilities is a key illustration of such policy developments.

Pierce et al. (2015) claims, EMI is not just changing the language of lessons or teachers' language. Moreover, the approach and the methodology must be changed too [12., 140]. Macaro (2021), raised difficult questions about EMI which also proves the importance of the topic. There are several difficult questions which he mentioned in his research: How can we truly evaluate the success of EMI in education? Is it possible to analyze academic subject learning? How to analyze EMI impact on English Language proficiency? [12.,6]

Emma Dafouz and John Gray (2022) noted that even so, EMI supposes significant challenges and difficult questions but also has potentially significant opportunities for teachers, students especially for English language teaching. There are two perspectives that are taken precedents: first, the implementation of EMI was regarded as risk and danger, second, industry has welcomed it as a financial opportunity for teaching. However, the current research is not supporting the mentioned two perspectives. Instead of accepting EMI as a danger,

researchers explore how ELT teachers can share their experiences with EMI and contribute the advantages to the practice [3., 168].

This study examines the nature, forms and levels of problems that teachers and students face in Kazakhstan secondary schools where academic subjects are conducted in English, as well as how they cope with these problems. The study was conducted among teachers and students of Kazakhstan secondary school offering academic programs in EMI.

Literature review

Numerous studies have been done to determine advantages of EMI but there are less studies that deal with challenges which are faced in ELT by teachers and students. This study is about the advantages and disadvantages of implementing EMI in Kazakhstan secondary schools.

Ibrahim (2001) notes that, in schools and universities across the world, English is becoming increasingly important as a tool for international interactions, communication, and information. Consequently, nowadays, schools and universities have adopted English as an EMI. Many schools now use English as their primary language of teaching after understanding the enormous opportunities it may provide. This happens not only in the countries where English is a second language such as Holland, Germany, Hungary, Kuwait, Saudi Arabia, Thailand, and Indonesia, but also such countries like Kazakhstan, Uzbekistan, the Philippines, Singapore, Malaysia, Hong Kong, etc. EMI is no longer a new phenomenon in Kazakhstan anymore [8., 139].

Rose et al. (2021) indicate that EMI was contended as the practice of using the English language to teach and learn academic subjects including chemistry, mathematics, history, and medicine (except English as a subject) in the countries where English language is not first language. Universities, secondary schools, and even elementary schools are increasingly using EMI. This tendency has huge consequences for education and political choices in non-English speaking countries. However, less scientific studies have been conducted to identify the reasons for introduction and methods, and disadvantages of EMI. What is a consequence or the impact of EMI for teacher's and student's development. (Rose et al., 2021)

Dearden (2014) points out, for many teachers, parents, and students EMI is viewed as a passport to a multicultural world and as a tool to globalize their educational system, giving students the chance to interact with various intellectual and commercial communities [4., 150].

By highlighting the prevalence of EMI in Nepal public schools Shrestha (2022) mentions that most parents are eager to give their kids an English education. In the context of public schools, EMI implementation has been difficult. Teachers' inability to provide content in English and their lack of pedagogical understanding are the main causes. In addition, Moratinos-Johnston et al (2015) emphasizes that student's and teacher's "Self-Confidence with English" and EMI success in the schools and universities are closely related.

Tasaki (2020) indicates remarkable examples about EMI in Japan education facilities. EMI was formally introduced in 1995 as part of a one-year program for foreign students. Moreover, the educational support was not given to Japanese students to study under EMI from the beginning. They were studying under EMI with foreign students in Japanese schools and Universities. As a result, many Japanese students who were placed in EMI classes left early without finishing their courses. For Japanese students who are proficient in English, the globalization of education can be accomplished by expanding their options by attending institutions abroad rather than through EMI programs with foreign students in Japan. As a result, Japanese students find it difficult to learn in English with foreign students, and for foreign students as well.

Regarding Latin America, EMI still has a scarcity storyline. Tejada-Sanchez and Molina-Naar (2020) claim that, defining the implementing EMI can bring difficulties related to linguistic, cultural and economic management. The authors also stated that EMI in Latin America is still in its infancy of growth. And that is significant to learn and take an example from the experiences of others around the world. In this perspective, EMI frequently appears as a university or school-wide administrative decision in which not all the players (administrators, teachers, and students) are directly involved. EMI has been seen as an effort to improve internationalization [13., 345]

Lueg and Lueg (2013) indicate that, it highlighted advantages of the role of EMI in Denmark schools and universities. They contend that students are more likely to demonstrate their English ability if they believe it will benefit their future job prospects. They will probably try to obtain more expensive institutional cultural capital, which could give a diploma from an EMI program, or which can confirm that the academic subjects were conducted in English. The big advantage of English language and EMI is career prospects [10., 25].

Pierce et al (2015) provided a seminar for 2 hours which was participated by 22 Mathematics, Animal science and IT, economic teachers. The topic and the main message of the seminar was "So you want to teach in English, let's have a closer look". The research was done about the effect of EMI on teaching. Their seminar started with the brainstorming question "Why do you want to teach in English?". They received different

reasons and answers, one of the answers of the teacher was that she wants to teach in English in order to improve her English language speaking skill. (J. Pierce, et al., 2015)

Macaro (2020) demonstrates that, some researchers claimed that academic subjects by EMI will be learned better or more easily by the home students. He adds, if students read a lot of content in English, then oral feedback and interaction should also be in the classroom in English, alternatively the evaluation process as well. So, EMI for academic subjects is not suitable, if it is in a student's home country and can't provide them the skills to write and read, or do homework in English.

Agai-Lochi (2015) highlighted that the outcome of learning a foreign language in a classroom through structured instruction, and it will give to the learner little opportunity, if any opportunity at all, to use the language in communication. The language has essentially remained inside the school's walls.

Many African countries still place a strong focus on colonial languages. The colonial language is prioritized above the indigenous languages in certain contexts. Waithaka (2017) provided interviews for Kenyan secondary schools' teachers. It was discovered that the students have trouble communicating in English. One of the teachers said, "English is everything to succeed in your life". Therefore, she supports the idea that EMI and English will be crucial in students' adult life. Since, students' English proficiency is not enough to conduct academic subjects in English.

Macaro and Akincioglu and Julie Dearden (2016) investigated effectiveness of studying academic subjects through EMI in Turkey Universities and over 90% of students did not believe that English language training at an EMI institution in Turkey was effectively preparing them to acquire academic subjects through EMI. However, government Universities that use EMI for academic subjects are more reputable than others. In addition, in Kazakhstan schools EMI also has authority, since the parents believe that their children will be better educated if they attend these schools.

EMI policy in China was strongly related to the Chinese government's goals to internationalize and raise the country's educational standards. For nearly 20 years, EMI courses have been widely used in Chinese schools and universities, to enhancing students' subject knowledge and English ability. The popularity of EMI in education prompted to highlight the effectiveness EMI for academic subjects and investigated how effectively teachers and students use the English language (Lijia Guo, Yuanyue He and Shuling Wang, 2022).

In Oman, English is valued as a significant foreign language. Historical elements and governmental actions had an influence on the promotion of English. Although historically Oman had never been a British colony, Britain was interested in Omani affairs like commerce and trade since the 1800s. A considerable amount of research was done on EMI and primarily they focus on the EMI influences on political, social and classroom status. More attention should be paid to content of academic subjects in English and teachers and students language proficiency (Al-Bakri, 2013) [1., 60].

When teaching the subject in the language which is not the teachers' and students' mother tongue, it means you are half subject teacher and half language teacher. The biggest challenge was figuring out which non-language subject teachers would be willing and able to teach their subject in English. More specifically, it was difficult to find teachers who could teach their subject with a double focus, putting equal emphasis on the subject content and the foreign language. It was necessary to find teachers with a relatively high level of English proficiency who were also open to furthering their linguistic development. The goals of the EMI program are to assist students in acquiring high level English abilities and using English in a range of circumstances, as well as to assist them in acquiring intercultural skills necessary for participation in international mobility and communication (Kapitanffy, 2022)

From a linguistics viewpoint, first, it's wisely to investigate how learning two or more languages at a young age genuinely impacts the child's social and psychological development, as well as how other skills are impacted by the process of adjusting to a new environment. As a result, the current study's purposes are to analyze various approaches to bilingualism, summarize studies on its impacts on bilingual children from an educational and linguistic perspective, and explain the consequences for the ongoing discussion over the teaching of foreign languages. (Bilal Kirkici, 2004)

Research questions:

- 1) How do teachers and students feel about EMI in the classroom at Kazakhstan secondary schools?
- 2) What challenges do they face and how do they deal with them?
- 3) L1 can be used most of the time because of a lack of certified EMI teachers. Or how it will impact students' learning if the teacher uses only English and is not proficient?
- 4) What are EMI's advantages and disadvantages?

This literature study demonstrates that, it is important to investigate it thoroughly to understand how EMI impacts people's life. The studies express sharply opposite opinions. They believe that the widespread use

of this model can lead to several negative consequences for the development of national education systems: the inability to provide the necessary depth of studying discipline in a foreign language, reduction of publications and scientific publications, including textbooks, in their native language, which directly or indirectly can lead to the destruction national scientific schools and scientific publishing business. The paper analyzes the results of international studies reflecting the positions of various countries of the world in relation to disciplines in the system of higher education, in English (EMI).

Methodology.

This study aims to analyze the role of EMI in the English language teaching process as well as its challenges. The authors examined how teachers used EMI in the classroom and discovered examples of adaptation and non-recognition of EMI among both teachers and students. It is a serious experience to analyze enough data while choosing significant research techniques that demand attention. This objective was attained through the theoretical analysis of social and pedagogical literatures from different countries where EMI is adopted to school programs or universities.

Research Design. Data was collected with qualitative method tools and analyses. The study analyzes the review of articles from more than 15 countries. The next step is to determine the importance of this topic and availability for teachers and students. Analyze how often the current problem is actual among teachers and students. Then, we will provide the interview, participants are teachers and students of Kazakhstan secondary schools. The interview includes 2 parts, the first part of the interview is required to have confirmation from the participants to provide the interview. The interview's second section will help in evaluating and analyzing participant responses. Data from the participants were collected, and qualitative analysis was done in the "Result and Discussion part".

Participants in this study were divided into 3 groups: students (10) and teachers (3) and administration (2) of the secondary school in Atyrau city, Kazakhstan. The participants agree to take part in the study through informed consent. Interview was provided and data about the participants is in the following table:

The respondents' profiles are shown in the following Table 1.

		Amount
Gender	Male	5
	Female	10
Age	Under 15	4
	15-20	6
	20-35	4
	35-50	1
Mother Tongue	Kazakh	13
	Russian	2
Education facility	School	100%
Academic title	Student	10
	Teacher	3
	Administration of the school	2
Level of spoken English	Elementary	2
	Intermediate	8
	Upper-Intermediate	2
	Advanced	3

More than half of the participants answered that they have an intermediate English language level, as shown in the table. Two of them have an Elementary level and other our participants have fluent English. The Participants replied to the questions about EMI and discussed the role of EMI for their professional life and for modern society. They seem to be influenced by social, global, and sociocultural expectations that link English's role in internationalization to professional achievement when drawing their own conclusions about an EMI project.

Research Context. The information collected from the interview, which included 12 questions for students, 2 hypothetical questions, and 14 questions for teachers. All the teachers who were obliged to use EMI

were not native English speakers, therefore it is still unclear what the expectations are in terms of “language proficiency”. Because of their international teaching experiences, strong speaking skills, or volunteerism, they were chosen to teach in EMI at the secondary school. Teachers would prefer a standard measure of EMI English proficiency. It was commonly accepted that EMI benefited students and teachers if they wanted to learn and improve their English language proficiency.

Results and Discussion. The use of EMI has several advantages for both students and teachers. Thus, students get access to international educational programs, become more competitive. For schools and universities, the use of EMI increases popularity and helps attract foreign students and brings economic benefits. However, teaching in the EMI format is associated with several problems. Often, the level of language proficiency of both students and teachers is not high enough for the learning process. In addition, students are often dissatisfied with the fact that they must study a subject in English, when it can be studied in their native language. It should also be borne in mind that preparation for classes on both sides will take much more time. And, of course, the translation of educational material into English also takes a long time.

Sofía Moratinos-Johnston, Maria Juan-Garau and Joana Salazar-Noguera (2021), pointed that contexts with high complexity require the ability to both understand and make a response in the L2. Which is not easy for students at the secondary schools.

The results of our interview are shown in the following table 2:

Items	Parts	Count			
What English proficiency level of my participants?	Beginner	0			
	Elementary	2			
	Intermediate	8			
	Upper-Intermediate	2			
	Advanced	3			
Items	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly agree
Low English proficiency among students or teachers is the main challenge when teaching EMI courses.	0	5	3	6	1
Teachers or students lose interest in learning the English language or academic subject	2	2	2	5	4
It's crucial that the state's or school's language education policies include English as a medium of instruction.	2	5	3	5	0

Teachers from the interview expressed the difficulties dealing with EMI in their courses because of their limited English language proficiency. From the interview data we can see the teachers and students' level of English is not the main challenge for EMI courses, since lots of language courses are available and improving English language is not a problem nowadays. The main challenge is unmotivated teachers and students because, lack of the academic subject's content which can be interesting for students and teachers.

Jusuf Ibrahim (2001) noted that, EMI activities typically take place in a classroom, it's possible that they will use the same communication language there. In a traditional secondary school classroom, communication between teachers and students as well as among students is informational (transactional) and intellectual (about the students' academic subjects) issues. Teachers usually spend their days reading textbooks, giving lectures, and writing summaries or outlines for them. On the other hand, their students are required to comprehend lectures (listening), read textbooks, take notes during lectures, and ask and respond to questions (some speaking). This constrained environment of the classroom is undoubtedly not the best for second language acquisition [8., 135]

Tasaki (2022) indicates that, EMI programs are crucial to the internationalization of education and research. All students in EMI programs, regardless of their linguistic or cultural background, receive an education in English.

Tejada-Sanchez and Molina-Naar (2020) believe that, despite the advantages of EMI that have been emphasized by certain authors, there have been several criticisms. Some of these issues include the poor English proficiency of teachers and students, the risks presented by English as a second or third language, low test scores brought on by inadequate English proficiency, and the dominance of English over other languages. Although no one noted that the schools and universities providing EMI courses had weak language skills, the participants did voice their worries about the poor level of English language proficiency and lack of readiness of some students. In their interviews, the administrators and teachers also talked about how English is more prevalent than other languages [13., 146]. Macaro (2020) also points out, he is certain that he has asked more questions than he has provided answers, but EMI is quickly involving these issues and must be swiftly investigated to prevent numerous issues.

Shrestha's (2022) analysis demonstrates that the teachers are motivated to teach in English, but they have doubts that the context or material of the course can be understandable. Anyway, lots of teachers stated that if students will have difficulties to understand they can explain the material using YouTube videos, pictures, or other internet materials. By the current analysis, the students want the implementation of EMI to improve their English and many students switched from private schools to government schools because EMI was implemented, and they could receive free English language instruction there.

To sum up, our study confirmed the absence of uniform requirements to the language training of the EMI teacher. Some of the interviewed teachers believe that teaching disciplines in English is possible even with a rather meager knowledge of the English language. They believe that the level of English language proficiency of the teacher should not be lower than the language level of the students. The teacher should at least understand students' questions, and the necessary vocabulary EMI instructor stock of engineering disciplines should be 400-500 words. However, it should be noted that some of the teachers interviewed express concern about the lack of a generally accepted system of English proficiency assessments by EMI teachers. And, despite the relatively high level of language training some of the interviewed teachers feel insecure when teaching a course on English language. EMI teachers must also have certain English teacher skills, and the requirements for the qualifications of such teachers should be different from requirements for the qualifications of teachers who read a similar discipline in their native language. In this regard, it is advisable to talk about the requirements for their subject, language, and methodological competence.

Conclusion

EMI can be configured as a growing global phenomenon that has its own exports and opponents. Every teacher who has taught a class in a foreign language has observed that the usual approaches don't always succeed. The teachers experienced, and probably tried to come up with strategies to deal with the scenario where a language barrier prevents students from learning the material effectively. It is obvious that teaching a discipline in English in the same format as in their native language will not work, since students cannot perceive educational material equally quickly.

The survey showed that the main driver for EMI implementation is the opportunity to improve the English language skills of students. On the one hand, this seems illogical, since in this model foreign language EMI lecturers are in every way distancing themselves from the role of intermediaries in the development of foreign language communication skills of students. On the other side, proponents of this model believe that good knowledge of a foreign language will contribute to the integration of specialists from non-English speaking countries into the global labor market, expansion of international student exchange programs and, as a result, to increase academic mobility. Moreover, there is an argument about the possibility of using such specialists as conductors of their culture, capable of broadcasting the culture of non-English speaking countries in a global academic and professional community.

References

- 1) Al-Bakri, S. (2013). Problematizing English Medium Instruction in Oman. *International Journal of Bilingual & Multilingual Teachers of English*, 01(02), 55–69 - [статья из журнала](#)
- 2) Bilal Kirkici, “Foreign Language-Medium Instruction and Bilingualism: The Analysis of a Myth”, *Sosyal Bilimler Dergisi* 2004/2, p.110 - [статья из журнала](#)
- 3) Dafouz, E., & Gray, J. (2022). Rethinking the roles of ELT in English-medium education in multilingual university settings: An introduction. *ELT Journal*, 76(2), 163–171 - [статья из журнала](#)

- 4) Dearden, J. (2014). English as a medium of instruction – a growing global phenomenon. Dearden, J., Macaro, E., & Akincioglu, M. (2016). English medium instruction in Universities: A collaborative experiment in Turkey. *Studies in English Language Teaching*, 4(1), p. 150– [статья из журнала](#)
- 5) Forum, N. E. (2022, January 29). English as a Medium of Instruction: Pedagogical Practices and Perceptions of Public-School Teachers and Students. *NELTA ELT Forum*
- 6) Galloway, N., & Rose, H. (2021). English medium instruction and the English language practitioner. *ELT Journal*, 75(1), 33–41- [статья из журнала](#)
- 7) Guo, L., He, Y., & Wang, S. (2022). An evaluation of English-medium instruction in higher education: Influencing factors and effects. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 1–18- [статья из журнала](#)
- 8) Ibrahim, J. (2001). The Implementation of EMI (English Medium Instruction) in Indonesian Universities: Its Opportunities, its Threats, its Problems, and its Possible Solutions. 3(2) *Journals*, I. (n.d.). Is English as a Medium of Instruction a Curse or Blessing for the Content Lecturers in the Kurdistan Region of Iraq? A case study. p.121-137 - [статья из журнала](#)
- 9) Kırkıcı, B. (2004). Foreign Language-Medium Instruction and Bilingualism: The Analysis of a Myth. *Sosyal Bilimler Dergisi* 4(2), p. 109-121- [книга](#)
- 10) Lueg, K. (2015). Why Do Students Choose English as a Medium of Instruction? A Bourdieusian Perspective on the Study Strategies of Non-Native English Speakers. *Academy of Management Learning and Education*, The, 14, 5–30 - [статья из журнала](#)
- 11) Macaro, E. (2015). English Medium Instruction: Time to start asking some difficult questions. *Modern English Teacher*, 24(2), 4–7- [статья из журнала](#)
- 12) Pierce, J., Argüelles-Álvarez, I., Cuadrado, G., Robisco, M., Millán, M., Villarroel, M., Álvarez, I., Guinda, C., Salto-Weis, I., Dochao, L., Blanco, J., García Hernando, A., González, M., Martínez-Nuñez, M., José, F., González, S., Menoyo, D., Benavente, E., Rodriguez-Herva, J., & Hontoria, C. (2015, March 2). Challenges of Adapting English Medium Instruction into The Spanish Univeristy Curricula and Some Novel Solutions: Techenglish, p. 136-155 - [статья из журнала](#)
- 13) Tejada-Sanchez, I., & Molina-Naar, M. (2021). English Medium Instruction and the Internationalization of Higher Education in Latin America: A Case Study from a Colombian University. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 13(2), 339–367 - [статья из журнала](#)

МРПТИ 14.25.09

Turgaliyeva Sh.A,¹ Tankibayeva M. H²

*¹2nd year master student of speciality 7M01703 KazNPU named after Abay,
Almaty, Republic of Kazakhstan*

*²Scientific supervisor: cand.of phil.sciences, Associate Professor
Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
Almaty, Republic of Kazakhstan*

METHODOLOGICAL TECHNIQUES LEADING TO THE CORRECT FORMATION OF SPEECH IN ENGLISH

Abstract

Proper formation of speech in English is an essential component of effective communication in today's globalized world. This article discusses various methodological techniques that can help individuals to form correct speech in English. The article includes an overview of the importance of proper speech formation, a discussion of different materials and methods that can be used to improve English pronunciation, and a conclusion that summarizes the key points of the article. In this regard, an analysis based on the works of foreign and domestic researchers will be carried out.

Keywords: pronunciation, method, speaking, authentic texts, communicate, improve, critical thinking, speech

Турғалиева Ш.А.,¹ Танкибаева М. Х.²

¹7М01703 мамандығы 2 курс магистранты Абай атындағы ҚазҰПУ,

Алматы қ., Қазақстан Республикасы

²Ғылыми жетекшісі ф.ғ.к., қаумдастырылған профессор

*Абылайхан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті, Алматы қ.,
Қазақстан Республикасы*

АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ СӨЙЛЕУДІҢ ДҰРЫС ҚАЛЫПТАСУЫНА ӘКЕЛЕТІН МЕТОДИКАЛЫҚ ӘДІСТЕР

Аңдатпа

Ағылшын тілінде сөйлеуді дұрыс қалыптастыру қазіргі жаһандану әлемінде тиімді коммуникацияның маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл мақалада адамдарға ағылшын тілінде дұрыс сөйлеуді қалыптастыруға көмектесетін әртүрлі методикалық әдістер талқыланады. Мақалада дұрыс сөйлеуді қалыптастырудың маңыздылығына шолу, ағылшын тілінің айтылуын жақсарту үшін қолдануға болатын әртүрлі материалдар мен әдістерді талқылау және мақаланың негізгі ойларын қорытындылайтын қорытынды бар. Осыған байланысты шетел және отандық зерттеушілердің еңбектеріне сүйене отырып талдау жасалынады.

Кілт сөздер: айтылу, әдіс, сөйлеу, шынайы мәтіндер, қарым-қатынас, жетілдіру, сыни тұрғыдан ойлау, сөйлеу

Турғалиева Ш.А.,¹ Танкибаева М.Х.²

*¹Магистрант 2 курса специальности 7М01703 КазНПУ имени Абая,
г. Алматы, Республика Казахстан.*

*²Научный руководитель: к.ф.н., ассоциированный профессор
КазУМОиМЯ имени Абылайхана, г. Алматы, Казахстан.*

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИЕМЫ, ПРИВОДЯЩИЕ К ПРАВИЛЬНОМУ ФОРМИРОВАНИЮ РЕЧИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация

Правильное построение речи на английском языке является важнейшим компонентом эффективного общения в современном глобализованном мире. В данной статье рассматриваются различные методические приемы, которые могут помочь лицам сформировать правильную речь на английском языке. Статья включает в себя обзор важности правильного формирования речи, обсуждение различных материалов и методов, которые можно использовать для улучшения английского произношения, а также заключение, обобщающее ключевые моменты статьи. В этой связи будет проведен анализ, основанный на трудах зарубежных и отечественных исследователей.

Ключевые слова: произношение, метод, говорение, аутентичные тексты, общение, улучшение, критическое мышление, речь

Introduction. Effective communication is a fundamental aspect of social interaction, and in today's globalized world, the importance of clear and correct communication in the English language cannot be overstated. English has become the lingua franca of the world, and it is the language of business, science, and technology. For individuals who use English as a second language, proper speech formation is crucial to effectively communicate with others and convey their message clearly.

One of the most critical components of effective communication in English is proper speech formation. Correct pronunciation and intonation can help individuals to express themselves more accurately and confidently, and it can prevent misunderstandings and miscommunications. Inaccurate pronunciation or misused intonation can cause confusion and hinder effective communication. Therefore, it is essential for learners to master the correct sounds and intonation patterns of the English language.

The aim of this article is to explore different methodological techniques that can help individuals to form correct speech in English. The article will discuss the importance of proper speech formation, different materials and methods that can be used to improve English pronunciation, and the advantages of using these techniques. By the end

of this article, learners will have a better understanding of the importance of proper speech formation, as well as a range of techniques that they can use to improve their English pronunciation and effectively communicate with others.

Materials and Methods. There are different materials and methods that can be used to improve English pronunciation and lead to the correct formation of speech. Some of these materials and methods are discussed below:

1. Audio materials: One of the most effective ways to improve pronunciation is by listening to audio materials such as podcasts, audiobooks, or music.
2. Engaging with English media: Engaging with English media such as movies, TV shows, and news programs can also help individuals to improve their English pronunciation.
3. Role-Playing: Role-playing is an effective method for teaching English speaking as it allows learners to practice real-life scenarios.
4. Debate and Discussion: Debates and discussions are effective methods for teaching English speaking as they encourage learners to engage in critical thinking and analysis.
5. Storytelling: Storytelling is an engaging and effective method for teaching English speaking as it allows learners to practice storytelling techniques and develop their vocabulary.
6. Using authentic texts for forming speech in English

Audio materials method

The Audio materials method is a technique used to teach English speaking by exposing learners to audio recordings of English conversations, speeches, or monologues. This method is designed to help learners develop their listening, comprehension, and speaking skills, as well as expand their vocabulary and improve their pronunciation and intonation.

There are various types of audio materials that can be used in this method, such as podcasts, audiobooks, and recorded interviews. Audio materials can also be selected based on learners' interests, level of proficiency, and learning goals.

In this method, learners listen to the audio material and then engage in a series of activities designed to enhance their listening and speaking skills. For example, learners can take notes while listening, practice repeating phrases or sentences from the audio, or answer comprehension questions based on what they heard. Learners can also engage in role-playing activities where they act out conversations they heard in the audio.

The Audio materials method is particularly effective for developing learners' listening and comprehension skills, as it exposes learners to real-life conversations and English language expressions. Learners can also develop their speaking skills by imitating the pronunciation and intonation patterns of the speakers in the audio. This method can also help learners to become more familiar with different accents and dialects of the English language.

One of the benefits of the Audio materials method is that it provides learners with a flexible and independent way to learn English speaking skills. Learners can access audio materials anytime and anywhere, and they can practice at their own pace. Learners can also repeat the audio as many times as needed to improve their listening and comprehension skills [1, p.114].

To enhance the effectiveness of this method, teachers can provide learners with guidance on how to use the audio materials, including selecting appropriate materials, engaging in active listening techniques, and practicing speaking skills based on what they heard in the audio. Teachers can also use technology to enhance the learning experience, such as providing transcripts of the audio or using interactive exercises that reinforce listening and speaking skills.

Engaging with English Media method

Engaging with English media is a method for teaching English speaking that involves exposing learners to different forms of English-language media, such as movies, TV shows, news programs, and podcasts. Engaging with English media can help learners to improve their English speaking skills in several ways. Firstly, it provides learners with exposure to authentic English language, including natural speech patterns, idioms, and colloquial expressions. This can help learners to develop a more nuanced and authentic understanding of the English language.

Secondly, engaging with English media can help learners to improve their pronunciation and intonation. By listening to and imitating the speech patterns of native English speakers, learners can develop a more natural-sounding English accent. This can be especially helpful for learners who may have a strong accent in their first language or struggle with specific sounds in the English language.

Thirdly, engaging with English media can provide learners with opportunities to practice their listening and comprehension skills. This is especially true for learners who may not have regular access to native English speakers or English-language environments. By listening to English-language media, learners can develop their ability to

understand different accents, speaking speeds, and vocabulary, which can help them to communicate more effectively in English [2, p.28].

Engaging with English media can also be an enjoyable and engaging way to learn English speaking skills. By choosing English-language media that aligns with learners' interests and preferences, teachers can make learning English more fun and engaging. For example, learners who are interested in sports may enjoy listening to English-language sports broadcasts, while learners who enjoy movies may benefit from watching English-language films.

One potential challenge with the Engaging with English media method is that learners may encounter different accents, dialects, and speaking speeds, which can make understanding English-language media more difficult. To address this challenge, teachers can provide learners with subtitles or transcripts of the media they are engaging with, which can help learners to better understand the content and improve their vocabulary.

Role-playing method

Role-playing is a teaching method that allows learners to practice English speaking skills in a simulated or staged environment. It involves assigning different roles to learners, who then engage in a conversation or interaction as part of a particular scenario. For example, learners may role-play a customer and a salesperson, a doctor and a patient, or a traveler and a hotel receptionist.

The purpose of role-playing is to create a realistic situation that learners may encounter in their daily lives, such as a business meeting, an interview, or a social interaction. By engaging in these scenarios, learners are able to practice their English speaking skills in a safe and supportive environment. Role-playing also encourages learners to use their imagination, creativity, and critical thinking skills, which can be helpful in real-life situations.

Role-playing can be used to teach a variety of English speaking skills, such as conversational fluency, active listening, negotiation, and persuasion. It can also be used to teach learners how to express their ideas and opinions clearly and confidently. In a role-playing scenario, learners have the opportunity to experiment with different communication strategies, such as using persuasive language, body language, or tone of voice, to achieve their objectives [4, p.223].

One of the benefits of role-playing is that it provides learners with an opportunity to receive feedback on their English speaking skills. The teacher or other learners can provide feedback on the learner's use of English, pronunciation, and overall performance. This feedback can help learners to identify areas for improvement and develop more effective communication strategies.

Another benefit of role-playing is that it makes learning English speaking more engaging and enjoyable. Role-playing encourages learners to use their creativity and imagination, and it can be a fun and exciting way to practice English speaking skills. It can also be used to promote social interaction and cooperation among learners, as they work together to achieve a common goal.

Debate and Discussion method

Debate and Discussion is a method for teaching English speaking that involves engaging learners in group discussions or debates on a particular topic or issue. The method is designed to promote critical thinking, analytical skills, and persuasive speaking abilities. By participating in debates and discussions, learners can develop their ability to express their ideas and opinions clearly, effectively, and confidently.

In a discussion, learners share their ideas, perspectives, and experiences related to a given topic. The teacher may guide the discussion by asking open-ended questions or providing prompts to stimulate conversation. Discussions can be conducted in a group or pair format, and learners may take turns speaking or contribute to the conversation at will.

In a debate, learners take opposing sides on a given topic and present arguments to support their position. Debates can be structured in a formal or informal format, and learners may be given time to prepare and research their arguments. Debates can also be moderated by a teacher or peer, who can provide feedback and guidance to learners.

The Debate and Discussion method is effective for teaching English speaking because it promotes several important communication skills. These include:

- 1) **Active listening:** Learners must actively listen to other speakers to engage in a discussion or debate effectively. By listening to others, learners can gain insights and perspectives that they may not have considered before.
- 2) **Critical thinking:** Learners must think critically about the topic or issue being discussed and formulate arguments or responses based on their own experiences, research, and insights.
- 3) **Persuasive speaking:** Learners must present their arguments or ideas in a clear, concise, and convincing manner to persuade others to see their point of view.

4) Vocabulary and Language Use: Debates and Discussions require learners to use new vocabulary and expressions, which help to expand their language skills [5, p.258].

The Debate and Discussion method can be adapted to suit different levels of English proficiency, and it can be applied to a wide range of topics and issues. It is also an engaging and interactive way to learn English speaking skills, and it can provide learners with a sense of accomplishment and confidence when they successfully communicate their ideas and opinions in English.

Storytelling method

Storytelling is a method for teaching English speaking that involves learners telling stories to the class or to a partner. This method is designed to develop learners' ability to use descriptive language, pacing, intonation, and tone of voice, as well as to build their vocabulary and grammar skills.

In the Storytelling method, learners are asked to choose a story to tell, either from their own experience or from a book or other source. They then prepare to tell the story, paying attention to the details of the story, the pacing, and the language used. The teacher may provide prompts or guidance to help learners with their storytelling, such as focusing on the setting, the characters, the plot, or the lesson of the story [3, p.1].

The benefits of the Storytelling method are many. Firstly, it helps learners to develop their English speaking skills by providing them with a structured and engaging platform to practice speaking. By telling stories, learners can develop their vocabulary and grammar skills, as well as practice their pronunciation, pacing, and intonation.

Secondly, storytelling can help learners to develop their creativity and imagination. By choosing a story to tell, learners are encouraged to use their creativity to think of new ways to present the story and make it engaging for their audience.

Thirdly, storytelling can be used to promote listening and comprehension skills. When learners tell stories to their classmates, their classmates are required to listen carefully to understand the story. This can help learners to develop their listening and comprehension skills, as well as their ability to understand different accents, intonation patterns, and vocabulary.

The Storytelling method can be adapted to suit different levels of English proficiency, and it can be used to teach a variety of English speaking skills, including pronunciation, grammar, vocabulary, and storytelling techniques. It is also an enjoyable and interactive way to learn English speaking skills, as learners can choose stories that interest them and use their creativity to make the story engaging for their audience.

Using authentic texts for forming speech in English

Using authentic texts is a method for teaching English speaking that involves exposing learners to real-life English texts, such as news articles, literature, essays, and speeches. Authentic texts can provide learners with opportunities to develop their vocabulary, grammar, and comprehension skills, as well as to build their knowledge of cultural and societal issues.

The use of authentic texts in English language teaching is important because it provides learners with exposure to English as it is actually used in the real world. Authentic texts often contain idioms, colloquialisms, and other forms of informal language that are not typically included in textbooks or language teaching materials. By exposing learners to these forms of language, learners can develop a more nuanced and authentic understanding of the English language.

In using authentic texts to teach English speaking, learners engage with the text through a series of activities designed to develop their speaking skills. These activities may include summarizing the text, retelling the story or information in their own words, engaging in debates or discussions related to the text, and creating their own written or oral responses to the text.

Using authentic texts can also help learners to develop their critical thinking and analytical skills. When learners engage with an authentic text, they are encouraged to think deeply about the issues or ideas presented in the text, and to form their own opinions and perspectives. This can help learners to develop their ability to express their ideas and opinions in a clear and concise manner, as well as to engage in meaningful conversations with others.

Another benefit of using authentic texts is that it can help learners to improve their pronunciation and intonation. Authentic texts often contain examples of natural and conversational English, which can provide learners with opportunities to practice speaking and imitating the rhythm and melody of the language. This can be especially helpful for learners who may struggle with pronunciation or have a strong accent in their first language [6].

To enhance the effectiveness of this method, teachers can select authentic texts that are appropriate for learners' level of English proficiency and interests, and provide guidance on how to engage with the text in a way that supports the development of English speaking skills. Teachers can also provide learners with opportunities to practice speaking

skills in a supportive and interactive environment, such as through group discussions, role-playing, or debates related to the text.

Discussion. The correct formation of speech in English is an essential skill for learners of the language, and the use of methodological techniques can play a crucial role in the development of this skill. The methods discussed in this article, such as conversation classes, role-playing, engaging with English media, debate and discussion, storytelling, audio materials, and using authentic texts, all offer unique benefits for learners and can be effective in different ways.

For instance, conversation classes provide learners with opportunities to engage in authentic conversations and improve their speaking and listening skills. Role-playing can help learners to develop their communication and negotiation skills in a fun and interactive way. Engaging with English media can expose learners to natural English language expressions and improve their listening and comprehension skills. Debate and discussion can encourage learners to think critically and persuasively express their ideas and opinions. Storytelling can help learners to develop their creativity and imagination, as well as their pronunciation and intonation. Audio materials can help learners to develop their listening and comprehension skills, and authentic texts can provide learners with exposure to the language as it is used in the real world.

When selecting the most appropriate method, it is important to consider learners' interests, learning styles, and proficiency levels. Teachers should also be aware of the potential challenges associated with each method, such as learners feeling uncomfortable or lacking confidence during conversation classes or debates, and adjust their teaching approach accordingly.

In addition, it is essential to create a supportive and interactive learning environment that fosters learners' participation and active engagement. By providing constructive feedback, opportunities for practice, and a positive and encouraging learning atmosphere, teachers can help learners to develop their speaking skills and confidence in using the English language.

Conclusion. In conclusion, the correct formation of speech in English is a crucial skill for learners of the language. Various methodological techniques can be used to support learners in developing their speaking skills, such as conversation classes, role-playing, engaging with English media, debate and discussion, storytelling, audio materials, and using authentic texts. Each method offers unique benefits for learners, such as improving pronunciation and intonation, developing critical thinking and analytical skills, and expanding vocabulary and comprehension abilities.

In order to select the most effective method for teaching English speaking skills, teachers should consider the learners' level of proficiency, interests, and learning style. It is also important to create a supportive and interactive learning environment that allows learners to practice and improve their speaking skills in a safe and encouraging space.

Overall, effective English speaking skills are essential for success in today's globalized world, and the use of these methodological techniques can help learners to develop the skills and confidence needed to communicate effectively in English. By using a variety of engaging and effective methods, teachers can support learners in developing their speaking skills, expanding their vocabulary, and becoming more proficient in the English language.

References

- 1) Chetverikova, L. I. Interactive forms and methods of teaching English. New production technologies in teaching foreign languages in high school and college – 2004.– p. 114.
- 2) Kasenova D.A. Advantages and principles of the formation of communicative competence in the methodology of teaching a foreign language. Republican methodological and pedagogical journal "Foreign Language at school". – 2010. - №1. – p. 28-36.
- 3) Biryukova, O. A. Teaching speaking in high school: interview method at the English language lesson / O. A. Biryukova, D. V. Semenova // Scientific Review. International Scientific and Practical Journal. - 2017. - No. 2.- p. 1.
- 4) E.I. Passov “Communicative method of teaching foreign language speaking” - M.: Enlightenment, 1991. – 223 p.
- 5) Lamy M. N., Hampel, R. Online communication in language learning and teaching. London: Palgrave Macmillan, 2006. 258 p
- 6) Narbekova Z.T., Rezhapova N.B. *The technology of using authentic texts of a linguistic and cultural nature in the process of teaching students listening* <https://cyberleninka.ru/article>

FTAMP 14.35.09

Кемелбекова З.А. ¹ Гулзира Марфуга ²
^{1,2} Абай атындағы ҚазҰПУ
^{1,2} филология ғылымдарының кандидаты, 2 курс магистранты
Алматы қ., Қазақстан

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫЛАРЫН «КОЛЛАБОРАТИВТІ ОҚЫТУ» НЕГІЗІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа

Шетел тілін меңгеру мен үйретуде айтылым дағдысы маңызды рөл атқарады. Мақала студенттердің ағылшын тілінде сөйлеу дағдыларын «Коллаборативті оқыту» негізінде қалыптастыру және дамытуға бағытталған. Автор коллаборативті оқыту студенттердің айтылым дағдыларын дамытудың тиімді әдісі болуы мүмкін деп қорытындылап, бұл тәсілді оқыту процессінде қалай жүзеге асыруға болатыны туралы практикалық нұсқаулар береді. Сонымен қатар, автор коллаборативті оқытуға байланысты студенттердің пікірін сауалнама арқылы анықтаған. Нәтижелер студенттердің айтылым дағдыларын үйрену кезінде еркін сөйлеу, грамматика және сөздік қорына қатысты кейбір қиындықтарға тап болатынын, алайда коллаборативті оқыту аталған мәселелерді шеше алатындығын көрсетті. Мақалада коллаборативті оқыту арқылы өткен тәжірбиелік сабақтың мысалы, барысы және тәжірбиеден кейінгі нәтижелер диаграмма түрінде көрсетілген.

Кілт сөздер: шетел тілі, айтылым дағдысы, айтылым дағдысындағы мәселелер, коллаборативті оқыту

Кемелбекова З.А. ¹ Гульзира Марфуга ²
^{1,2} КазНПУ им. Абая
^{1,2} кандидат филологических наук, магистрант 2 курса
Алматы, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ГОВОРЕНИЯ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ НА ОСНОВЕ «КОЛЛАБОРАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ»

Аннотация

Навыки говорения играют важную роль в овладении и обучении иностранному языку. Статья направлена на формирование и развитие у студентов навыков говорения на иностранном языке на основе «коллаборативного обучения». Автор приходит к выводу, что коллаборативное обучение может быть эффективным способом развития разговорных навыков учащихся, и дал практические рекомендации о том, как этот подход может быть реализован в процессе обучения. Кроме того, автор узнал мнение студентов, связанное с коллаборативным обучением, через опрос. Результаты показали, что учащиеся сталкиваются с некоторыми проблемами в отношении беглости речи, грамматики и словарного запаса при изучении своих речевых навыков, однако коллаборативное обучение может решить указанные проблемы. В статье представлен пример практического занятия через коллаборативное обучение, ход и результаты после практики в виде диаграммы.

Ключевые слова: иностранный язык, навыки говорения, проблемы с навыками говорения, совместное обучение.

Kemelbekova Z.A. ¹ Gulzira Marfuga ²
^{1,2} KazNPU named after Abai
^{1,2} candidate of philological sciences, 2nd year graduate student
Almaty, Kazakhstan

FORMATION OF SPEAKING SKILLS IN A FOREIGN LANGUAGE BASED ON "COLLABORATIVE TEACHING"

Abstract

Speaking skills play an important role in mastering and teaching a foreign language. The article is aimed at the formation and development of students' skills of speaking a foreign language on the basis of "collaborative learning". The author comes to the conclusion that collaborative learning can be an effective way to develop students' conversational skills, and gave practical instructions on how this approach can be implemented in the learning process. In addition, the author learned the opinion of students related to collaborative learning through a survey. The results showed that students have some difficulties with fluency, grammar and vocabulary when learning speech skills, however, collaborative learning can solve these problems. The article shows an example of a practical lesson through collaborative learning, the course and the results after the practice in the form of a diagram.

Keywords: foreign language, speaking skills, problems with speaking skills, cooperative learning.

Кіріспе. Қазіргі дамыған әлемде шетел тілін үйрену аса қажеттілікке айналды. Шетел тілінде сөйлеу қабілеті тұлғалық өсу мен кәсіби даму тұрғысынан көптеген мүмкіндіктер ашады. Дегенмен, шет тілінде сөйлеу дағдыларын дамыту қиын болуы мүмкін, әсіресе білім алушылардыңшынайы тілдік орталарға қол жеткізуі болмаған кезде. Коллаборативті оқыту осы мәселені шешудің тиімді тәсілі ретінде пайда болды. Айтылым - тыңдалым, оқылым және жазылыммен қатар төрт тілдік дағдының бірі. Көбінесе ол ең маңызды дағды болып саналады, өйткені ол көптеген әлеуметтік жағдайларда негізгі қарым-қатынас құралы болып табылады. Дегенмен, шетел тілінде сөйлеу дағдыларын дамыту көптеген тіл үйренушілер үшін қорқынышты болуы мүмкін, өйткені ол тек грамматика мен сөздік қорды ғана емес, сонымен қатар сөздің айтылуын, сөйлеу интонациясын және мәдени контекстің меңгеруді қамтиды. Оның үстіне, білім алушылар ұялшақтық немесе қателесуден қорқу сияқты олардың үлгеріміне кедергі келтіретін психологиялық кедергілерге жиі кездеседі

Асимов Э. Г., Леонтьев А.А. және Пассов Е.И. сөйлеуді ауызша вербалды қарым- қатынас жүзеге асырылатын сөйлеу әрекетінің өнімді түрі деп түсінеді. Ойды ауызша білдіру- сөйлеу әрекетінің мазмұны болып табылады. Сөйлеу әрекетінің негізінде фонетикалық, лексикалық және грамматикалық дағдылар бар. Шетел тілі пәнінде айтылымды оқыту дегеніміз-білім алушыда сөйлеу дағдыларын қалыптастыру болып табылады, сөйлеудің арқасында білім алушы түрлі жағдайларда өз ойын айта алатын болады [1.,25].

А. Д. Климентенко және А.А. Миролюбовтың пайымдауынша, айтылым, шетел тілін меңгерудің ең басында өте маңызды, себебі ауызша сөйлеу әрекеті білім алушыларда тілге деген қызығушылығын оятады, тіл үйренуге ынтасын тудырады. А. А. Леонтьевтің пікірінше, бастапқы кезеңде білім алушыларда өз ойларын тілдік формаға аудару "ниет→ана тіліндегі мәлімдеме→шетел тіліндегі мәлімдеме" схемасы бойынша жүреді [2.,67]. Шетел тілін меңгеріп, деңгей көтерілген сайын, адамда сөйлемдерді іштей өз ана тілінде құрастырып, кейін аудару барысы жоғалады, шетел тілінде сөйлеу автоматты болды. Ішкі сөйлеудің ерекшеліктерін ескере отырып, ресей ғалымы Е.И.Пассов төрт деңгейді атап өтті:

- ынталандырушы-мотивациялық. онда адам қандай да бір мотивтің әсерінен және қандай да бір мәлімдеме мақсаты болған кезде қарым-қатынас қажеттілігін тудырады;
- аналитикалық-синтетикалық, оның міндеті-мәлімдеме жасау, сөздердітандау, яғни осы кезеңде ойларды бағдарламалау және тұжырымдау бойынша ақыл-ой әрекеттері жұмыс істейді;
- дыбыстар мен интонацияның көмегімен ойдың дизайны пайда болатын атқарушы (бастапқы кезеңде ана тілінің көмегімен);
- бақылау, оның негізгі мақсаты ықтимал қателер туралы сигнал беру және оларды түзетуге ықпал ету [3.,127].

Э.Г.Азимов шетел тілінде тиімді сөйлеуге әрсер ететін бірнеше факторларды көрсетеді:

- сөйлеудің техникалық дағдыларының қалыптасуы, яғни сөйлеушінің лексикалық грамматикалық және фонетикалық автоматты дағдыларының болуы;
- оқу мотивтерін құру;
- ситуациялық жағдайды жүзеге асыру;
- интерференция аймақтарын болжау және ана тілін көшіру.

Сөйлеуді үйрену әдетте сөйлеу дағдыларын қалыптастыру, грамматикалық

дағдыларды, сөздік қорын, тыңдау дағдыларын қалыптастырудан басталады. Шетел тілін оқытудың бастапқы кезінде оқытушы білім алушыларды жаңа құрылыммен таныстырады, бұл жаңа сөздерді, дыбыстарды, интонацияны зерттеуді қамтиды [4.,89].

Н.Д.Гальская шетел тілінде айтылымды үйретудің негізгі үш шартын сипаттайды:

- байланысқа түсуге деген ұмтылыстың болуы, басқалармен өзара түсіністік орнату;
- тілдің құрылымдық- жүйелілік білімінің жеткілікті деңгейде болуы;
- вербалды сөйлеу әрекетін орындау үшін қажетті формулаларды меңгеру [5.,184].

Оқыту барысында дәстүрлі оқыту әдістерін қолдану студенттерді шетел тілінде еркін сөйлеу әрекетінің дамуына айтарлықтай ықпал етпейді, сондықтан айтылым дағдыларын қалыптастыру үшін түрлі жаңа әдіс тәсілдерін қолданған жөн. Сондықтан, біз зерттеу жұмысымыздың негізі ретінде «Коллаборативті оқытуды» алдық.

Әдістеме. Бұл жұмыстың мақсаты – студенттерге шетел тілінде айтылым дағдысын оқытуда кездесетін мәселелерді анықтап, олардың айтылым дағдысын «Коллаборативті оқыту» негізінде қалыптастыру туралы пікірлерін зерттеу және коллаборативті оқыту әдісінің тиімділігін тәжірбие жүзінде анықтау.

Педагогикалық экспериментке «Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығында оқитын 34 студент қатысты. Сауалнама 5 сұрақтан тұрды. Сауалнаманың мақсаты – студенттердің ағылшын тілінде айтылым дағдыларын «Коллаборативті оқыту» негізінде қалыптастыру бойынша пікірлерін анықтау. Барлық студенттерге осы зерттеу үшін деректер жинау құралы ретінде қызмет еткен Google пішіні арқылы бес балдық Likert шкаласының сауалнамасына жауап беру ұсынылды.

«Коллаборативті оқытуды» қолданудың тиімділігін тексеру мақсатында 5 апта тәжірбие жұмысын жүргіздік. «Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығында оқитын 34 студент екі топқа бөлінді. А тобы дәстүрлі оқыту әдістерін алды, ал В тобы «Коллаборативті оқыту» арқылы білім алды. Екі топта сөйлесу дағдыларын бағалау үшін эксперимент алдында және одан кейін өздері таңдаған тақырып бойынша бір минуттық сөз сөйлеу сұралды. Студенттердің айтылым дағдыларын оқытушы бағалады (Диаграмма 2).

Бес аптаның ішінде В тобы Коллаборативті оқыту әдісі арқылы білім алды, онда олар бірлескен мақсатқа жету үшін шағын топтарда бірге жұмыс істеді. Оларға өз құрдастарының алдында сөйлеуге машықтануға, кері байланыс алуға және олардың пікірлері негізінде түзетулер жасауға мүмкіндік берілді. А тобы дәстүрлі оқыту әдістерін, соның ішінде дәрістерді, жеке тапсырмаларды және эпизодтық ауызша тәжірибені алды. Бес аптадан кейін екі топқа да басқа тақырыпта тағы бір минуттық сөз сөйлеу ұсынылды. Студенттердің сөйлеу дағдыларын оқытушы бағалап, орташа көрсеткішті шығарды (Диаграмма 3).

Нәтижелер. *Тестілеу нәтижелері*

Зерттеу әдісі ретінде қолданылған тест нәтижелері бойынша студенттердің айтылым дағдысын қалыптастыру барысында еркін сөйлеуге, грамматикаға және сөздік қорына байланысты кейбір мәселелерге тап болатынын көрсетті.

Диаграмма 1 – Тестілеу нәтижесі бойынша айтылым дағдысын дамыту барысында кездесетін негізгі мәселелер

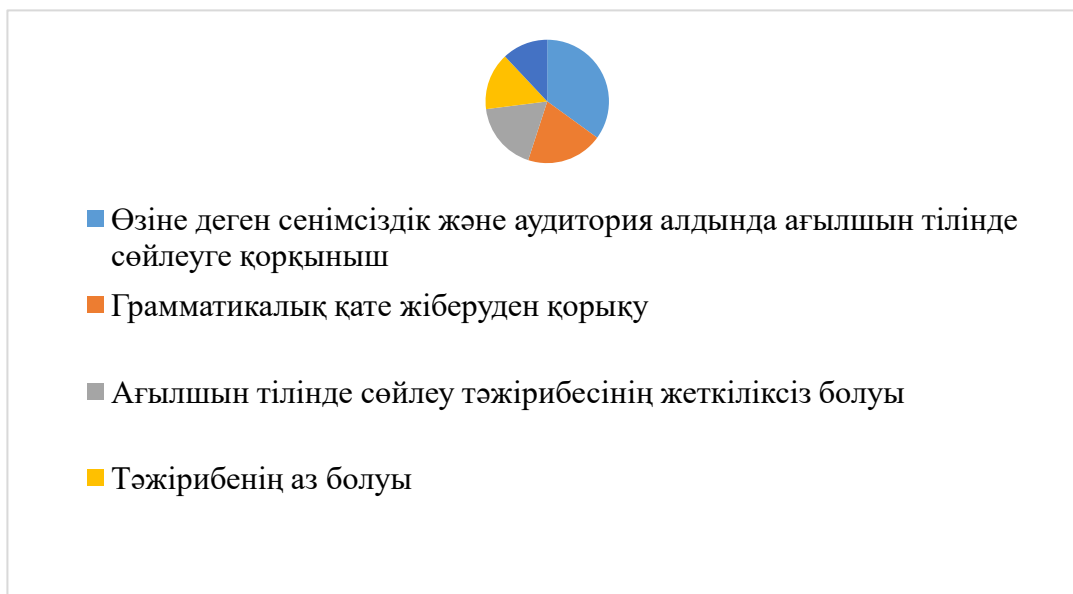

Диаграмма 1 студенттердің айтылым дағдыларын қалыптастыруда туындайтын мәселелері көрсетілген. Тестілеу нәтижелеріне сүйене отырып, 12 (35%) студенттің өзіне деген сенімсіздігін және аудитория алдында ағылшын тілінде сөйлеуге қорқатынын анықтадық. 7 (20%) студент айтылым барысында грамматикалық қате жіберемін деп қорықса, ал 6(18%) студенттің айтылымында қиындықтар бар. 5 (15%) студент айтылым дағдысында сөйлеу тәжірибесінің аз екендігін, қалған 4 (12%) студент сөздік қорының аздығын атап көрсетеді.

Сауалнама нәтижелері

Жоғарыда атап өткендей, сауалнаманың мақсаты – студенттердің ағылшын тілінде айтылым дағдыларын «Коллаборативті оқыту» негізінде қалыптастыру бойынша пікірлерін анықтау. Кесте 1 сауалнама нәтижелерін көрсетеді.

Кесте 1 – Сауалнама нәтижелері

Тармақтар	Мүлде келіс пеймін		Келіс пеймін		Сенім ді емес пін		Келі семін		Толық келі семін	
	с	%	с	%	с	%	с	%	с	%
Сіз коллаборативті сөйлеуді үйренуге оң көзқараспен қарайсыз ба?	-	0%	-	0%	5	15%	17	50%	12	35%
Сіз коллаборативті тапсырмалардың мұғалімнің көмегінсіз жұмыс істеуге мүмкіндік беретінімен келісесіз бе?	1	3%	2	6%	7	20%	15	44%	9	26%
Сіз топта айтылым тапсырмаларын талқылау мұғаліммен талқылауға қарағанда тиімдірек екендігімен келісесіз бе?	2	6%	2	6%	6	18%	13	38%	11	32%
Коллаборативті оқыту сізге еркін сөйлейтіндігіңізге және сабақ кезінде топтық жұмысына белсенді қатысатындығыңызға сенімді болуға көмектеседі ме?	-	0%	3	9%	8	24%	10	30%	13	38%
Коллаборативті оқыту білім, ақпарат және тәжірибе алу арқылы айтылым дағдысын жақсартады ма?	-	0%	1	3%	4	12%	16	48%	13	38%

Тәжірибиеге дейінгі және кейінгі нәтижелер

Коллаборативті оқыту әдісін қолданудың тиімділігін зерттеу мақсатында өткізілген тәжірибиелік сабақтардың бастапқы және соңғы қорытындылары. Диаграмма 2 екі топтағы студенттердің тәжірибиеге

дейінгі айтылым дағдыларының орташа баллдық көрсеткішін көрсетеді. Ал диаграмма 3 екі топтағы студенттердің тәжірбиеден кейінгі орташа баллдық көрсеткішін көрсетеді.

Диаграмма 2-және Б топтарының тәжірбие алдындағы сөйлеу дағдыларының орташа көрсеткіші.

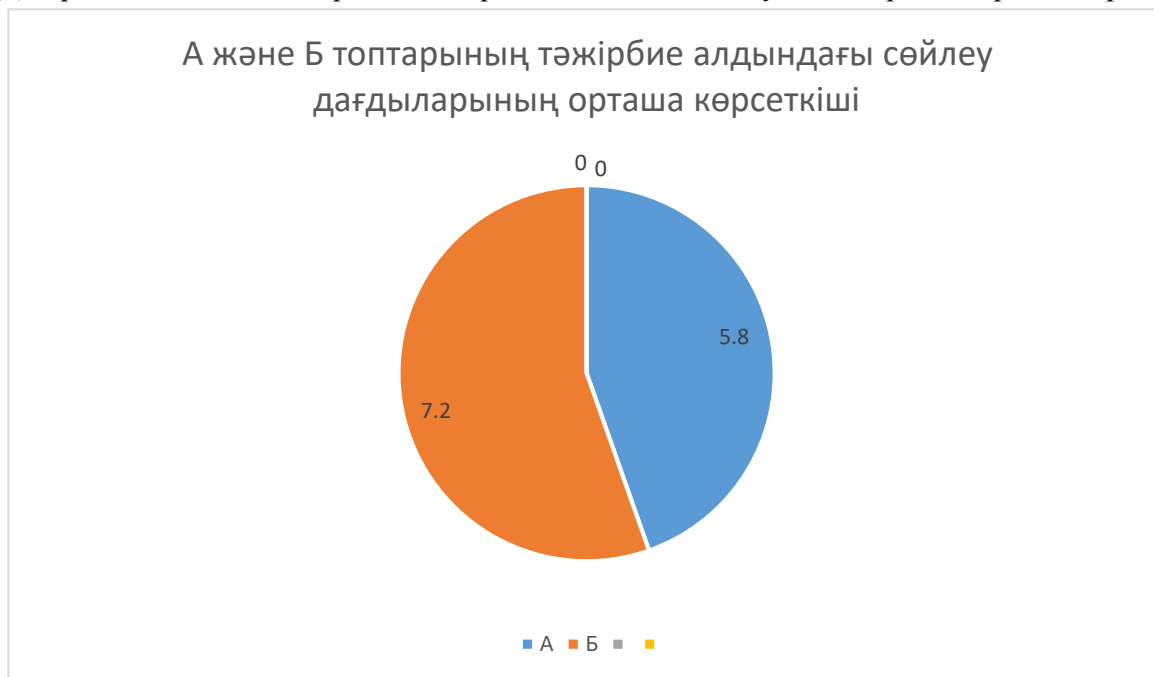
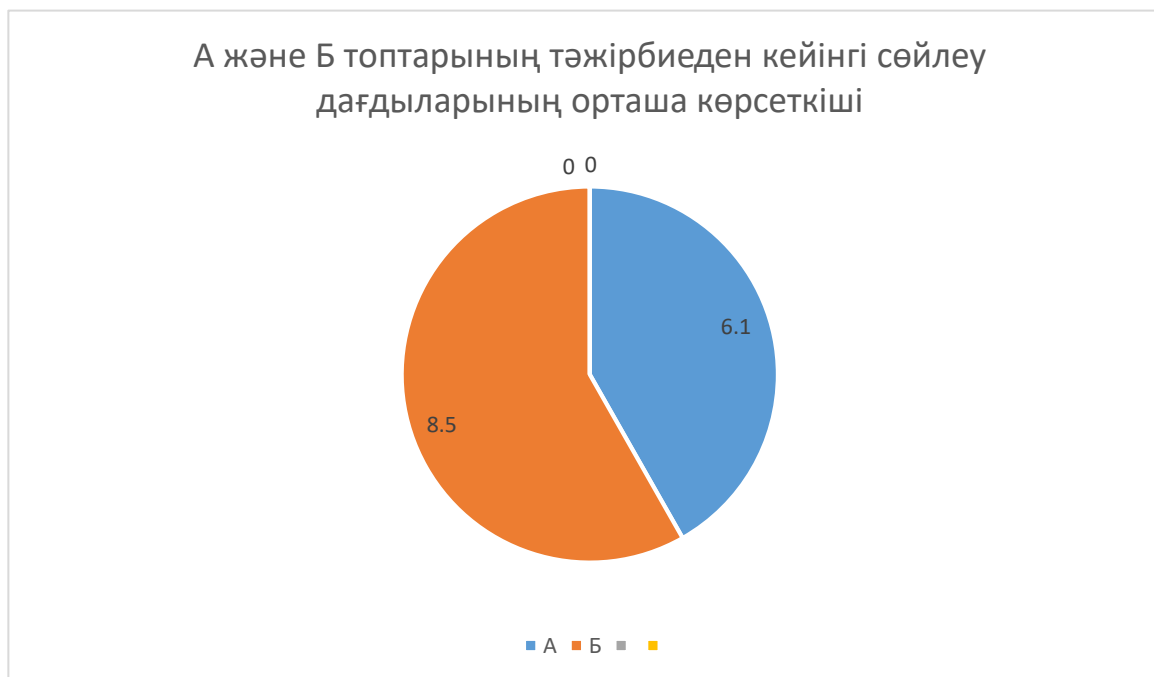

Диаграмма 3-А және Б топтарының тәжірбие алдындағы сөйлеу дағдыларының орташа көрсеткіші.

Бұл нәтижелер коллаборативті оқыту дәстүрлі оқыту әдістеріне қарағанда оқушылардың сөйлеу

дағдыларын жақсартуда тиімдірек екенін көрсетеді. В тобындағы студенттер бірлесіп жұмыс істей алды, сөйлеу тілін үйренді, кері байланыс алды және осы кері байланыс негізінде өздеріне қандай бағытта жұмыс жасау керектігін білді, нәтижесінде олардың сөйлеу дағдылары айтарлықтай жақсарды.

Талқылау. Коллаборативті оқыту- бұл оқушылар ортақ мақсатқа жету үшін шағын топтарда бірге жұмыс істейтін оқыту әдісі [6.,34]. Оқытудың бұл тәсілінің дәстүрлі оқыту әдістеріне қарағанда бірқатар артықшылықтары бар:

1.Белсенді әрекетке ынталандырады: коллаборативті оқу ортасында барлық оқушылар оқу процесіне белсенді қатысады. Олар проблемаларды шешу және тапсырмаларды орындау үшін бірге жұмыс істейді, осылайша олар бір-бірінен үйренеді және өздерінің ерекше көзқарастарымен бөлісуге мүмкіндік алады.

2.Қарым-қатынас пен тұлғааралық дағдыларды жақсартады: топта бірге жұмыс істей отырып, студенттер өздерінің қарым-қатынас және тұлғааралық дағдыларын қолдана алады. Олар өз ойларын шетел тілінде нақты айтуға, басқаларды белсенді тыңдауға, сондай-ақ сындарлы түрде кері байланыс беруге және алуға үйренеді [7.,89].

3.Сыни тұрғыдан ойлауға ықпал етеді: коллаборативті оқыту студенттерді сыни тұрғыдан ойлауға және мәселелерді бірлесіп шешуге шақырады. Бұл оларды сұрақтар қоюға, болжамдарға қарсы тұруға және балама көзқарастарды қарастыруға итермелейді. Бұл оларға аналитикалық және проблемаларды шешу дағдыларын дамытуға көмектеседі.

4.Қауымдастық сезімін тәрбиелейді: коллаборативті оқыту студенттер арасында қауымдастық сезімін тудырады. Бірге жұмыс істеу және бір-бірін қолдау арқылы олар жолдастық пен өзара құрмет сезімін дамытады [8.,201].

Дегенмен, коллаборативті оқу әдістеріне байланысты кейбір қиындықтар да бар. Негізгі қиындықтардың бірі - барлық студенттердің топта жұмыс істеуге ыңғайлы болмауы немесе құрдастарымен тиімді ынтымақтастық үшін қажетті әлеуметтік дағдылардың болмауы мүмкін [9.,45]. Сонымен қатар, бірлескен оқыту оқу әрекетінің барлық түрлеріне немесе барлық пәндік салаларға сәйкес келмеуі мүмкін [10.,67].

Біз тәжірибе жұмыс барысында коллаборативті оқытуды студенттердің сөйлеу дағдыларын қалыптастыру мақсатында бес апта бойы қолдандық.

Мысалы, «Climate change and its impact on the environment» тақырыбы бойынша сабағымыз 90 минут өткізілді.

Сабақ барысында қолданылған материалдар: «Climate change» тақырыбындағы бейне ролик, жаңа сөздер жазылған парақтар, әр топқа әзірленген А4 парақтары және түрлі түсті маркерлер.

Сабақ басында, алдымен, тақырыпқа байланысты миға шабуыл жасалып, студенттерге «Climate change» тақырыбына байланысты ассоциативті сызба дайындау ұсынылды. Студенттер жеке дара интерактивті тақтаға өздерінің тақырыпқа байланысты ассоциациясын жазып, ауызша түсіндірді. Аталған тапсырмадан кейін «Climate change and its impact on the environment» атты бейне ролик көрсетілді. Бейнені көру барысында студенттер дәптерлеріне кілт сөздер жазып отырды, алдын ала берілген парақтардың көмегімен жаңа сөздермен танысты. 4 студенттен құралған топтық жұмыс барысында түрлі табиғи ақпараттарды талқылау ұсынылды. Студенттер талқылау барысында алынған ақпараттар мен бейнероликтегі ақпараттар негізінде А4 параққа тақырыпқа байланысты сурет салып, мәселені шешу жолдарын басқа топтарға ұсынды. Келесі қолданған тәсіліміз - дебат болды. Студенттер екі топқа бөлініп, бірінші топ климаттық мәселенің маңызды екендігін дәлелдесе, келесі топ мәселенің айтарлықтай маңызды емес екендігін дәлелдеді. Сабақтың соңғы кезеңінде студенттер қорытынды жасап, өз ойларымен бөлісті.

Яғни, бұл сабақ барысы студенттердің ауызша сөйлеу дағдыларын дамытуға және олардың маңызды тақырып бойынша білімі мен хабардарлығын арттыруға арналған топтық талқылаулар мен пікірталастар сияқты бірнеше коллаборативті оқыту әдістерін қамтыды. Шағын топтарда бірге жұмыс істеу арқылы студенттер академиялық және нақты жағдайларда табысқа жету үшін қажетті дағдылар мен сенімділікті дамыта алады.

Қорытынды. Коллаборативті оқыту іс-әрекетін қолдану және оның студенттердің айтылым дағдыларын дамытуға әсері біздің негізгі зерттеу мақсатымыз және осы педагогикалық әрекетті дамыту барысында қойған сұрағымыз болды. Бұл зерттеудің нәтижелері ағылшын тілі сабағында коллаборативті оқу тәсілін қолдану студенттердің айтылым дағдыларын дамытуға әсеретті. Коллаборативті оқыту арқылы айтылым дағдысын жетілдіре отырып, студенттер ағылшын тілін оқуға шабыттанады, ынталанады, сыни көзқарасты сезінеді және грамматика мен айтылымның жақсарғанын көрсетеді, бұл сол тілде еркін сөйлеуге әкеледі. Мұғалімдердің студенттердің қабілеттері мен мүмкіндіктеріне негізделген іс-әрекеттерді білуі және жүзеге асыруы олар кездескен болмашы қиындықтарды жеңуге мүмкіндік береді. Мұғалімнің ағылшын тілі сабағында коллаборативті жұмыс тапсырмалары арқылы айтылым дағдыларын дамыту үшін модератор ретінде әрекет етуі арқылы сәтті студентке бағытталған сынып атмосферасын құруға болады.

Қорытындылай келе, ХХІ ғасыр дәуірінде ұстаздар білім беру саласындағы соңғы өзгерістерге бейімделуі керек екенін атап өткен жөн. Студенттердің тілдік дағдыларды меңгеруіне ынталандыру үшін заманауи әдіс тәсілдерді қолдану қажет. Ағылшын тілі мұғалімдері студенттерді ағылшын тілін үйренуге ынталандыруға және олардың тілге деген қызығушылығын тудыратын тиімді интербелсенді оқыту әдістерін қолдануға тырысу керек. Бұл зерттеу көрсеткендей, жұптық жұмыс тапсырмалары студенттердің көпшілігі айтылым дағдыларын рөлдік ойын мұғалімі арқылы емес, топтастарымен бірлесіп жұмыс істеу арқылы дамытуды қалайтынын дәлелдеді. Мұғалімдер студенттерді оқытудың

жаңа әдісіне бейімделуі керек. Біздің ойымызша, студенттерге коллаборативті оқыту арқылы ағылшын тілінде шынайы жағдаятта сөйлесуге мүмкіндік беру керек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Шабажанова С. К., Шитенова Ж. А., Атабаев Б. Ш. Айтылым дағдыларын қалыптастыру және дамытудың әдіснамасы мен тәжірибесі //Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time. – 2017. – С. 340-345.
2. Keyi, H. (2006). Teaching Speaking: Activities to Promote Speaking in a Second Language.- pp.13.-The Internet TESL Journal
3. .Пассов, Е.И. Коммуникативный метод обучения иностранному языку [Текст] / Е.И. Пассов. - М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
4. Азимов, Э.Г., Шукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) [Текст] / Э.Г. Азимов. -М.: Издательство ИКАР, 2009. – с.448
5. Гальскова, Н.Д., Гез, Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. [Текст] / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. - М.: Издательский центр "Академия", 2004. - 336 с.
6. Shaimerdenova S. N., Tuteyeva N. K. Некоторые аспекты организации коллаборативного обучения на уроках английского языка. Ағылшын тілі сабағында коллаборативті оқытуды ұйымдастырудың кейбір аспектілері //Вестник КазНУ. Серия филологическая. – 2015. – Т. 152. – №. 6.
7. Laal M., Ghodsi S. M. Benefits of collaborative learning //Procedia-social and behavioral sciences. – 2012. – Т. 31. – p. 486-490.
8. Thornberg R. A grounded theory of collaborative synchronizing in relation to challenging students //Urban Education. – 2012. – Т. 47. – №. 1. – С. 312-342.
9. Webb, N. M., & Palincsar, A. S. (1996). Group processes in the classroom. In Handbook of educational psychology.- p.798.
10. Hämmäläinen, R., & Väisänen, P. (2014). The effectiveness of collaborative learning in primary schools. pp- 21-37.

МРНТИ 16.01.11

Сырлыбаева Нуржамал Ерполатовна¹

¹ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

ЖОБАЛЫҚ ӘДІСТІҢ ЖАС ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР САЛАСЫНДАҒЫ ЖЕТІСТІКТЕРІНЕ ӘСЕРІ

Аңдатпа

Мақалада жобалық жұмыстың студент жастардың жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдар саласындағы өзін-өзі жүзеге асыруына әсері қарастырылады. Зерттеудің мақсаты жоба әдісінің бөлігі ретінде дидактикалық нұсқаулар арқылы жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдар бойынша білім алудың қаншалықты жоғары деңгейіне қол жеткізуге болатынын анықтау болды. Бұл мақаланың тақырыбы-Бастауыш сынып оқушыларын оқытудағы жобалық әдістің тиімділігін теориялық және эмпирикалық зерттеу.

Кілт сөздер: жобалау әдісі, жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдар саласы, білім сапасы

Syrlybayeva Nurzhamal¹

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan¹

THE IMPACT OF THE PROJECT METHOD ON THE ACHIEVEMENT OF YOUNG STUDENTS IN THE FIELD OF NATURAL AND SOCIAL SCIENCES

Abstract

The article examines the impact of project work on the self-realization of young students in the field of natural and social sciences. The aim of the study was to determine to what extent a higher level of knowledge acquisition in the field of natural and social sciences could be achieved with the help of didactic instructions within the framework of the project method. The topic of this article is a theoretical and empirical study of the effectiveness of the project method in teaching young students.

Keywords: project method, field of natural and social sciences, quality of knowledge

Сырлыбаева Нуржамал Ерполатовна¹

*¹ Казахский Национальный Педагогический университет имени Абая
г. Алматы, Казахстан*

ВЛИЯНИЕ ПРОЕКТНОГО МЕТОДА НА ДОСТИЖЕНИЕ МОЛОДЫХ УЧАЩИХСЯ В ОБЛАСТИ ЕСТЕСТВЕННЫХ И ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК

Аннотация

В статье рассматривается влияние проектной работы на самореализацию молодых студентов в области естественных и социальных наук. Целью исследования было определить, в какой степени более высокий уровень приобретения знаний в области естественных и социальных наук может быть достигнут с помощью дидактических инструкций в рамках проектного метода. Тема этой статьи теоретическое и эмпирическое исследование эффективности проектного метода в обучении молодых студентов.

Ключевые слова: проектный метод, область естественных и общественных наук, качество знаний

Введение. В последнее время большое внимание уделяется необходимости изменения современных школ с целью устранения или, по крайней мере, уменьшения их недостатков, таких как неспособность идти в ногу с процессом развития и потребностями современного общества. Среди недостатков, которые доминируют в нашей образовательной системе, мы можем отметить жесткую организацию обучения. Работать со своим словесным обучением, в котором учитель занимает монопольное положение и играет важную роль как посредник знания. Неудивительно, что учащиеся перегружены учебными заданиями, содержащими содержание, и не принимают непосредственного участия в учебном процессе, что приводит к снижению мотивации к обучению и эффективности обучения. Более того, это влияет на их негативное отношение к школе и вредит их интеллектуальному развитию.

Однако возникает вопрос, как это возможно, что, несмотря на многочисленные попытки, нам не удалось создать новую школьную систему, отличную от системы Коменского. Ответ, возможно, кроется в неоспоримом качестве определенных элементов традиционной педагогики, которые не следует изменять, а просто модифицировать и гармонизировать с современным образованием. Одно из возможных решений текущих проблем отражено в подтверждении методов обучения, которые активизируют учащихся и создают пространство для их творчества, развития мышления, решения проблем, развития различных навыков и личности в целом. Метод обучения, который может повлиять на замену передачи знаний от учителя учащемуся активным, совместным и совместным обучением и обучением, в котором ребенок является активным и конструктивным участником, является методом проекта. Проектный метод, как неотъемлемый компонент интегративного обучения, способствует не только развитию знаний и навыков, но и эмоциональной, моральной и эстетической чувствительности ребенка. Во время работы над проектом соблюдается целостный принцип, и последовательное проникновение интегрированного содержания достигается без строгого распыления и разделения предмета. Метод проекта - это признание в литературе, как инновационный подход к обучению, влияние его стратегии успеха учащихся в приобретении знаний, необходимых в 20-го века (Блюменфельд и др., 1991; Barron & Darling-Hammond, 2008, Колокол, 2010, Орио, 2012, Сервантес,

2013). Кроме того, проектный метод допускает новый подход, поскольку учащиеся имеют возможность задавать вопросы, которые вызывают любопытство, то есть посредством исследования и вопросов учащиеся создают основу для проекта

Терминологическое объяснение и определение в методе проекта. Вначале проект слов в дидактике представлял собой мероприятие, проводимое учащиеся, основанные на отборе и планировании и проводимые в ситуациях, похожих на реальную жизнь (этот термин используется американскими учителями с 1900 года). Однако термин "проект" официально вошел в систему образования до Первой мировой войны, и представлен Уильямом Хердом Килпатриком, вдохновленным идеями Джона Дьюи, как новый метод обучения, который он назвал проектным методом или проектным обучением (как некоторые его называют, Хлебник, 1962). У. Х. Килпатрик в своей статье проектный метод: использование Целенаправленный акт в образовательном процессе, начавшийся в 1918 году, вызвал дискуссию по поводу термина" проект, для которого он говорит: "он стучится в дверь педагогической терминологии и ждет, когда его впустят". Его основная цель состояла в том, чтобы внедрить в классе обучение на основе открытий, то есть метод обучения на собственном опыте. Изложил идеи, которые появляются в средствах адаптации и в идеях адаптации.

Такая взаимосвязь может быть связана с подходом к программам, которые сегодня получают все большую поддержку, и относится к подходу, направленному на взаимоотношения, то есть к дидактике, направленной на взаимоотношения. Здесь отношения представляют собой ядро программы, и ключевые аспекты признают вопросы качества, частоты, власти, упреждающих действий, сотрудничества в интересах благосостояния, обучения и совместного конструирования смысла. В дидактике, направленной на взаимоотношения, ребенок рассматривается как социальный субъект, агент социальное обучение и развитие, а детство рассматривается как социокультурный контекст. Этот подход основан на теоретических конструкциях социокультурной теории развития и обучения, социологии детства, постмодернизма и постструктурализма.

Проектное обучение можно охарактеризовать как систему или модель, ориентированную на развитие знаний и навыков, учащихся посредством работы над исследовательские проекты (Ристанович, 2015). С другой стороны, проектный метод существует как вспомогательное средство и дополнение к организации учебной работы, что реализовано в стандартный дизайн обучения с усиленной связью между предметами с контент, который можно подключить естественным образом.

Существует много различных определений одного и того же понятия, но если мы сублимируем все определения, то их объединяет то, что на первый план выдвигается одна и та же концепция обучения. Концепция, в которой учащиеся независимы, где их поощряют активно учиться посредством мышления и достижения выводов, решения проблем, и где акцент делается на развитии способности замечать, описывать, на письменном, словесном и графическом выражении, выполнении практической работы и т.д.

Методологическая основа. Объектом данного исследования является теоретическое и эмпирическое изучение эффективности проектного метода на результаты обучения молодых учащихся. Исходя из предложенного объекта исследования, проблема была определена в форме вопроса: влияет ли проектный метод на усвоение знаний учащимися? Общая гипотеза заключается в том, что учащиеся из экспериментальной группы продемонстрируют более высокий уровень приобретенных знаний на итоговом тестировании по сравнению с учащимися из контрольной группы. С помощью экспериментального метода стремилась определить, в какой степени проектный метод влияет на повышение успеваемости учащихся четвертого класса. Был применен эксперимент с параллельными группами: экспериментальная группа (три класса) и контрольная группа (три класса) из детей четвертого класса начальной школы. Адекватная выборка находится под вопросом. Для нужд этого исследования были сконструированы тесты (начальный и окончательный), которые содержали вопросы по трем уровням знаний, которые включали вопросы воспроизведения, вопросы понимания и вопросы применения.

Обоснованность тестов была проведена путем логической допустимости тестов, где была проверена их согласованность с учебным планом и программой по предмету естественные науки и обществознание для третьего и четвертого классов начальной школы. Вопросы теста были приведены в соответствие с общими стандартами успеваемости – образовательными стандартами для завершения первого цикла обязательного образования (Завод за не предоставление образования и воспитания, 2011), а также в соответствии с общими требованиями к базовому, промежуточному и продвинутые уровни. В качестве руководящих принципов при допустимости тестов использовались три уровня сложности вопросов–уровень воспроизведения, уровень понимания и уровень применения. Как уже упоминалось, уровни

представляют собой измерения когнитивных процессов. Надежность тестов знаний, учащихся была проверена с помощью метода Split-half (разделение теста на две половины).

Были достигнуты следующие результаты: начальный тест = 0,757, окончательный тест = 0,950.

Объективность тестов на знание была проведена с помощью внутреннего formula, который учителя используют в своей работе. Наиболее точное задание, которое используется для демонстрации согласованности тестируемых первоклассников, было выполнено путем вычисления среднего значения коэффициента корреляции группы первоклассников (участвовали четыре первоклассника – автор статьи и три учителя экспериментальной группы). Коэффициент корреляции Спиремана был рассчитан для каждого возможного arig грейдеров, а затем его среднее значение. Все отмеченные корреляции являются высокими, поскольку значение thair было выше 0,9. Начальное значение для теста на первоначальные знания составляло $r = .914$; Итоговое значение теста на знание составило $r = .914$. Достигнутые результаты указывают на то, что существовала очень высокая корреляция между оценщиками, что подтверждает объективность обоих тестов. Образец для исследования. В исследовании приняли участие шесть учеников четвертого класса начальной школы. Начальная выборка состояла из 150 учащихся из двух школ, четырех классов. Для нужд этого эксперимента выборка была сокращена до 120 учеников. Двадцать испытуемых были исключены из исследования, поскольку они не выполнили хотя бы один из тестов на креативность. Образец, о котором идет речь, является адекватным. Эта возрастная группа учащихся была выбрана по следующим причинам:

- ✓ предположение, что их логические операции стабилизировались и что они смогут участвовать в программе эксперимента без больших трудностей;
- ✓ учащиеся этого возраста уже должны были в значительной степени обладать способностью к самостоятельному обучению;
- ✓ этот возраст достаточен для овладения эффективными методами обучения, которые учащиеся могли бы применить в других областях обучения.

В соответствии с поставленными целями, задачами и гипотезой исследования были определены следующие переменные: независимой переменной является метод проекта, который применялся на уроках естественных наук и обществознания в четвертом классе начальной школы и который был сформирован в соответствии с экспериментальной программой.

Проектный метод включал следующие способы преподавания и усвоения знаний: индивидуальные и групповые исследовательские задания, обучение через открытие, обучение через решение проблем, обучение с помощью компьютеров, совместных форм обучения – групповой работы, а также дидактических инструкций, которые включены в проектный метод, таких как: исследуйте и пробуйте, модифицируйте, видоизменяйте, комбинируйте и т.д. следовательно, речь идет о независимой переменной, которая играет роль экспериментального фактора в данном исследовании.

Зависимой переменной в этом исследовании являются ожидаемые эффекты, которые возникают под влиянием экспериментального фактора – метода проекта: уровень знаний учащихся. Контрольной переменной в этом исследовании был уровень образования родителей, чтобы можно было более надежно контролировать влияние экспериментального фактора на зависимую переменную.

Результаты исследования. В следующем тексте будут представлены результаты, которые относятся к различиям между экспериментальной и контрольной 4 группами в начальных и итоговых тестах на знание.

Ковариационный анализ был использован для изучения различий между достижениями экспериментальной и контрольной групп в тестах на знание.

Когда учащийся находится в ситуации, когда он может самостоятельно обнаружить и овладеть основными методами и приемами, которые ведут к конечной цели, качество знаний, навыков и умений гарантировано. Исследования показали, что наилучших результатов добились учащиеся, которые достигли результатов благодаря открытиям.

В следующем тексте будут представлены результаты, которые показывают различия в достижениях групп E и C по отдельным тестам. Снова был использован ковариационный анализ, поскольку здесь также необходимо было контролировать уровень образования родителей, поскольку группы не были однородными в этом отношении.

Таблица 1. Различия между контрольной и экспериментальной группами по результатам теста на первоначальные знания в разделе, в котором измерялось воспроизведение

Variable	SS	df	MS	F	p
group	2.052	1	2.052	1.183	.279
SEfather	3.686	2	1.843	1.062	.349
SE mother	4.299	2	2.150	1.239	.294

Данные в таблице 1 указывают на то, что нет существенной разницы между достижениями контрольной и экспериментальной групп в части первоначального теста на знание, который касается воспроизведения. Это говорит нам о том, что группы были достаточно равны при первоначальном тестировании знаний в разделе, который измеряет воспроизводство, и что статистически значимой разницы между двумя группами при первом, т.е. первоначальном измерении, не существовало.

В таблице ниже мы можем видеть разницу между контрольной и экспериментальной группами в их достижение на итоговом тесте знаний, касающемся размножения.

Таблица 2. Разница между контрольной и экспериментальной группами в результатах итогового теста на знания в разделе, который измеряет воспроизводство

Variable	SS	df	MS	F	p	B
group	432.379	1	432.379	58.394	.000	4.010
SEfather	37.976	2	18.988	2.564	.081	-2.736
SE mother	15.806	2	7.903	1.067	.347	-1.700

Следовательно, что касается первого уровня вопросов – уровня воспроизведения и припоминания, на основании результатов (таблица 3) ($p=0,000$ при уровне значимости 0,05) отмечается, что экспериментальная группа достигла значительно лучших результатов.

Можно сказать, что такие результаты были ожидаемыми, поскольку в теоретической части исследования посредством теоретического анализа были отмечены преимущества проектного метода.

Это подтверждается многочисленными исследованиями, в которых рассматривались аналогичные вопросы. Одним из них является трехлетнее исследование, которое было проведено Боалером в 1996 году. А именно, на уроках математики она изучала различия между формами работы, которые используются в рамках проектного метода, и традиционным обучением, в котором доминируют учитель и фронтальное обучение. Результаты, которые она собрала, показали, что экспериментальная группа достигла значительно лучших результатов, набрав в три раза больше максимальных баллов (Boaler, 2002). В следующей таблице показаны различия между контрольной и экспериментальной группами в результатах теста на первоначальные знания относительно уровня понимания (знание).

Таблица 3. Различия между контрольной и экспериментальной группами по результатам теста на первоначальные знания в разделе, который измеряет понимание (знание)

Variable	SS	df	MS	F	p	B
group	5.349	1	5.349	6.462	.012	.446
SE father	5.584	2	2.792	3.373	.038	-1.001
SE mother	.430	2	.215	.260	.772	-.294

Достигнутые результаты указывают на то, что по вопросам, которые были направлены на понимание, существовала значительная разница между контрольной и экспериментальной группами. Учащиеся из экспериментальной группы достигли лучших результатов по вопросам на этом уровне категоризации, как определено на основе таксономии Андерсона и Кратвола, которая показывает результат $p=0,012$

на уровне значимости 0,05. Кроме того, было отмечено значительное влияние образовательного уровня отцов ($p=0,038$). Другими словами, результаты показали, что учащиеся, чьи отцы, окончившие только начальную школу, добились более низких результатов в этой части теста.

Когда речь идет о второй части теста (таблица 4), которая относится к вопросам понимания, ситуация аналогична предыдущей части теста ($p=0,000$ при уровне значимости 0,05). Результаты указывают на то, что существует значительная разниц между контрольной и экспериментальной группами в успеваемости по итоговому тесту знаний в разделе измерение понимания (знание), т.е. здесь также наблюдается значительный эффект из группы. Следовательно, экспериментальная группа достигла значительно лучших результатов по сравнению с контрольной группой под влиянием экспериментальной программы.

Заключение

Если наша цель состоит в том, чтобы повысить мотивацию учащихся, качество и продолжительность знаний, а также развить самостоятельность учащихся, то проектный метод может помочь нам достичь этого. Опыт показывает, что знания, полученные в результате открытий, сохраняются дольше всего. Проектный метод основан на исследовательском подходе, который основан на конструктивистской образовательной парадигме, в основе которой лежит самостоятельная деятельность личности.

Результаты этого исследования подтверждают вышеупомянутое предположение, поскольку учащиеся экспериментальной группы, то есть учащиеся, которые работали над проектом, показали более высокий уровень приобретенных знаний в итоговом тесте по сравнению с учащимися, которых обучали стандартным способом. Другими словами, результаты указывают на подтверждение возможности того, что применение проектного метода повлияло на повышение качества знаний, учащихся на всех уровнях – воспроизведения, понимания и применения.

После анализа исследования, а также обзора исследований других авторов, можно сделать вывод, что проектный метод может и должен играть более значительную роль в образовательной работе. Кроме того, применение этой формы работы в преподавании способствует более высокой активации учащихся, а осознанная деятельность и активизация ума на занятиях применяются более широко, развиваются способности, учащиеся запоминать, замечать, сравнивать концепции и процессы позволяет учащимся самостоятельно учиться.

Список использованной литературы:

- [1] Блюменфельд, П. К. Солоуэй, Э. Маркс, Р. У. Кстати, Дж. С. Гуздиал, М. & Палинчар, А. (1991).
- [2] Мотивирующее обучение на основе проектов: Поддержание деятельности, поддержка обучения, педагог-психолог, 26 (3&4), 369-398.
- [3] Боулер, Дж. (2002). Знакомство со школьной математикой: традиционные и реформаторские подходы к преподаванию и их влияние на обучение учащихся. Махва, Нью-Джерси: Лоуренс Эрлбаум.

МРНТИ 14.25.09

Шаяхметова Д.Б.¹; Ополонец Н.П.²;

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан

²Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан

Nadehda_2000@mail.ru

ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ К УРОКАМ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА СРЕДСТВАМИ СОВРЕМЕННОЙ МУЗЫКИ

Аннотация

В статье определено понятие «мотивация», выделены виды мотивов и поставлена задача определить влияние современной музыки на позитивную динамику формирования мотивации учащихся средней школы к изучению иностранного языка. Приводится обоснование необходимости применения средств современной музыки для повышения мотивации школьников к изучению иностранного языка в соответствии с их психофизическими особенностями. На основе современных английских песен были разработаны методики диагностики уровня сформированности мотивации и приведены примеры заданий к данным песням. На основании эксперимента была проведена проверка гипотезы исследования. После проведения экспериментов авторы смогли доказать, что современные музыкальные средства могут быть использованы на уроках иностранных языков для повышения уровня мотивации учащихся к изучению иностранного языка.

Ключевые слова: мотивация, формирование мотивации, мотивация учащихся средней школы, мотивация к урокам иностранного языка, средства современной музыки.

Шаяхметова Д.Б.¹; Ополонец Н.П.²;

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

*²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан
Nadehda_2000@mail.ru*

ОРТА МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЕТ ТІЛІ САБАҒЫНА МОТИВАЦИЯСЫН ҚАЗІРГІ МУЗЫКА АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа

Мақалада «мотивация» ұғымына анықтама беріліп, мотивтердің түрлеріне тоқталып, жалпы білім беретін мектеп оқушыларының шет тілін үйренуге деген мотивациясын қалыптастырудың оң динамикасына заманауи музыканың әсерін анықтау міндеті қойылған. Мектеп оқушыларының психофизикалық ерекшеліктеріне сәйкес шет тілін үйренуге деген ынтасын арттыру үшін заманауи музыка құралдарын пайдалану қажеттігі негіздемесі келтірілген. Түйін сөздер: шет тілі, шынайы материал, шет тіліндегі әндер, білім, тәрбие, әдістеме, сөйлеу мәдениеті, сөздік. Қазіргі ағылшын әндері негізінде мотивацияның қалыптасу деңгейін диагностикалау әдістемесі әзірленіп, осы әндерге тапсырма мысалдары келтірілді. Эксперимент негізінде зерттеу гипотезасы тексерілді. Эксперимент жүргізгеннен кейін авторлар қазіргі заманғы музыкалық құралдарды шет тілі сабағында оқушылардың шет тілін үйренуге деген ынтасының деңгейін арттыруға болатынын дәлелдей алды.

Кілт сөздер: мотивация, мотивацияны қалыптастыру, орта мектеп оқушыларының мотивациясы, шет тілі сабағына мотивация, заманауи музыка құралдары.

Shayakhmetova D. B.; Opolonets N. P.

¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan

*²Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan
Nadehda_2000@mail.ru*

FORMATION OF MOTIVATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS FOR FOREIGN LANGUAGE LESSONS BY MEANS OF MODERN MUSIC

Abstract

The article defines the concept of "motivation", highlights the types of motives and sets the task to determine the influence of modern music on the positive dynamics of the formation of the motivation of secondary school students to learn a foreign language. The rationale is given for the need to use the means of modern music to increase the motivation of schoolchildren to learn a foreign language in accordance with their psychophysical characteristics. Key words: foreign language, authentic material, songs in a foreign language, education, upbringing, methodology, culture of speech, vocabulary. On the basis of modern English songs, methods for diagnosing the level of formation of motivation were developed and examples of tasks for these songs were given. On the basis of the experiment, the hypothesis of the study was tested. After conducting experiments, the authors were able to prove that modern musical means can be used in foreign language lessons to increase the level of students' motivation to learn a foreign language.

Key words: motivation, formation of motivation, motivation of secondary school students, motivation for foreign language lessons, means of modern music.

Введение

На сегодняшний день современная жизнь и общество предъявляют высокие требования к выпускникам средней общеобразовательной школы, что естественно нашло свое отражение в социальном заказе и воплотилось во всех формах целей обучения. Английский стал международным языком, а также неотъемлемой частью современной культуры, науки, туризма, политики и спорта.

Коммуникативная компетенция формируется посредством иностранного языка и включает в себя языковую и социокультурную компетенции. Без знания языкового фона невозможно сформировать

коммуникационную компетентность даже в ограниченных пределах. Обучение иностранному языку призвано сформировать личность, готовую к межкультурным коммуникациям.

От класса к классу интерес и мотивация к обучению снижаются, что не способствует улучшению уровня знаний. Это означает, что сам процесс изучения английского языка - точнее, проблема повышения мотивации к урокам английского языка – является достаточно актуальной.

В настоящее время традиционные способы обучения стремительно теряют свой вес, в то время как современная музыка является огромным ресурсом для формирования мотивации к изучению иностранного языка у учащихся среднего школьного возраста. Современные произведения музыкального искусства содержат культурную составляющую страны изучаемого языка. Музыкальные произведения современного искусства редко используются учителями как средство знакомства с культурой и особенностями страны, изучаемого языка. Однако подростки проявляют неподдельный интерес к содержанию песен, которые они слушают вне школьного времени.

На основе рассмотренной проблемы можно сказать следующее: в средней школе очень мало разработок уроков и внеклассных мероприятий, направленных на формирование мотивации к изучению иностранного языка. В этом случае возникает необходимость формирования мотивации подростков изучать иностранные языки с помощью современной музыки. Она содержит в себе аутентичные тексты, доступные большинству людей и является источником передачи подлинных знаний о стране изучаемого языка.

Материалы и методы

Основу нашего исследования составляют понятия «мотивация» и «формирование мотивации», которые неоднократно рассматривались в работах таких ученых, как Ф. Лютенс [10], Л. И. Божович [3], Д. К. Маккеланд [11], К. Левин [9], Д. Берлайн [2], Г. Олпорт [14], Дж. Аткинсон [1], А. К. Маркова [12], А. Маслоу [13] и др.

Согласно определению мотивации — это процесс, начинающийся с физиологических или психологических проблем и потребностей. Эти потребности могут стимулировать поведение (или создавать мотивы), направленные на достижение определенной цели или вознаграждения. [10]

Как утверждает Л. И. Божович, мотивация представляет собой сложный механизм взаимодействия личности с внешним и внутренними факторами поведения. Он определяет возникновение, направление и способ осуществления деятельности в целом. [4]

Анализ научных трудов Л. И. Божович, Н. Ф. Талызиной, Л. М. Фридмана, А. Б. Орлова позволяют определить некоторые виды мотивации и говорить о ее внешнем и внутреннем проявлении.

Орлов отметил, что мотивация (мотив) является внутренней в случае главной причины поведения – получение чего-то вне самого этого действия. Осознанная внутренняя мотивация — это неотчуждаемое от человека состояние радости, удовлетворения и удовлетворенности деятельностью. В отличие от внешней, внутренняя мотивация никогда не существует до и вне деятельности. В процессе деятельности она всегда возникает в результате взаимодействия человека и его окружения. Именно в этом смысле внутренний мотивационный процесс неповторим и всегда представлен непосредственно переживаемому событию. [15]

При этом следует отметить, что мотивация может быть внутренней или внешней по отношению к деятельности и всегда является внутренними характеристиками личности как субъекта этой работы.

Мы рассматриваем современную музыку как средство, которое способствует формированию мотивации к изучению иностранного языка у учащихся среднего школьного возраста. В условиях глобализации музыка становится неотъемлемой частью жизни современного подростка. Таким образом, использование современной музыки в процессе обучения на уроках иностранного языка — это не только комплексное решение практических задач образования и воспитания учащихся с помощью эмоциональной сферы; что активизирует интерес учащегося к предмету.

Во время прослушивания музыки формируется эстетический подход к окружающему миру, духовное начало, энергия и эмоциональная насыщенность. Это позволяет создать одухотворенную обстановку на занятиях. Однако речь и музыка имеют схожие характеристики: ударение, фразовое строение, паузы в конце фразы; темп речи. Подобное сходство обусловлено тем, что в первооснове речи и музыки лежит одно физическое явление - звук. [8]

Обобщая сказанное, следует отметить, что одним из важнейших факторов образования является необходимость использования музыки в процессе изучения иностранного языка. Ученые и зарубежные психологи утверждают, что музыка - один из самых эффективных методов для запоминания лингвистического материала, так как она вовлекает в работу оба полушария головного мозга, что

способствует хранению изучаемого материала на протяжении долгого времени. Это главное положение в нашем исследовании, которое определяет его суть.

Известно, что применение песни на изученном языке чрезвычайно важно для учащихся: они быстро познакомятся с культурой стран изучаемого языка. По мнению психологов, дети среднего школьного возраста наиболее чутки и восприимчивы к чужой культуре. Поэтому работа с этим специфическим языковедческим материалом создает хорошую предпосылку для всестороннего развития личности ученика, потому что специально подобранные песни формируют хороший вкус и стимулируют образное мышление.

С помощью наших исследований было определено, как определить уровень формирования мотивов для изучения иностранных языков и разработать методику создания мотивации посредством современной музыки на примере современных английских песен. («Symphony» by Clean Bandit (feat. Zara Larsson), Demons by Imagine Dragons, Jar of Hearts by Christina Perri, Hallelujah by Alexandra Burke, Listen to your heart by Roxette, Hello by Adele, и другие).

Согласно нашей гипотезе, что современная музыка действительно может повысить мотивацию к изучению иностранных языков с помощью разработанной нами методики, содержащей три основных этапа: формирующий, констатирующий и контрольный. В каждом из данных этапов проводилась соответствующая работа.

Поддерживая теорию о том, что для обеспечения качественных преобразований на уровне формирования мотивации у детей среднего школьного возраста, мы пришли к выводу, что необходимо провести эксперимент с использованием следующих методов исследования: анкетирование, наблюдение и тестирование. Это поможет определить уровень мотивации учащихся на уроках иностранного языка.

Во время урока, наблюдатель (преподаватель английского языка) отмечал количество детей с высоким и низким интересом к уроку, а также количество учеников, которые быстро теряли заинтересованность в процессе урока. На основании этого было установлено процентное соотношение «заинтересованных» и просто присутствующих детей на уроке.

Нами было проведено анкетирование с целью узнать, что именно вызывает наибольший интерес во время урока; место, которое занимает предмет «английский язык» в жизни учеников и для чего они изучают данный предмет.

Анализируя уровень развития внутренней мотивации учащихся к изучению предмета, мы использовали тест (по системе Т. Д. Дубовицкой) [6], состоящий из 20 суждений и предложенных вариантов ответа. На специальных бланках или на обычных листках бумаги были записаны ответы в виде плюсов и минусов. Полученные данные обрабатывались с помощью ключа.

В результате проведенного эксперимента выяснилось, что учащиеся среднего школьного возраста имеют низкую мотивацию для изучения иностранного языка.

Уровень мотивации учеников средней школы к занятиям иностранным языком повышался непосредственно в ходе основной учебной программы по английскому языку.

Основываясь на огромном разнообразии английской музыки, мы отобрали песни с текстами соответствующих следующим требованиям:

1. Песни, которые способствуют развитию речи и соответствуют уровню и возрасту обучаемых.
2. Песни, в которых нет большой информационной составляющей со средним объемом текста.
3. Исполнитель песен обладает хорошей дикцией и четко произносит текст.

С учетом общих теорий и методов обучения иностранным языкам, задания к песням были использованы в следующей последовательности: задание до, после и во время прослушивания. Перед началом прослушивания записи песни была проведена активизация знаний о тематике и содержании композиции. Ученикам была показана фотография певца, а также рассказана его краткая биография. Ребята отвечали на вопросы о знаниях того или иного исполнителя / певца / группы; есть ли любимые песни данного певца / певицы (группы).

Задания до прослушивания относятся к заданиям для развития навыков чтения: изменение текстострофы или всей песни, заполнение пропусков подходящими словами, чтение фрагмента текста перед прослушиванием и высказывание предположений о содержании песни.

Покажем, как выглядит одно из заданий до прослушивания: интеллект-карта к песне Hallelujah by Alexandra Burke (рис. 1) Задание было составлено таким образом, чтобы ребята могли составить ассоциации к словам и определить содержание песни.

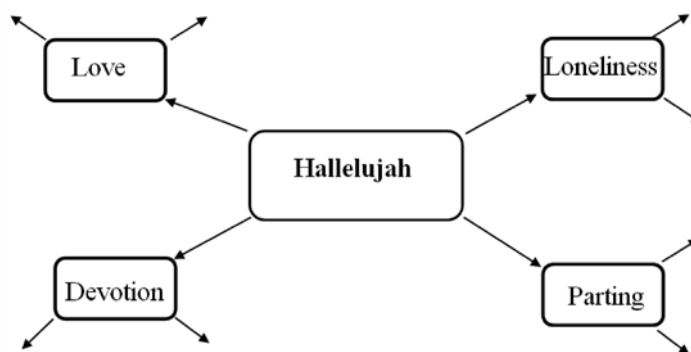

Рис. 1. Интеллект-карта к песне Hallelujah by Alexandra Burke

Говоря об упражнениях для формирования навыков аудирования, необходимо указать задания, которые использовались:

1. Заполнение пропущенных слов и словосочетаний текста песни в момент прослушивания (рис. 2);
2. Поиск правильного порядка строк, дополнение рифмы и исправление неправильных слов в тексте (рис. 3);
3. Выписка слов из текста определенной категории (например, выпишите все существительные или глаголы в определенной временной форме и т. п.(рис.4)).

Task. Listen to the audio carefully and fill in the missing words

Listen to your heart

I know there's _____ in the _____ your smile.
I get a _____ from the _____, yea.
You've _____ but that love _____.
Your _____ of _____ turns too _____.

REFRAIN:
Listen to your heart when he's _____.
Listen to your heart there's _____.
I don't _____ and I don't know why.
But listen to your heart _____ you tell him _____.

Рис 2. Фрагмент задания по формированию навыков аудирования(заполнение пропусков в тексте песни в процессе прослушивания)

Task. Put the lines in the correct order

Demons by Imagine Dragons

1. And the saints we see
2. And the cards all fold
3. Are all made of gold
4. When the days are cold

Key – 4,2,1,3

Рис 3. Фрагмент задания по формированию навыков аудирования(нахождение правильной последовательности строк)

При проведении нашего исследования мы использовали следующие задания для закрепления результатов прослушивания:

1. Придумывание и разыгрывание диалога между персонажами из песни;
2. Тестирование;
3. Пересказ текста песни;
4. Придумывание своих рифм к тексту песни;
5. Придумывание и разыгрывание пародии к истории, описанной в песне;
6. Грамматические задания (поменять временные формы глаголов (рис. 5) и др.).

Task. Find and write out irregular verbs, write down their other forms. Example: *Key*

do – did- done.

«Symphony» by Clean Bandit (feat. Zara Larsson)	Been – be – was (were)
I've been hearing symphonies	Heard – hear – heard
Before all I heard was silence	Came – come – come
A rhapsody for you and me	Cut – cut – cut
And every melody is timeless	Was (were) – be – been
Life was stringing me along	Find – found – found
Then you came and you cut me loose	Gone – go – went
Was solo singing on my own	Feel – felt – felt
Now I can't find the key without you	
And now your song is on repeat	
And I'm dancing on to your heartbeat	
And when you're gone, I feel incomplete	
So if you want the truth	

Рис 4. Фрагмент задания (выписывание из текста неправильных глаголов)

Task. Change the underlined verbs in the past tense

Jar of Hearts by Christina Perri

I know I can't take one more step towards you
'Cause all that's waiting is regret
Don't you know I'm not your ghost anymore
You lost the love I loved the most

Key

I knew I couldn't take one more step towards you
'Cause all that's waiting was regret
Didn't you know I was not your ghost anymore
You lost the love I loved the most

Рис 5. Фрагмент грамматического задания по закреплению результатов прослушивания

Как пример, приведем одно из простых заданий для тестирования (рис. 6) после прослушивания песни «Count on me by Bruno Mars», которое также помогает проверить понимание полученной информации и понять ее смысл. На уроке ученики просмотрели и прослушали клип дважды, после чего нужно было найти верный ответ на поставленный вопрос.

1. <i>Where has the girl stuck?</i>	5. <i>What she couldn't do?</i>
a) In the middle of the world	a) to drink a coffee
b) In the middle of the sea	b) to sleep
c) In the middle of the dark	c) to close her eyes
2. <i>What was boy going to do to find her?</i>	6. <i>What was he going to do?</i>
a) He was going to sail the world	a) to come into her room
b) He was going to catch a fish	b) to play the guitar
c) He was going to bring her a flower	c) to sing a song
3. <i>Where has the girl lost herself?</i>	7. <i>What does she always have when she cries?</i>
a) In the room	a) a jacket
b) In the wood	b) a hand
c) In the dark	c) a shoulder
4. <i>For what do they made of?</i>	8. <i>What he would never allow her to do?</i>
a) to help each other in need	a) to cry
b) to find each other in the dark	b) to go
c) to count each other in difficulties	c) to find him again

Рис. 6. Задания для тестирования (песня Count on me by Bruno Mars)

Результаты и обсуждение

На завершающем этапе эксперимента, а также в ходе его проведения проводились повторные наблюдения и тесты.

Благодаря полученным результатам стало очевидно, что проделанная работа способствовала повышению уровня мотивации к изучению иностранного языка и обеспечило явные позитивные изменения в области вербально-коммуникативных умений и навыков. При этом было установлено, что современная музыка активизировала учебную деятельность и способствовала расширению словарного запаса учащихся.

К тому же применение песен на занятиях иностранного языка способствует развитию музыкальных способностей, эстетическому воспитанию учащихся и обогащению их знаниями страноведческого характера. Это дает возможность детям узнать больше о культуре страны изучаемого языка.

Ниже представлена диаграмма (рис. 7), которая демонстрирует уровень мотивации к изучению английского языка у учащихся до и после эксперимента (25 учеников).

Из результатов наблюдений и опросов мы получили следующие показатели: учащиеся, которые имеют высокую мотивацию к занятиям иностранным языком - 33 %. При этом они не только активно участвовали в процессе обучения, но и проявляли инициативу в дискуссиях на уроке. Среди школьников, имеющих средний уровень мотивации, было выявлено 25 % учащихся, а с низкой мотивацией – 42 %. В учебном процессе ученики не принимали участия и отвечали неправильно или вообще отказывались работать на уроке, даже если учитель пытался побудить их к учебной деятельности.

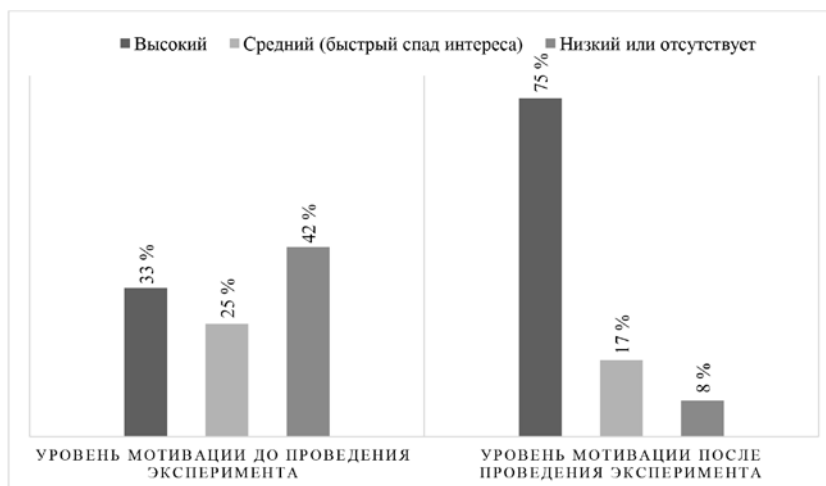

Рис 7. Уровень мотивации учащихся к изучению иностранного языка до и после проведения эксперимента

Из 100 % обучающихся, которые прошли повторное наблюдение и тестирование, 75 процентов имеют высокую мотивацию к изучению иностранного языка. Такие учащиеся активно участвовали во всех учебных процессах, всегда готовы к предстоящему занятию и были готовы к предстоящей работе, проявляли инициативу во время дискуссии или диалога. Помимо этого, стоит отметить, что среди студентов среднего уровня мотивации (17%) и низкого (8 %) стало намного меньше.

Заключение

Анализируя все перечисленные аспекты формирования мотивации учащихся к изучению иностранных языков средствами современной музыки, можно утверждать, что цель проведенного эксперимента была достигнута. Ученики, проходившие эксперимент, оставили исключительно положительные отзывы об уроках, на которых используется современная иностранная музыка. Они активно участвовали в поиске новых исполнителей и новых групп, сами предлагали свои песни. Необходимо также сказать о том, что ученики были в хорошем настроении на протяжении всего урока.

Мы также установили и экспериментально подтвердили, что средства современной музыки — это не только способ приобщить учащихся к культуре страны изучаемого языка. Они имеют огромный ресурс для формирования мотивации учеников на изучение иностранного языка.

Исследование показало, что работы на разных этапах в данном направлении могут быть продолжены. В число методов обучения, предусмотренных учебными программами, может быть включен метод использования средств современной музыки для повышения мотивации к изучению иностранного языка. Ученики средних школ имеют определенные музыкальные предпочтения, и в основном это современная английская музыка. Поэтому внедрение этого метода для школы может оказаться весьма эффективным средством обучения иностранным языкам.

Заключение

Проведя анализ некоторых ученых публикаций, мы сделали вывод о том, что правильное использование музыки в процессе изучения иностранного языка приводит к повышению мотивации и ускорению освоения учебного материала, снимает напряжение во время урока. Не стоит регулярно проводить подобные занятия, чтобы они не стали обычными рутинными уроками.

Пользоваться методом, описанным в этой статье помимо стандартных методов обучения и не использовать привычные методы на уроках, позволит ученикам увеличить интерес к изучению иностранного языка.

Мы можем сделать вывод, что использование песенных материалов на уроках английского языка помогает снять психологическую нагрузку при общении на иностранном языке, улучшить усвоение грамматики и лексического материала. Это способствует раскрытию личности (умение работать в команде), развитию языковой и социокультурной компетенции.

Исходя из этого, мы должны отметить следующее: при подготовке к работе с использованием песенного материала для улучшения навыков у школьников, также необходимо учитывать определенные задачи и специфику каждой стадии развития учащихся.

Список использованной литературы

1. Аткинсон Дж. В. Теория о развитии мотивации. М.: Педагогика, 2015. 235 с.
2. Берлайн Д. Е. Любознательность и поиск информации // Вопросы психологии. 2016. № 3. С. 54–56.
3. Божович Л. И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка // Изучение мотивации поведения детей и подростков. М., 2015. 243 с.
4. Божович Л. И., Морозова Н. Г., Славина Л. С. Развитие мотивов учения у школьников // Известия АПН РСФСР. 2011. 189 с.
5. Домогацкая И. Е. Развитие музыкальных способностей детей. М., 2014. 54 с.
6. Дубовицкая Т. Д. К проблеме диагностики учебной мотивации // Вопросы психологии. 2015. № 1. С. 73–78.
7. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: в 2 т. Т. 1. М.: Педагогика, 2012. 656 с.
8. Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. М.: Педагогика, 2015. 416 с.
9. Левин К., Дембо Т., Фестингер Л., Сирс П. Уровень притязаний // Психология личности. Тексты. М., МГУ, 2016. С. 86–93.
10. Лютенс Ф. Организационное поведение / пер. с англ. М.: Инфра-М, 2017. 87 с.
11. Макклелланд Д. К. Мотивация человека. СПб.: Питер, 2017. 665 с.
12. Маркова А. К., Матис Т. А., Орлов А. Б. Формирование мотивации учения. М., 2016. 212 с.
13. Маслоу А. Г. Мотивация и личность / пер. с англ. А. М. Татлыбаева; Вступ. ст. Н. Н. Акулиной. СПб.: Евразия, 2014. 290 с.
14. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды. М.: Смысл, 2012. 461 с.
15. Орлов А. Б. Две ориентации в исследованиях мотивации за рубежом // Вестник Моск. ун-та. Сер. 14. Психология. 2017. № 2. 141 с.
16. Талызина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности учащихся. М.: Знание, 2013. 96 с.
17. Тесля Е. Б. Формирование интереса // Педагогика. 2013. № 7. С. 58–64.
18. Фридман Л. М., Кулагина И. Ю. Мотивация учения // Психологический справочник учителя. М.: Просвещение, 2011. 288 с.

МРНТИ 14.25.09

Кемелбекова З.А.¹ Абдиреймова Г.С.²

^{1,2} КазНПУ им. Абая

^{1,2} кандидат филологических наук, магистрант 2 курса

Алматы, Казахстан

**ОСОБЕННОСТИ “TASK-BASED LANGUAGE TEACHING” В РАЗВИТИИ НАВЫКОВ
ГОВОРЕНИЯ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ**

Аннотация

Статья посвящена исследованию метода «task-based language teaching» в обучении студентов английскому языку. В статье анализируются преимущества данного метода на основе трудов различных ученых. Данный метод является наиболее эффективным в изучении английского языка, если производить сравнение с классическими методами обучения, так как благодаря групповому или индивидуальному анализу конкретных ситуаций в профессиональной деятельности специалиста происходит формирование профессиональных знаний по английскому языку. Данный метод является эффективным и на практике, хотя студенты сталкиваются с проблемами на этапе его внедрения. Проблема заключается в том, что метод направлен на студентов, имеющих языковую базу, однако это

не отменяет его эффективности в развитии навыков говорения. Для достижения цели исследования были использованы методы теоретического анализа научно-педагогической литературы отечественных и зарубежных ученых.

Ключевые слова: метод коммуникативных заданий; методика преподавания; коммуникативная задача; учебные материалы, task-based language teaching, английский язык, иностранный язык, классический метод, основы преподавания.

Кемелбекова З.А.¹ Абдиреймова Г.С.²

^{1,2} Абай атындағы ҚазҰПУ

^{1,2} филология ғылымдарының кандидаты, 2 курс магистранты

Алматы қ., Қазақстан

АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУДАҒЫ "TASK-BASED LANGUAGE TEACHING" ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақала студенттерге ағылшын тілін үйретудегі "task-based language teaching" әдісін зерттеуге арналған. Мақалада әртүрлі ғалымдардың еңбектері негізінде осы әдістің артықшылықтары талданады. Бұл әдіс ағылшын тілін үйренуде ең тиімді болып табылады, егер сіз оқытудың классикалық әдістерімен салыстырсаңыз, өйткені маманның кәсіби қызметіндегі нақты жағдайларды топтық немесе жеке талдаудың арқасында ағылшын тілінде кәсіби білім қалыптасады. Бұл әдіс іс жүзінде де тиімді, дегенмен студенттер оны енгізу кезеңінде қиындықтарға тап болады. Мәселе мынада, бұл әдіс тілдік базасы бар студенттерге бағытталған, бірақ бұл оның сөйлеу дағдыларын дамытудағы тиімділігін жоймайды. Зерттеу мақсатына жету үшін отандық және шетелдік ғалымдардың ғылыми-педагогикалық әдебиеттерін теориялық талдау әдістері қолданылды.

Кілт сөздер: коммуникативтік тапсырмалар әдісі; оқыту әдістемесі; коммуникативтік міндет; Оқу материалдары, task-based language teaching, ағылшын тілі, шет тілі, классикалық әдіс, оқыту негіздері.

Kemelbekova Z.A.¹ Abdireimova G.S.²

^{1,2} Abay Kazakh National Pedagogical University

^{1,2} Candidate of Philological sciences, 2nd year Master's Degree student

Almaty, Kazakhstan

FEATURES OF "TASK-BASED LANGUAGE TEACHING" IN THE DEVELOPMENT OF ENGLISH SPEAKING SKILLS

Abstract

The article is devoted to the study of the "task-based language teaching" method in teaching students English. The article analyzes the advantages of this method based on the works of various scientists. This method is the most effective in learning English if compared with classical teaching methods, since due to group or individual analysis of specific situations in the professional activity of a specialist, professional knowledge in English is formed. This method is also effective in practice, although students face problems at the stage of its implementation. The problem is that the method is aimed at students with a language base, but this does not negate its effectiveness in developing speaking skills. To achieve the purpose of the study, methods of theoretical analysis of scientific and pedagogical literature of domestic and foreign scientists were used.

Keywords: method of communicative tasks; teaching methodology; communicative task; teaching materials, task-based language teaching, English, foreign language, classical method, fundamentals of teaching.

Введение. Одна из самых сложных проблем, с которой сталкиваются преподаватели иностранных языков является вопрос, как стимулировать воображение учащихся и мотивировать их к

обучению. Поэтому постоянный процесс поиска и разработки учебных материалов, которые могут быть использованы в качестве дополнения к основному учебнику, является одним из самых важных видов деятельности для преподавателей при планировании курсов. Многие преподаватели склонны строить планирование уроков английского языка на основе традиционного подхода "PPP" (Presentation, Practice, Production), потому что это надежный и эффективный метод; PPP обеспечивает основу для организации серии занятий. Кроме того, это лучший метод на сегодняшний день, так как он охватывает все лексические и грамматические темы, встречающиеся в учебниках.

Актуальность данного исследования заключается в том, что использование метода коммуникативных заданий позволяет учащимся не только получить новые знания, но и научиться применять их на практике, так как предполагает выполнение нестандартных учебных заданий, основанных на реальных жизненных ситуациях. Этот метод обеспечивает естественный механизм овладения учащимися вторым языком. Он позволяет преподавателям и студентам сосредоточиться на том, как язык используется для достижения взаимопонимания между людьми и как язык используется для выполнения конкретных задач [1].

Развитие данной методики в учебных заведениях Республики Казахстан позволит успешно готовить профессиональных специалистов по иностранным языкам, как в теории, так и на практике.

Объектом исследования является *task-based language teaching method* в обучении говорению на английском языке.

Предметом исследования является внедрение *task method task-based language teaching* в учебных заведениях Казахстана.

Основной целью исследования является выявление основных аспектов в изучении английского языка.

Методологическую базу исследования составили труды следующих авторов: Brown D., Ellis Rod, Мироненко В., Бобиенко О. М., Акинфиева Н. В и других [2].

Методы и материалы. Для достижения цели исследования были использованы методы теоретического анализа научно-педагогической литературы отечественных и зарубежных ученых.

Результаты и обсуждения. Основная идея метода обучения на основе коммуникаций заключается в том, чтобы поместить учащихся в коммуникативные ситуации и попросить их выполнить коммуникативные задания или поручения.

При таком методе обучения акцент делается не на введении грамматики или лексики, а на самом задании. Цель – выполнить задание, а не выучить структуру. Конечно, чтобы успешно выполнить задание, учащиеся должны правильно использовать язык и делиться идеями. Таким образом, язык становится инструментом общения, помогающим учащимся успешно справиться с поставленной задачей. Студенты могут использовать любой язык, который они предпочитают. Главное, чтобы они могли достичь своих целей. Как правило, правильного ответа на задания не существует. Студенты должны найти свой собственный путь, используя тот язык, который им больше всего подходит [3].

В принципе, коммуникативная ситуация – это любая жизненная ситуация, в которой используется разговор, так что это может быть небольшой разговор с бывшим одноклассником, бронирование квартиры за день до отпуска или спор с торговцем по поводу условной покупки. Словарный запас и грамматика не обязательно являются основной темой данной работы. Суть в том, что вы уже изучили грамматические структуры и лексику по учебнику и теперь оттачиваете эти навыки. Поэтому, метод TBL лучше использовать в качестве дополнения, а не как главный метод в изучении языка.

Преимущество метода TBLT перед традиционным подходом заключается в том, что он позволяет студентам сосредоточиться на реальном общении, прежде чем приступить к полному анализу языка. Метод ориентирован на потребности студентов, помещая их в коммуникативные ситуации и позволяя им использовать все свои языковые ресурсы для работы над заданием. Это гарантирует, что учащиеся четко осознают, что они знают, чего не знают и над чем им нужно работать. Это также побуждает их осознать свои слабые стороны и взять на себя (частичную) ответственность за собственное обучение. TBL подходит для групп учащихся с разным уровнем владения языком. Одно и то же задание может быть выполнено одинаково хорошо как слабыми, так и сильными учащимися, независимо от того, насколько точны или правильны их ответы. Самое главное – обе стороны должны совершенствовать свои коммуникативные навыки и признавать потребности друг друга в обучении.

Еще одним преимуществом этого подхода является то, что студенты имеют возможность практиковать различные языковые навыки (не только грамматические). Словосочетания, фразы и лексика, части предложения и другие моменты, которые часто упускаются на традиционных уроках, активно используются на уроках TBL. Однако иногда это может быть и недостатком. Одним из

критических замечаний в адрес этой методики является то, что она иногда хаотична и часто несовместима с учебниками и опубликованными программами, цель которых – упорядочить и систематизировать уроки. Некоторым преподавателям (и студентам) трудно отойти от четко структурированной и даже неорганизованной языковой практики. Многие преподаватели также утверждают, что новичкам не следует использовать эту методику, поскольку они еще не могут опираться на собственные знания и не справляются с большинством базовых заданий.

Эффективность задания измеряется результатом работы, т.е. была ли достигнута коммуникативная цель [4].

Данный метод состоит из следующих этапов:

– *Pre-task*. Предварительная работа. Преподаватель знакомит студентов с языковой единицей в контексте, используя предложения, гипотетические ситуации и диалоги, чтобы помочь им запомнить ее значение. Например, предположим, студентам дано задание: сделать заказ в ресторане. Вначале преподаватель может показать студентам полезные видеоролики и решить похожие коммуникативные ситуации. Они также могут обсудить полезную лексику и структуры для выполнения задания. Цель этого этапа – подготовить учащихся к выполнению задания когнитивно и лингвистически.

– *Task preparation*. Учащиеся получают четкие инструкции, которым они должны следовать во время выполнения задания.

– *During task*. Учащиеся выполняют задание, используя имеющиеся у них знания. Выбор лексики и грамматических структур зависит от ученика, а этап подготовки к заданию является дополнительным и не требует от ученика использования синтаксиса, данного учителем. Дискурс должен быть спонтанным, а целью является выполнение задания, а не достижение 100% грамотности.

В это время преподаватель наблюдает за процессом, отмечая любые слабые и сильные стороны языка. Затем учащиеся используют свои языковые навыки и творческие способности, чтобы представить выполненную работу перед всей группой. Учитель продолжает вести записи, не прерывая учащихся, чтобы исправить ошибки или помочь им.

– *Post-task*. Обратная связь с учителем. В конце урока следует уделить несколько минут обсуждению сильных и слабых языковых структур. Определить, какие структуры являются самыми сильными того или иного студента, а какие – самыми слабыми.

Метод TBLT может включать в себя такие типы заданий:

– *Information-gap activity*. Это задание предполагает передачу информации от одного человека к другому. Примером такого типа задания является парная работа, когда каждый студент в паре имеет только часть информации (например, половину рассказа) и пытается устно передать ее своему партнеру.

– *Reasoning-gap activity*. Студенты получают информацию и используют рассуждения, дедукцию и логику для выполнения задания. Например, студенты должны решить, какой курс иностранного языка является самым дешевым, быстрым и инновационным в соответствии с заданными целями и ограничениями.

– *Opinion-gap activity*. Он используется для выявления личных предпочтений или для обмена мнениями по определенной теме. Для этого типа заданий нет правильного или неправильного ответа. Например, предположим, студенту дали рассказ, в котором пропущено одно слово [5].

У метода TBLT есть большое количество положительных сторон:

1. Это поощряет использование естественного языка, спонтанной речи и предоставляет учащимся реалистичные сценарии применения знаний.

2. Мотивирует – коммуникативные задания вызывают у учащихся реальную потребность в общении и максимальном накоплении знаний.

3. Учащиеся находятся в центре урока, и позволяют им быть независимыми на уроке, учащиеся сами выбирают лексику и структуры для достижения своих целей. Роль преподавателя – это роль проводника, пока студенты работают над заданием, и он позволяет ученикам быть независимыми.

4. Обучение через действие и взаимодействие – участвуя в коммуникативных ситуациях, студенты погружаются в изучение языка, а не заучивают что-то.

Наравне с плюсами метода, имеются также и определенные недостатки данного метода:

1. Непредсказуемый урок. Этот урок трудно спроектировать на 100%, учитывая всю лексику и структуры, которые учащиеся используют во время выполнения задания.

2. Отнимает много времени. Выполнение заданий может занять больше времени, чем ожидалось. Преподаватель должен быть гибким и готовым потратить больше времени или скорректировать задание, чтобы уложиться в отведенное время.

Из всего вышесказанного следует сделать вывод, что данный метод подходит не для всех. Чтобы эффективно использовать приемы метода и научить студентов говорить на английском языке, нужно учесть несколько условий:

1. Студенты уже должны знать базу английского языка и быть при этом не ниже уровня Pre-Intermediate. Поскольку данная методика предполагает, что студенты уже владеют грамматикой и лексикой, относящейся к теме, важно понять, осознанно ли они использовали язык и готовы ли они выполнять задания с его использованием.

2. У преподавателя должна быть более-менее свободная программа обучения. Если вы внимательно изучите учебники по каждому курсу, вы можете столкнуться с трудностями при введении уроков и заданий TBLT, поскольку они часто не запланированы. Однако вы можете использовать для этой цели уроки говорения и лексики.

3. Преподаватель должен быть готов прощать ошибки. В работе TBL спонтанность всегда важнее точности речи. В этом случае преподавателям важно не "замечать" ошибки во время выполнения задания. Они могут делать заметки и давать обратную связь позже, но никогда не исправлять их до такой степени, чтобы прерывать выполнение упражнения [6].

Закключение. Таким образом, проанализировав широкий спектр литературы в области метода коммуникативных задач, напрашивается вывод, что данный метод является наиболее эффективным для изучения английского языка по сравнению с классическими методами обучения. В результате анализа конкретных ситуаций в профессиональной деятельности специалистов, как в группах, так и индивидуально, происходит формирование специальных знаний по английскому языку, включая знания в различных областях науки, а также в специализированных областях, приобретение специальных навыков, достижение профессионального успеха, умение применять знания на практике и развитие специальных навыков. Но прежде всего не стоит забывать, что данный метод ориентирован именно на студентов, которые уже имеют навыки английского языка. По этой причине данный метод не подходит для развития навыков говорения с нуля.

Список использованной литературы

1. Инновационные подходы к обучению языкам <https://nsportal.ru/npo-spo/obrazovanie-i-pedagogika/library/2015/01/06/tbl-i-pbl-dva-novykh-podkhoda-k-prepodavaniyu> [Дата обращения 15.03.23];
2. Brown D. Teaching by Principles: an Interactive Approach to Language Pedagogy. -2-nd edition / D. Brown. – Addison Wesley; Longman, 2020. – 480 p.
3. Ellis Rod. Task-based Language Learning and Teaching. Oxford, New York: Oxford Applied Linguistics, 2019. – 379 p.
4. Мироненко В.В. Реализация образовательных технологий в процессе дистанционного обучения иностранному языку. Журнал «Гуманитарные науки», 2022. – С. 117.
5. Бобиенко, О. М. Компетентностно-ориентированный подход в образовании взрослых: Учеб. пособие для преподавателей / О. М. Бобиенко, З. Н. Сафина; Акад. упр. "ТИСБИ", Ин-т непрерыв. образования. Каф. андрогогики. – Казань: Акад. упр. "ТИСБИ", 2020. – 104 с.
6. Метод TBLT в развитии навыков говорения на английском языке <https://www.teachaholic.pro/task-based-learning-что-это-такое-i-кому-подходит/> [Дата обращения 15.03.23].

МРНТИ 14.25.09

Шаяхметова Д.Б.¹ Бибатчаева А.Н.²

^{1,2}КазНПУ им. Абая

*^{1,2}к.п.н., ассоциированный профессор, магистрант 2 курса
Алматы, Казахстан*

**ПРОБЛЕМЫ МОТИВАЦИИ ШКОЛЬНИКОВ И УЧЕТ ИХ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ
ОСОБЕННОСТЕЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ**

Аннотация

В данной статье описывается суть концепции мотивации в обучении иностранному языку с учетом индивидуальных особенностей каждого ученика. Теоретическая значимость настоящего исследования заключается в определении и характеристике образовательного уровня мотивации к иностранному языку и дополнении критериев и показателей мотивации к иностранному языку. Практическая значимость данного исследования заключается в том, что выводы и рекомендации данного исследования могут быть использованы для улучшения методики преподавания иностранных языков в школах. Для написания данной статьи были использованы следующие методы: теоретический, который подразумевает собой анализ литературы по различным вопросам психологии, дидактики, методики преподавания иностранного языка; педагогический, включающий в себя изучение и обобщение передового педагогического опыта, анализ программ, учебников и учебных пособий.

Ключевые слова. Мотивация, индивидуальность, иностранные языки, проблемы мотивации, фактор оптимизации.

Шаяхметова Д.Б.¹ Бибатчаева А.Н.²

^{1,2} *Абай атындағы ҚазҰПУ*

^{1,2} *п.ғ.к.қауымдастырылған профессор, 2 курс магистранты*

Алматы қ., Қазақстан

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫ ЫНТАЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІН ЕСКЕРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аннотация

Бұл мақалада әр оқушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, шет тілін оқытудағы мотивация тұжырымдамасының мәні сипатталған. Бұл зерттеудің теориялық маңыздылығы шет тілін ынталандырудың білім деңгейін анықтау және сипаттау және шет тілін ынталандыру критерийлері мен көрсеткіштерін толықтыру болып табылады. Бұл зерттеудің практикалық маңыздылығы осы зерттеудің қорытындылары мен ұсыныстары мектептерде шет тілдерін оқыту әдістемесін жақсарту үшін пайдаланылуы мүмкін. Бұл жұмысты жазу үшін келесі әдістер қолданылды: теориялық, бұл психологияның, дидактиканың, шет тілін оқыту әдістемесінің әртүрлі мәселелері бойынша әдебиеттерді талдауды; педагогикалық, оның ішінде озық педагогикалық тәжірибені зерттеу және жалпылау, бағдарламаларды, оқулықтар мен оқу құралдарын талдау.

Кілт сөздер. Мотивация, даралық, Шет тілдері, мотивация мәселелері, оңтайландыру факторы.

Shayakhmetova D.B.¹ Bibatchayeva A.N.²

^{1,2} *Abay Kazakh National Pedagogical University*

^{1,2} *c.p.s. associate professor, 2nd year Master's Degree student*

Almaty, Kazakhstan

PROBLEMS OF MOTIVATION OF SCHOOLCHILDREN AND TAKING INTO ACCOUNT THEIR INDIVIDUAL CHARACTERISTICS WHEN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

This article describes the essence of the concept of motivation in teaching a foreign language, taking into account the individual characteristics of each student. The theoretical significance of this study is to determine and characterize the educational level of motivation for a foreign language and supplement the criteria and indicators of motivation for a foreign language. The practical significance of this study lies in the fact that the conclusions and recommendations of this study can be used to improve the methodology of teaching foreign languages in schools. To write this work, the following methods were used: theoretical, which implies the analysis of literature on various issues of psychology, didactics, methods of teaching a foreign language; pedagogical, which includes the study and generalization of advanced pedagogical experience, analysis of programs, textbooks and teaching aids.

Keywords. Motivation, personality, foreign languages, motivation problems, optimization factor.

Введение. Современные психологи и педагоги сходятся во мнении, что качество выполнения и результаты деятельности в основном зависят от мотивов и потребностей или мотивации человека. Именно эти мотивы вызывают целенаправленную деятельность, которая, в свою очередь, определяет выбор и последовательность средств и методов достижения цели, то есть мотивация представляет собой систему факторов, определяющих поведение человека. Проблемы мотивации в обучении возникают на всех предметах в школе. Однако проблема мотивации при изучении языка в средней школе стоит особенно остро. Практический опыт убеждает нас в том, что самым важным фактором в обучении иностранному языку является мотивация учащихся. Мотивация – это источник активности учащихся, который ориентирует личность на реальные предметы и явления, чтобы вызвать активность. Формирование познавательной мотивации сегодня особенно важно, так как она придает деятельности учащихся особый личностный смысл. Опыт показывает, что познавательная мотивация снижается с каждым уроком. Обычно учащиеся имеют высокую мотивацию во время и в начале изучения иностранного языка.

Стратегические цели и задачи модернизации образования в РК во многом соответствуют современным мировым тенденциям, обусловленным глобализацией, международными отношениями и межкультурной коммуникацией. В глобализованном и мультикультурном мире невозможно представить успешного человека без навыков общения на иностранных языках. Основные языковые навыки, навыки общения и межкультурной коммуникации развиваются в школах. Именно поэтому обучению иностранным языкам в школах уделяется особое внимание в рамках модернизации образования. Одной из основных целей образования является воспитание многоязычной, многокультурной и грамотной личности, способной легко интегрироваться в мировое культурное пространство. Основная тенденция современного школьного образования заключается в том, чтобы научить учеников понимать знания как набор навыков для практического применения знаний в реальной жизни. Другими словами, выпускники школ должны быть функционально грамотными.

Под мотивацией обычно понимают внутреннее состояние, т.е. желание человека, которое побуждает его заниматься деятельностью, направленной на удовлетворение этого желания. Последнее, определяющее мотивацию, изменяется и обогащается под влиянием деятельности, побуждающей его к удовлетворению [1].

Исследования в области мотивации при обучении иностранным языкам в школах описаны в работах отечественных и зарубежных исследователей. Термин "мотивация" был впервые использован А. Шопенгауэром в начале XX века в статье "Четыре принципа достаточного основания". Вопрос мотивации в изучении языка активно изучается психологами, педагогами и методистами с 70-х годов прошлого века. В психологии мотивация – это основная причина любого поведения, как говорили В. К. Вилюнас, И. А. Зимней, Е. П. Ильина, В. И. Ковалева, А. А. Леонтьева, А. К. Марковой, Х. Хекхаузена, П. М. Якобсона и другие, это пусковой механизм, двигатель, без которого невозможна любая деятельность, в том числе и процесс изучения иностранного языка. Что касается методики обучения иностранным языкам, то мотивация изучалась в контексте различных подходов к обучению иностранным языкам. Аффективный (К. Е. Безукладников, Б. А. Жигалев, О. Г. Поляков, Т. Хатчинсон) и когнитивный (Р. П. Мильруд, А. А. Миролюбов, О. Г. Поляков) подходы.

Люди обычно не осознают всех своих мотивов и часто побуждаются к выполнению деятельности неосознанными мотивами. Процесс побуждения людей к деятельности часто характеризуется мотивационным взаимодействием ("мотивационной борьбой"), в результате которого мотивы могут усиливать или ослаблять друг друга. Под влиянием существующей мотивации или разнообразного набора мотивов люди принимают на себя обязательства по выполнению деятельности и начинают ее выполнять. По этой причине психологи часто определяют мотивацию как целенаправленную деятельность и различают содержательный и динамический аспекты.

Содержательный аспект мотивации – это совокупность побуждений индивида, в то время как динамический аспект определяется особенностями нервной системы человека и характером влияния на него более широкой социальной среды. Некоторые психологи включают в понятие мотивации все виды мотивации, в том числе потребности, интересы, стремления, цели, мотивацию, установки и мотивацию [2].

Методы. Для написания данной работы были использованы следующие методы: теоретический, который подразумевает собой анализ литературы по различным вопросам психологии, дидактики, методики преподавания иностранного языка; педагогический, включающий в себя изучение и обобщение передового педагогического опыта, анализ программ, учебников и учебных пособий.

Результаты. Кроме того, большое количество учащихся 5-9 классов сообщили, что испытывали проблемы с изучением иностранного языка в начальной школе. Большое количество уроков или нерегулярное расписание приводит к усталости и отсутствию мотивации к изучению иностранного языка. Нежелание учащихся изучать иностранный язык также отражается на большом количестве уроков и нерегулярном расписании. Часто бывает много домашних заданий и монотонные и скучные работы. Многие дети говорят, что не понимают грамматику, грамматический учебный план несмотря на то, что он повторяется каждый год. Ученики "боятся" говорить на иностранном языке, потому что они могут сделать ошибки и боятся опозориться перед одноклассниками и учителями.

Учитель сказал: "Учитель говорит, что ученики ничего не могут сделать. В результате они испытывают "нежелание" посещать занятия по иностранному языку и изучению языка в целом. На вопрос о том, что мотивирует учащихся изучать иностранные языки, ответы были самыми разными. Ответ был следующий: "чтобы избежать получения плохих оценок", "чтобы избежать ругани со стороны родителей", "чтобы хорошо закончить четверть", "потому что английский пригодится в будущем", "чтобы я мог общаться с иностранцами, когда пойду на работу", "чтобы общаться с иностранцами, когда поеду за границу" и т. д.

В процессе учебной деятельности иерархия мотивации обычно меняется под влиянием сложившихся традиций. Так, внешняя мотивация (положительная и отрицательная) доминирует в низших классах, а внутренняя и внешняя положительная мотивация доминирует в средних и высших классах. Однако в случае с изучением иностранного языка дело обстоит иначе. На ранних этапах обучения, когда интерес к новому предмету еще высок, когда большинство студентов верят, что скоро будут свободно владеть иностранным языком, когда им нравится выполнять различные виды упражнений, особенно веселые упражнения, доминирует внутренняя мотивация, т.е. иностранный язык как средство общения доминирует мотивация, связанная с самой учебной деятельностью, т.е. овладение языком. К сожалению, большинство учащихся теряют интерес к иностранным языкам и учебной деятельности в средних и особенно в старших классах. Виной тому неэффективная (часто отрицательная) мотивация, и эффективность обучения снижается [3].

Чтобы избежать этого, необходимо развивать не только внутреннюю мотивацию, но и в значительной степени социальную учебную мотивацию. Как уже говорилось, внутренняя мотивация заложена в самой учебной деятельности учащегося. Поэтому давайте разберемся, что психологи и педагоги понимают под термином "учебная деятельность".

Говоря об учебной деятельности, все психологи, учителя и методисты думают, прежде всего, о первом типе обучения, перечисленном С. Л. Рубинштейном. Здесь приобретение знаний и умений является целью деятельности. Б. Г. Ананьев под "учебным самосознанием" понимает осознание учащимися мотивации, целей и методов обучения, а также осознание себя как субъекта учебной деятельности, который организует, направляет и контролирует процесс обучения, что указывает на необходимость его развития. В результате учебной деятельности, направленной на выполнение учебных задач, меняется сам субъект деятельности.

Учебная деятельность студентов требует наличия следующих элементов:

а) Понимание учебной задачи, принятие учебной задачи "для себя" и ее самостоятельная формулировка, которая тесно связана с мотивацией к обучению и превращает учащегося в субъект деятельности.

б) Осуществление учебной деятельности. Для этого необходимо овладеть системой общих и специальных учебных навыков.

в) Выполнение заданий по самоконтролю и самооценке.

Таким образом, структура учебной деятельности включает в себя учебную мотивацию как важный элемент, как один из способов оптимизации учебно-познавательной деятельности студентов. Наличие внутренней мотивации гарантирует высокую эффективность учебной деятельности и функцию самоконтроля и самооценки, что приводит к значительному повышению эффективности всего учебного процесса.

Углубленное изучение методики преподавания иностранных языков, анализ опыта и обобщение позволили выявить следующие факторы, участвующие в формировании мотивации:

1. Характер преподавателя: высокие моральные качества (например, ответственность, честность, искренность, душевность, скромность), хорошо развитая изменчивая эмоциональная сфера (например, эмоциональность, доброта, целеустремленность, настойчивость), высокий культурный уровень, включающий широкий кругозор, интеллект, любознательность, культуру общения, интеллектуальные способности.

2. Профессиональные качества: любовь к ребенку, понимание ученика, любовь к предмету, полное знание языка и методики его преподавания, умение применять на практике основные положения коммуникативной педагогики, коммуникативная компетентность, умение создать хороший психологический климат и организовать общение в классе, владение лексикой, грамматикой и устной речью, умение использовать различные мотивации и подкрепления при формировании навыков устной речи; умение вызвать у ученика чувство.

3. социальная значимость иностранных языков: знание и использование иностранных языков в различных областях человеческой деятельности; важность иностранных языков для получения работы в будущем; осознание учениками важности иностранных языков как средства общения.

4. зависимость от специфики курса иностранного языка: осознание учащимися целей и специфики изучения иностранного языка в средней школе; практический характер обучения, направленный на помощь учащимся в овладении различными видами языковой деятельности, учет специфики обучения, соответствующей видам языковой деятельности (говорение, аудирование, чтение).

5. использование иноязычных материалов: учебные тексты и тексты для чтения, которые интересны и вызывают определенные эмоции у учащихся, тексты, знакомящие учащихся с различными профессиями, учебные материалы из интересных стран и т.д.

6. Организация учебного процесса: обеспечение применения методики и общих принципов обучения иностранному языку (коммуникативная, функциональная, устная основа обучения, четкость, строгость, доступность, целесообразность, учет индивидуальных особенностей учащихся), обеспечение усвоения всеми учащимися всего изучаемого языкового материала (особенно на начальном этапе) путем создания различных ситуаций и предоставления им возможности использовать изученную лексику на практике.

7. Учет учебных способностей учащихся: уровень владения языком, необходимый для изучения иностранного языка, интеллектуальные способности, необходимые для любого обучения, личность учащегося и его направленность (потребности, интересы) [4].

Психологи утверждают, что приобретение теоретических знаний в процессе обучения сочетается с другими видами деятельности, такими как работа, общественная и организационная деятельность и игра. Роль игры в изучении языка уже обсуждалась, и для детей эта деятельность, безусловно, является игрой. При активном использовании игры в классе важно помнить: не бывает игры ради игры. Это связано с тем, что именно эти элементы языковой компетенции составляют основу процесса изучения языка.

Учителя наверняка знакомы с игрой "Ромашка", которая призвана помочь детям запомнить окончания глаголов. В этой игре предлагается "собрать" ромашку. В центр цветка помещают местоимение, а на лепестках пишут окончание глагола; ученики соединяют глагол с правильным местоимением. Другой вариант этой игры можно провести, написав глагол без окончания в центре ромашки, а местоимение – на лепестках. В этом случае учащиеся используют правильную форму глагола и произносят окончание вслух.

Говоря о способах повышения интереса к языкам, нельзя не упомянуть еще один: пение, которое стало естественной частью уроков во II, III и IV классах. Пение улучшает произношение иностранных языков, улучшает память, имеет эстетический и воспитательный потенциал. Пение также разнообразит уроки и снижает утомляемость.

Эффективность песен резко возрастает, если текст связан с содержанием урока. На ранних этапах изучения языка дети поют песни-алфавиты, но затем переходят к тематическим песням, которые с годами усложняются (увеличивается их количество и объем, меняется лексика) [5].

Заключение. На начальном и среднем этапе обучения основное внимание уделяется стимулированию интереса учащихся к иностранным языкам; на завершающем этапе среднего и высшего образования – его преобразованию в познавательный интерес, направлению учащихся в нужное русло с целью перестройки мотивационной среды, придания учебно-познавательной мотивации личностной значимости для каждого учащегося, побуждения их к осмысленности.

В качестве перспективы для дальнейшего исследования методов обучения иностранным языкам с целью мотивированного обучения, делается вывод о том, что необходимо ввести термин "мотивированное обучение", который нужно понимать как вид обучения иностранному языку, в основе которого лежит коммуникативная деятельность иностранного языка в организованной форме. Это деятельностный приоритет, направленный на повышение эффективности мотивировать учащихся и стимулировать их участие в учебном процессе, поощрять и стимулировать процесс обучения.

В старших классах интерес к обучению иностранным языкам во многом зависит от уровня знаний учащихся по иностранным языкам, условий обучения иностранным языкам и осознания ими практических возможностей иностранных языков. Ко всему прочему учитель не должен забывать, что каждый ученик является уникальным и важно принимать во внимание индивидуальные особенности каждого ученика и только комбинируют это с теми правилами, которые были перечислены, выше можно добиться должной мотивации к обучению иностранному языку.

Список литературы

1. Фактор мотивации при обучении иностранному языку <https://www.dissercat.com/content/obuchenie-inostrannomu-yazyku-kak-faktor-povysheniya-motivatsii-shkolnikov-v-usloviyakh-mode> [Дата обращения 17.03.23];
2. Бим И. Л. Некоторые актуальные проблемы современного обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 2021. - № 4. - С. 9-17;
3. Бычковская Е. В., Гончаренко А. Л. Развитие интереса к иностранному языку у младших школьников // Иностранные языки в школе. – 2018. - № 1. - С. 51-56;
4. Вартанов Л. В. От обучения иностранным языкам к преподаванию иностранных языков и культур // Иностранные языки в школе. - 2017. - № 2. - С. 19-25;
5. Годунова Н. А. Использование краеведческого материала для повышения мотивации при обучении иностранному языку // Иностранные языки в школе. - 2020. - № 6. - С. 46-51.

МРНТИ 16.31.41

Degtyareva X.S.¹, Yessenaman S.Y.²

¹MPS, senior teacher, Abai University, Almaty, Kazakhstan, e-mail: martynyukkseniya1@gmail.com

²MPS, senior teacher, Abai University, Almaty, Kazakhstan, e-mail: saule.yessenaman@mail.ru

PRACTICAL SIGNIFICANCE OF CRITICAL THINKING THROUGH READING SHORT STORIES

Abstract

This article devoted to establish critical thinking skills in FLT classroom through providing them with some short stories to read. To this aim, through a sample of short stories of reading comprehension, 40 students were selected and divided into two groups: a control and an experimental group. After a two-month treatment period, the results of the study revealed that the students in the experimental group outperformed their counterparts in the control group. Thus, reading short stories made suitable tools for achieving critical thinking skills. The study came up with such a fact that short stories can establish critical thinking skills. Therefore, they are required to be included in the educational curriculum.

Key words: FLT, critical thinking, short stories, educational curriculum, reading comprehension.

Дегтярева К.С.¹, Есенаман С.Е.²

¹магистр, ст. преподаватель, КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан, e-mail: martynyukkseniya1@gmail.com

²магистр, ст. преподаватель, КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан, e-mail: saule.yessenaman@mail.ru

ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ ЧТЕНИЕ КОРОТКИХ РАССКАЗОВ

Аннотация

Эта статья посвящена развитию навыков критического мышления на уроке иностранных языков путем предоставления им нескольких коротких рассказов для чтения. С этой целью путем выборки коротких рассказов на понимание прочитанного было отобрано 40 учащихся, которые были разделены на две группы: контрольную и экспериментальную. После двухмесячного периода лечения результаты исследования показали, что студенты экспериментальной группы превзошли своих сверстников в контрольной группе. Таким образом, чтение коротких рассказов стало подходящим инструментом для развития навыков критического мышления. Исследование выявило такой факт, что короткие рассказы могут развивать навыки критического мышления. Поэтому они должны быть включены в образовательную программу.

Ключевые слова: обучение иностранному языку, критическое мышление, короткие рассказы, учебная программа, понимание прочитанного.

Дегтярева К.С.¹, Есенаман С.Е.²

¹магистр, аға оқытушы, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан, e-mail: martynukkseniya1@gmail.com

²магистр, аға оқытушы, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан, e-mail: saule.yessenaman@mail.ru

ҚЫСҚА ӘНГІМЕЛЕР ОҚУ АРҚЫЛЫ СЫНИ ОЙЛАУДЫҢ ПРАКТИКАЛЫҚ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа

Бұл мақала шет тілі сабағында сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытуға арналған, оларға оқуға болатын бірнеше шағын әңгімелерді ұсыну. Осы мақсатта мәтінді түсініп оқуға арналған шағын әңгімелерді таңдау арқылы 40 студент іріктеліп алынды, олар бақылау және эксперименттік болып екі топқа бөлінді. Екі айлық емдеу кезеңінен кейін зерттеу нәтижелері эксперименттік топтағы студенттердің бақылау тобындағы құрдастарынан асып түскенін көрсетті. Осылайша, шағын әңгімелерді оқу сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын дамытуға қолайлы құрал болды. Зерттеу нәтижесінде шағын әңгімелердің сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамытатыны анықталды. Сондықтан оларды білім беру бағдарламасына енгізу керек.

Кілт сөздер: ағылшын тілін оқыту, сыни тұрғыдан ойлау, шағын әңгімелер, оқу бағдарламасы, түсініп оқу.

Introduction. To afford students opportunities to achieve critical thinking skills is an educational responsibility that educators should take. Educationally viewing the case, critical thinking skills can cause students to develop intellectually. It is something that is of great benefits to the educational systems. Through such skills, students feel free to discover and get engaged in the process of learning in general and language learning in particular. Short stories are thought suitable tools to establish critical thinking skills in students. In short stories, students should take a critical stance toward them, ask questions, make judgments and so on. According to the aspects of critical thinking, it should be stated that critical thinking is a productive and positive activity, a process not an outcome, its manifestations vary according to the contexts in which it occurs, it is triggered by positive as well as negative events, and it is emotive as well as rational. To mention the components of critical thinking, it is to be pointed out that identifying and challenging assumptions are central to critical thinking. In line with Brookfield's components, a critical thinker can make effective use of identifying, challenging, imagining, and exploring tools to create meanings out of literary short stories. Since critical thinking prepares students to act individually and sometimes in groups and lowers the stress and tension that some students may have, it is also dealt with in the humanistic education. In this paradigm of thought, students are left to explore the knowledge, make logical connections between the events, behave reasonably rather than take in blindly the knowledge emitting from their teachers. This article endeavors to provide some short stories as tools for students to achieve critical thinking skills.

Critical thinking is defined as logical, analytical, reasonable, higher-order, reflective, and scientific thinking Mohammad Khatib & Kamran Mehrgan, ADMM, Vol. 1, No. 3, pp. 166-172, 2012 167 as well as reasoning skills [2]. Describing a critical thinker, he keeps on stating that a critical thinker can ask appropriate

questions, gather relevant information, sort through this information efficiently and creatively, reason logically from this information, and come to reliable and trustworthy conclusions about the world that enable one to live and act successfully in it. Chance [7] defines critical thinking as the ability to analyze facts, generate and organize ideas, defend opinions, make comparisons, draw inferences, evaluate arguments and solve problems (p. 6). According to Mayer and Goodchild [12], critical thinking is an active, systematic process of understanding and evaluating arguments. An argument provides an assertion about the properties of some object or the relationship between two or more objects and evidence to support or refute the assertion. Critical thinkers acknowledge that there is no single correct way to understand and evaluate arguments and that all attempts are not necessarily successful (p. 4). Sternberg [12] interpreted broadly "critical thinking as comprising the mental processes, strategies and representations people use to solve problems, make decisions, and learn new concepts. The particular elements of critical thinking that people use vary widely both in scope and in quality across persons, tasks, and situations. Hence, it is necessary to specify in some detail just what the elements of critical thinking are, and how they vary across persons, tasks, and situations." Scriven and Paul [10] define critical thinking as the intellectually disciplined process of actively and skillfully conceptualizing, applying, analyzing, synthesizing, and/or evaluating information gathered from, or generated by observation, experience, reflection, reasoning, or communication as a guide to belief and action. It is pointed out that critical thinking is a combination of the mental processes, strategies, and representations that individuals make use of to solve problems, make decisions, and learn new concepts [2]. Philosophy points to the qualities and features which critical thinkers should have but not the behaviors and actions which critical thinkers should perform ([11], [12]). Grounded upon Bailin [4], critical thinking is referred to as the thinking of a particular quality; it is the good thinking which meets specified criteria or standards of adequacy and accuracy.

According to Facione [9], the process of critical thinking encompasses interpretation, analysis, evaluation, inference skills, presenting arguments, and reflection. These processes of critical thinking shed a cognitive light on it. These processes can partly be seen in Nickerson's [4] enumeration of the characteristics of a good critical thinker in terms of knowledge, abilities, attitudes, and habitual ways of behaving. A good critical thinker:

1. uses evidence skillfully and impartially,
2. organizes thoughts and articulates them concisely and coherently,
3. distinguishes between logically valid and invalid inferences,
4. suspends judgment in the absence of sufficient evidence to support a decision,
5. understands the difference between reasoning and rationalizing,
6. attempts to anticipate the probable consequences of alternative actions,
7. understands the idea of degrees of belief,
8. sees similarities and analogies that are not superficially apparent,
9. can learn independently and has an abiding interest in doing so,
10. applies problem-solving techniques in domains other than those in which learned,
11. can structure informally represented problems in such a way that formal techniques, such as mathematics, can be used to solve them,
12. can strip a verbal argument of irrelevancies and phrase it in its essential terms,
13. habitually questions one's own views and attempts to understand both the assumptions that are critical to those views and the implications of the views,
14. is sensitive to the difference between the validity of a belief and the intensity with which it is held,
15. is aware of the fact that one's understanding is always limited, often much more so than would be apparent to one with a non-inquiring attitude,
16. recognizes the fallibility of one's own opinions, the probability of bias in those opinions, and the danger of weighting evidence according to personal preferences.

Following the benefits of critical thinking and arriving at such a fact that critical thinking is teachable, this research study made attempts to make use of short stories to develop critical thinking skills in students, thus resulting in building meaningful relationships between literature and both society and individual's life. It should also be pointed out that these social and cognitive relations could lead to acquiring a second language from a sociocognitive aspect of language learning [10]. It would be enjoyable for students to learn critical thinking skills through reading short stories as employing songs would be a useful instrument in some aspects of language learning [2]. Teachers in most cases enter classrooms and begin providing their students with some knowledge. To clarify the point, students are taught what to think. Now the educational systems are attempting

to shift their traditional stance in pedagogy to a modern one encouraging students to have active roles in their learning process, critical thinking being one of the modern changes. To encourage critical thinking and establishing its skills, teachers should get their students to apply the three processes analysis, synthesis, and evaluation as presented by Sumrall [3]: Analysis: Using analysis, students are asked how ideas are composed, how they are related and interconnect with other ideas. Students are encouraged to discover assumptions and biases in order to un-cover evidence. The dangers of such analysis should be self-evident.

Synthesis: It involves the ability of putting together the parts you analyzed with other information to create something original. You reach out for data or ideas derived from a variety of sources.

Evaluation: It refers to the command of the thinker over the thought. Critical thinking intrigues the students to assess, rate and grade the information presented. Critical thinking asks one to evaluate the information presented so that one can decide whether they ought to give assent or withhold belief, or whether they ought to take or refrain from taking action.

Critical Thinking and Literature. This article aimed at paving the ways to make students achieve critical thinking skills through reading short stories. The main purpose of choosing literary short stories to establish critical thinking skills in students is that literature has been looked at as an object of study and this field was little treated as an applied field in the other aspects of language learning, especially critical thinking. The idea that literature should be included in language learning and teaching programs are much supported by scholars. It is alleged that literature has an active and didactic role in language teaching and learning programs. (Maley [12] claims ESL/EFL literature should be used as a resource rather than as an object for study (p. 11). Thus, one can make use of such a source to establish critical thinking skills in students. Since the nature of literature in general and short stories in particular is to engage readers intellectually in the literary works, it is thought that literary short stories can afford students some opportunities to employ such critical thinking skills of analyzing, judging, synthesizing, evaluating, and thinking logically. On the other hand, it is argued that "literature should be excluded from the ESL curriculum because of its lexical structural complexity, non-normative standards of language and remote cultural perspectives [6]. According to Khatib et al. [7], two major reasons of student's failure in understanding and appreciating poetry in EFL situations are (1) inappropriate selection of texts and (2) ineffective teaching methodology. Since short stories are some literary tools to activate readers' power of criticism, analysis, synthesis, and evaluation, they can be suitable to help students achieve critical thinking skills. Reading literary short stories will help students take a critical look at all aspects of language learning, thus developing their critical thinking. From the language learning perspective, literary short stories can also teach students to learn special lexical bundles and collocations ([10], [11]).

Methodology.

This research study made use of 40 non-native students all majoring in FL. They were both male and female ranging from 18 to 20 years of age. The population was selected based on non-random judgment sampling. The students whose scores were around the mean were selected as the study population. During the treatment period which lasted two months, the students in the experimental group were taught to employ the following critical thinking skills. The students met three times a week and in each session, they read a short story, used the critical thinking skills, and wrote their analyses, evaluation, and criticisms. The critical thinking skills used are as follows:

1. Asking critical questions concerning the characters,
2. Discerning the logical reasons of why such a short story is written,
3. Analyzing events, symbols, and special characteristics,
4. Organizing thoughts, articulating, and extending them concisely and coherently,
5. Attempting to anticipate the probable consequences of alternative actions,
6. Presenting one's own literary criticism,
7. Making value judgments properly,
8. Evaluating arguments. The students in the control group received a placebo treatment. They just read the same short stories as did the experimental group. The teacher in this group also asked them questions to check their general understanding of the short stories. At the end of the two-month treatment period, the Collegiate Assessment of Academic Proficiency (CAAP) Critical Thinking Sample Test was administered to the students of both groups.

Results. The results obtained from the pretest showed that the students in both the experimental group and the control group performed almost the same on the pretest. According to the mean scores and t-value of both groups, no significant difference was found between both groups' performances on the pretest. Moreover,

the significance value (0.159) was higher than 0.05, indicating the same fact. Thus, the students' in both groups were homogeneous. Table 1 depicts the experimental and control groups' performances.

Grounded upon the results obtained from the posttest, it was revealed that the use of literary short stories in developing critical thinking skills in the students proved useful. The t-value, along with the significance value (0.00) which was lower than 0.05, revealed that the students' performance in the experimental group was better than that of the control group. The data depicted in table 2 show the facts.

Discussion. Critical thinking is the ability which individuals make use of to analyze facts, produce and organize ideas, defend opinions, make comparisons, draw inferences, evaluate arguments and solve problems ([7] p. 6). It is also an active, systematic process of understanding and evaluating arguments [1]. Teaching students how to think rather than what to think affords them the ability to employ the critical thinking skills to solve their problems. Such skills are not just employed in language learning but they are used in the other fields of study such as mathematics and science. As mentioned earlier in the study, it is the task of teachers to pave the way for the students to self-actualize. Critical thinking requires students to feel free to make frequent use of their thinking skills to create meaning and explore the facts. The use of short stories to establish critical thinking skills in students was fruitful. The findings of this article reveal at least two facts: First, critical thinking skills are undoubtedly vital for the educational settings; this is what most of the studies and scholars approve. Second, one of the ways to establish critical thinking skills in students can be reading literary short stories. The latter sheds light on the fact that literature is an invaluable tool in educational settings in general and language learning in particular.

Conclusion. Following the findings of the article, it should be mentioned that curriculum developers, material designers, and language teachers are highly recommended to employ literature, especially short stories and poetry, to help students achieve critical thinking skills, though the results of this article are not conclusive and more research studies are required in this regard. The books should be designed in such a manner that first introduce the critical thinking skills to the students, either explicitly or implicitly, and then encourage students to apply these skills to, say, solve problems, organize ideas, evaluate arguments and so forth. Critical thinking skills can be learned at any age, depending on the cognitive development of the individuals. But teachers should take it into account that these skills must be geared to the cognitive ability of their students and at times they need to make some modifications in these skills.

References

- [1] Collegiate Assessment of Academic Proficiency. Critical thinking sample test questions booklet. ACT, Inc. (2008).
- [2] Bloom, B. S. (Ed.) Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay. (1956).
- [3] Brookfield, S. Developing critical thinkers: Challenging adults to explore alternative ways of thinking and acting. San Francisco, JosseyBass Publishers. (1987).
- [4] Chance, P. Thinking in the classroom: A survey of programs. New York: Teachers College, Columbia University. (1986).
- [5] Ennis, R. H. A taxonomy of critical thinking dispositions and abilities. In J. Baron & R. Sternberg (Eds.). Teaching thinking skills: Theory and practice. pp. 9-26. New York: W. H. Freeman. (1987).
- [6] Faccione, P. Critical thinking: What it is and why it counts. California Academic Press. (1998).
- [7] Fahim, M., & Mehrgan, K. Second language acquisition: A sociocognitive perspective. *Advances in Digital Multimedia*, 1, (3), 2012,159-165.
- [8] Fahim, M., & Shakouri Masouleh, N. Critical thinking in higher education: A pedagogical look. *Theory and Practice in Language Studies*,2, (7), 2012, 1370-1375.
- [9] Fahim, M., Teimourtash, M. A critical look at the notion of critical thinking from a new personality trait perspective: Midtrovert. *Advances in Digital Multimedia*, 1, (3), 2012, 149-152.
- [10] Farvardin, M. T., Afghari, A., & Koosha, M. Analysis of four-word lexical bundles in physics research articles. *Advances in Digital Multimedia*, 1, (3), 2012, 134-139.
- [11] Gajdusek, L. Toward wider use of literature in ESL: Why and how. *TESOL Quarterly*, 22, (2), 1988, 227-257.

[12] Haghverdi, H. R., Biriya, R., & Alipour, M. Collocations across hard and soft sciences: A lexical priming analysis. *Advances in Digital Multimedia*, 1, (2), 2012, 113-117.

МРНТИ: 14.25.09

Саулебек А.А.¹, Нурекешова Г.Р.²

¹Шет тілі: екі шет тілі мамандығының 2 курс магистранты

²Қауымдастырылған профессор м.а, ф.ғ.к.

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

ЕЛТАНЫМ СИПАТЫНДАҒЫ МӘТІНДЕРДІ АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІСТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілі сабақтарында елтаным материалдарымен жұмыс істеудің әртүрлі әдістері қарастырылады. Мақала авторының пікірінше, ағылшын тілі сабақтарында мыналарды қолдану қажет: лингвистикалық мәтіндер, географиялық карталармен мен суреттер, сұрақ-жауап. Елтаным материалдарын енгізудің жоғарыда аталған нысандары оқушыларға шетел тілі мәдениетін дұрыс түсіндіруге ықпал етіп, оқушылардың жалпы білім беру дағдыларын дамытады.

Кілт сөздер: шетел тілі, заманауи әдістеме, лингвистикалық мәтін, географиялық карта, елтаным материалдары.

Саулебек А.А.¹, Нурекешова Г.Р.²

¹Магистрант 2 курса специальности Иностранный язык: два иностранных языка

²ассоциированного профессора, к.ф.н.

Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан

МЕТОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕКСТОВ СТРАНОВЕДЧЕСКОГО ХАРАКТЕРА НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье рассматривается понятие “лингвокультурная компетенция” в преподавании английского языка. Изучение иностранного языка неразрывно связано с погружением в культуру своего народа, поскольку язык и культура неразделимы. Студенты должны изучать иностранный язык как средство общения, а также как элемент приобщения их к культуре английского народа. Итак, в современных условиях иностранный язык рассматривается как средство общения, так и средство привлечения учащихся к культуре другого народа. Это постепенно становится доминирующей стратегией преподавания иностранного языка в школах и определяет необходимость развития у учащихся региональной и лингвокультурной компетенции.

Ключевые слова: иностранный язык, компетентность, культура, лингвокультурная компетентность, базовые знания.

Saulebek A.A. ¹, Nurekeshova G.R. ²

¹2 year MA student of Foreign language: two foreign languages specialties

² associate professor, candidate of philological sciences

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

METHODS OF USING TEXTS OF A COUNTRY-SPECIFIC NATURE IN ENGLISH LESSONS

Abstract

The article deals with the concept of “linguocultural competence” in teaching English. Learning a foreign language is inextricably linked with immersion in the culture of its people since language and culture are inseparable. Students should learn a foreign language as a means of communication, as well as an element of introducing them to the culture of the English people. So, in modern conditions, a foreign language is

considered both a means of communication and a means of attracting students to the culture of another nation. This is gradually becoming the dominant strategy for teaching a foreign language in schools and determines the need for students to develop regional and linguocultural competence.

Keywords: foreign language, competence, culture, linguocultural competence, basic knowledge.

Кіріспе

Мектептерде ағылшын тілін оқытудың заманауи әдістемесі шетел тілін үйретудің мазмұны мен үдерісінің тұлғалық бағдарын айқындаушы ретінде қарастырылады. Бұл бағыт тұлғаның лингвистикалық танымдық қызметі үшін оңтайлы жағдайларды құруды қамтиды. Мұндай қызметтің нәтижесі оқытылатын шетел тілінде лингвомәдени құзыреттілік қалыптастыру болып табылады.

Елтаным мәтіндерімен жұмыс жасаудың негізгі әдісі – білім беру принциптерімен сабақтастырып баяндау, яғни көрнекілік пен оқытудың техникалық құралдарын (компьютер, проектор) пайдалану. Бұл ақпаратты берудің таңдаулы және есте қаларлық түрі болар еді, себебі оқушылар оны есте сақтап қана қоймай, қызығушылықтары мен білімдерін көтеруге талпынады.

Сабақта қарым-қатынастың коммуникативті әдісі мен интенсивті әдістемесінің принциптерін қолдана отырып, біз оқушылардың ортада еркін ұстауына, өз ойын ашық айтуы мен топта жұмыс істей алуына ықпал етеміз. Қарым-қатынас бұл қажетті ақпаратты жеткізу үшін мұқият қарауды және зерделеуді қажет ететін көпқырлы ұғым. Ф.Ш.Оразбаева: «Кейде адамдар белгілі бір шартты келісімдер немесе белгілер арқылы тілсіз-ақ ұғынысады. Бұл да – адамдар арасындағы қарым-қатынастың бір түрі. Осыдан басқа да адамдардың бірін-бірі түсінудің көптеген жолдары бар. Қарым-қатынастың барлығы дерлік өмірден, қоғамнан тыс бола алмайды. Мұндай қарым-қатынастар адам үшін қызмет етеді, адамдардың өзара түсіністігіне жол ашады», – дейді [1].

Елтаным ақпараттарын қолданып, одан әрі меңгеру бойынша жұмысты ұйымдастыра отырып, жұмыстың келесі түрлерін қолдануды ұсынамыз:

Жалпы шетел тілін оқытуда біз алдымызға бірнеше мақсат қоямыз. Олар тілдің грамматикасын, лексикасын, фонетикасын үйрету, сондай-ақ шет мемлекеттің мәдениетімен, салт дәстүрімен таныстыру. Бірақ оқулықтағы бұл ақпараттар зерттелетін мемлекетті толық танып, түсіну үшін жеткіліксіз. Сондықтан қосымша мәтіндермен жұмыс енгізу қажет. Мысалы, оқытылып отырған шет мемлекет өмірі туралы өзекті және қызықты ақпараттар, танымдық мәтіндер, фотосуреттер мен видеоматериалдар дәстүрлі мектеп оқулықтарына керемет толықтыру болар еді. Қорытынды бақылау мәтін мазмұны бойынша сұрақ-жауап, мәтінді қысқаша мазмұндау немесе өтілген мәтін бойынша оқушы өз көзқарасын дәлелдеп, мұғалім мен оқушы арасындағы еркін әңгіме түрінде болуы мүмкін. Кейде сабақтың мақсаттарына байланысты бақылаудың дәстүрлі немесе дәстүрлі емес түрлерін біріктіруге болады. Әдетте, лексикалық және грамматикалық сипаттағы тапсырмалар мәтіндердің соңында беріледі, мысалы, корольдік отбасы туралы мәтінді оқып, тәуелдік септікте тұрған сөз тіркестерін ауызша айту, немесе мәтіндерде көрсетілген ағылшын сөздерінің қазақша баламаларын анықтау, жаңа лексикалық бірліктерді қолдана отырып сұрақтар қою [2].

Әдістері. Географиялық карталармен жұмыс. Географиялық карталар мен күнтізбелер мектептерде ағылшын тілін үйренуге арналған тамаша қосымша көрнекі материал ғана емес, сонымен қатар оқушылардың көру арқылы есте сақтау қабілетін, логикалық және аналитикалық ойлау қабілетін дамытуға ықпал етіп, географиялық білімдерін бекітуге мүмкіндік береді. Осылайша, түпнұсқалық картамен жұмыс штаттардың, ірі қалалардың, өзендердің, басқа географиялық объектілердің атауларын және олардың орналасуын зерттеу кезінде өте қажет.

Суреттермен жұмыс Бұл жұмыс түрі оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Суретпен немесе фотосуретпен жұмыс келесі үлгі бойынша жүреді:

1. Суретке қараңыз. (Look at the picture.)
2. Онда не көріп тұрсың? (What do you see?)
3. Не болып жатыр? (What is going on?)
4. Қай жерде орналасқан? (Where is it?)
5. Артқы көрініс не көріп тұрсындар? (What do you see in the background?)

Шетел тілі сабағында елтаным мәтіндерімен жұмыс істеудің жоғарыда аталған барлық түрлері мектеп оқушыларына ағылшын тілінде сөйлеу мен мәдениетін түсінуге ықпал етеді, шығармашылық және танымдық қабілеттерін дамытады, шетел тілін үйренуге деген қызығушылықты арттырады [3]. Оқыту барысында оқушылардың мүмкіндіктері мен оқу материалының күрделілік дәрежесін де ескеру қажет. Сапалы білім беруде мұғалімнің қабылеттігіне, оның материалды дұрыс таңдай білуінде және басқа пәндермен байланыстырып, тиімді, тиянақты жеткізе ұғындыра алуда.

Шынайы жарнамалармен, газеттермен, журналдармен, ашық хаттармен, тұрмыстық заттармен, атрибуттармен жұмыс. Шынайы журналдар мен олардағы хабарландырулар балаларға тіл үйреніп жатқан елде ақыл-оймен кездесуге көмектеседі, бұл өз кезегінде олардың қызығушылығын арттырады. Мұндай газеттердегі мақалалар өте күрделі және оларды жоғары сыныптарда оқыған дұрыс. Мәселен, мысалы, 10-сыныпта "A good start in life" тақырыбын зерделеу кезінде олар жұмыс берушілердің талаптарымен танысу және оларды орыстармен салыстыру мақсатында шынайы газеттерде жұмысқа орналасу туралы хабарландыруларды зерттеді.

Айта кету керек, елтану материалымен жұмыс істеу кезінде мен мазмұнға сәйкес жазылған дауыстық мәтіні бар дискісі бар "Ағылшын тілінде сөйлеу елдері" елтану анықтамалығын ерекше атап өтуге болады. Елтану мазмұнындағы материалдарды енгізудің барлық аталған нысандары оқушыларға ағылшын тілді мәдениетті беруге ықпал етеді, оларды мәдениеттер диалогына тартуға ықпал етеді, олардың шығармашылық және танымдық дағдыларын дамытады, шет тілін үйренуге қызығушылықты арттырады және қолдайды [4].

Вербалды емес формалармен, мақал-мәтелдермен, идиомалық өрнектермен жұмыс. Жұмыстың бұл түрі ең қызықты, өйткені ол зерттелетін тіл елінің шындықтарының толық бейнесін береді. Мысалы, 5-сыныпта "My house is my castle" тақырыбын оқығанда, Англияда оны бөліп көрсету және оны "жандандыру" мақсатында үйлерге атау беру әдеттегідей екендігі туралы айтуға болады. Осы сабақтан кейін жігіттерге армандаған үйін салып, оған атау беру ұсынылды. Үйге ат қоюды қалау күшті ынталандыру болды. Ал 5 - сыныпта "Smart creatures" тақырыбын оқыған кезде оқушыларға ағылшын тілінде сөйлейтін адамдар неге қажет емес заттарды "ақ пілдер" деп атайтыны туралы айтуға болады, содан кейін "Неге біз балаларды қызықтырған "Шақырылмаған қонақ татариннен жаман" деген сөзді қолданамыз. Әрине, егер сыныпта осы ұлттың өкілдері болса, бұл оны қорлауы мүмкін деген сөз тіркесін атауға болмайды. Вариация ретінде сіз "сұр тышқан, ақ қарға" тіркестерін ұсына аласыз. Тақырыпты оқу кезінде 8-сынып оқушыларының қызығушылығы болуы мүмкін. "Мерекеге уақыт" туған күннің тортына шам қою әдеттегідей: Грециядағы Артемида құрбандық үстелінің алдына жұқа шамдары бар ай тәрізді бал торты қойылды, бұл оның қорғанысы мен күшін білдіреді. "Мектептегі шет тілдері", "Мозаика" журналының қосымшаларында көптеген идиомалық өрнектерді табуға болады [5].

Нәтижелер. Зерттеу нәтижесінде келесі тұжырымдар жасауға болады:

1. Ағылшын тілі сабақтарында лингвистикалық елтану аспектісін іске асыру бойынша мақсатты жұмыс бір жағынан пәнге деген қызығушылықты арттыруға ықпал етеді, ал екінші жағынан - тілдік құралдарды игеру кезінде және осы құралдардың көмегімен және негізінде мәдениеттану ақпаратын алу кезінде оң мотивация тудырады. Бұл білім алушылардың лингвистикалық елтану уәждемесін дамытуға және жетілдіруге әкеледі

2. Ағылшын тілі сабақтарында лингвистикалық-елтану тәсілін жүзеге асыру бойынша мақсатты және тұрақты жұмыс мұғалім оқушыларды әртүрлі ақпарат көздерінен алуға үйрететін жаттығулар түрлерін жүйелеуге мүмкіндік береді.

3. Лингвистикалық елтану тәсілі, сонымен қатар, ағылшын тіліндегі практикалық дағдылар мен дағдылар саласындағы тұрақты жоспарланған нәтижені қамтамасыз етеді. Бұл нәтиже екі жақты. Бір жағынан, адамаралық және мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде тілді практикалық қолдану дағдылары мен дағдыларының берік жүйесі құрылады. Екінші жағынан, мұндай оқу жұмысының пайдалы нәтижесі ретінде оқушының алған кең мәдени білімін қарастырған жөн [6].

Талқылау. Қазіргі мектепте ұлттық мәдениетпен тығыз байланыста шет тілін оқыту қажет. Әлеуметтік-мәдени факторларды қамтитын шет тілі мәдениеті ілімнің мотивациясын арттыруға, қажеттіліктер мен мүдделерді дамытуға, сондай-ақ шет тілін саналы түрде үйренуге ықпал етеді.

Шет тілін үйрену тілі оқытылатын елдің мәдениетінен бөлек мүмкін емес және бұл шет тілін оқытудың негізгі мақсаты – мәдениетаралық құзыреттілікті қамтамасыз ететін лингвистикалық-елтану аспектісін оқыту процесіне кіріспе.

Шет тілін оқыту процесінде лингвистика аспектісін қолданудың тиімділігі айқын. Бұл зерттелетін тілдің нақты құбылыстарын неғұрлым толық, терең түсінуге әкеледі, олардың білмеуі құбылыстарды, шындықты, нақты тілді жеткіліксіз түсінуге әкеледі, бұл басқа халықтың мәдениетіне енуді қиындатады. Лингвистикалық елтану аспектісі осы мақсатқа жету үшін кең жол ашады. Лингвистикалық және елтану материалдарын қолданудың арқасында шет тілі сабақтары коммуникативті-прагматикалық бағыттылығымен, оқушылардың дербестігі мен шығармашылығымен, олардың жоғары белсенділігімен және тіл үйренуге қызығушылығымен, сондай-ақ оқушылар мен мұғалімдердің серіктестік ынтымақтастығымен ерекшеленеді.

Елтану мен шет тілін оқытудың өзектілігі тек лингвистикалық емес, сонымен қатар әлеуметтік себептерге байланысты [7]. Лингвистикалық елтану материалы шет тілдерін үйренуге деген

қызығушылықты қалыптастыру мен қолдаудың күшті тетігі болып табылады және мотивацияны қолдау үшін тірек ретінде қызмет етеді, өйткені ол екі аспектіні қамтиды:

- тілді оқыту жүріп жатыр;
- ел туралы мәлімет береді.

Қорытынды. Әрбір шет тілі сабағы мәдениеттердің қиылысы болып табылады, бұл мәдениетаралық қарым-қатынас тәжірибесі, өйткені әрбір шетелдік сөз шет әлемі мен шет мәдениетін бейнелейді: әр сөздің артында ұлттық санаға негізделген әлем туралы түсінік бар. Сондықтан қазіргі уақытта шет тілдерін оқытудың негізгі міндеті - тілді қарым-қатынастың нақты және толыққанды құралы ретінде оқыту.

Елтану тілі зерттеу пәніне айналған елдің және халықтың әлеуметтік-экономикалық жағдайы, осы халыққа тән әдет-ғұрыптар, дәстүрлер, мәдени құндылықтар туралы түсінік береді. Тіл сабақтарында елтану ақпаратын қолдану қолданбалы болып табылады. Ол оқушыларды оқытылатын тілде сөйлейтіндердің сөйлеу қарым-қатынасының мазмұны мен формаларымен таныстыру процесінде сабақ жүйесіне енгізіледі. Мұндай ақпарат коммуникативті және әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал ете отырып, оқушылардың танымдық ғана емес, коммуникативті қажеттіліктерін де қамтамасыз етеді.

Елтану сабақтарынан туындайтын кең мәдени фон лингвистикалық дағдылар мен дағдыларды дамытуға ықпал етеді (лексиканы байыту, аударма іс-әрекетінің дағдылары, фразеологиялық бірліктермен жұмыс істеу қабілеті); сонымен қатар білім алушыны шет тілі мәдениетінің нақты аспектілерімен таныстырады.

Сонымен қатар, елтану тәсілі оқытудың кез-келген кезеңінде өзекті және кез-келген қиындық деңгейінде берілуі мүмкін екенін атап өткен жөн. Әр түрлі жастағы ересектер мен балалар шетелдегі құрдастарының өміріне, олардың әдет-ғұрыптарына, салт-дәстүрлеріне, күнделікті өмір салтына, бос уақытты өткізу формаларына және т.б. лингвистикалық елтану ақпаратын олар үшін қол жетімді және қызықты түрде пайдалану олардың шет тілі мәдениетінің элементтерін игеруіне, студенттердің танымдық белсенділігін арттыруға, олардың жағымды мотивациясын қалыптастыруға ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Оразбаева Ф. Тіл әлемі. –Алматы: Ан Арыс, 2009. -368 б.
2. Бабинская П.К. Практический курс преподавания иностранных языков: Учебное пособие - издание 2-е-Минск, Театра Систем, 2008, 288 с.;
3. Гез Н.И., Ляховицкий М.В., Миролюбов А.А. и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. Учебник - М.; Высшая школа. 1982.373 с.;
4. Данилина А. Возможности активизации учебного процесса на уроках английского языка ИЯШ, 1990, №5;
5. Кувшинов В.И. О работе с лексикой на уроках английского языка/ИЯШ, 1995 №5.;
6. Орехова И.А. Формирование лингвокультурологической компетенции в процессе обучения иностранным языкам// Иностранный язык в школе.- 2004.- № 5.;
7. Шаповалов А.Н. Реализация лингвострановедческого подхода// Иностранный язык в школе. – 2003.-№ 6.;
8. Данилина А. Возможности активизации учебного процесса на уроках английского языка ИЯШ, 1990, №5

МРНТИ 14.09.35

З.А. Кемелбекова¹, К.А. Жаркова²

*^{1,2}Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая
Алматы, Казахстан*

**ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ТЕМЫ «ENGLISH TIMES» НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ**

Аннотация

В статье исследуются способы эффективной стратегии обучения в начальной школе грамматики английского языка, рассмотрены мнения ведущих зарубежных лингвистов по данному вопросу, приведены примеры обучения на уроке английского языка. Рассматривались проблемы при изучении иностранного языка традиционными методами. Так же в статье основное внимание уделяется изучению эффективности применения технологии геймификации на уроках грамматики английского языка у детей младшего школьного возраста. Был проведен метод анкетирования, для выявления трудностей в изучении английского языка в начальной школе и экспериментальным путем были обоснованы отчего технология геймификации поможет при изучении грамматики. Цель состояла в том, чтобы предложить достоверные результаты и объяснения, которые оправдывают результативность такого рода исследований.

Ключевые слова: английский язык, начальное образование, методика преподавания, грамматика английского языка, иностранный язык, учебный процесс, Геймификация.

Z.A. Kemelbekova¹, K.A. Zharkova²
^{1,2} Abai Kazakh National Pedagogical University
Almaty, Kazakhstan

PROBLEMS OF TEACHING THE THEME "ENGLISH TIMES" IN ENGLISH LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

Abstract

The article explores the ways of an effective strategy for teaching English grammar in elementary school, considers the opinions of leading foreign linguists on this issue, and provides examples of teaching in an English lesson. Problems in the study of a foreign language by traditional methods were considered. The article also focuses on studying the effectiveness of using gamification technology in English grammar lessons for children of primary school age. A questionnaire method was carried out to identify difficulties in learning English in elementary school and experimentally justified why gamification technology would help in learning grammar. The goal was to offer credible results and explanations that justify the effectiveness of this kind of research.

Key words: English language, primary education, teaching methods, English grammar, foreign language, learning process, Gamification.

З.А. Кемелбекова¹, К.А. Жаркова²
^{1,2} Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы қ., Қазақстан

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА «ENGLISH TIMES» ТАҚЫРЫБЫН ОҚИТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа

Мақалада бастауыш мектепте ағылшын грамматикасын оқытудың тиімді стратегиясының жолдары қарастырылып, осы мәселе бойынша жетекші шетелдік лингвист ғалымдардың пікірлері қарастырылып, ағылшын тілі сабағында оқытудың мысалдары келтірілген. Шет тілін дәстүрлі әдістермен оқытудағы мәселелер қарастырылды. Мақалада сонымен қатар бастауыш мектеп жасындағы балаларға арналған ағылшын тілінің грамматикасы сабақтарында геймификация технологиясын қолданудың тиімділігін зерттеуге көңіл бөлінген. Бастауыш мектепте ағылшын тілін үйренудегі қиындықтарды анықтау үшін сауалнама әдісі жүргізілді және геймификация технологиясы грамматиканы үйренуге нәтижелі нәтижелерді эксперименттік негіздеді. Мақсат осындай зерттеулердің тиімділігін негіздейтін сенімді нәтижелер мен түсініктемелерді ұсыну болды.

Кілт сөздер: ағылшын тілі, бастауыш білім, оқыту әдістемесі, ағылшын грамматикасы, шет тілі, оқу процесі, геймификация.

Введение. Как известно, английский язык является международным языком. Английский язык в настоящее время является языком международного общения и широко распространенным языком во всем мире. В настоящее время английский является официальным языком многих развитых государств, таких как США, Великобритания, Канада, Австралия, один из шести языков ООН.

Тот, кто знает английский язык, имеет большие возможности в будущем, поэтому важно преподавать его во многих странах. В настоящее время большое внимание уделяется подготовке конкурентоспособного, всесторонне развитого специалиста для входа в пятьдесят развитых стран, а для подготовки конкурентоспособного специалиста необходимо свободно владеть тремя языками, поэтому в стране ведется большая работа по обучению английскому языку. Например, преподавание английского языка начинается с начальной школы. Изучение английского языка с начальной школы важно потому, что ребенок быстро усваивает его в раннем возрасте, поэтому ему легче выучить язык.

В первую очередь, работая с учащимися начальных классов, нужно учитывать их психологические возрастные особенности, так как в силу их возраста, они не могут выучить большой объем знаний, тем более на иностранном языке.

Обучение грамматике начинается на начальном этапе обучения. В начальной школе детей учат базовым правилам грамматики, к примеру, Present Simple Tense – Просто Настоящее время, Present Continuous Tense – Простое Длительное время, которое понять для детей начальной школы сложно, Артикли, Предлоги и тд.

Нужно помнить, что детям начальной школы свойственна подвижность, плохая концентрация внимания. Поэтому чаще всего у детей возраста от 7 до 11 лет, игровой вид учебной деятельности является главным. Именно на это следует опираться педагогу. Важно заинтересовать детей, вовлечь их в процесс обучения, используя игровые методы обучения, в частности Геймификацию. [1]

Обучение в начальной школе имеет особое значение в системе образования и является одним из самых важных этапов в образовании. Ученые А.С.Белкин, Ж.Пиаже, Д.Б. Эльконин в своих исследовательских работах уделяют большое значение именно детям младшего школьного возраста, так как именно на этом этапе формируется и приобретается система действия, для эффективного обучения последующих ступенях образования. Тем не менее, учителя английского языка и ученики начальной школы прошли анкетирования, по результатам которых, можно прийти к выводу, что у детей младшей школы есть большие трудности в обучении английского языка, грамматики в частности. От суммы социальных, психологических и педагогических факторов, зависит успех в обучении английскому языку в начальных классах. [2]

К социальным факторам можно отнести: семейные взаимоотношения, социальный статус семьи, условия жизни, благополучие семьи. К психологическим факторам относим: память, внимание, воображения, восприятие – это является психологическими функциями развития психики ученика, психологическая особенность учащегося к готовности изучать иностранный язык, также активность к познавательной деятельности, личностные характеристики учащихся, их коммуникативные навыки и мотивация к изучению предмета. К педагогическим факторам же относится соответствие программы к возрастным особенностям школьников, владение учителем психологическими методами и приемами, достаточная квалификация, умение распознавать личностные особенности учеников, иметь индивидуальный подход и предъявлять требования в зависимости от индивидуальных возможностей школьников.

Без этих факторов не может существовать ни один процесс обучения.

Должным образом учитель должен уделять внимание методике обучения грамматики английского языка. Это раздел методики, который изучает способы формирования понятий и навыков у ученика, усвоение грамматических закономерностей.

Процесс обучения грамматики должен сначала быть частичным, а затем полным и поэтапным. Обучение следует начать с письменной формы, а затем с устной. Детям, таким образом, будет легче понять построение иностранной речи.

Для овладения грамматическими умениями, школьнику нужен определенный уровень абстрактного мышления, который создается в процессе обучения и требует специальных упражнений. Поэтому в Казахстане Министерством Образования было принято решение, что ученики младшего школьного возраста начнут изучать английский язык с третьего класса. Таким образом, за первый и второй классы у детей сформируются определенные умения и навыки в изучении русского и казахского языков, и им будет легче перестраиваться к иностранному языку. Тем не менее, частой проблемой у

школьников является личностный психологический барьер в связи с непривычными звуками иностранной речи, недостаточно мотивации, слабая кратковременная память, трудности с запоминанием лексики и грамматических правил. С этими трудностями поможет справиться технология геймификации, которая при правильном применении на уроке даст положительный результат.

Понятие «геймификация» включает широкую группу средств и приёмов организации процесса обучения. Основные признаки обучающей игры – чёткая достижимая цель и результат, имеющий учебно-познавательную направленность. Игра выступает как способ стимулирования к учебной деятельности.

Как свидетельствуют психологические исследования, то, что мы слышим, активно усваивается на 40%, то, что мы видим, - на 50%, если мы видим и слышим одновременно, то это запоминается на 70-75%, а если мы это делаем сами, мы запоминаем на 72%. Соответственно, можно сделать вывод, что именно через игру мы можем достигнуть максимальных результатов. [3]

Основная проблема начального этапа любой игры – это мотивация и вовлечение участников этой игры. Зачастую преградой для учащихся становится страх перед ошибками и трудностями и этот страх сводит восприятие информации к минимуму. Основной задачей для педагога становится создание атмосферы, способствующей эмоциональной разрядке. Ребёнок должен почувствовать себя не в строгом помещении класса. Класс должен стать для него любым другим игровым пространством: космическим кораблём, волшебным сказочным лесом и т.д. Такая смена обстановки поможет расслабить ребёнка и проявить свои способности

Обучение грамматики с учениками начальных классов должно производиться с чередованием нескольких видов деятельности. Например: чередование геймификации со слушанием, чередование индивидуальной работы и работы в парах.

Для успешного и эффективного внедрения геймификации в процесс обучения грамматики необходимо: придумать сюжет, распределить роли, определить награды и установить правила.

Опираясь на ряд литературных источников и научных статей, мы выявили, что геймификация в обучении грамматики английского языка – это специально созданные условия, с помощью игровых элементов, которые погружают учащихся в нереальный игровой мир, но при этом все созданные условия направлены на достижение реальных целей и задач. Свойственные геймификации механики позволяют запустить тот самый высший уровень активности, который «является первопричиной, источником деятельности ребенка, имеющей творческий, преобразующий характер».

Применение геймификации при изучении грамматики английского языка дает возможность ученикам мыслить диалектически, без жестких высказываний, без категоричных выводов, рассматривая процессы и явления многогранно [4].

Для благополучного овладения грамматическими навыками с использованием геймификации очень важно:

- подбирать задания, устанавливать правила игры, систему награждения в соответствии с возрастными особенностями, жизненным и речевым опытом обучающихся и их интересами;
- «игры» должны отличаться занимательностью и привлекательностью сюжета, быть доступными с точки зрения языковых трудностей, отличаться актуальностью с позиции ценностей соответствующих возрасту учеников

Методика.

Грамматика является важным аспектом языка, благодаря которому формируется умения устного и письменного общения.

В методике обучения иностранному языку выделяют пассивную (рецептивную) и активную (продуктивную) грамматику. Активная и пассивная грамматики дифференцируются не только по характеру использования приобретенных знаний в речевой деятельности, но и по своему составу.

Важным аспектом обучения говорению является развитие грамматических навыков. При овладении иностранным языком важную роль играет развитие грамматических навыков. В конце концов, грамматика – фундамент для построения правильной речи. [8]

Основная цель обучения грамматике – формирование у обучающихся навыков грамматики, как одного из самых важных компонентов говорения, письма, аудирования и чтения. Грамотное умение сочетать слова, менять словосочетания – одно из самых важных условий использования языка как средства общения.

Обучать грамматике английского языка - значит вырабатывать характерные грамматические механизмы для языка, причем так, чтобы у обучающихся сразу складывались установленные грамматические знания и умения.

Начинать изучать английскую грамматику следует с элементарного. Прежде всего, необходимо усвоить порядок слов в английском предложении. Так как синтаксические связи между словами имеют очень важное значение, и нарушить их порядок означает сделать грубую ошибку, порядок их употребления нужно обязательно соблюдать.

Что касается английских времен, то мы абсолютно справедливо начинаем их изучение с Present Simple, Past Simple, Future Simple. Эти простые временные формы становятся той базой, на которую позднее наслаиваются более сложные английские времена.

Также с самого начального периода обучения мы знакомим детей с английскими числительными, личными местоимениями и глаголом to be.

Успеха можно добиться только если развивать и тренировать у детей сразу все навыки и умения: чтение, разговорная речь, аудирование и письмо.

Итак, грамматика – неотъемлемая часть языка. Выучить язык, не выучив его грамматику, просто невозможно. Чтобы понять грамматику как можно лучше, надо усвоить как можно больше грамматических образцов, шаблонов. И чем чаще вы будете сталкиваться с этими образцами, тем успешнее будет изучение грамматики.

Применение метода геймификации для достижения поставленных целей изучения грамматики, в начальной школе перечисленных выше, напрямую связано со всеми преимуществами его использования.

Например, для изучения темы Present Simple, может использоваться следующая технология применения геймификации:

1. Разделить класс/группу на несколько команд;
2. Озвучить название игры и ее правила. За основу примера возьмем простую игру «Puzzle», с которой знакомы все ученики младшей школы. Задача учителя заранее подготовить предложения, разделенные на несколько частей; Задача учащихся – как можно быстрее и правильнее соединить нужные части.
3. Определить цели игры. Целью игры «Puzzle», в данном случае, является отработка конструкции времени Present Simple;
4. Определить награду для команд. В качестве награды может выступать положительная оценка, прибавление некоего балла к домашнему заданию, награждение команды с помощью заранее подготовленных грамот, значков и т.д.;
5. Завершение игры, подведение итогов, награждение победителей;
6. Работа над ошибками, может происходить как для учащихся, так и для педагога. Педагог анализирует цели задания, проверяет все ли выполнено, удалось ли добиться желаемого. Учащиеся сверяют ответы с командой победителей и делают совместный разбор.

Результаты и обсуждения.

Чтобы подтвердить теорию о том, что грамматика является одним из самых сложных тем в английском языке, было проведено два анкетирования. Первое анкетирование было проведено среди учителей английского языка КГУ ШГ №22 и магистрантов КазНПУ имени Абая.

Анкетирование включало такие вопросы и ответы респондентов:

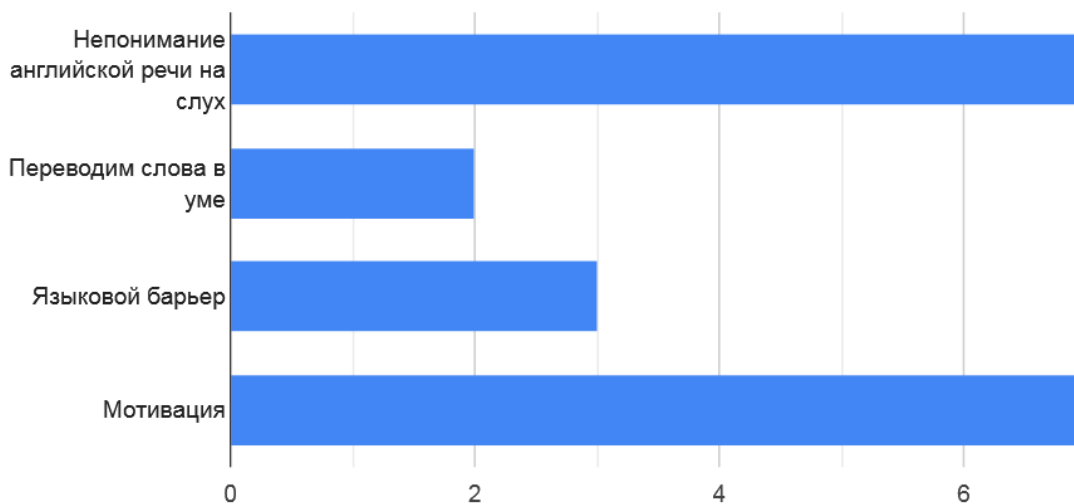
1. Что такое грамматика английского языка?

- Грамматика это наука о строении языка, построение правильных осмысленных речевых отрезков
- Совокупность правил для построения предложений
- Грамматика английского языка это сборник правил и способов постановки речи
- Правила
- Использование правильно грамматики мы звучим естественно, наш собеседник лучше нас понимает

- Это грамматический строй языка
- Это определенные правила, определяющие верный грамматический строй
- Умение правильно писать
- Грамотно построенная письменная и устная речь

2. Какая из этих проблем при обучении грамматике в школе вы считаете самой актуальной?

- a) Непонимание английской речи на слух
- b) Переводим слова в уме
- c) Языковой барьер
- d) Мотивация

3. С какими проблемами и сталкивались Вы при изучении грамматики и англи

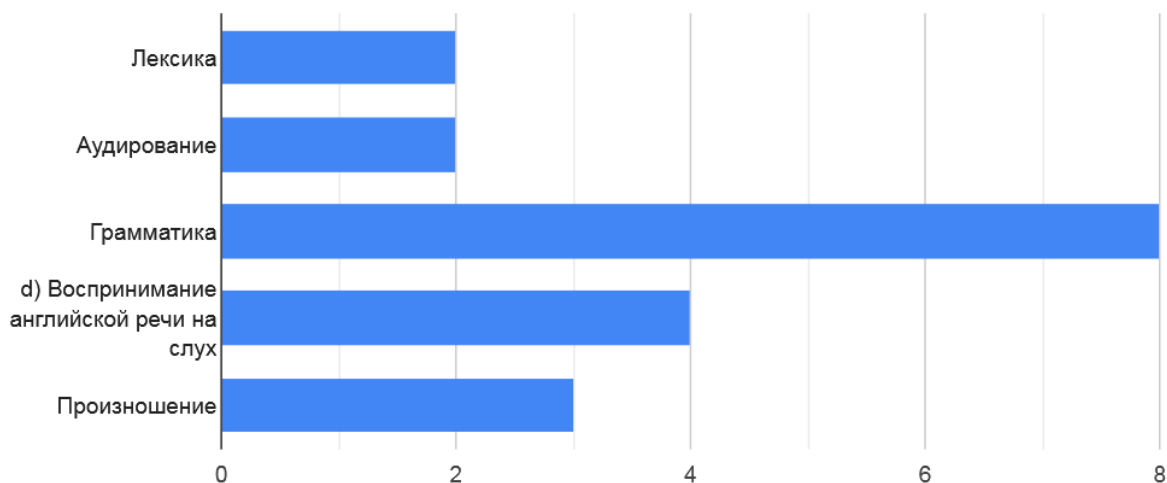
йского языка?

- С проблемой понимать речь, но при этом не говорить на изучаемом языке
- 16 времен
- С мотивацией
- Восприятие английской речи на слух
- Изучение в теории, сложно было применять на практике
- Правильное употребление времён глагола
- Психологические и культурные барьеры
- По моему опыту многие могут понимать речь на слух, а говорить не могут
- Боязнь разговаривать
- Недостаточно мотивации
- Постоянно нужно пополнять словарный запас
- Так как мы учим несколько языков, часто в голове несколько языков разом
- Сначала думаю на своем языке и затем перевожу на английский

- Произношение

4. Что для Вас является самым сложным при изучении английского языка?

- a) Лексика
- b) Аудирование
- c) Грамматика
- d) Восприятие английской речи на слух
- e) Произношение

5. Какие методы мотивации к изучению иностранного языка Вы считаете наиболее эффективными?

- a) Применение новых информационных технологий
- b) Применение Геймификации
- c) Музыка
- d) Фильмы/Мультфильмы
- e) Работа с аутентичными материалами
- f) Драматизация
- g) Художественный перевод стихотворений
- h) Свой вариант

Для развития языка в ходе ежедневных занятий можно использовать следующие способы:

- развитие языка через словарь;
- развитие языка, связанного с текстом;
- развитие речи с помощью наглядных пособий;
- развитие речи через участие в кружке и других работах [5].

Поскольку основная цель английского языка - научить учащихся языку, основная работа - учить слова.

Основной основой урока английского языка должна стать работа по развитию языка. Умение учащихся правильно использовать знания и определения, объяснения о фонетическом, лексическом, грамматическом материале на английском языке, умение четко, систематически свободно выражать свои мысли зависит от правильной организации и проведения языковой развивающей работы.

Подходы к языковой работе следующие:

1. Преобразование грамматических заданий;
2. Организация работы с содержательными изображениями;
3. Разделять учащихся на группы и общаться между собой;
4. Продолжение данного разговора на определенную тему;
5. Подготовка мини-сцен;
6. Работа с текстом [6].

Главное из них – работа с текстом.

Одним из главных требований, предъявляемых при работе с текстом, является понимание и чтение данного материала. Это связано с тем, что сказанное в предложении не может уловить мысль, пока учащийся не поймет значение, грамматическую личность каждого изучаемого слова, каждой фразы. Поэтому с первых занятий необходимо правильно произносить звуки, характерные для английского языка, прививать понимание каждого прочитанного слова, фразы, предложения, текста. Если учитель использует по тексту только такие виды, как: чтение, перевод, ответ на вопрос, изложение содержания, это становится однотонным, утомляет учащихся и снижает их интерес к предмету.

А творческую работу можно проводить, используя следующие приемы:

- 1 пересказ текста.

Например: использование таких фраз, как «я думаю», «я говорю, основываясь на своем опыте».

- 2 определение однокоренных слов с проведением морфологического анализа слов, отобранных из текста.

Эти виды работ тренируют умение запоминать, применять на практике пройденные грамматические правила.

- 3 для учащихся, хорошо владеющих языком, можно поручить заменить слова в составе определенного предложения синонимами.

- 4 составить рассказ, заменив замещенные предложения последовательностью предложений, содержащихся в тексте, на место. Составление рассказа с опорой на сюжетную линию заданных

предложений. Этот вид работы способствует четкому пониманию смысла каждого слова, содержащегося в тексте, то есть работе со словарем.

5 составление диалога на основе заданного текста.

В других видах работы, проводимой по тексту, очень много.

1. кратко, лаконично рассказать содержание прочитанного рассказа.
2. найти в тексте предложения, выражающие основную мысль.
3. изложение содержания по определенному плану.
4. рисование по тексту.

Одной из наиболее эффективных технологий, повышающих желание, стремление, интерес учащегося к овладению языком, является технология «поэтапный комплексный анализ» Нурши Оразакыновой. Это связано с тем, что работа этой технологии подходит для использования как в объяснении, так и в повторном обобщении нового урока. Ведь при обучении школьника тексту эта технология поэтапно и последовательно овладевает знаниями.

Целью обучения английскому языку в раннем возрасте является овладение учащимися основами умения общаться на английском языке. Обучение английскому языку в раннем возрасте повышает навыки коммуникативного развития учащихся, позволяет заинтересовать учащихся, дает возможность говорить на более чем одном языке. А владение английским языком, неофициально закрепленным в качестве мирового языка, повышает конкурентоспособность нации. Знание английского языка сейчас - требование времени.

Ученики начальных классов быстро устают, поэтому необходимо использовать освежающие моменты, позволять ученикам двигаться, ходить, выполнять каждое задание за 6-7 минут, преобразовывать задания. В диалогической речи - учащиеся должны уметь выполнять простые действия, такие как вопросы и ответы, обращения, инструктажи и многое другое.

Дети должны уметь создавать из элементов детали новую, целостную обстановку. Учащиеся должны уметь задавать общие специальные вопросы, отвечать на различные вопросы, высказывать свое мнение, согласие или несогласие с чем-либо. Необходимо увеличить темп речи учащихся, и каждый ученик должен произносить две реплики, когда говорит.

Написание небольшого произведения не только повышает способность учащихся писать, понимать язык, говорить, но и способствует становлению каждого ребенка как личности. Вполне возможно провести такие произведения в виде 5-минутной записи, не занимая много времени.

При прослушивании произведения следует уделять больше внимания не ошибкам, допущенным ребенком, как в диалоге, а его идее, умению описывать жизненный опыт [7].

Среди учащихся 4 классов был проведен тест для выявления сложности усвоения английской грамматики учениками. Эксперимент проводился на практических занятиях грамматики по теме «Артикли». Во время уроков были использованы когнитивные модели обучения грамматике с целью улучшения иноязычной коммуникативной компетенции.

Тест включал такие вопросы после традиционного урока:

A/An/The

1. He is _____ vegetarian.
2. He doesn't eat _____ meat.
3. He eats vegetables for _____ breakfast.
4. My dog always sleeps at _____ door.
5. Mary never sits in _____ sun.

Многие учащиеся при выполнении теста испытывали трудности при постановки артиклей.

На следующем уроке мы разобрали данную тему повторно, используя Технологию Геймификации. Была использована интерактивная игра “Escape Room”, в которой ученикам, чтобы выбраться из комнаты, надо ответить на ряд вопросов по теме артикли. Таким образом, после такого геймификационного урока детям был предложен тест на эту же тему “Артикли” и 91% детей ответил на

вопросы теста правильно, при этом объясняя, почему был поставлен тот или иной артикль. Тест включал такие вопросы:

1. On _____ Sunday I get up late.
2. My Granny doesn't listen to _____ news because it makes her nervous.
3. Old people usually hate _____ planes.
4. I can still remember _____ summer I went to the sea.
5. What do you usually have for _____ lunch?

Следовательно, можно прийти к выводу, что технология Геймификации является эффективной и результативной на уроках английского языка.

Заключение.

Задача педагога – грамотно подобрать методы геймифицированного урока для своей деятельности, учитывая принципы работы с грамматическим материалом, а также возрастные потребности обучающихся. При правильно выбранных методах геймификации педагог облегчит учебный процесс со своей стороны, и повысит интерес обучающихся к изучению грамматики иностранного языка [8].

Следовательно, мы можем сделать вывод о том, что: современные технологии обучения хорошо изучены, как отечественными, так и зарубежными методистами. Они призваны улучшить общеобразовательный процесс. Их появление в современной педагогике ответ на изменившуюся образовательную область, в которой значительную роль играют технические средства и глобальная сеть. Мы можем проследить, что в инновационных технологиях применяются достижения абсолютно всех научных сфер; инновационные технологии включают технику совместного поиска новых знаний педагогом и учащимися.

Технология геймифицированного урока, не нова, и имеет свои методические принципы работы. Система образования должна стать открытой для инноваций, т.к. они лежат в основе рождения новых знаний, которые являются источником модернизации и обновления общества.

Список использованных источников

1. Жернакова, М. В. Обучение грамматике английского языка на начальном этапе / М. В. Жернакова. — Текст : непосредственный // Теория и практика образования в современном мире : материалы VII Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, июль 2015 г.). — Санкт-Петербург: Свое издательство, 2015. — С. 191-193. — URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/152/8498/> (дата обращения: 17.02.2023).
2. Любченко А.С. Нестандартные уроки английского языка в школе. – Ростовна-Дону: Феникс, 2007. – С. 67.
3. Помелов В. А. Креативный потенциал компьютерных игр в контексте формирования инновационного мышления [Электронный ресурс] / В. А. Помелов // Вестник КемГУ. — 2014 — №4 (60). — Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/kreativnyy-potentsial-kompyuternyh-igr-v-kontekste-formirovaniya-innovatsionnogo-myshleniya> (дата обращения: 18.03.2023).
4. Хорошко А. А. Дидактический анализ применения Элементов геймификации в образовании / А. А. Хорошко // Известия Тульского государственного университета. Педагогика. – 2020 -№2. – С. 563.
5. Dodge B. Some Thoughts About WebQuests [Electronic resource] http://webqcest.sdsu.edu/about_wcbqcests.html , 2001.
6. Сергеева, И.А. Дидактическая игра в процессе формирования у младших школьников учебных умений и навыков: Дисс... канд. пед. наук[Текст]/ И.А. Сергеева. – М., 1998 – С. 234.
7. Амандыкова Г. Н., Мухтарова Ш. Е., Баймуканова Б. С. «Методика преподавания иностранного языка», 2003
8. Hegerger M. Enterprise Gamification (Геймификация) // Coursera. University of Pennsylvania, Philadelphia, 2012. URL: <http://enterprisegamification.com/index.php/de/blog/4-blog/79-the-gamification-tipping-point>

С.У. Ибрагимова, Г.Р. Нурекешова¹

¹*Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан*

ТҮПНҰСҚАЛЫҚ БЕЙНЕМАТЕРИАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖОБАЛЫҚ ІЗДЕНІС DAҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Шет тілдерін оқытуда бейне материалдарды қолданудың өзектілігі, олардың түрлері мен ерекшеліктерін зерттеу негізгі білімді жақсы меңгеру үшін оларды қолданудың өнімділігіне де, қазіргі ақпараттық қоғам жағдайында қолданудың ыңғайлылығына, үнемділігіне де байланысты. Жаңа ақпараттық технологияларды қолданудың орындылығы қазіргі заманғы білім берудің оқыту тиімділігін арттыру қажеттіліктеріне, атап айтқанда, дербес оқу, жобалық ізденіс қызметі, оқытуға зерттеушілік, шығармашылық көзқарас дағдыларын қалыптастыру қажеттілігіне, қазіргі заманғы оқушылардың сыни ойлауын қалыптастыруға байланысты. Жаңа ақпараттық технологияларды қолданудың орындылығы қазіргі заманғы білім беруді оқытудың тиімділігін арттыру қажеттіліктеріне, атап айтқанда, дербес оқыту дағдыларын, жобалау-ізденіс қызметін, оқытуға зерттеушілік, шығармашылық көзқарасты қалыптастыру, қазіргі оқушылардың сыни ойлауын қалыптастыру қажеттілігіне байланысты. Сабақта шынайы бейнематериалдарды пайдалану мектеп оқушыларының тыңдау дағдыларын дамытуға тамаша мүмкіндік береді. Оқушылардың жобалық іс-әрекетіне шынайы материалдарды қоса алғанда, оқушылардың назарын аударуға және білім беру процесін әртараптандыруға мүмкіндік бар.

Кілт сөздер: Жобалық жұмыс, түпнұсқалық бейнематериалдар, жобалық іздеу дағдылары, жоғары сынып оқушыларының ерекшеліктері

С.У. Ибрагимова, Г.Р. Нурекешова¹

¹*Казахский Национальный Педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан*

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ ПРОЕКТНОГО ПОИСКА УЧАЩИХСЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ АУТЕНТИЧНЫХ ВИДЕОМАТЕРИАЛОВ

Аннотация

В статье рассматривается возможность использования аутентичных видеоматериалов для формирования умений проектной деятельности на уроках английского языка на среднем этапе обучения. Актуальность использования видеоматериалов в обучении иностранным языкам, изучение их видов и особенностей зависят как от продуктивности их использования для лучшего усвоения основных знаний, так и от удобства, экономичности их использования в условиях современного информационного общества. Целесообразность применения новых информационных технологий обусловлена потребностями повышения эффективности обучения современного образования, в частности, необходимостью формирования навыков самостоятельного обучения, проектно-поисковой деятельности, исследовательского, творческого подхода к обучению, формированию критического мышления современных учащихся. Использование аутентичных видеоматериалов на уроке дает отличную возможность для развития навыков аудирования у школьников. Включая аутентичные материалы в проектную деятельность учащихся, появляется возможность привлечь внимание учеников и разнообразить образовательный процесс.

Ключевые слова: проектная работа, аутентичные видеоматериалы, навыки проектного поиска, особенности старшекласников

S.U. Ibragimova, G.R. Nurekeshova

¹*Kazakh National Pedagogical University named after Abay, Almaty, Kazakhstan*

FEATURES OF THE FORMATION OF PROJECT SEARCH SKILLS OF STUDENTS USING ORIGINAL VIDEO MATERIALS

Abstract

The article considers the possibility of using authentic video materials for the formation of project activity skills in English language lessons at the middle stage of training. The relevance of the use of video materials in teaching foreign languages, the study of their types and features depend both on the productivity of their use for better assimilation of basic knowledge, and on the convenience and cost-effectiveness of their use in the modern information society. The expediency of using new information technologies is due to the needs of improving the effectiveness of teaching modern education, in particular, the need to form skills of independent learning, design and search activities, research, creative approach to learning, the formation of critical thinking of modern students. The use of authentic video materials in the classroom provides an excellent opportunity for the development of listening skills among schoolchildren. By including authentic materials in students' project activities, it becomes possible to attract students' attention and diversify the educational process.

Keywords: project work, authentic video materials, project search skills, features of high school students

Кіріспе. Қазіргі білім берудің маңызды мақсаты-жеке тұлғаны адамгершілік, жауапты, бастамашыл және құзыретті тәрбиелеу. «Шет тілдері мұғалімінің басты міндеті-оқушыларға өзін-өзі ұйымдастыруға, өзін-өзі тәрбиелеудің негізгі стратегияларын әзірлеуге, жаңа білімді игеру бойынша сыныптан тыс жұмыстардың алгоритмдерін қалыптастыруға көмектесу. Шет тілін үйрену кезінде жеке оқу стратегияларын таңдау оқушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерімен, танымдық қажеттіліктерімен, мақсаттылығымен және бастамашылығымен анықталады». Қазіргі уақытта жоба әдісі білім берудегі ең басым бағыттардың бірі болып табылады, өйткені бұл әдіс теориялық білімнің негізделген және орынды үйлесімі және қойылған мақсаттар мен міндеттерді шешуде осы білімді практикада қолдану арқасында тез танымал болып келеді. Білім алушылар белгілі бір оқу тапсырмаларын таңдауға және орындауға саналы түрде жақындауға, мүмкін болатын қиындықтарды анықтауға және алған білімдерін іс жүзінде қолдануға үйренеді. Бұл дағдылар біз қарастыратын жобалық ізденіс дағдыларын түсінудің негізгі сипаттамасы болып табылады[1].

Оқу процесінде жобалық әдісті қолдану жоғарғы сынып оқушыларына саналы түрде нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Жобаны құру үшін оқушылар белгілі бір іс-қимыл кешенін құруы керек, оны мұғалім басқарады. Жобаны іске асыру бастапқыда топ, жұп немесе бір білім алушы анықтаған мәселені шешеді. Жоба әдісінің әдістерін кешенді және дәйекті қолдану жоғарғы сынып оқушыларына мақсаттарды дербес анықтауға, өз қызметін ұйымдастыруға және бақылауға мүмкіндік береді. Жоба әдісі білім беру процесіне әртүрлі әдістерді қамтиды, бұл білім беруді жүзеге асырудың біртұтас құрылымы ретінде қарастырылмайды, ал жобалау қызметі дидактикалық жүйе болып табылады. Бұл ретте бейне фрагменттердің маңызды артықшылығы-оқушыларға эмоционалды әсер ету күші. Ағылшын тілі сабағында түпнұсқалық бейнематериалдарды пайдалану оқушылардың есте сақтау қабілеті мен зейінін дамытуға ықпал етеді, сондай-ақ оқушылардың ынтасы мен белсенділігін арттырады, оқудың жайлы ортасын қалыптастырады, оқушылардың өзіндік жұмысына жағдай жасайды[2]. Осылайша, шет тілдерін оқыту процесінде түпнұсқалық бейнематериалдарды қолдану оқу процесін оқушылар үшін қызықты әрі қызықты етеді, сондай-ақ оқушылардың сөйлеу дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру мен жетілдіруге кең мүмкіндіктер ашады деп санауға болады. Бейнематериалдар шынайы тілдік қарым-қатынастың мысалдары болып табылады, нақты тілдік қарым-қатынас ортасын жасайды және жобалық әдіс барысында қолайлы құрал болып табылады.

Зерттеу әдістері. Жобалық жұмыста түпнұсқалық бейнематериалдарды қолданудың әртүрлі мәселелерін отандық зерттеушілер белсенді түрде талқылайды және осы уақытқа дейін көптеген мәселелер артта қалып, мұғалімдер мен ғалымдарға әрі қарай зерттеуге үлкен орын береді. Осы зерттеудің мақсатына жету үшін зерттеудің әртүрлі әдістері қолданылды, мысалы: теориялық (жалпылау, теориялық талдау және синтез, нақтылау және абстракциялау); эмпирикалық (зерттеу тақырыбы бойынша әдебиеттер мен нормативтік құжаттарды зерттеу; оқушылар мен оқытушылардың қызметін зерттеу; бақылау; педагогикалық тәжірибені зерттеу және жалпылау) және т. б.

Нәтижелер. Шет тілі сабақтарында түпнұсқалық бейнематериалдарды пайдалану оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруды, олардың коммуникативтік дағдыларын арттыруды, оң мотивацияны қалыптастыруды, тілде өз бетінше жұмыс істеуге ынталандыруды, оқу міндеттерін шешуге ықпал етуді білдіреді[3]. Сондай-ақ оқушыларды оқылатын тіл елдерінің дәстүрлерімен, өзара байланыстарымен және мәдениеттерімен, жестау тілі мен мимикасымен танысу жағдайына батыруға

мүмкіндік береді. Ең бастысы, бейнематериалдар негізінде оқушылар ана тілінде сөйлейтіндердің тірі сөйлеуін естиді және игереді. Дегенмен, бейнелерді пайдалану олармен аудиториялық жұмыс әдістерін ұйымдастыруға қатысты сөзсіз сұрақтар туғызады. Оқушыларды фильмнен ләззат алуға ынталандыру үшін тілді түсінуі қажет екені айқын. Осы ретте оқушылардың коммуникативті мәдениетін қалыптастыру кезінде бейне технологияларды қолдану өте тиімді, өйткені ол тілдік шындыққа мүмкіндігінше жақын. Бейнематериалдар тілді үйренуге үлкен мүмкіндіктер береді, өйткені олар тыңдау және визуалды қабылдау сияқты бірнеше компоненттерді біріктіреді, бұл контекстті қамтамасыз етеді және есте сақтау процесін тиімді және жеңілдетеді. Бейнені сабақта жаңа материалмен танысу және үйрену, сондай-ақ қайталау үшін пайдалануға болады[4].

Бейнефильмдер негізінен стандартты айтылымды және сөйлеудің қалыпты қарқынын пайдаланады, бұл дыбыстық мәтінді түсінуді жеңілдетеді. Фильмдер қазіргі Ұлыбритания, АҚШ мемлекеттерінің өмірінің әртүрлі аспектілерін бейнелейді, оқулық мәтіндерінен студенттерге таныс өзекті мәселелерді қозғайды, бұл деректі фильмді көруге және талқылауға деген ынтаны арттырады. Сонымен қатар, осындай бейнефильмдерді қарап отырып, оқушылар өздеріне қызық болатын жобалық ізденіс тақырыптарын анықтай алады[5]. Бейнефильмдердің көрнекі сериясы экстралингвистикалық ақпараттың көп мөлшерін алып жүреді, осылайша олардың ақпараттылығын арттырады. Оқушыларды фильмнің проблемаларымен алдын-ала таныстыру белгілі бір дәрежеде түпнұсқа бейнематериалдармен жұмыс жасау кезінде туындайтын сөзсіз қиындықтарды жоюға мүмкіндік береді. Бейнефильмді одан да толық түсінуге алдын-ала қарау тапсырмалары (Pre-Viewing Tasks) ықпал етуі мүмкін. Мысалы, мәдени сөздіктер, энциклопедиялар, мақалалар, журналдар, анықтамалықтар, Интернет арқылы берілген тақырып бойынша ақпараттың максималды мөлшерін алуға мүмкіндік беретін оқушылардың өзіндік жұмысына арналған алдын-ала тапсырмалар. Сондай-ақ, осы кезеңде фильмнің негізгі ұғымдарын, фразеологиялық бірліктерді пысықтауды, кез-келген мүмкін тілдік мәселелерді шешуді қамтитын сөздікпен алдын-ала жұмыс жасау орынды болып көрінеді. Бейнефильмдегі алдын-ала жұмысты тақырып бойынша сұрақтарды талқылау арқылы аяқтауға болады, оған студенттер өз тәжірибелеріне және жүргізілген зерттеу нәтижелеріне сүйене отырып жауап бере алады.

Көру кезіндегі оқу тапсырмалары (While Viewing Tasks) бейнефильмді көруден алшақтатпауы және түсіну процесіне кедергі келтірмеуі керек, өйткені түпнұсқа мәтіндерді тиімді тыңдау мәтіннің өзіне барынша назар аударуды қамтиды. Сондықтан, бұл топтың тапсырмалары қажетсіз күрделі, көп болмауы керек және мәтіннің үлкен бөліктерін жазуды қажет етпеуі керек, өйткені айтылғандардың бәрі назардың таралуына ықпал етеді. Осы кезеңнің барлық тапсырмалары үшін біріктіруші принцип-олардың барлығы дыбыстық сөйлеу ағынынан белгілі бір сегментті (фонетикалық, грамматикалық, лексикалық, мәтіндік) оқшаулауға бағытталған. Мұндай тапсырмалардың мысалы ретінде оқушылардың мәтінде естіп, олардың айтылуын өздері белгілеуі үшін стандартты емес айтылуы бар алдын-ала жазылған сөздерді келтіруге болады; алдын-ала жазылған сөздер мен өрнектер, оларды кейіннен мәтінде қолданылғандай контексте қолдану үшін пайдаланылады. Сондай-ақ, оқушыларға бейнефильмді қарау барысында әр бейне фрагмент үшін кілт сөздер мен өрнектер жазуды ұсынуға болады. Бұл шын мәнінде жобалық ізденіс дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға барынша ықпалын тигізеді. Көру кезінде оларды толтыру үшін жеке сөздер мен сөз тіркестерін жіберіп алған мәтіннің үзінділері (монологиялық және диалогтық) болып табылатын жаттығуларды түсіну айтарлықтай жеңілдетеді[6].

Бейнефильмді көргеннен кейін жаттығулардың репертуары іс жүзінде шектелмейді-after Viewing Tasks. Ең алдымен, бұл қаралған бейнефильмді түсінуді бақылауға байланысты жаттығулар. Бақылаудың қандай түрлері мен формалары таңдалғанына қарамастан, олар осы кезеңде оқытылатын тыңдау стратегияларын және тыңдаушылар көрер алдында алған қондырғыларды ескере отырып құрылуы керек. Мәтінді оның барлық нюанстарында түсінуді көздейтін егжей-тегжейлі тыңдауға үйрету кезінде сұрақтарға жауаптар тыңдаған және көргендерін терең талдауды қамтиды. Егер фильмнің мазмұны бұл туралы айтуға мүмкіндік берсе, онда сабақтың осы бөлігінде мәдениетаралық қарым-қатынастың анықталған айырмашылықтары мен ерекшеліктерін талқылауға болады. Сіз оның мазмұнын жазбаша түрде бейнефильммен жұмысты аяқтай аласыз.

Ағылшын тілі сабағында түпнұсқалық бейнематериалдарды пайдалана отырып, жоғары сынып оқушыларының жобалық ізденіс дағдыларын қалыптастыруда бейнематериалдарды тиімді пайдалану үшін мұғалім келесі параметрлерді сақтауы керек[7]:

- бейнематериалдың мазмұны оқушылардың жас ерекшеліктеріне, оқушылардың жалпы дайындық дәрежесіне және қызығушылықтарына сәйкес келуі тиіс;
- көру ұзақтығы бейнематериалдардың осы түрлері үшін белгіленген стандарттардан аспауы тиіс;
- бейнероликтің сюжеті оқушылар үшін қызықты болуы керек және оқушылардың сөйлеу, тіл,

элеуметтік - мәдени және аймақтық құзыреттілігін дамытуға ықпал етуі керек;

- бейнеролик контекстінің өзіндік ерекшелігі, сондай-ақ сюжеттік желілердің тосынсыяының белгілі бір дәрежесі болуы керек;

- бейнематериал сабақтың білім беру мақсаттарына сәйкес келуі керек, мұғалім оқушыларға қарауға дейін және одан кейін еріп жүреді және көмектеседі, оларға көру бойынша нақты нұсқаулар береді, оларды жаңа таныс емес лексикамен таныстырады және дайындалған материалдар тақырыбы бойынша тапсырмалар береді.

Бейнематериалдарды таңдағанда келесі критерийлер сақталуы керек қарастырылған[8]:

- таңдалған бейне мазмұн тақырыбының өзектілігі;

- көркемдік және дыбыстық дизайнның сапасы;

- бейне мазмұнындағы элеуметтік-лингвистикалық және элеуметтік-мәдени ақпараттың кең спектрі;

- материалдың ақпараттық мазмұны;

- материалдың көркемдік мазмұны;

- таңдалған жанрдың аудитория арасында танымалдығы;

- тілдік мазмұны бойынша бейнематериалдар студенттердің дайындық деңгейіне сәйкес келуі тиіс;

- бейнежазба жанры оқушыларға қызықты және сабақтың білім беру мақсаттарына сәйкес болуы керек;

- мысал ретінде студенттердің шет тілдік коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруға оң әсер ететін материалдарды таңдау, шет тілдік мәдениеттің, менталитеттің ерекшеліктері туралы ақпарат беру.

Талқылау. Бұл әдіс тек бейнені көруді ғана емес, сонымен қатар әртүрлі тақырыптағы жобаларды дайындау барысында мұғалім өз оқушыларына алдын-ала дайындаған тапсырмалар мен жаттығулармен беруімен де анықталады. Сабақ белсенді әрекетті қамтиды: мұғалімнің кіріспе сөзі, қарау алдындағы тапсырмалар, содан кейін бейнені тікелей қарау және көргендеріне сүйене отырып, оқушылар бейне сюжеті бойынша жаттығулар жасайды. Бейнематериалдар жоба тақырыбына сәйкес болған жағдайда сабақ барысында жиналған мәліметтер тікелей оқушы жобаларында да қолданылуы мүмкін. Бұл бір жағынан оқушыға қызықты болып, екінші жағынан оның жобалық ізденісін арттыруға тікелей әсерін тигізеді[9]. Барлық жаттығулар мен тапсырмалар оқушылардың коммуникативті құзыреттілігін, тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталуы керек. Сабақта сөйлеу қиындықтарын жеңу үшін оқушыларды шет тілінде сөйлесуге ынталандыратын жағдайлар жасау керек, мұғалім сабақта оқушыларды сөйлеуге шақыратын жағдайлар жасауы керек. Бұл коммуникативтік дағдылар өз кезегінде оқушылардың жобасын ұсыну кезінде, жобаны барынша түсінікті, анық, қызықты қылып тыңдаушыға жеткізуге оң әсерін тигізеді. Тапсырмалар мен жаттығулардың көмегімен студенттер пікірталасқа түседі, әркім өз пікірін айта алады, қаралған материалға сипаттама бере алады. Мұғалімнің тапсырмаларының күрделілік дәрежесі оқушылардың дайындық деңгейіне байланысты және сабақ кезеңдерімен анықталады.

8-9 сынып оқушыларына арналған ағылшын тілі сабағында бейне үзіндімен жұмыс істеудің мысалын келтірейік. Сабақтың басында мұғалім оқушыларға өзін-өзі талдау үшін фильмді көрер алдында сұрақтарды, көру кезінде фрагментпен жұмыс істеуге арналған жаттығуларды және көргеннен кейін талқылауға арналған сұрақтарды көрсететін жұмыс парақтарын береді[10].

Сабақтың басында оқушылар сабақ жоспарын біледі, мақсат қояды, жұмыс парақтарын алады және бейне фрагменттің атын біледі. Мысалы, 2014 жылы шыққан американдық анимациялық серия "Over The Garden Wall". Сериал өте қызықты, стандартты емес сюжетке ие, ол отбасындағы туыстардың қарым-қатынасы, өзін-өзі қабылдау және т. б. мәселелерін қозғайды.

"The Old Grist mill" 1 сериясын көруді бастамас бұрын жаттығу мысалдары:

Ex. 1. Look at the following characters showed in the pictures.

What do you think this series will be about?

Have you seen it before?

Do you know the characters?

Guess how old they are.

(бірінші сериядағы әртүрлі кейіпкерлердің мысалдары)

Ex. 2. Translate the words:

Тұман – (тұман)

Be revealed – ашық болу

Mere-қарапайым

Echoes -жаңғырықтар

To pretend-жалған

Beckon -шақыру

Deranged lunatic-ессіз жынды

Фильмді көру кезінде жаттығу:

Ex. 3. Суреттердегі кейіпкерлердің аттарын жазыңыз (осы кейіпкерлердің барлығының суреттері)

Ex. 4. Find and write all the strange things that surprised you. Be ready to explain them in English.

Ex. 5. Fill the gaps in these sentences:

- Whatever you do ... is your business. (here)

- These woods ... no place for children. (are)

- Welcome to The ..., boys. (Unknown)

- You and your brother should be safe here ... I work. (while)

- The Beast haunts these ..., ever singing his mournful melody. (woods)

Серияны көргеннен кейін шамамен сұрақтар:

Discuss the following questions in pairs and then in class:

- What kind of relationship between the brothers was shown at the beginning of the series?

- Why did the mill owner say that Wirth was responsible for Greg's behavior?

- What strange thing did you notice in the behavior of the owner of the mill?

- What would you do if you met a monster?

Шет тілдерін оқыту процесінде бейнені пайдалану мұғалімнің оқу іс-әрекетінің тиімділігін едәуір арттыра алады, өйткені бейнематериалдар шынайы тілдік қарым-қатынастың үлгілері болып табылады, нақты тілдік қарым-қатынас атмосферасын жасайды, шет тіліндегі материалды игеру процесін жанды, қызықты, проблемалық, сендіргіш және эмоционалды етеді.

Бейнематериалдардың дидактикалық мүмкіндіктері:

– шет тілі мәдениеті туралы ақпарат көзі болып табылады;

– көрнекілік дәрежесін арттырады және теорияның практикамен байланысын көрсетеді;

– оқушылардың қабылдауын ұйымдастыру және бағыттау арқылы жайлы оқу ортасын жасайды;

– ұғымдарды, құбылыстарды, оқиғаларды нақтылайды, олар туралы толық, сенімді ақпарат береді;

Білім беру қосымшаларының әртүрлілігі оларды сөйлеу қызметінің барлық түрлерін және тілдің аспектілерін, сондай-ақ жобалық ізденіс дағдыларын қалыптастыруда, елтану бағытындағы материалдарды пайдалану арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті дамыту мақсатында пайдалануға мүмкіндік береді. Түпнұсқалық бейнелер арқылы шет тілін оқыту құралы ретінде пайдалануға болатын мобильді қосымшаларды шартты түрде үш топқа бөлуге болады:

- қосымша-бейнематериалдар ресурстары;

- бейне фрагменттермен жұмыс істеуге арналған кіріктірілген тапсырмалары бар оқу бағдарламалары;

- бастапқыда оларда бейнелер немесе тапсырмалар жоқ, бірақ жоғарыда аталған мақсатта қолдануға болатын қосымшалар[11].

Бірінші топқа YouTube, TedTalks, CNN Breaking News, BBC World Service және т.б. сияқты бейне хостингтер кіреді. Қолданба деректері білім беру мақсатында пайдалануға болатын әртүрлі тақырыптар бойынша көптеген түрнұсқалық бейнелерге ашық қол жеткізуге мүмкіндік береді. Осы мобильді қосымшалардың материалдарын топтық, жобалық жұмыста қолданған жөн, оның барысында білім алушылардың алдына қажетті ақпаратты өз бетінше табу, алған білімдерін талдау және оларды практикада қолдану міндеті қойылады. Кірістірілген тапсырмалары бар оқу бағдарламаларында бейнелердің мазмұндық жағымен жұмыс істеуге бағытталған әртүрлі жаттығулар бар.

Жобалау кезінде бейнематериалдарды пайдаланудың бірқатар артықшылықтары бар[12]:

–Жаттығулардың әртүрлі түрлерінің арқасында оқушылардың интеграцияланған дағдылары дамиды және жобалық қызметте қажетті шарт болып табылатын тұлғаға бағытталған тәсіл жүзеге асырылады.

–Көрнекіліктің арқасында лингвистикалық және әлеуметтік-мәдени ақпарат оңай игеріледі.

–Бейнематериалдарды қолдану мотивацияны арттырады және өз бетінше жұмыс істеуге ынталандырады.

–Оқушыларды қайта құрылған тілдік ортаға жүйелі түрде батыру және әртүрлі коммуникативтік жағдайлармен жұмыс істеу арқылы коммуникативтік құзыреттілікті дамытуға қол жеткізіледі.

Алайда, шынайы бейнематериалдарды тыңдау бірқатар объективті қиындықтарға ие, олардың арасында мыналарды атап өтуге болады[13]:

- сөйлеу сегменттерінің жоғары ауызша тығыздығы (іс жүзінде іс-әрекет болмаған кезде еркін табиғи сөйлеу);
- сөйлеу визуалды қатардың мазмұнына немесе мәлімдеменің тікелей мағынасына сәйкес келмейтін жағдайлардың болуы (ирония);
- әр түрлі шу мен кедергілерді қамтитын табиғи сөйлеу сипаттамаларының болуы;
- аймақтық және әлеуметтік диалектілердің коммуниканттарының сөйлеуіндегі өкілдік.

Қорытынды. Жоғарыда айтылғандай, «шет тілін оқытуда түпнұсқалық бейнематериалдарды қолдану орынды, өйткені бұл студенттерге тек тіл туралы ғана емес, сонымен бірге зерттелетін тіл елінің мәдениеті туралы білім алуға, шет тілінің стереотиптік жағдайларын барабар түсіндіру дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, алайда бейнематериалдар сенімді және оларды таңдау талаптарына (критерийлеріне) сәйкес келуі міндетті түрде ескерілуі тиіс. Осы себепті, шынайы материалмен жұмыс жасай отырып, мұғалім қызықты, мазмұнды, орынды, құнды және түсінікті болатын бейнематериалды таңдауы керек, шет тілді қоғамдағы қазіргі өмірге сәйкес келеді және студенттерге ана тілінде сөйлейтіндердің сөйлеу мінез-құлқын игеруге көмектеседі. Таңдалған материал оқушылардың жас ерекшеліктеріне, олардың бұрынғы тәжірибелеріне, жобалық ізденістеріне және сабақтың міндеттеріне сәйкес келуі керек. Жоғарғы сынып оқушыларың сабақта шынайы бейнематериалдарды пайдалана отырып, мұғалім келесі оқу міндеттерін шешеді: оқушылардың сөздік қорын қайталау және толықтыру; жаңа лексикалық тақырып пен лексикалық бірліктерді енгізу: тыңдау және оқу дағдыларын пысықтау үшін бейне диалогтарды қарау-зерттеу, жобалау қызметін жүргізу мақсатында бейнематериалдарды қарау; жаңа тілдік ақпаратты табу үшін бейнелерді қарау ағылшын тілін оқытуда шынайы бейнематериалдарды қолданудың сәттілігі олармен жұмысты тиімді ұйымдастыруға байланысты. Материалды таңдау кезеңінде белгілі бір материалды пайдаланудың білім беру мақсаттары мен міндеттерін анықтаған жөн және оқушылардың жобалық жұмыстарына сәйкес келетін болса, жобалық ізденіс жұмысы барынша тиімді болатыны айқын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Горбунова Т. А. Духовно-нравственное воспитание и формирование межкультурной компетенции школьников на базе аутентичных материалов в условиях изменяющейся политической ситуации //Идеи, гипотезы, поиск... – 2022. – С. 32-44.
2. Hughes J. The role of teacher knowledge and learning experiences in forming technology-integrated pedagogy //Journal of technology and teacher education. – 2005. – Т. 13. – №. 2. – С. 277-302.
3. Рахматуллаева Х. И., Жалалова А. М. Развитие коммуникативной компетентности студентов через аутентичные видеоматериалы //Вестник Казахского национального женского педагогического университета. – 2021. – №. 4. – С. 59-68.
4. Karipzhanova A. Z. Pedagogical conditions of the formation of project skills of high school students //Актуальные научные исследования в современном мире. – 2019. – №. 6-2. – С. 118-124.
5. Garza T. J. Evaluating the use of captioned video materials in advanced foreign language learning //Foreign language annals. – 2019. – Т. 24. – №. 3. – С. 239-258.
6. Semenikhina O. et al. The Formation of Skills to Visualize by the Tools of Computer Visualization //TEM Journal. – 2020. – Т. 9. – №. 4. – С. 1704.
7. Артамонова Г. В. Аутентичные видеоматериалы как средство повышения мотивации студентов к самостоятельной работе //Азимут научных исследований: педагогика и психология. – 2016. – Т. 5. – №. 4 (17). – С. 51-54.
8. Нұртаза М. Н., Анесова А. Ж. Ағылшын тілін қашықтықтан оқыту жүйесінде платформаларды қолданудың тиімділігі //Филологиялық сериясы. – Т. 2710. – С. 108.
9. Balynin I. V., Nizhneva N. N., Mikhaylova A. G. Design activity skills formation in future economists //1st International Scientific Conference "Modern Management Trends and the Digital Economy: from Regional Development to Global Economic Growth"(MTDE 2019). – Atlantis Press, 2019. – С. 721-724.
10. Sukhovienko E. et al. Formation of project skills in prospective mathematics teachers in the process of pedagogical practice //INTED2021 Proceedings. – IATED, 2021. – С. 1730-1739.
11. Коломийцева Н. В., Сизова Ю. С. Эффективность использования отдельных аутентичных видеоматериалов канала YouTube в обучении иностранному языку //Педагогика высшей школы. – 2016.

– №. 1. – С. 87-94.

12. Смағұлова А. С., Тастемірова Б. И. Ағылшын тілін үйрену барысында жобалау жұмысының студент пен оқытушының дамуына ықпалы // «Қоғамдық сананы жаңғыртудағы жоғары оқу орнының рөлі: «Университет 4.0 Моделіне Көшу» атты 48-ші ғылыми-әдістемелік конференциясының материалдары 2018 жылдың 18-19 қаңтары. – 2017. – Т. 18. – С. 303.

13. Аюпова Г. А., Безуглова О. А. Развитие навыка говорения на уроке английского языка с использованием видеоматериалов // Мир педагогики и психологии. – 2018. – №. 4. – С. 48-56.

14. Кендірбай А. М., Турганбаева А. А. Оқушылардың зерттеушілік құзыреттіліктерін дамыту // Вопросы науки и образования: теоретические и практические аспекты. – 2022. – С. 121-127.

МРНТИ: 14.25.09

Л.Е.Шалабаева¹

²Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Алматы, Қазақстан

«ДИСКУССИЯ» ТЕХНИКАСЫН АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Аңдатпа

Бұл мақала дискуссияны ағылшын тілі сабағында қолданудың тиімділігі мен қолдану мүмкіндіктерін талдауға арналған, пікірталасқа тән коммуникативті және танымдық мүмкіндіктер-шетел тілін оқыту кезінде коммуникативтік құзыретті дамыту процесінде инновациялық технология негізінде білім беру ынтымақтастығын айқындайды. Автор дискуссиялық қарым-қатынас формасының маңызды ерекшеліктері мен оның әртүрлі формаларға негізделген түрлері, белгілері мен мақсатты бағыттылығын және пікірталас формаларының артықшылықтары, шетел тілін оқытудағы дәстүрлі және олардың психологиялық-әдістемелік негіздемесін талдайды. Шетел тілі сабағында оқу дискуссиясын қолдану нақты жоспарда маңызды қарым -қатынас дағдыларын дамытуға айтарлықтай ықпал етуін, коммуникативті актіні орындау, сенімді дәлелдеу және қорғау спикердің өз ұстанымы, әңгімелесушінің сөзін барабар қабылдауын қамтиды.

Кілт сөздер: шетел тілі, сөйлеу әрекеті, коммуникативтік тәсіл, оқыту әдістемесі, академиялық пікірталас, тұлғаға бағытталған тәсіл, коммуникативтік құзыреттілік, талқылау әрекеті

Л. Е. Шалабаева¹

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНИКУ «ДИСКУССИЯ» НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Данная статья посвящена анализу эффективности и возможностей использования дискуссии на уроке английского языка, коммуникативно-когнитивных особенностей, присущих дискуссии - учебному сотрудничеству на основе инновационной технологии в процессе формирования коммуникативной компетенции при обучении иностранному языку. Автор анализирует важные особенности формы дискурсивного общения и ее видов, основанных на различных формах, признаках и целевой направленности, а также преимущества форм обсуждения, традиционных и их психолого-методические обоснования в обучении иностранному языку. Использование учебных дискуссий на занятиях по иностранному языку существенно способствует развитию важных коммуникативных

навыков в конкретном плане, включает в себя выполнение коммуникативного акта, убедительное доказательство и защиту собственной позиции говорящего, адекватное принятие речи собеседника.

Ключевые слова: иностранный язык, речевой акт, коммуникативный подход, методика обучения, академическая дискуссия, личностно-ориентированный подход, коммуникативная компетентность, дискуссионный акт.

L. E. Shalabaeva¹

¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan

THE EFFICIENCY OF USING DISCUSSION TECHNIQUE IN THE ENGLISH LESSON

Abstract

This article is devoted to the analysis of the effectiveness and possibilities of using discussion in an English lesson, the communicative and cognitive features inherent in discussion - educational cooperation based on innovative technology in the process of forming communicative competence in teaching a foreign language. . The author analyzes the important features of the form of discursive communication and its types based on various forms, features and target orientation, as well as the advantages of traditional forms of discussion and their psychological and methodological justification in teaching a foreign language. The use of educational discussions in the classroom in a foreign language significantly contributes to the development of important communication skills in a specific sense, includes the implementation of a communicative act, convincing evidence and defense of the speaker's own position, adequate acceptance of the interlocutor's speech.

Key words: foreign language, speech act, communicative approach, teaching methodology, academic discussion, student-centered approach, communicative competence, discussion act.

Кіріспе

Ағылшын тілінде сөйлеу әрекетінің айтылым түрін меңгеру қиын. Тіл үйренушілер ағылшын тілінде сөйлеуде қателесуден қорқады және сабақ кезінде үнсіз қалады. Сонымен, оларды қалай ынталандыруға болады? Олар үшін ауызша сөйлеу сабақтарына белсенді қатысу және жауап беру қиын мәселе. Бұл сұрақтың жауабын табу үшін төмендегі мәселелерді зерттеу керек:

- 1) Студенттерді жалпы ағылшын тілін үйренуге және сөйлеу тіліне не ынталандырады?
- 2) Студенттердің сөйлеуіне кедергі жасайтын факторлар қандай?
- 3) Пікірталас іс-шаралары оқушыларды ынталандыруға қалай ықпал етеді?
- 4) Пікірталас іс-шаралары оқушылардың сөйлеу деңгейін қаншалықты арттырады?

Білім берудің жаңа сатыларындағы әр түрлі деңгейдегі ауқымды қайта құрулардың арқасында қазіргі заманның талаптарына сәйкес келетін әзірлемелер мен оқу бағдарламалары, стандарттар, оқу құралдары, әдістемелік құралдар пайда болды. Бұл жұмыстың мақсаты - ауызша коммуникативті оқытудағы коммуникативті тәсілдің сипаттамаларын зерттеу құзыреттілігі болып табылады. Қарым-қатынасты қалыптастыру процесі шет тіліндегі құзыреттілікті оқыту мақсатын құрайды. Интерактивті өзара әрекеттесу процесінде пікір, идея және ақпарат алмасу әр түрлі мәселелерді шешуде студенттердің қарым-қатынас дағдыларын дамыту мен жақсартудың тиімді әдістерінің бірі болып саналады.

Осы мәселенің аспектілері қарастырылған және автор негізделетін соңғы зерттеулер мен жарияланымдарды талдау; жалпы мәселенің бұрын шешілмеген бөліктерін бөліп көрсету. Қызметтің бұл түрі, яғни пікірталас, дау, келіссөз, студенттердің сөйлеу-ойлау қызметін дамыту және оқу жұмысы процесінде ең тиімді әдістердің бірі болып саналады.

Коммуникативтілік оқыту әдістері мен әдістерін таңдау, тапсырмалар құрамы, басқа академиялық пәндермен өзара әрекеттесу- ол білім, білік және қабілет сияқты оқыту аспектілерін байланыстыратын әдіснаманың негізі ретінде қарастырылады. Шетел тілін оқытудағы маңызды компоненттердің - коммуникативті және тұлғаға бағытталған тәсілдер екенін анық білгеніміз жөн. Бұл жағдайда бәрі қолданылатын әдістер мен тәсілдер білім алушының жеке басын, уәждемесі мен қабілеттерін назарға алуы тиіс, сонда студент сөйлеу әрекетінің субъектісі және оқу үрдісінің белсенді қатысушысы болып табылады [1, 200 б.]. Академиялық пікірталас әдістері тұжырымдаманы, қоғамдық пікірталасты қамтитын логикалық негізделген дәлелдер серіктестердің пікіріне, көзқарасына және өзара түсіністігіне әсер етуге мүмкіндік береді [2; 3; 4]. Мұндай әдістер әр түрлі теориялық және практикалық, өзара іс-қимыл мәселелерін талқылау, белгілі бір проблеманы дұрыс шешу мүмкіндігі барысындағы пікірге келісу үшін қолданылады [5, С.3; 6; 7, с. 24]. Академиялық пікірталас әдісі- проблемалық оқыту кеңінен

қолданылатын және студенттердің білімін органикалық түрде біріктіруге мүмкіндік беретін әдістердің бірі ретінде қарастырылады. Ал ол өз кезегінде мәселені шешудегі белгілі бір салада дағдыларды іс жүзінде қолдануға және жаңа ұғымдарды қалыптастыруға мүмкіндік береді [8, 44 Б.; 9, Б.115].

Сөйлеу әрекеті.Чейнидің (1988, 13 - бет) пікірінше, сөйлеу-бұл әртүрлі контексттерде вербалды және вербалды емес белгілерді қолдану арқылы мағынаны құру және бөлісу процесі.

Скотт (1978, 18-бет) "сөйлеуді екі немесе одан да көп адам қатысатын іс-әрекет ретінде сипаттауға болады, онда қатысушылар тыңдаушылар да, сөйлеушілер де естігендеріне жауап беріп, өз үлестерін қосуы керек" - деп пікір қалдырды. Бирн (1976, 8 - бет) сөйлеуді сөйлеуші мен тыңдаушы арасындағы екі жақты процесс деп тұжырымдады. Браун (1983) сонымен қатар сөйлеу-бұл мағынаны құрудың интерактивті процесі, ол өндірісті,ақпарат алу және ақпаратты өңдеуді білдіреді деген ой қалдырды.

Талқылау (пікірталас). "Пікірталас" термині латын тілінен аударылған және "зерттеймін (исследую)" деген мағына білдіреді. Ауызша сөйлеу нұсқасы ретінде пікірталас әртүрлі көзқарастардың байланысы нәтижесінде пайда болады және бір мәселе бойынша пікірлер алмасу болып табылады. Біз пікірталасты талқылау және бір ізденістің пайда болуы, әр түрлі нүктелерді салыстыру процесінде шешімдер көру ретінде түсінеміз [10, б. 44]. Дәлелдеу құралдары пікірталасқа қатысушылардың логикалық тұрғыдан негізделген ұстанымдары болып табылады. Және дәлелдеудің бұл түрі әрқашан өз алдына мақсатты талқылау объектісін жан-жақты қарастыру ретінде анықталады [11, С. 239; 12, С. 4]. Оқу процесі мәселелерді ашу әдісін қолдана отырып актуализациялауға мүмкіндік береді [13]. Ақпаратты өз бетінше іздеу және зерттеулер мен бағалауға дайын болу үшін, сондай-ақ оқу процесінің өнімділігі үшін материалды проблемалық енгізу пайдалану ұсынылады [14, 201-бет; 15, 4-бет]. Білім алушыларда топтық пікірталас әдісінің көмегімен өз білімдерін бекіту және тереңдету, жаңа ақпараттың белгілі бір мөлшерін алу мүмкіндігі пайда болады [16; 17, б.6]. Студенттер дәлелдеу жүргізу, өз пікірін қорғау және басқалардың дәлелдерін ескеру қабілеті дағдыларын дамытады. [18; 19, б. 5].

Дискуссиялық сөйлеу шетел тілдерін үйренудегі белгілі бір дағдылар мен қабілеттердің дамуына, сондай-ақ ауызша сөйлеудің дамуына ықпал етеді сөйлеу. Пікірталас ұғымының бірнеше негізгі анықтамалары бар. Бұл шешімдердің тиімділігі үшін ұжымдық жұмыс жасау құралы ретінде қарастырылуы мүмкін. Бұл нәтижелілік пен қарқындылық артатын оқыту процесінің шешімдерді іздеу процесінде студенттердің белсенді қатысуымен өтетін оқыту әдісі болуы мүмкін. Пікірталас шеберлігінің пайда болуы- коммуникативті және жалпы интеллектуалдық қабілеттердің толық қалыптасуы үшін қажет маңызды түсінік болып табылады [20, б.4]. Шетелдік тілді зерттеу ақыл-ой мен сөйлеудің әртүрлі формаларынан тұрады және ақпаратты сыни қабылдауды қалыптастыруға, негізгі идеяны анықтауға, әдістер мен дәлелдерді анықтауға және іс-шаралар оның дәлелдері, негіздемелерін айқындауға мүмкіндік береді. Бұл оқу материалын жақсы түсінуге ықпал етеді. Теориялық оқу материалын саналы қабылдау аргументативті сөйлеуді қабылдау қабілетін жақсартады. Сонымен қатар, кез келген мамандық иелеріне қойылатын талаптарға ұтымды ауызша жауап беру мен қарым-қатынас ережелері, принциптері, пікірталас нормаларын меңгеру және сөйлеуге жауапкершілікпен қарауға ықпал етеді.

Қазіргі уақытта жоғары оқу орындарында шет тілдерін оқыту әдістемесі сапанын арттыру бойынша маңызды жұмыстар жүргізілуде. Тілді оқыту барысында шетел тілінде сапалы коммуникацияның болмауы өзекті проблема болып табылады. Сәйкесінше, сөйлеуді үйренудегі осы мәселелерді жену әдістері мен зерттеу әдістері анағұрлым өзекті болып отыр. Көптеген зерттеушілер, сабақ уақытындағы пікірталастың пайда болуы студенттердің сөйлеу мотивациясына ықпал ететінін атап өтеді. Пікірталас кезінде оқушыларда жеке сөйлесу тақырыптары бойынша, оқуға және өздері дайын болмаған мәселелерді шешіп, мәлімдеме қалыптастыруға, шығармашылық тәсіл табуға ықпал етіп, сөйлесу үшін мотивация пайда болады [21].

Академиялық пікірталастарды: еркін, ұйымдасқан немесе стихиялы деп жіктеуге болады. Шеберлік сарапшылар бұл сөздерді сөйлеу әрекетінің негізгі ауызша өзара әрекеттесу жүргізілетін шет тілін үйрену үшін өнімді тип ретінде атап өтеді [22].

Р.С. Аппатова өз зерттеуінде атап өткендей: «топтық пікірталас-"шетел тілі" сабағында қарым-қатынасты ұйымдастырудың ең тиімді әдістерінің бірі» болып табылады. Сондықтан пікірталас пікірталасқа қатысушыларға топ арқылы олардың біліміне, дағдыларына әсер етуге мүмкіндік беретін өте тиімді оқыту әдісі ретінде қарастырылады. Пікірталас әдісі арқылы білім алушыларда белгілі бір жағдайға, сөйлеу тапсырмасына және ұлттық-мәдени шет тілінің ерекшелігін ескере отырып немесе шетел тіліндегі мәлімдемені қабылдау сияқты қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады.

Көпшілік мойындаған түсініктегі пікірталас (латын тілінен discussio — қарау, зерттеу) қандай да бір мәселені талқылау нысаны ретінде қарастырылады. Бұл әдіс талқылауға бағытталған оқыту әдістерінен

білім алушылар тобының алдына қойылған даулы және студенттік оқу қызметін ұйымдастыратын бір әдіс ретінде кеңінен қолданылады. М. Н. Пряхиннің бағалауына сәйкес, академиялық пікірталас- бұл консенсус құру тәсілі, ұжымдағы келіспеушіліктерді жою. "Пікірталас" терминін ғылыми өзара әрекеттесу және жаңа білім алу, сонымен қатар ойлау және өз ойларын айту өнеріне негізделген полемикалық мәселені талқылау әдісі ретінде де түсіндіруге болады.

О.А.Голубкованың айтуынша, академиялық пікірталастың белгілі топтары бар: тақырыптық пікірталас - сабақ тақырыбы мәселелері бойынша пікірталас; интерактивтік пікірталас қазіргі уақытта ұжымдық өзара іс- қимыл жағдайында орын алған жағдайдың құрылымы мен мазмұны талданатын пікірталас ретінде; өмірбаяндық пікірталас-бұл студенттің жеке тәжірибесін көрсетеді. Шетел тілін оқыту грамматика, фонетика, стилистика, лексика және басқа да тілдік аспектілер, сөйлеу дағдылары мен қабілеттерін дамыту негіздерін игеруге бағытталуы керек.

Зерттеу әдістері, әдістемелері және технологиялар. Е.В. Пассов шетел тілі сабақтарында атап өткендей, барлық тапсырмалар белгілі бір дәрежеде сөйлеу түрінде ұсынылуы керек. Сабақтар сөйлеу жағдайында, ауызша сөйлеу дағдыларын дамытуды ынталандыратындай дәрежеде құрылуы керек. Практикалық мәліметтер негізіне сүйенсек, жоғары мектеп оқытушылары сөйлеу және пікірталас дағдыларын үйретуде қиындықтарға тап болады. Пікірталас қарым - қатынас пікірталаста өз көзқарасын дәлелдеудің коммуникативті дағдысын қалыптастырады. П. Б. Гурвич және Е. В. Шантарин іспетті зерттеушілер өз ұстанымдарын дәлелдеудің полемикалық дағдылары ретінде келесідегідей айқындамалар берген: оқиғаны, әрекетті сипаттау, операторға өз түсініктемелерін айтуды ұсыну және оларға қарсы шығу. Әрі қарай өз дәлелдеріңізді мысалдармен келтіріп пікірталас жүргізуіңіз қажет болады.

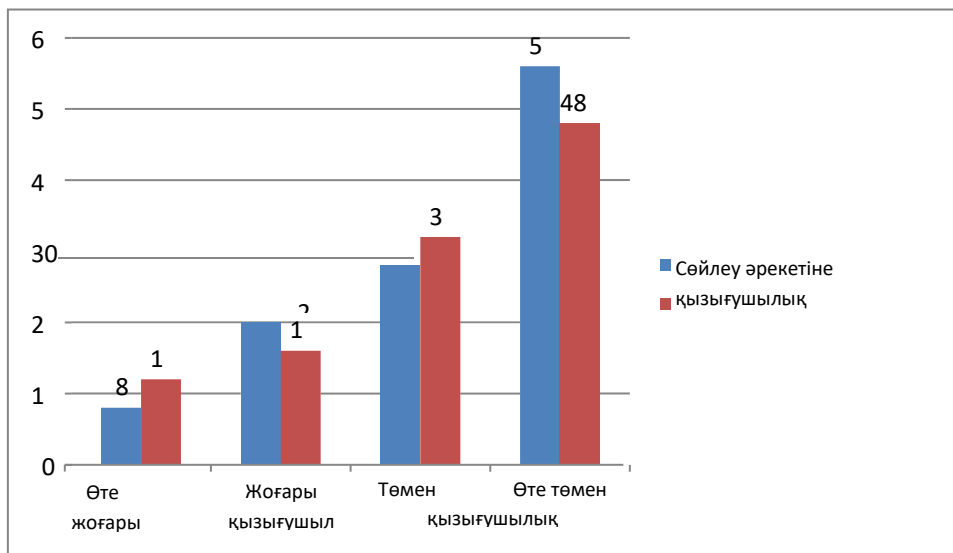
Салыстырулар ұқсастығы бойынша дәлелдемелерге салыстырмалы талдау жүргізу және қарсылас берген мәлімдемелерге дау айту маңызды. Өзіңізге проблемалық жағдай туғызбайтындай дәлелдерді келтіру және қарсыластың дәлелдерінің негізсіз екенін дәлелдеу. Оқиғалар мен фактілерді олардың жекелеген аспектілері мен шарттарын бақылай отырып қарастыру керек. Пікірталас фактілерін жіктеу және құбылыстар жүргізу кезінде маңызды факторлар мен шарттардың ерекшелігін ескеру. Мәселені жан - жақты талқылау, құбылыстың қалыптасу перспективасын алдын-ала көру және қарсыластың бұл перспективаға немқұрайлы қарағандығын көрсету қажет.

Пікірталастың негізгі компоненті - қарсыластың ресурсына сілтеме жасайтын жеке пікірлер, оның дәлелдері және ашылмаған аргументтерін ескеріңіз. Коммуникацияны дамытуға функционалды көзқараспен ауызша диалог ретінде кәсіби қарым-қатынас аспектілеріне назар аудару керек. Бұл дағды кез-келген тақырыпта жақсы қарқынмен сөйлеу, грамматикада қатесіз тілдің терминологиясы мен лексикалық бірліктерін қолданылуы дағдыларын қамтитын жоспар ретінде көрінеді. Дауда тиісті тілдік құралдардың көмегімен диалогқа қатысу, сонымен қатар оны аяқтау маңызды [23, С. 272]. Бұл мақалада академиялық пікірталастың маңызды компоненттері талданады. Қажет ұсыныстарды, түсінудің негізгі принциптерін сақтаңыз және студенттердің шет тіліндегі қарым-қатынас процесінің қарым-қатынас әдістеріне назар аударыңыз. Оларды арнайы жаттығулар арқылы оқыту ұсынылады – және де пікірталас практикасы және пікірталас техникасын талқылаудың белгілі бір әдістерін түсіндіру қажет болады.

Мұғалімдер пікірталас кезінде студенттердің кейбір қиындықтарын атап өтеді [24, 55 б.]. Кейде студенттер психологиялық ыңғайсыздықты сезінеді, ауызша сөйлеу кезінде қателіктер жіберіп қоюдан қорқады, оларға әңгімелесушілер алдында босаңсып, дұрыс шешім қабылдаулары қажет екенін сезіндіріңіз, ал мәселені талқылауға қатысу үшін сыни пікірлер алыңыз. Сондай-ақ сөздік қорының жеткіліксіздігі себебінен мәселенің шоғырлану мүмкін еместігін түсіндіріп, ана тілін қолдануларына болатынын айтып, ерекше қарым-қатынас ортасын құруыңыз керек. Тең емес деңгейдегі топтарда болатын дайындық-академиялық дискуссияны жүргізуді қиындатады, яғни кейбір студенттерге көп уақыт қажет болуы мүмкін. Осы қиындықтардан басқа, студенттер мақсаттарды түсінбейтін кезде мотивациялық проблемалар да анықталады, шет тілін үйренуге қызығушылық танытпаңыз, сабақтың тақырыбын бірлесіп талқылауға қатыспаңыз, шет тілінде ұзақ әңгімелесу кезінде назар аудармаңыз. Ұсынылады қиындықтарды жоюдың кейбір әдістері жұмыс сияқты осындай іс-шараларды өткізу топтар, мотивациялық жаттығуларды қолдану және тақырыптық тапсырмалар, әр тапсырмаға түсінікті нұсқаулар қалыптастыру. Бұл ретте студенттер пікірталасқа және тапсырмаларды кішігірім топтарда отрабатывать дағды сөйлеу, тәжірибеге енгізу шет тілі. Оқытушыға жайлы атмосфера құру, сабақтың құрылымын сауатты құру және студенттерді ынталандыру, қызығушылық таныту маңызды олардың әртүрлі тапсырмалары.

Педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді талдау, тілді оқытудағы жеке тәжірибе көрсеткендей академиялық пікірталасты белсенді жүргізу үшін маңызды студенттерге пікірсайыс жүргізу дағдыларын игеруге, олардың әртүрлі конференцияларға, қоғамдық конференцияларға

қатысуына ықпал ететін интерактивті әдістерді енгізу іс-шаралар. Нақты айту қабілеттерін дамыту өз ойларын, тілдік білімдерін тәжірибеде қолдану, ақпаратты сыни қабылдау, негізгі ақпаратты анықтау мазмұны, оқуға дұрыс дәлелдер табу және сабақта академиялық пікірталас әдісін қолданудың басты мақсаты болып табылады. Әдістеме әдіскерлер атап өткендей, пікірталас жүргізуге қабілетті оқушылардың сөйлеу қабілеттерін ынталандыру, бұл сөйлеу дағдысының дамуына әкеледі. Кезінде пікірталас қарым-қатынас студенттер өзара іс-қимыл бір-бірімен, шет тілінде ойлауды үйреніңіз. Сондықтан академиялық дискуссия әдісін қолдану қажет, әсіресе әр түрлі студенттердің қабілеттері мен дайындық деңгейі, олардың уәждері.

Студенттердің ағылшын тілінде сөйлеу сабақтарына және пікірталас әрекеттеріне қызығушылық деңгейлері

Нәтижелері

Алынған ғылыми нәтижелерді толық негіздей отырып, зерттеудің негізгі материалын баяндау. Бүгінгі таңда әртүрлі формалар қолданылады пікірталас сабақтарын өткізу: жұптық, командада және білім алушылар тобында. Олар мұқият болуы керек оқытушымен дайындалған және белгілі бір ережелерге сәйкес жүргізіледі. Студенттерге пікірсайыс, дөңгелек үстел, Форум, аквариум техникасы, сарапшылар тобының отырыстары, симпозиумдар, сот отырыстары, ми шабуылы сияқты пікірталастар ұсынылады. Пікірталасты бірнеше бөлікке бөлуге болады, оған дайындық (немесе пікірталасқа Кіріспе), Негізгі бөлім (мәселені талдау), жалпылау (қорытындылар, нәтижелер) [25, 226 Б.] кіреді. Алынған нәтижелерді басқа зерттеулердегі нәтижелермен салыстыру. Тапсырманы орындау барысында студенттер бір-бірімен өзара әрекеттесіп, әртүрлі тіркестер мен сөз тіркестерін жасайды, тілдің грамматикалық және лексикалық бірліктеріне, сөздердің айтылуына ерекше назар аудара отырып, оларды қолдану мысалдарын шоғырландырады. Студенттер пікірталасқа қатысушылар арасындағы ұжымдағы тілдік өзара әрекеттесу нормаларын қолдана отырып, әртүрлі мәселелерді шешуге шоғырланған, ал талқылаудан кейін олардың барлығына талдау жасауға мүмкіндік бар жеке қатысушыларға және олардың сөз сөйлеуіне қатысты пікірталастар. Демек, пікірталас жүргізу қабілеті дамиды кәсіби және оқу іс-әрекет дағдылары коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал етеді. Дискуссиялық қарым – қатынастың негізгі құндылығы-белгілі бір жағдайда келіссөздер жүргізу стратегиясын игеру.

Зерттеу қорытындылары. Пікірсайыс әдісі жоғары мектеп студенттерінде шет тілін қалыптастыру мақсатында өзгеруі мүмкін, бұл оларға кез-келген жағдайда мамандармен байланыс мүмкіндігі академиялық ұтқырлық жағдайында [26, б.97]. Оқытушыны академиялық пікірсайысқа дайындаудың маңыздылығын, талқылау тақырыбын дұрыс таңдауды, лексикалық материалды, студенттердің өз идеяларымен бөлісуге деген ынтасын атап өткен жөн даулардың дұрыс жүргізілуін үйрету осы Әдістеменің ерекшеліктерін ескере отырып. Сондай-ақ маңызды дайындықтың бір бөлігі - мәселені талқылауды құруға, пікірталастың мақсаттары мен міндеттерін шешуге мүмкіндік беретін нақты құрылымды дамыту.

Осы бағыттағы әрі қарайғы ізденістердің перспективалары. Әдіскерлер білім алушылардың тілдік базасының дәрежесін, олардың негізгі іскерліктері мен пікірталастарды жүргізу дағдыларын

назарға ала отырып, оқыту циклдерін өткізу ұсынылады. Академиялық пікірсайыс әдістемесін оқу курсының құрамдас бөліктерінің бірі ретінде қолдану сөйлеу мен тілдік дағдыларды, әртүрлі кәсіби мәселелердегі құзыреттілікті дамытуға, ғылыми зерттеулердің мысалдарын жасауға үйретуге, сындарлы диалог жүргізуге және кәсіби қызмет пен күнделікті өмірде шешім қабылдауға қабілетті маман даярлауға мүмкіндік береді. Оқу пікірсайысы әдісі сөйлеу мәдениеті мен шығармашылық ойлауды дамытады, талқыланатын мәселелерді өз бетінше шешуге мәжбүр етеді, белгілі бір дағдыларды, тәжірибені игеруге және оларды талқылау барысында шоғырландыруға мүмкіндік береді. Студенттер ұжымдық қарым-қатынаста шешімдерді талқылауға және қабылдауға, назар аударуға үйренеді қарсыластарға, әртүрлі пікірлерге, бұл проблемалық мәселелерді түсінуге қабілетті, тез өзгеретін ақпаратты түсінетін және білім мен адам қызметінің кез-келген саласында диалогқа дайындалған кәсіби маман дайындауға ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Мурзенко Л.В. Учебная дискуссия как средство формирования межкультурной компетенции у студентов языковых вузов в условиях дистанционного образования // Известия Российского государственного педагогического университета имени А.И. Герцена. СПб., 2010. № 121. С.197-201.
2. Гузеева Г.Н. Коммуникативный подход к обучению иностранному языку как средство развития коммуникативной компетентности у студентов неязыковых специальностей вузов [Электронный ресурс]. -режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/1428.htm10>.
3. Салиева З. И. Дискуссия как один из методов формирования навыка говорения на уроках английского языка. // Педагогика высшей школы. 2016. № 3 (6). С. 63-65. URL: <https://moluch.ru/th/3/archive/43/1358/>
4. Копжасарова У.И., Токтау М.К. Развитие иноязычных коммуникативных умений учащихся посредством использования метода дискуссии. // Научное обозрение. Педагогические науки. 2018. № 3. С. 19-23; URL: <https://science-pedagogy.ru/ru/article/view?id=1755>
5. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. / И.В.Арнольд: Науч.ред. П.Е.Бухаркин. - М.: Флинта Наука -2016. С.384.
6. Щербакова И.В. Коммуникативный подход к развитию лексической стороны речи и формирование грамматических категорий (немецкий язык): учебное пособие: [12+] / И.В. Щербакова. – Москва; Берлин: Директ-Медиа, 2020. – 125 с.: табл. – Режим доступа: по подписке. – URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=572132>– ISBN 978-5-4499-0572-7. – Текст: электронный.
7. Виноградова О. С. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции с использованием проблемных методов обучения на продвинутом этапе специализированного вуза / О.С. Виноградова. - Москва, 2016. С.24 .
8. Щербакова И.В., Волченков Е.А. К вопросу о роли диктантов в обучении иностранному языку в неязыковом вузе // Современные проблемы науки и образования. 2019. № 3. С. 44.
9. Дьяченко Н. П. Стихи, рифмовки и песни как средство повышения эффективности урока английского языка / Н.П. Дьяченко // Педагогический вестник. 2016. №3. С.115 .
10. Щербакова И.В. Средства репрезентации страха в поведении персонажа в произведении Charlotte Habersack «Der Tote im See» // Известия Южного федерального университета. Филологические науки. 2019. № 4. С. 40-46.
11. Щербакова И.В. Лексические средства реализации состояния страха в поведении персонажа в текстах современной прозы русского и немецкого языков // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2019. Т. 12. № 6. С. 238-241.
12. Щербакова И.В., Тимашова М.В. Лексическая и грамматическая сторона речи как средство репрезентации речевой деятельности (английский язык): учебное пособие / И.В. Щербакова, М.В. Тимашова. - Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, - Донской государственный технический университет. - Ростов-наДону, - 2019, - 148 с.
13. Фроленкова А. Ю. Оптимизация академической дискуссии на занятиях по иностранному языку / А. Ю. Фроленкова.//Самара: ООО «Издательство АСГАРД», 2017. С.153-156. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/212/11955/>
14. Щербакова И.В. Особенности перевода технических текстов // Современные проблемы науки и образования. 2015. № 2-2. С. 201.

15. Ковальчук Н.В., Щербакова И.В. Основные функции лексических единиц текстов профессионально-ориентированной направленности (немецкий язык): учебное пособие / Н. В. Ковальчук, И. В. Щербакова – Москва - Берлин: Директ-Медиа, 2020. – 124 с.
16. Лашина Е. Н. Дискуссия как метод обучения иностранному языку в неязыковом вузе / Е. Н. Лашина. Москва: Буки-Веди, 2016. С. 61-63. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/191/10554/>
17. Щербакова И.В., Тимашова М.В. Язык и речь в процессе деловой коммуникации: учебное пособие для бакалавриата / И.В. Щербакова, М. В. Тимацова. – Москва; Берлин: - Директ-Медиа, - 2020. – 115 с.
18. Дискуссия как одна из форм организации учебного процесса [Электронный ресурс], Режим доступа: http://revolution.allbest.ru/pedagogics/00365794_0.html
19. Щербакова И.В., Тимашова М.В. Язык и речь, концепция профессионально-ориентированного обучения: учебное пособие для СПО / И. В. Щербакова, М. В. Тимацова. – Москва; Берлин: - Директ-Медиа, - 2020. – 115 с.
20. Ковальчук Н.В., Щербакова И.В. Семантическая структура лексических единиц предложения-высказывания: денотативное и коннотативное значение: учебное пособие для бакалавриата / Н. В. Ковальчук, И. В. Щербакова – Москва - Берлин: Директ-Медиа, 2020. – 124 с.
21. Курбонова М. С. Дебаты как метод изучения английского языка / М. С. Курбонова. // Филологические науки в России и за рубежом: материалы IV Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, декабрь 2016 г.). — Санкт-Петербург: Свое издательство, 2016. С. 39-41. URL: <https://moluch.ru/conf/phil/archive/233/11475/>
22. Саргсян, А. Л. Современные подходы к обучению иноязычному говорению / А. Л. Саргсян. // Актуальные задачи педагогики: материалы VII Междунар. науч. конф. (г. Чита, апрель 2016 г.). Чита: Издательство Молодой ученый, 2016. С. 137-140. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/189/10153/>
23. Щербакова И.В. Особенности передачи чужой речи при переводе с английского на русский язык // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. 2014. № 6 (62). С. 272- 276.
24. Щербакова И.В. Гендерная специфика репрезентации эмоций в художественном тексте // Известия Южного федерального университета. Филологические науки. - 2018. - № 4. - С. 54-63.
25. Щербакова И.В. Языковая репрезентация эмоционального состояния персонажа в невербальном речевом поведении (на материале русского и немецкого языков) // Известия Южного федерального университета. Филологические науки. – Ростов-на-Дону, - № 2, - 2016, - с. 225-232.
26. Щербакова И.В., Евсюкова Т.В. Вербальные и невербальные средства объективации эмоции возмущения в художественном дискурсе (на материале русского и немецкого языков) // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение. 2017. № 3 (202). С. 97-102.

МРНТИ: 14.25.09

Аяпова Т.Т.¹ Аимбетова Актolkын²

^{1,2} Абая атындағы ҚазҰПУ

^{1,2} филология ғылымдарының докторы, магистрант 2 курса

Алматы қ, Қазақстан

ШЕТТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАТЫСЫМ ҚҰЗЫРЕТІ ЕКІНШІ ТІЛДІК ТҮЛҒА МЕН САНАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ БАСТЫ ҚҰРАЛ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Мақалада жалпы тілдік тұлға ұғымы қарастырылып, екінші тілдік тұлғаның қалыптасуындағы бірінші тілдік тұлғаның ролі қарастырылған. Автор мақалада екінші тілдік тұлғаның қалыптасу шарттарын айқындап, мәдениетаралық қатынас құзыретін екінші тілдік тұлғаны қалыптастыру құралы ретінде зерттеді. Сондай-ақ, мақалада құзырет, құзыреттілік ұғымдарына әр- түрлі ғалымдардың анықтамалары келтіріліп, мәдениетаралық қатынас құзыретінің компоненттері аталды.. Зерттеу жұмысы барысында автор мәселеге байланысты ғылыми, әдістемелік әдебиеттерге теориялық анализ жасап, тәжірбиелік сабақ барысында педагогикалық бақылау, сұхбаттасу әдістерін қолданды. Автор екінші тілдік тұлғаны қалыптастыру мақсатында мәдениетаралық қатынас құзыретін дамытуға арналған

тәжірбиелік сабақтардың нәтижесімен бөлісіп, қолданылған тапсырмалардың үзінділерінен мысалдар келтірді. Шет тілдік білім беру барысында мәдениетаралық қатынас құзыретін дамыту үшін интербелсенді әдістерді қолданудың тиімділігі қарастырылды.

Кілт сөздер: тілдік сана, тілдік тұлға, екінші тілдік тұлға, құзырет, интербелсенді әдістер.

Аяпова Т.Т.¹ Аимбетова А.Н.²

^{1,2}КазНПУ им. Абая

^{1,2} доктор филологических наук, магистрант 2 курса

Алматы, Казахстан

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ В ИНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ КАК ГЛАВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ В СТАНОВЛЕНИИ ВТОРИЧНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ И СОЗНАНИЯ

Аннотация

В статье рассматривается понятие языковой личности в целом и рассматривается роль первичной языковой личности в становлении вторичной языковой личности. Автор выделил в статье условия формирования вторичной языковой личности и исследовал компетенцию межкультурного общения как средство формирования вторичной языковой личности. Также в статье приводятся определения различных ученых к понятиям компетентности, компетентности, названы компоненты компетенции межкультурного общения. В ходе исследовательской работы автором был проведен теоретический анализ научной, методической литературы по проблеме, применены методы педагогического наблюдения, интервью в ходе практических занятий. Автор поделился результатами практических занятий по развитию компетенций межкультурного общения с целью формирования вторичной языковой личности и привел примеры из фрагментов использованных заданий. Рассмотрена эффективность использования интерактивных методов для развития компетенций межкультурного общения в процессе иноязычного образования.

Ключевые слова: языковое сознание, языковая личность, вторичная языковая личность, компетенция, интерактивные методы.

Аяпова Т.Т.¹ Аимбетова А.Н.²

^{1,2} Abay Kazakh National Pedagogical University

^{1,2} Doctor of Philological sciences, 2st year Master's Degree student

Almaty, Kazakhstan

INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION AS THE MAIN TOOL IN THE FORMATION OF A SECONDARY LANGUAGE PERSONALITY AND CONSCIOUSNESS

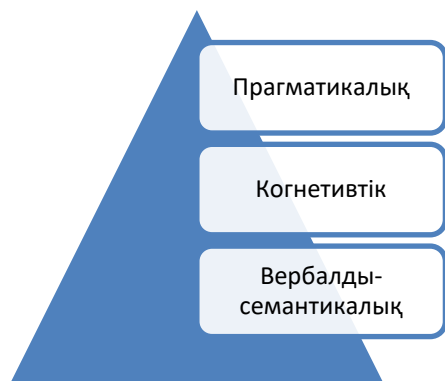
Abstract

The article examines the concept of a language personality in general and examines the role of the primary language personality in the formation of a secondary language personality. The author identified the conditions for the formation of a secondary language personality and investigated the intercultural communicative competence as a means of formation a secondary language personality. The article also provides definitions of various scientists to the concepts of competence, competency, the components of the intercultural communication competence are named. During the research work, the author conducted a theoretical analysis of scientific and methodological literature on the problem, applied methods of pedagogical observation, interviews during practical classes. The author shared the results of practical classes on the development of intercultural communication competence in order to form a secondary language personality and gave examples from fragments of the tasks used. The effectiveness of the use of interactive methods for the development of intercultural communication competence in the process of foreign language education is considered.

Keywords: language consciousness, language personality, secondary language personality, competence, interactive methods

Кіріспе. Кез-келген ұлттың негізінде сол ұлттың ана тілі жатыр. Тіл және ұлт бір-бірімен ажырамас екі қасиетті ұғым. Тілі жоқ елдің, ұлттың болашағы жоқ. Тіл тек қана сөйлеу құралы емес, тілде ұлттың мәдени, тарихи көрінісі бейнеленеді. Әлем бойынша жылдан жылға жойылып бара жатқан тілдердің саны артуда, сондықтан өз ұлттық кодымыздың негізі- ана тілімізді сақтау қазіргі жастардың қолында. Сонымен қатар, мемлекетіміздің әр- түрлі салаларының әлемдік нарыққа шығуымен шет тілін білуге деген талаптар артуда. Шет тілі пәнінің қазіргі мақсатының бірі- өзге мәдениет өкілімен өзара түсіністікке қол жеткізу. Яғни, шет тілін оқыту мен мәдениетаралық қатысым құзыреті ұғымдары бір-бірімен тығыз байланысты. Шет тілін мәдениаралық деңгейде білу тек шет ел мәдениетімен танысу құралы емес, сонымен қатар төл мәдениетімізді шет елге таныстыру құралы ретінде де қолданыла алады. Осы ретте оқушылардың мәдениетаралық қатысым құзыреттерін дамыту мәселесі өзекті. Шет тілін меңгеріп, шет ел мәдениетін түсіну барысында оқушыда екінші тілдік тұлға қалыптаса бастайды. Жалпы тілдік тұлға ұғымы ХХ-ң 90-ы жылдарына қарай қарқынды зерттеле бастады, алғаш «тілдік тұлға» ұғымын орыс ғалымы, лингвист В.В.Виноградов «О языке художественной прозы» атты еңбегінде енгізді [1.,78]. И.Т.Вепрева тілдік тұлғаның негізгі корреляциялық ұғымдарына «индивид», «коммуникант», «сөйлеу қатысымының субъектісі» терминдерін жатқызады [2.,52]. Көптеген ғалымдар тілді тұлға ұғымына нақты анықтама бермей, ұғымның күрделілігіне қайланысты оны екі бағытта зерттеп, қарастырған: лингвомәдени және лингводидактикалық. Бірінші бағытқа сәйкес, тілдік тұлға бір тілді және сол тілге тиесілі ұлттық дәстүр мен мәдениетті ұстанушының бейнесі ретінде айқындалады. В.В.Воробьев тілдік тұлға ұғымын ұлттың мәдениетімен тығыз байланыстырып, «тіл, мәдениет, тұлға» триадасының өзара қатынасын зерттеді [3.,57]. В.А.Маслова тілдік тұлға тілдік дәстүрлердің қалыптасуына әсер етеді деп, тілдік тұлғаны әлеуметтік құбылыс ретінде қарастырады. Екінші, лингводидактикалық бағыт бойынша, тілдік тұлға ұғымы жеке адамның тілдік қабілеттерінің жиынтығымен айқындалады. Лингводидактика бағытының өкілі Г.И.Богин тілдік тұлғаны тілдік шығармаларды жасап, қабылдауға, тілдік әрекеттерді орындауға қабілетті тұлға ретінде қарастырды [4.,9]. Біз зерттеу жұмысымыздың негізінде Ю.Н.Караулованың тілдік тұлға ұғымын алдық. Ғалымның еңбектеріне сәйкес, тілдік тұлға-тілдік мәтіндерді түсініп, қабылдай алатын қабілеттері мен сипаттамалары бар адам [5.,4]. З.А.Абдуллина тілдік тұлғаны «ана тіл ортасында, ұлттық төл құндылықтар ортасында тәрбиеленген, ұлттық рухпен тілді жетік меңгерген адам, барлық ұлттық болмысты толықтай бойына жинақтаған индивид», - деп анықтайды [6.,15].

«Тілдік тұлға» ұғымы «тілдік сана» ұғымымен тығыз байланысты, тілдік тұлға тілдік сананы тасымалдаушысы болып келеді. Тілдік сана дегеніміз қандай да бір мәдениеттің, әлемнің тілдік көрінісі. Сонымен қатар, тілдік сана- объективті әлемге қатысты адам өмірінің субъективті формасы [7.,44]. Бірінші тілдік тұлға дамып, шет тілі мен мәдениетін меңгерген сайын ол екінші тілдік тұлғаға айналып, екінші тілдік сана да қалыптасады. Екінші тілдік тұлғаның қалыптасуын көптеген ғалымдар зерттеді. Отандық және шет ел ғалымдарының зерттеулеріне сәйкес, екінші тілдік тұлғаның қалыптасу негізінде толықтай дамыған бірінші тілдік тұлға, яғни ана тілі, төл мәдениеті мен салт-дәстүрі жатыр. Л.С.Выготский «мышление и речь» еңбегінде шет тілін үйрену процесі ана тіліндегі білімге негізделіп, ана тілінің барлық семантикалық жағын қолданады деген. Яғни, шет тілін үйрену үшін ана тілін жетік меңгеру қажет. Л.С.Выготскийдың тұжырымдамасымен отандық ғалым Т.Т.Аяпованың көзқарасы сәйкес келеді. Ғалымның пайымдауынша, тіл үйренуші тілді үйренудің алғашқы кезеңінде өз ана тілін негізге алады және баланың бірінші тілдік тұлға ретінде дамуы дүниеге келіп, ана тілінің дыбыстарын естіген сәттен басталады. Ал мектепте шет ел тілін үйреніп, сол тілдің мәдениетімен таныса бастағанда екінші тілдік тұлға қалыптаса бастайды [8.,30]. Сонымен қатар, ғалымның пайымдауынша, бірінші тілдік тұлға шет тілін меңгеріп, мәдениетін зерттеп бастағанда іштей екі тіл мәдениетінің диалогі процесі жүзеге асады, яғни тіл үйренуші мәтіндерді оқығанда, жаңа ақпараттармен танысқанда шет ел мәдениетін өзінің төл мәдениетімен салыстыра бастайды. Тіпті жаңа сөздерді үйрену барысында да оқушыларда салыстыру жүзеге асатынын шет тілі сабақтарында байқаймыз. Екінші тілдік тұлға қалыптасуында ана тілінің рөлінің маңыздылығын сөздерді жаттау барысында да байқаймыз, мысалы шет тілінде қандай да бір сөзді меңгеру үшін ол сөздің ана тіліндегі мағынасын, қолданылу аясын білмей меңгеру мүмкін емес, нәтижесіз болып келеді. Екінші тілдік тұлға үйреніп жатқан тілдің тіл тасымалдаушыларының «әлемнің тілдік» бейнесімен «әлемнің жаһанық» бейнесінен құралатын тілдің вербалды-семантикалық кодын меңгерген кезде қалыптасады. Ю.Н.Караулова тілдік тұлғаның үш деңгейлік моделін көрсетті (1-сурет).

1-

тілдік тұлғаның үш деңгейлік моделі

сурет. Ю.Н.Караулованың

Бірінші, вербалды-семантикалық деңгей жалпы тілдік білім деңгейін, сөздік қорды көрсетеді. Яғни, бұл деңгейдің бірліктері ретінде жеке дара сөздер, сөз тіркестер, қарапайым фразалар жүреді.

Екінші, когнитивтік деңгейде афоризмдер, мақалдар, мәтелдерде көрініс табатын жалпылама ірі ұғымдар көрсетіледі, демек екінші тілдік тұлға қалыптасуы осы деңгейден жүзеге аса бастайды.

Үшінші, прагматикалық деңгей тұлғаның мотивациясымен, адамның коммуникативтік қажеттіліктерімен байланысты, яғни, өз ойын білдіруге, ақпарат алуға не ақпарат таратуға деген қажеттіліктерімен сипатталады.

Деректер мен әдістер. Шет тілін оқытудың негізгі мақсаты екінші тілдік тұлғаны қалыптастыру болса, екінші тілдік тұлғаны қалыптастырудың құралы ретінде тіл мен мәдениетті бірге оқытуды айта аламыз. Осыған байланысты отандық ғалым С.С.Құнанбаева екінші тілдік тұлғаны шынайы тіл ортасынсыз қалыптастыру мүмкін еместігін ескеріп, шет тілін оқытудың түпкі мақсаты мәдениетаралық қатысым субъектісін қалыптастыру деп түсіндіреді [9,.107]. И.И.Халева мәдениетаралық қатысым құзыретін екінші тілдік тұлға қалыптасуының көрсеткіші ретінде қарастырып, екінші тілдік тұлғаны мәдениетаралық деңгейде қатынасқа түсе алу қабілеті деді. Осы орайда құзырет және құзыреттілік терминдерін бір- бірінен ажыратып алу керек. С.И.Ожегованың сөздігіне сәйкес, құзыреттілік термині адамның қандай да бір мәселе, салаға байланысты жақсы хабарлылығы [10,.78]. Құзырет- адам бойындағы әр- түрлі білім, білік, дағдыларының жинытығы. Тіл үйренушінің мәдениетаралық қатысым құзыретін дамытуы тіл мен мәдениеттің тығыз байланысында жатыр. С.С.Құнабаева барлық құзыреттердің ішінен екінші тілдік тұлғаны қалыптасыруда мәдениетаралық қатысым құзыретінің маңызын атады. Мәдениетаралық коммуникативтік құзырет- шет тілінде басқа мәдениет өкілімен мәдениетаралық деңгейде қарым- қатынасқа түсе алу қабілеті. С.С. Құнанбаеваның еңбектріне сәйкес мәдениетаралық қатысым құзыреті алты құрамдас бөліктен тұрады (2-сурет).

2- сурет. С.С.Құнанбаева бойынша мәдениетаралық қатысым құзыреттілігінің құрамдас бөліктері.

Екінші тілдік тұлғаны қалыптастырудағы мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттіліктің рөлі тілдің мәдениетсіз бола алмайтындығында, жаңа заман талабына сәйкес тұлға тек тілді біліп қоймай, тіл тасымалдаушысының мәдениетін, нормаларын түсіне отырып, мәдениетаралық қатынасқа түсе алуы керек, сондықтан шет тілін оқыту процессінде құзыреттіліктерге негізделген оқыту процессі жүзеге асады. Оқытушы тіл үйренушілердің мәдениетаралық қатысым құзыреттіліктерін дамыту үшін өзі де жеткілікті мәдени білімді болуы керек. Оқыту процессінде мәдениетаралық қатысым құзыретін қалыптастыру бірнеше кезеңнен тұрады:

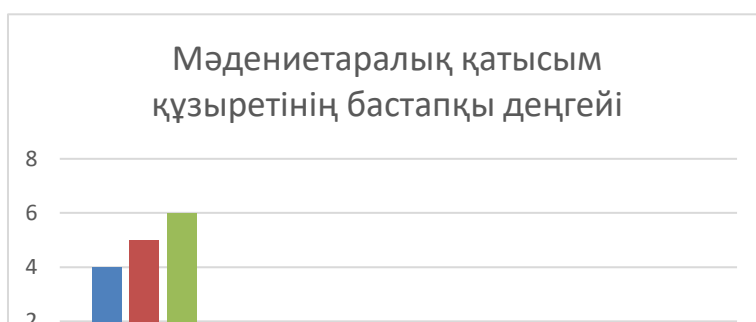
– бірінші кезеңде құзыреттіліктің жеке құрамдас компоненттерінің дамуы жүзеге асады.

Яғни бұл кезеңде тіл үйренушінің тілге деген қызығушылығын оятып, сөздік қорын дамытып, грамматикалық, орфографиялық және фонетикалық дағдыларын дамыту жүзеге асуы қажет. Бірінші кезеңнің соңында тіл үйренушінің тілдік білімі жетік болып, мәдениетаралық қатынасқа дайын болуы шарт;

– екінші кезеңде тіл үйренушінің жалпы елтану білімін нығайту жүзеге асады. Бұл кезеңде тіл үйренуші тілі оқытылатын елдің мәдениетімен, салт- дәстүрімен, күнделікті өмір салтымен танысып, оны төл мәдениетімен салыстыра бастайды. Екінші кезеңнің тіл үйренушінің төл мәдениеті, ана тілі аясындағы білімінің жетік болуы маңызды, себебі тек өз ана тілімен төл мәдениеті жоғары деңгейде болғанда ғана мәдениеттер диалогі пайда бола алады. Бұл деңгейдің нәтижесінде тіл үйренушінің өзінің және шет ел мәдениетіне деген құрметі артады;

– үшінші деңгейдің мақсаты тіл үйренушінің тиімді мәдениетаралық қатынас құруға дайындығын анықтау болып табылады.

Біздің зерттеу жұмысымызға 11-сынып оқушылары қатысты. Оқушылардың ағылшын тілі пәніндегі жалпы саны- 12. Зерттеу жұмысымыз үш апта уақыт көлемінде жүргізілді. Біз алғашқы сабағымызда анкета әдісі арқылы оқушылардың бастапқы мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілік деңгейлерін анықтадық. Анкетада ағылшын тіліне, мәдениетіне байланысты сұрақтар қойылды: what numerals are considered sacred in Kazakh and English?? what stereotypes about English-speaking countries do you know? what the stars on the flag of America mean?. Нәтижесінде сыныптың 60%-да мәдениетаралық коммуникативтік деңгейі жақсы дамығандығын көрдік (3-сурет).

3- сурет. 11-сынып оқушыларының мәдениетаралық қатысым құзыретінің бастапқы деңгейі.

Зерттеу жұмысымызда оқушылардың мәдениетаралық қатысым құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында интербелсенді әдістердің бірнеше түрін қолдандық, себебі интербелсенді әдістер оқушылардың тілдік білімімен қатар шығармашылық құзыреттерін де дамытуға септігін тигізеді. Әр сабағымыздың басында «миға шабуыл» әдісін қолдандық, бұл әдіс оқушылардың сабаққа деген ынтасын ашуға көмектеседі. Мысалы, «Cultures and national stereotypes» тақырыбы бойынша оқушыларға топпен ағылшын халқына байланысты білетін стереотиптерді жазып шығу тапсырылды (4-сурет).

4-сурет.
«Cultures and national stereotypes»

Тапсырманы оқушылар ақпараттар халқына қарапайым,

«Cultures and national stereotypes» тақырыбы бойынша оқушылардың жауаптарының мысалы.

орындау бұрын негізінде байланысты кең стереотиптерді жұмыс барысында қабылдаған ағылшын бірнеше тараған жазып топпен

шықты,

жасалғандықтан оқушылардың арасында өзара дискуссия жүзеге асты, тақырыпқа деген қызығушылық артты. Жаңа білім мазмұнына сай мұғалім тек кеңесші, көмекші, бағдарлаушы рөлінде болғандықтан, келесі тапсырма бір сағат көлемінде жүзеге асатын шағын жобалық жұмыс болды. Жобалық жұмыстың артықшылығы, оқушылардың танымдық, шығармашылық, өз бетімен ақпарат іздеу, сараптау қабілеттерін арттырады.

Жобалық жұмыс терминін ең алғаш он тоғызыншы ғасырдың екінші жартысында Джон Дьюи енгізді. Жобалық жұмыс барысында оқушылардың алдына қандай да бір мәселе қойылып, оны шешу жолдарын табу ұсынылады. Жобалық жұмыстар шағын, қысқа мерзімді және апталық болып бөлінеді. Біздің сабағымыздың негізіне шағын жобалық жұмыс алынды. Жоба жұмыстың тақырыбы: stereotypes of different cultures. Оқушыларға жұмыс барысы түсіндіріліп, әр- түрлі елдерге тән стереотиптерді қазақ халқына тән стереотиптермен салыстырып, постер, сурет жүзінде басқа топтарға таныстыру тапсырылды 5-сурет.

British stereotypes

- Always eating fish and chips.
- Drink a lot of tea.
- Very proud (God save the Queen).
- They like to curse and have funny words (splendid, cheerio).

5-сурет. «Cultures and national stereotypes» тақырыбы бойынша шағын жоба жұмысындағы оқушылардың тапсырмаларының мысалы.

Жобалық жұмыстың нәтижесінде оқушылар Қазақстан, АҚШ, Англия, Швейцария елдеріне байланысты стереотиптермен танысып, олардың мәдени мазмұнын ашуға тырысты, сонымен қатар жоба жұмысын қорғау кезінде жаңа сөздермен танысып, сөздік қорларын арттырды, ақпараттарды өздігімен іздеп, алынған ақпараттарға талдау жасап, топтастыруды үйренді. Тәжірбиелік соңғы сабағымызда оқушылардан екінші рет анкета алынып, сұхбаттасу жүргізіліп мәдениетаралық қатынас құзыреттерінің деңгейі анықталды. Нәтижесінде сыныптың мәдениетаралық қатынас құзыретінің көрсеткіші 70%-ға жетті 6-сурет.

Үш аптаға созылған тәжірбиелік сабақтардың нәтижесінде өз деңгейлеріне сай еркін мәдениетаралық қатынасқа түсе алатын оқушылар саны 8, қарапайым тақырыптарға байланысты мәдениетаралық қатынасқа түсіп, өз ойын жеткізі алатын оқушылар саны 4, әлі де мәдениетаралық қатынас құзыретін дамытуды талап ететін оқушылар саны 3-ке жетті.

Қорытынды. Зерттеу жұмысымызда отандық және шет ел ғалымдарының тұлға, тілдік тұлға, тілдік сана, мәдениетаралық қатынас құзыреттеріне байланысты ғылыми еңбектеріне теориялық талдау жасау арқылы, тіл, ұлт, тұлға ұғымдарының бір- бірімен тығыз байланыста екендігіне көз жеткіздік. Тіл қарым- қатынас құралы, сонымен қатар тілде әр ұлттың өзіне тән мәдениетінің тілдік бейнесі көрінеді. Бұл ретте тұлға рөлі осы тіл мен мәдениеттің тасымалдаушысы ретінде анықталады. Екінші тілдік тұлғаны қалыптастыру барысында бірінші тілдік тұлғаның маңызы зор, ана тілін, төл мәдениетін толық білмеген адам шет тілін меңгергенімен, тілдік тұлға болып қалыптаспайды. Сондықтан балаға мектеп жасына дейін өз ана тілін, салт- дәстүрін, мәдениетін меңгертсе, шет тілін үйрену, екінші тілдік тұлға болу процесі тиімді, жеңіл жүреді. Шет тілін оқытудың негізгі мақсаты мәдениетаралық қатынас субъектісін қалыптастыру болып табылатынын ғалымдардың еңбектерінен көре аламыз. Тұлға бойында мәдениетаралық қатынас құзыретін дамыту оның болашақта мәдениетаралық қатынасқа еркін түсуіне кепіл болады. Яғни, мәдениетаралық қатынас құзыретін екінші тілдік тұлға қалыптастырудың құралы ретінде қолдана аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1) Виноградов В.В. О языке художественной прозы. – М., 1930.-315 с.- кітап
- 2) Вепрева И.Т. Языковая рефлексия в постсоветскую эпоху. - М., 2005-384 с.- кітап
- 3) Воробьев в.в. лингвокультурология: (теория и методы). - м.: изд-во росс. ун-та дружбы народов, 1997. - 331 с- кітап
- 4) Богин Г.И. Модель языковой личности в ее отношении к разновидностям текстов. Л., 1984.– 31 с.- ғылыми диссертация

- 5) Ю.Н.Караулов. Русский язык и языковая личность. М., 1987.- 261 с.- ғылыми монография
  - 6) Абдуллина З.А. Балалар әдебиеті кейіпкерлерінің тілдік тұлғасы (Б.Сокпақбаев, М.Гумеров, М.Қабанбаевтың шығармалары бойынша). – Алматы, 2008.– 24 б.- ғылыми диссертация
  - 7) Цой А.С. Антропоцентрическая лексикография... // Русский язык за рубежом. - 2008. – № 1.– С. 43–48.- кітап
  - 8) Аяпова Т.Т. Сөйлеу онтогенезі/Т.Т.Аяпова. - Алматы:Раритет, 2003. - 280 б.-кітап
  - 9) Құнанбаева С.С. Қазіргі шеттілдік білім берудің теориясы мен практикасы. / С.С. Құнанбаева. -Алматы: ҚазХҚжӘТУ, 2010 – 324 б.-кітап
- Ожегов С.И. Словарь русского языка.М.: «Оникс 21 век», 2011.-8

ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН ЛИНГВИСТИКАСЫ
ЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА
LINGUISTICS AND TEXT LINGUISTICS

МРНТИ 14.25.09

A.E. Kurmangaziyeva¹
2nd year master's student of foreign language: two foreign languages
G.R. Nurekeshova²
Candidate of philological sciences, associate Professor,
¹²Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
Almaty, Kazakhstan

LINGUISTIC FEATURES OF FOREIGN LANGUAGE DIALOGUE SPEECH

Abstract

The article reveals the concept of dialogical speech competence and its structure. The problem of teaching foreign language dialogical speech under conditions of a competence approach discussed in the paper. The author gives definition of the essence of dialogical speech and describes the purposes of formation of dialogical speech competence and the content of its training. The author describes the communicative, psychological and linguistic features of dialogic speech, and the factors influencing the course of this type of speech activity. Competence in modern scholar literature is understood as the ability to realize communication in a dialogical form in vital spheres and communication situations according to a communicative task.

Keywords: foreign dialogical speech, dialogical speech competence, communication skills.

A.E. Құрманғазиева¹
Шетел тілі: екі шетел тілі мамандығының 2 курс магистранты
Г.Р. Нурекешова²
қауымдастырылған профессор м.а., ф.ғ.к.,
¹²Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы қ., Қазақстан

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ ДИАЛОГТЫҚ СӨЙЛЕУДІҢ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада диалогтық сөйлеу құзыреттілігі ұғымы және оның құрылымы ашылады. Мақалада құзыреттілік жағдайында шет тіліндегі диалогтық сөйлеуді оқыту мәселесі қарастырылады. Автор диалогтық сөйлеудің мәнін анықтайды және диалогтық сөйлеу құзыреттілігін қалыптастыру мақсаттарын және оны оқытудың мазмұнын сипаттайды. Автор диалогтық сөйлеудің коммуникативті, психологиялық және лингвистикалық ерекшеліктерін, сондай-ақ сөйлеу әрекетінің осы түріне әсер ететін факторларды анықтайды. Қазіргі ғылыми әдебиеттердегі құзыреттілік коммуникативті міндетке сәйкес қарым-қатынастың өмірлік салалары мен жағдайларында диалог түрінде қарым-қатынасты жүзеге асыру қабілеті деп түсініледі.

Кілт сөздер: шетел тіліндегі диалогтық сөйлеу, диалогтық сөйлеудегі құзыреттілік, коммуникативті қабілеттер.

A.E. Курмангазиева¹
магистр 2-го курса специальности иностранный язык: два иностранных языка
Г.Р. Нурекешова²

ассоциированный профессор м.а., к.ф.н.,
¹²Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая,
г.Алматы, Казахстан.

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИНОЯЗЫЧНОЙ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ

Аннотация

В статье раскрывается понятие компетентности в диалогической речи и ее структуры; предлагаются составляющие компетентности в диалогической речи – знания, навыки и умения; исследуется проблема обучения иноязычной диалогической речи в условиях компетентного подхода. Дается определение сущности диалогической речи. Анализируются коммуникативные, психологические и языковые особенности диалогической речи. Компетентность в современной научной литературе понимается как способность осуществлять общение в диалогической форме в жизненно важных сферах и ситуациях общения в соответствии с коммуникативной задачей.

Ключевые слова: Иноязычная диалогическая речь, компетентность в диалогической речи, коммуникативные способности.

To define the concept of "competence in dialogic speech", firstly, we should consider the definition of the term "dialogic speech" (DS). Therefore, dialogic speech is the process of verbal interaction between two or more participants in communication. Within the framework of the speech act, each of the participants alternately acts as a speaker (initiator of communication – addressee) and listener (communication partner – addressee).

In turn, competence in dialogic speech (CDS) is the ability to implement oral speech communication in a dialogic form in vital for of this age, spheres and situations of communication in accordance with the communicative task. CDS assumes that the speaker is able to plan, implement and correct his own communicative behavior during the generation and variation of foreign language speech in various types of dialogical utterances in accordance with a certain communication situation (context), speech task and communicative intention and according to the rules of communication in this national-cultural community. The components of CDS are skills, knowledge, as well as communication abilities.

Since the dialogic form of communication is impossible without listening, its successful functioning is impossible without the formation of skills of this receptive type of speech activity. The first component of the CDS is speech, educational, intellectual, organizational and compensatory skills.

The speech skills of others include:

- initiate and end a dialog;
- maintain communication using speech clichés inherent in dialogues of different functional types;
- expand the topic of conversation proposed by the interlocutor, switch to another topic;
- use forms characteristic of dialogic speech;
- request information;
- combine replicas in accordance with the communicative intention;
- respond adequately to the interlocutor's remarks;
- emotionally color the dialogue using the appropriate intonation, gestures, facial expressions, exclamations;
- conduct a conversation with one or more persons according to the communicative situation within the framework of the topic defined by the program;
- behave adequately in communicative situations, demonstrating speech behavior characteristic of native speakers.

The formation of CDS is influenced by the level of formation of students' intellectual skills, for example, probable forecasting plays an important role for DS, that is, the ability to anticipate a possible phrase of the interlocutor, the ability to classify, systematize and critically evaluate the information received during communication and react accordingly to it, the ability to use both factual information on the topic of communication and their own point of view, own comments on the topic that is being discussed, the ability to determine the need for information, express your point of view, and etc.

An important role in the formation of CDS is also played by educational skills, in particular the use of electronic learning tools, the ability to use supports of various kinds, and organizational skills, for example, self-study, the ability to anticipate and correctly plan your speech activity, correctly choose the content of the act of communication; the ability to spontaneously respond to the interlocutor's remarks, the ability to quickly

and correctly navigate in communication conditions; the ability to find adequate means to convey the content of communication; the ability to provide feedback.

Dialogic speech performs the following communicative functions:

- 1) information request — information message;
- 2) proposals (in the form of a request, order, advice) – acceptance/non-acceptance of the proposed;
- 3) exchange of judgments / thoughts / impressions;
- 4) substantiating your point of view.

Each of these functions has its own specific language means and is dominant in the corresponding type of dialogue.

DS is characterized by conversion. Communication, as a rule, takes place in direct contact of participants who are well acquainted with the conditions in which communication takes place. Dialogue presupposes the visual perception of the interlocutor and a certain incompleteness of statements, which is complemented by custom means of communication (facial expressions, gestures, eye contact, poses of the interlocutors). With their help, the speaker expresses his desires, doubts, regrets, assumptions.

One of the most important psychological features of DS is its situativeness. Situational DS is because often its content can be understood only taking into account the situation in which it is carried out. The fact is, as Y.I.Passov notes, that the external circumstances of the situation themselves may not be present at the time of speech, but they appear in the minds of communicants and are necessarily included in it [1, p.17]. It should be noted that in the process of learning foreign language, we are not interested in any situations of reality, but only those that encourage speech. Such situations are called linguistic or communicative. They always contain an incentive to speech [2, p.115].

In the real process of communication, communicative situations (CS) arise, as a rule, by themselves. These are so-called natural situations. Specially created (or artificial) CS require a certain detail of the external circumstances and conditions in which dialogic communication takes place, the presence of a verbal stimulus, the definition of the roles in which the communicants will perform, the relationship between them.

V.A. Artemov formulated the component composition of the COP, analyzing the communicative signs of speech actions: "... for the stage actualization of a speech act, it is important to take into account: who, to whom, what, why, in what circumstances and with what attitude informs (orders, offers, etc.)" [3, p.45].

Based on other work [4, p.21], it is possible to define more specifically the components of CS: a) communicants and their relations (subjects of communication); b) the object (subject) of conversation; c) the attitude of the subject (subjects) to the subject of conversation; d) the conditions of the speech act.

Educational DSs are created in the classroom with the help of verbal and various non-verbal audiovisual means. They should stimulate learning motivation, cause interest in participating in communication, the desire to complete the task as best as possible.

The peculiarities of DS include the oral form of communication. In writing, dialogue can be found in works of art and drama that display speech actors.

The next characteristic feature of DS is its expressiveness, i.e., emotional coloring. Broadcasting, as a rule, is emotionally colored, because the speaker conveys his thoughts, feelings, attitude to what is being discussed. This is reflected in the selection of lexical and grammatical means, in the structure of replicas, in intonational design, the use of colloquial clichés, non-verbal means of communication, and the like. This dialogue contains remarks of surprise, admiration, appreciation, disappointment, dissatisfaction and the like. Another defining feature of DS is its spontaneity (surprise). It is known that the speech behavior of each participant in the dialogue is largely determined by the language behavior of the partner.

Let us consider the language features of DS. The characteristic linguistic features of the DS are its ellipticity (a variety of incomplete sentences), free syntactic design of speech, which is inherent in the colloquial version of speech, the predominance of simple sentences, variation in intonation, the presence of speech clichés – "ready-made" language units, words-placeholders of pauses, as well as (in English) the so-called exacted forms.

The understanding of incomplete replicas of partners in the dialogue is facilitated by the contact of communicants, the presence of a common situation, the use of linguistic means (gestures, facial expressions), knowledge by both interlocutors about the circumstances of reality, and in most cases, each other. In addition, the released members of the sentence can be restored based on the content of the previous replica.

Example 1.

Peter: Gene! Would you like a meat sandwich or a cheese sandwich?

Jean: A cheese sandwich, please.

"Ready-made" speech units are widely used in the dialogue. They are called "formulas", "templates", "cliches", "stereotypes". They are used to express gratitude, exchange greetings, congratulations, to attract the

attention of the interlocutor at the beginning of the conversation, to confirm or comment on what he heard, and so on. "Ready-made" speech units (phrases, whole phrases) provide a dialogue of emotionality. Let's give examples ("ready-made" speech units are highlighted) [5, p.15].

Example 2.

A: Excuse me! Is there a chemist's near here?

B: Yes. It's over there.

A: Thanks a lot.

In the DS, there are often words that are called "silence placeholders". They serve to maintain the conversation, to fill in the pauses in it when the speaker is looking for a suitable remark.

For example: well, well now, you know, let me see, look here, I say, etc.

Any dialogue consists of separate interconnected statements. Such statements, the limit of which is a change in the interlocutor, are called a replica.

The replica is the primary element of the dialogue. Replicas come in various lengths - from one to several phrases. In dialogue, they are closely related to each other - behind their communicative functions, structurally and intonationally. A close relationship takes place between adjacent replicas. A set of replicas characterized by structural, intonation and semantic completeness, is called dialogic unity (DE).

DU is a unit of teaching dialogic speech. The first replica of the DU is always initiative (it is also called a prompt replica or a control replica). The second replica can be either fully reactive (otherwise - dependent or replica-reaction), or reactive-initiative, that is, include a reaction to the previous statement and prompting to the next.

Example 3.

Peter: What would you like to eat, Edith?

Edith: A meat sandwich.

Example 4.

Ben: Is the lunch ready?

Anne: Yes. Let's have lunch in the garden.

In both examples, the first replica DU is of course initiative, the second replica in example 3 is reactive (here the conversation may stop), in example 5 it is reactively territorial: first the reaction (the answer to the question), and then the motivation (suggestion), that is, the conversation continues.

Students must learn:

- 1) start a conversation using an initiative remark;
- 2) correctly and quickly respond to the interlocutor's initiative remark with a reactive remark;
- 3) to maintain a conversation, that is, in order to continue the conversation, use not purely reactive, but reactively proactive remarks. In each DU, different types of statements can be combined in different ways (message, question, answer to a question, motivation, denial, etc.). Depending on the functional relationship of replicas in the dialogue, various types of DU are distinguished.

Let us give examples of some types of DU.

Example 5. (DU "message - message").

Pretty girl: I want to buy a hat.

Assistant: Hats are upstairs on the next floor.

Example 6. (DU "message - question").

Hostess Bradley: Alice! Perhaps that passenger is a hijacker!

Hostess Allen: Which passenger, Anne?

Example 7. (DU "question - counter-question").

Voice A.: What's wrong with you, Mrs. Blogs?

Mrs Blogs: What's wrong with me?

Example 8. (DU "motivation - question").

Anne: Let's eat lunch in the garden.

Ben: Shall we sit on this seat?

All types of DUs mentioned in examples 5-8 are called simple because they contain replicas, each of which performs only one communicative function. Nevertheless, in real dialogues, most DUs are complex, for example: "question - answer - prompting" (see example 2) and etc.

Finally, we can give a list of the main qualitative indicators of the formation of the general ability to conduct a dialogue in a foreign language:

- 1) the ability to start a dialogue using the appropriate initiative remark (message, motivation, question);
- 2) the ability to quickly respond to the interlocutor's remark using replicas that have different communicative functions;

- 3) the ability to maintain a conversation by adding to the replica - the reaction of your initiative replica;
- 4) the ability to stimulate the interlocutor to speak, expressing his interest with the help of evaluative remarks;
- 5) the ability to produce DE of various types;
- 6) the ability to produce dialogues of various functional types, based on the proposed educational communicative situations [6, p.150].

Thus, in the article we have defined the concept of "dialogical speech". Revealed the concept of competence in dialogic speech and its structure. Competence in modern scientific literature refers to the ability to implement communication in a dialogical form in vital areas and communication situations according to a communicative task. Analyzed and described the communicative, psychological and linguistic features of the DS.

References

- 1) Passov Y.I. (2015) *Osnovy kommunikativnoi metodiki obuchenie inoyazychnomu obshcheniyu* [Fundamentals of communicative methodology for teaching foreign-language communication]. Moscow: Russkii yazyk Publ.
- 2) Nikolaeva A.Y. (2012) *Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov* [Methods of teaching foreign languages]. Kiev: Lenvit Publ.
- 3) Artemov V.A. (2008) *Psikhologiya obucheniya inostrannym yazykam* [Psychology of teaching the foreign languages]. Moscow: Prosveshchenie Publ.
- 4) Lyakhovitskii M.V., Vishnevskii E.I. (2014) *Struktura rechevoi situatsii* [Structure of the speech situation]. *Inostrannye yazyki* [Foreign languages], 2, pp. 20-22.
- 5) Chernysh V.V. (2015) *Sredstva formirovaniya inoyazychnoi kompetentsii v dialogicheskom yazyke* [Means of formation of foreign competence in a dialogic language]. *Inostrannye yazyki* [Foreign languages], 3, pp 15-22.
- 6) Meshimbayeva B. *Sh.scientific and methodological foundations of dialogue*. - Ust-Kamenogorsk: Phoenix, 2009. - pp 162.

МРНТИ 16.01.11

Т.Т.Аяпова¹, С.Г. Тлеукул²

*¹ Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая
доктор филологических наук, профессор
Алматы, Казахстан*

*² Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая
магистрант 2 курс
Алматы, Казахстан*

УСЛОВИЯ И ОСОБЕННОСТИ ВОСПРИЯТИЯ И ПОНИМАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация

В статье представлены особенности восприятия и осмысления иноязычного текста. Работа с текстами иноязычной литературой предполагает как активное освоение языковых средств, так и овладение учащимися разнообразными формами взаимодействия и общения, что способствует формированию межкультурной компетенции. Основными критериями отбора текстов являются языковая и смысловая доступность, соответствие возрастным особенностям и интересам учащихся, принадлежность к различным литературным жанрам, тематическая близость с произведениями родной литературы.

Ключевые слова: текст, иноязычная литература, чтение, критерии отбора текстов

T.T. Ayapova¹, S.G. Tleukul²

*¹Abai Kazakh National Pedagogical University
doctor of philological sciences, professor
Almaty, Kazakhstan*

*²Abai Kazakh National Pedagogical University
2nd year master student
Almaty, Kazakhstan*

CONDITIONS AND PECULIARITIES OF FOREIGN LITERATURE PERCEPTION AND COMPREHENSION

Abstract

The paper reveals the conditions and peculiarities of a foreign language text perception and comprehension. Work with foreign language texts includes both active developments of linguistic resources, and learners mastering various forms of interaction and communication, which promotes cross-cultural competence. The main criteria for the selection of texts are linguistic and semantic accessibility, relevance to students' age and interests, belonging to different literary genres, thematic affinity with the works of native literature.

Keywords: text, foreign language, literature, reading, text selection criteria

T.T. Ayapova¹, S.F. Tілеуқұл²

*¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
филология ғылымдарының докторы, профессор
Алматы қ, Қазақстан*

*²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
2 курс магистранты
Алматы қ, Қазақстан*

ШЕТ ТІЛІ ӘДЕБИЕТІН ҚАБЫЛДАУ МЕН ТҮСІНУ ЖАҒДАЙЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада шет тіліндегі мәтінді қабылдау және түсіну ерекшеліктері берілген. Шетел тілі әдебиетіндегі мәтіндермен жұмыс істеу тілдік құралдардың белсенді дамуын, оқушылардың өзара әрекеттесу мен қарым-қатынастың әртүрлі формаларын меңгеруін көздейді. Бұл сонымен қатар лингво-мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал етеді. Мәтіндерді таңдаудың негізгі критерийлері тілдік-семантикалық қолжетімділік, оқушылардың жас ерекшеліктері мен қызығушылықтарына сәйкестігі, әртүрлі әдеби жанрларға жататындығы, ана тілінің әдебиет туындыларымен тақырыптық жақындығы болып табылады.

Кілт сөздер: мәтін, шетел әдебиеті, оқылым, мәтінді таңдау критерийлері

Введение. Потребности духовных и материальных сфер современного общества актуализируют проблему обучения иностранному языку – гуманитарному предмету, выступающему одним из средств гуманизации образования. Гуманизация образования реализуется в представлении в ней культуры – индивидуально (лично) освоенных духовных ценностей. “Культура через язык и язык через культуру” (Е. И. Пассов) подразумевает усвоение явлений культуры в процессе использования языка как средства общения и изучение языка как средства общения при постижении фактов культуры. [4] Культура предстает, в том числе, и в виде разнообразных текстов. Понятие “текст” на современном этапе развития науки рассматривается на пересечении текстологии, лингвистики, феноменологии, поэтики, риторики, прагматики, когнитологии, семиотики, герменевтики. Текст является “механизмом, который управляет процессом понимания” (А. А. Блудный), смысл порождающим устройством, обладающим пролонгированной историей и многократно реинтерпретирующимся в процессе развития человеческой культуры. Следовательно, текст обладает множеством уровней: от общей связности до сложной дешифруемой структуры. Текст состоит из сочетаний знаков, выражающих адресованное, компактное, смыслозначимое, доступное для понимания содержание, развернутое по стреле времени (т. е. имеющее начало и конец). Текст выполняет информативную, креативную функции и функцию памяти (Ю. М. Лотман). К текстам культуры относится и художественный текст иноязычной

литературы. Художественный текст становится культурным текстом при условии выявления и осмысления учащимися и преподавателем в нем образовательных возможностей.

Обучение самостоятельному чтению иноязычных литературных текстов как рецептивному, внешне не выраженному (за исключением чтения вслух) виду речевой деятельности требует от учащегося владения его психологическими механизмами. Необходимо учитывать следующие психологические особенности чтения как вида речевой деятельности:

1) мотивированность – сложное взаимодействие различных потребностей читателя (коммуникативных, познавательных, эстетических, нравственных и др.), мотивов чтения – внутреннего побуждения читающего в форме вероятностного представления о качествах читаемого, стимулов (стимуляторов) – внешних побудителей к деятельности, интересов – “встреч потребностей с предметом как акт о предмечивания потребности” (А. Н. Леонтьев) и цели – результата. Постановка речевой задачи стимулирует чтение в потребностно-мотивационном аспекте и определяет его процесс;

2) целенаправленность – ориентированность на результаты деятельности. Так как чтение – это рецептивный, а не продуктивный вид речевой деятельности, то оно направлено на самого читателя, на удовлетворение его потребностей, желаний и интересов. Целенаправленность чтения как деятельности и продукта определена решением коммуникативных задач;

3) связь с мышлением проявляется в том, что без мышления невозможно усвоение и анализ читаемого, постижение его смысла, осознание цели, которую преследует автор. Следовательно, мышление обеспечивает понимание читаемого на всех уровнях и обуславливает отношение читателя к прочитанному;

4) связь с другими видами человеческой деятельности. Чтение как один из видов речевой деятельности связано с говорением, аудированием и письмом. Кроме того, оно связано с деятельностью человека во всех ее аспектах – познавательной, преобразовательной, ценностно-ориентированной и общением (М. С. Каган).

Необходимо различать чтение как операционный (навыковый) уровень умения и собственно умение читать. Умение читать как самостоятельное явление выступает целью обучения иностранному языку и обладает следующими характеристиками:

а) целенаправленностью, обуславливающей стратегию и тактику чтения;

б) динамичностью, позволяющей читателю работать с текстами нового содержания и нового плана;

в) продуктивностью – количеством полученной информации, извлеченной из прочитанного текста в соответствии с целью чтения в заданное время;

г) интегративностью – соединением навыков, объединением нового и имеющегося опыта субъекта и др. Владение чтением представляет собой умение читать, поэтому оно обладает всеми качествами умения: мотивированностью, беспереводностью, самостоятельностью субъекта, синтетичностью действий и операций, неподготовленностью и т. д.

Методы. В методике преподавания иностранных языков выделяют следующие виды чтения: аналитическое – синтетическое, переводное – беспереводное, подготовленное – неподготовленное и др. Каждый из терминов подчеркивает отдельную сторону подготовки к чтению, его организацию и процесс. В учебном процессе необходимо использовать все виды чтения. Синтетическое чтение – это беглое чтение про себя беспереводного характера, подразумевающее умение опираться на контекст для понимания языковых средств. В процессе синтетического чтения субъект концентрирует внимание на содержании текста. Объектом проверки результативности синтетического чтения является понимание читаемого материала. Аналитическое чтение является средством сознательного анализа языковой информации в тексте с целью усвоения, сопоставления и лучшего понимания его содержания и смысла. Такой вид чтения способствует усвоению слов и грамматических форм, орфографических и стилистических особенностей иностранного языка, а также учит осмыслению текста.

Предметом чтения как деятельности выступает мысль, представленная в письменном высказывании, а практический результат чтения – понимание изложенной в тексте мысли. Понимание иноязычного текста обусловлено следующими предпосылками:

а) определенным уровнем чтения как вида речевой деятельности;

б) уровнем техники чтения у читателя;

в) наличием задачи (смысловой установки и мотивационной потребности) в процессе чтения;

г) степенью трудности текста и уровнем умственного развития учащихся и др.

Понимание определяется следующими качественными характеристиками результата чтения как деятельности:

а) полнотой – количественной мерой информации, извлеченной из текста;

б) точностью – качественным аспектом восприятия, то есть правильностью понимания языковой

формы текста;

в) глубиной – интеграцией выявленной информации, обусловленной фоновыми знаниями субъекта и его умственными способностями.

Понятие “понимание” трактуется как переход от текста к отвечающему ему образу, адекватному исходному, поэтому понимание при чтении направлено на содержательную сторону. Предметами понимания не являются формальные компоненты иноязычного текста, которые воспринимаются и перерабатываются автоматизированно. Форма как заданное и значение как приписываемое – лишь исходные звенья процесса порождения внутреннего образа текста, который затем влетает в мыслительную и творческую деятельность читателя. В дальнейшем понимание ведет к выявлению смыслозначимого в предметах и явлениях реальной действительности. Чтение предполагает следующие уровни понимания:

1) понимание общего логического содержания текст (основной категориально-познавательной и ситуативно-познавательной информации);

2) понимание общего содержания и его деталей (выявление логического, эмоционального и волевого аспектов текста, не постигая его общую идею);

3) понимание познавательной и эмоциональной информации (ясна позиция и отношение автора к представленным в тексте мыслям, предметам и объектам; понимание такого уровня подразумевает наличие знаний языковых стилистических приемов (метафор, идиом и др.), т. е. требует хорошего знания ИЯ);

4) понимание логического, волевого и эмоционального планов информации (эмоциональная направленность преобразует читателя из воспринимающего объекта в сопереживающего субъекта, волевая и побудительная направленность текста превращается в стимул его дальнейшей деятельности).

Результаты. В практике обучения иностранным языкам целесообразно использовать тексты, доступные для самого высокого уровня понимания. В ином случае чтение на иностранном языке будет для учащихся неинтересным, утомительным, будет расцениваться ими как тяжелая обязанность. Процесс понимания текста облегчается, если есть отправная точка, благодаря которой создается определенная направленность на дальнейшее содержание текста, возникает предвосхищение – антиципация. Поводом для возникновения антиципации может быть заглавие текста, предисловие, эпиграф, оглавление, иллюстрации к тексту, список действующих лиц, перечень географических названий и др. Перевод и анализ с опорой на контекст (синтетическое восприятие) являются основными средствами, обеспечивающими понимание трудных мест текста. Чтение текстов разной степени сложности выдвигает перед преподавателем на первый план такие задачи, как научить учеников синтезировать знакомое, доступное непосредственному пониманию, или научить анализировать трудное для понимания, незнакомое.

Успешность работы с иноязычной литературой зависит от материала для чтения. Содержание текстов определяет воспитательное и познавательное значение чтения. Доступность текста и интересная фабула стимулируют возникновение интереса к чтению. Успех обучения чтению зависит целиком от книги, а учитель выступает только как организатор учебного процесса. Доступность текста с точки зрения языковых средств и ограничение объема текста являются важными критериями отбора текста, так как иначе чтение будет расцениваться студентами как сложное, неинтересное, утомительное. Представляется рациональным с точки зрения объема и доступности решать вопрос об отборе художественных произведений в первую очередь с учетом простых по композиции литературных жанров малых и средних форм (коротких рассказов, новелл, сказок). Этот выбор мотивирован компактностью и наглядностью использования языковых средств. Крупно объемные произведения следует представлять отрывками – текстами художественных произведений, отражающими наиболее характерные черты подлинника. Необходимо учитывать конечные и промежуточные цели обучения чтению на иностранном языке, стадию обучения, возрастные особенности и уровень образовательного уровня учащихся. Тематика текстов должна соответствовать интересам обучающихся. Такими темами во всех литературных жанрах выступают проблемы вечных, общечеловеческих ценностей: любви, дружбы, гуманности, верности, патриотизма, милосердия, взаимоотношений между людьми. Тексты литературных произведений должны, с одной стороны, затрагивать жизненный опыт учащегося, с другой – должны способствовать изучению иноязычных культур, отражать сущность историко-культурного развития стран изучаемого языка, их реалий, тем самым усиливая страноведческий и культуроведческий аспекты преподавания иностранного языка. Целесообразно разнообразить темы: использовать произведения, представляющие важнейшие течения в литературе, ее основные жанры и разновидности, что позволит расширить кругозор учащихся, сформировать у них представление о литературе стран изучаемого языка. Возможно, что,

заинтересовавшись отрывком художественного произведения, ученик в дальнейшем обратится к целому произведению, пусть даже в переводе. При отборе драматических произведений следует обратить внимание на те, которые могут быть воплощены на сцене студенческого театра. Обучающиеся охотно применяют прочитанное во внеурочной деятельности, что стимулирует их читательскую и речевую активность. Целесообразно предлагать стихотворные произведения, так как они вызывают эмоции у учащихся, отражающие их мысли и чувства, побуждают к сопереживанию, углубляют знания в различных областях [2, с.141].

Такой вид работы способствует развитию личности, воздействуя на ее эмоциональную и эстетическую сферы. Используя поэзию с целью развития эмоционально-ценностного опыта общения, преподаватель глубже узнает своего ученика, раскрывает его психологический портрет. Работа с иноязычной поэзией имеет развивающее значение; помогает обеспечить не только языковую атмосферу на уроке, но и особый психологический комфорт. Эмоциональный отклик, эмоциональная реакция, эмоциональный тон, эмоциональный настрой на изучение иноязычного литературного материала, высокая работоспособность, доброжелательность, приветливость, открытость, инициативность каждого субъекта учебного процесса возникают при условии благоприятного психологического климата как совокупности социально-психологических отношений в учебном коллективе, содействующих свободному проявлению «Я» учащегося. [1, с. 73] Такая атмосфера аккумулирует ситуацию успеха в процессе обучения иностранному языку средствами иноязычной литературы, обеспечивает самоактуализацию и самореализацию обучающихся.

Обсуждение. Важным аспектом отбора содержания литературного образования на занятиях по иностранному языку является выявление точек соприкосновения, параллелей и связей с родной литературой по линии тематической близости и общности отображений мира. Присутствие таких связей побуждает к обмену мыслями, идеями по прочитанному, формированию представлений об иноязычной литературе как части мирового литературного процесса.

Преподаватель должен прогнозировать трудности предлагаемых иноязычных текстов и, следовательно, думать о том, как частично снимать эти проблемы и вместе с тем учить обучающихся разрешать их самостоятельно. Определенную трудность вызывает непонимание незнакомых слов и словосочетаний учащимися, особенно следующая лексика:

- а) слова, совпадающие со словами русского языка по форме, но имеющие разные значения;
- б) слова, входящие в состав идиоматических выражений, но изменяющие свое значение;
- в) слова-реалии, значение которых раскрывается чаще всего при помощи комментария;
- г) слова, объем значения которых может быть шире или уже объема значения в родном языке;
- д) слова аргоического происхождения;
- е) прецизионные слова, т. е. слова, обозначающие географические понятия, некоторые имена собственные, сленговые слова, аббревиатуры и др.

Преподавателю необходимо помогать ученикам в преодолении данных трудностей с помощью комментария, системы особых упражнений и т. д., иначе большое количество незнакомой лексики снизит интерес учащегося к чтению. Важным умением при чтении иноязычного художественного текста является умение языковой догадки. Способность догадаться о значении незнакомых иностранных слов по контексту или по анализу состава слова в значительной мере обеспечивает общее понимание содержания текста. Особенно этому помогает интернациональная лексика: заимствования, которые используются во многих языках, слова, совпадающие по форме и значению в родном и иностранном языках и т. п. Кроме того, ученики по правилам словообразования могут легко и быстро определить значение незнакомых многосложных и составных слов.

Особую трудность для обучающихся представляет интерпретация иноязычного литературного текста на уровне его смысла по следующим причинам:

- а) учащимся в силу недостаточно широкого кругозора знаний, жизненного опыта, неумения логически мыслить трудно разобраться в той или иной проблеме художественного произведения,
- б) художественный текст имеет дважды закодированный подтекст (смысловой и языковой).

Интерпретация выступает как двуплановая деятельность:

- 1) внутренняя переработка смысловой информации текста;
- 2) вербальное выражение этой переработанной информации, связанное с оценкой формы и содержания иноязычного художественного текста.

Трудности по извлечению из текста смысловой информации подразделяются на следующие категории: трудности, связанные с реконструкцией и обработкой полученной из текста смысловой информации;

- 1) трудности, связанные с лингвистическим оформлением высказывания соответственно тем качествам речи, которые требуют цели и условия коммуникации.

Интерпретация отвечает необходимости развивать логическое и доказательное мышление учащихся, что является важным условием развития логического и доказательного говорения на иностранном языке; она также отвечает потребностям обучения практическому владению языком – от репродуктивного (ученикам излагают фактический материал текста в процессе толкования текста на уровне значения) к продуктивному (учащиеся мыслят и говорят на иностранном языке, решая различные проблемы, связанные с идейно-содержательной стороной текста, толкуя его на уровне смысла).

Заключение. Итак, успешность работы с иноязычной литературой зависит от учета особенностей восприятия и понимания иноязычного текста учащимися и от выбора предлагаемого материала для чтения. Основными критериями отбора текстов являются языковая и смысловая доступность, соответствие возрастным особенностям и интересам учащихся, принадлежность к различным литературным жанрам, тематическая близость с произведениями родной литературы и др. Восприятие литературного произведения иноязычной культуры позволяет учащемуся овладевать формой общения, сравнивать родную культуру и иноязычную культуру, что способствует формированию его межкультурной компетенции.

Литература

1. Дворникова, Е. И. Развитие эмоционального мира личности средствами художественной литературы / Е. И. Дворникова. – Ставрополь: Сервисшкола, 2002. – 208 с.
2. Камаева, Т. П. Поэзия на уроке иностранного языка: современные подходы к обучению чтению / Т. П. Камаева, Л. В. Карпова, И. М. Деева // Иностр. яз. в shk. – 1996. – № 1.
  3. Обучение чтению: учебное пособие / метод. школа Пассова; под ред. Е. И. Пассова. – Воронеж: Интер-лингва, 2002. – 44 с.
4. Цели обучения иностранным языкам: учебное пособие / метод. школа Пассова; под ред. Е. И. Пассов. – Воронеж: Интерлингва, 2002. – 40 с.

ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS

МРНТИ 14.25.09

Ж.Т.Қазиева¹, Р.К.Диуанова²

¹²Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қазақстан.

АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ БІРЛІКТЕРДІ ОҚЫТУ

Аңдатпа

Бұл мақалада ағылшын тілінде фразеологизмдерді оқытудың маңыздылығы, осы тапсырмаға байланысты қиындықтар және тиімді оқытудың стратегиялары қарастырылады. Фразеологизмдер тіл үйренуде шешуші рөл атқарады, өйткені ол оқушыларға мақсатты тілде, әсіресе кәсіби контексте тиімдірек және орынды сөйлесуге мүмкіндік береді. Дегенмен, фразеологизмдерді оқыту фразалар мен идиомалардың күрделі және алуан түрлілігіне және түсінуге, өндіруге және мәдени контекстке байланысты қиындықтарға байланысты қиын болуы мүмкін. Мақалада ағылшын тілінің фразеологиялық бірліктерін оқытудың әртүрлі әдістерінің тиімділігі және олардың 11-сынып оқушыларының фразеологиялық бірліктерді түсіну және қолдану деңгейіне әсері қарастырылған. Берілген әртүрлі тәсілдерді қарастыра отырып, оқытушылар өз студенттерін шынайы өмірлік жағдайларда идиоматикалық өрнектер мен сөз тіркестерін қолдануға жақсырақ дайындай алады.

Кілт сөздер: фразеологиялық бірліктер, идиоматикалық тіркестер, аутенттік материалдар, рөлдік іс-әрекет.

Zh.T.Kaziyeva¹, R.K.Diuanova²

¹²Korkyt Ata Kyzylorda University, Kazakhstan.

TEACHING PHRASEOLOGICAL UNITS IN ENGLISH

Abstract

This article explores the importance of teaching phraseology in English, the challenges associated with this task, and strategies for effective instruction. Phraseology plays a crucial role in language learning as it allows learners to communicate more effectively and appropriately in their target language, particularly in professional contexts. However, teaching phraseology can be challenging due to the complex and varied nature of phrases and idioms, and the difficulties related to comprehension, production, and cultural context. In the article author study the effectiveness of various methods of teaching phraseological units in the English language and their influence on the level of understanding and use of phraseological units by 11 grade school students. By considering these different approaches, teachers can better prepare their students to use idiomatic expressions and phrases in real-world situations.

Key words: Phraseological units, idiomatic expressions, authentic materials, role-playing activities.

Ж.Т.Қазиева¹, Р.К.Диуанова²

¹²Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Казахстан.

ОБУЧЕНИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМ ЕДИНИЦАМ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация

В этой статье исследуется важность преподавания фразеологии на английском языке, проблемы, связанные с этой задачей, и стратегии эффективного обучения. Фразеология играет решающую роль в изучении языка, поскольку позволяет учащимся более эффективно и правильно общаться на целевом языке, особенно в профессиональном контексте. Однако преподавание фразеологии может быть затруднено из-за сложного и разнообразного характера фраз и идиом, а также трудностей, связанных с пониманием, производством и культурным контекстом. В статье исследуется эффективность различных методик обучения фразеологизмам английского языка и их влияние на уровень понимания и употребления фразеологизмов учащимися 11-х классов. Рассматривая эти различные подходы, учителя могут лучше подготовить своих учеников к использованию идиоматических выражений и фраз в реальных ситуациях..

Ключевые слова: фразеологизмы, идиоматические выражения, аутентичные материалы, ролевая деятельность.

Кіріспе. Фразеология, сөз тіркестері мен идиоматикалық сөз тіркестерін зерттейтін ілім, студенттерге оқу тілінде тиімді қарым-қатынас жасауға көмектесетін тіл үйренудің шешуші аспектісі болып табылады. Ағылшын тіліндегі фразеологизмдерді үйрену оның жаһандық мәртебесіне және әртүрлі салаларда ағылшын тілін жетік меңгерген адамдарға деген сұраныстың артуына байланысты ерекше маңызды. Дегенмен, фразеологизмдерді ағылшын тілінде оқыту фразалар мен идиомалардың күрделі және алуан түрлілігіне байланысты тіл оқытушылары үшін қиындық туғызды. Бұл тіл бірліктерін олардың жеке құрамдас бөліктеріне қарап түсіну мүмкін емес, олардың мағыналары көбінесе құрамдас бөліктерінің тура мағыналарынан алшақтайды. Нәтижесінде тіл үйренушілер оларды меңгеруге және контекстте қолдануға қиналуы мүмкін. Бұл мақаланың мақсаты - ағылшын тілінде фразеологизмдерді оқытудың маңыздылығын, осы мәселеге байланысты қиындықтарды және оқытудың тиімді әдістерін зерттеу. Біз фразеологизмдердің табиғаты мен оның тіл үйренудегі рөлін талқылаудан бастаймыз. Әрі қарай, біз ағылшын тілінде фразеологизмдерді оқытудағы қиындықтарды, оның ішінде түсінуге, өндіруге және мәдени контекстке қатысты қиындықтарды қарастырамыз. Соңында фразеологизмдерді оқыту әдістеріне мысалдар келтіреміз. Фразеологизмдер тіл үйренуде шешуші рөл атқарады, өйткені ол оқушыларға тиімдірек және орынды сөйлесуге мүмкіндік береді. Бибер мен Конрадтың (2009) зерттеуі көп сөзді бірліктерді, соның ішінде сөз тіркестерін және тіркестерді ауызша және жазбаша ағылшын тілінде қолданылатын тілдің 50%-дан астамын құрайтынын көрсетті. Бұл ағылшын тілінде тиімді қарым-қатынас жасау үшін фразеологизмдерді меңгерудің маңыздылығын көрсетеді. Сонымен қатар, әртүрлі кәсіби салаларда табысқа жету үшін ағылшын фразеологизмдерін білу өте маңызды. Мысалы, бизнес саласында тиімді коммуникация келіссөздер мен презентацияларда жиі қолданылатын идиоматикалық өрнектерді түсінуді талап етеді. Сол сияқты медицина саласында да емделушілермен және әріптестермен қарым-қатынас жасау үшін медициналық терминология мен идиоматикалық сөз тіркестерін дәл қолдану өте маңызды [1.,52]. Фразеологизмдерді зерттеу өзіндік зерттеу әдісін қажет етеді, өйткені фразеология күрделі құбылыс. Грамматика, лексикология, фонетика, тіл тарихы, тарих, логика және т.б. сияқты басқа ғылымдардың деректерін пайдалану қажет. Тіл мамандары фразеологияның тілдің ең ерекше және ұлттық саласы екендігімен келіседі. Фразеологиялық бірліктердің ерекшелігі олардың бейнеленуінде «сақталған» экстралингвистикалық факторларға байланысты болуы мүмкін. Фразеологиялық тіркестердің қалыптасуы ойлау қажеттілігі мен тілдің шектеулі лексикалық қоры арасындағы қайшылықты әлсіретеді[2., 58].

Ағылшын тілінде фразеологизмдерді оқыту тіл үйренушілер үшін де, оқытушылар үшін де қиын болуы мүмкін. Негізгі қиыншылықтардың бірі – құрамындағы сөздердің тура мағынасынан жиі ауытқып кететін идиоматикалық тіркестерді түсіну. Бұл әсіресе ана тілінде фразеологизмдердің ұқсас жүйесі жоқ үйренушілер үшін қиын болуы мүмкін. Тағы бір қиындық - идиоматикалық өрнектерді жасау, бұл олардың мағынасын түсінуді ғана емес, сонымен қатар контексте орынды қолдана білуді талап етеді. Бұл тәжірибені және әртүрлі мысалдармен танысуды талап етеді, бұл оқытушылар үшін де, нұсқаушылар үшін де уақытты қажет етеді. Ақырында, фразеологизмдерді оқытуда мәдени контекст де қиындық тудыруы мүмкін. Көптеген идиоматикалық өрнектерде ана тілінде сөйлемейтіндер үшін бейтаныс мәдени бірлестіктер бар, бұл олардың мағыналарын толық түсінуді және оларды орынды қолдануды қиындатады. [3., 98].

Әдістері. Ағылшын тілінде фразеологизмдерді оқытудың әртүрлі тәсілдері бар, соның ішінде нақты нұсқау, оқу және тыңдау арқылы әсер ету және оқушыға бағытталған әрекеттер.

Айқын нұсқау көбінесе мысалдар мен жаттығуларды қолдану арқылы идиоматикалық тіркестерді және олардың мағыналарын тікелей оқытуды қамтиды. Бұл нақты ережелер мен нұсқауларды пайдаланатын оқытушылар үшін тиімді болуы мүмкін.

Оқу және тыңдау арқылы әсер ету оқытушыларға контексте идиоматикалық сөз тіркестерін қолдану және тәжірибе жасау үшін кең мүмкіндіктер беруді қамтиды. Бұған кітаптар мен газеттер сияқты материалдарды оқу немесе әртүрлі контексте тіл тасымалдаушыларының сөздерін тыңдау арқылы қол жеткізуге болады.

Оқушыға бағытталған іс-әрекет оқытушыларды идиоматикалық тіркестерді табу және қолдану процесіне тартуды қамтиды. Бұл рөлдік ойындар, пікірталас және топтық жұмыстар сияқты әрекеттерді қамтуы мүмкін, бұл оқытушыларға идиоматикалық өрнектерді анағұрлым интерактивті және тартымды түрде қолдануды үйренуге мүмкіндік береді. 11-сынып оқытушыларына фразеологиялық бірліктерді оқытуда бірнеше әдіс-тәсілдерді қолдануға болады.

Түпнұсқалық материалдар: Шынайы материалдарды пайдалану фразеологиялық бірліктерді оқытудың тиімді әдісі болып табылады, өйткені олар студенттерге осы сөз тіркестерінің контексте қалай қолданылатыны туралы өмірден мысалдар береді. Мұғалімдер студенттерге фразеологиялық бірліктердің кең ауқымын ашу үшін газет мақалалары, ән мәтіндері, фильм сценарийлері немесе телешоу эпизодтары сияқты әртүрлі материалдарды пайдалана алады. Мысалы, мұғалім құрамында бірнеше фразеологизмдер бар әнді орындап, оқытушылардан оларды анықтауды, мағынасын түсіндіруді және өз сөйлемдерінде қолдануды сұрай алады. Немесе мұғалім фразеологиялық бірліктерді пайдалана отырып, екі кейіпкер арасындағы диалогты бейнелейтін телебағдарламаның үзіндісін көрсете алады және оқытушылардан оларды және қолданылған контексттерді анықтауды талап ете алады.[4.,32].

Рөлдік ойындар: Рөлдік ойындар студенттерге фразеологиялық бірліктерді контексте қалай қолдану керектігін түсінуге көмектесетін қызықты және тартымды әдіс болуы мүмкін. Мысалы, мұғалім рөлдік ойын жасай алады, мұнда студенттер іскерлік келісім жасау үшін фразеологиялық бірліктер жиынтығын қолдануы керек. Бұл әрекетті орындау арқылы студенттер фразеологиялық бірліктердің мағынасын және оларды іскерлік контекстте қалай орынды қолдану керектігін түсінуі керек. Рөлдік ойынның тағы бір мысалы ретінде оқытушылар кітаптағы немесе фильмдегі кейіпкер қолданған фразеологиялық бірліктердің мағынасын болжауға болатын ойын құруға болады [5.,114].

Көрнекі құралдар: Фразеологиялық бірліктерді тиімді оқыту үшін сурет сияқты көрнекі құралдарды енгізу тиімді стратегия болып табылады. Фразаның тура мағынасын әзілмен бейнелейтін сурет - тамаша тәсіл. Бұл әдіс студенттерді қызықтырып қана қоймайды, сонымен қатар оларға сөз тіркесінің мағынасын түсінуге немесе болжам жасауға мүмкіндік береді. Идиоматикалық өрнектер жарқын бейнелермен толтырылғандықтан, оларды суреттеу үшін флешкарталарды немесе фотосуреттерді пайдалану өте қолайлы. Оқытушыларға суретті көрсету және фразеологиялық бірліктердің мағынасын болжауды сұрау олардың оқуын бекітудің тамаша тәсілі [6.,99].

Сөздерді байланыстыру жаттығулары: Сөздерді байланыстыру жаттығулары студенттерге ортақ фразеологиялық бірліктерді анықтауға көмектесетін тиімді әдіс болуы мүмкін. Мысалы, мұғалім студенттерге «уақыт», «акша», «жүрек» сияқты сөздердің тізімін ұсынып, олардан «уақыт

зымырап», «ақша сөйлеседі» сияқты сөздерді қолданатын жалпы фразеологиялық бірліктерді анықтауды сұрай алады. Бұл жаттығу оқушыларға ортақ сөздерді қолданатын фразеологиялық бірліктерді анықтап, есте сақтауға көмектеседі [7.,45].

Фразеологиялық бірліктерді оқытудың тағы бір әдісі - белгілі бір тақырыпты қолдану, өйткені ағылшын идиомаларының көпшілігін тақырыптық топтарға бөлуге болады. Мысалы, ауа райына, спортқа, жануарларға немесе тағамға қатысты идиомаларға назар аударуды таңдауға болады. Идиомаларды оқыту кезінде бірізді тақырыпты пайдалану арқылы оқушылар сөз тіркестерінің мақсатты мағыналарын түсінуі және ұқсас сөздердің әртүрлі коннотациялар болуы мүмкін екенін түсіну оңайырақ болады. Бұл тәсіл идиоматикалық тіркестердің сақталуы мен қолданылуын да жеңілдетеді [8.,38].

Диалогтарды пайдалану студенттерге күнделікті сөйлесуді жүзеге асыруға және шынайы өмір контекстінде сөйлеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік берудің тамаша тәсілі болып табылады. Тиімді әдістердің бірі диалогтарды қысқа пьесалар ретінде қарастыру және студенттерді жай дауыстап оқудың орнына оларды ойнауға ынталандыру болып табылады. Сонымен қатар, студенттердің өздері жазған диалогтары барлық деңгейлерде негізгі қарым-қатынас құралы ретінде қызмет ете алады. Оқушыларды күнделікті диалог негізінде рөлдік ойындарға қатысу үшін жұптастыру әртүрлі жастағы және деңгейдегі оқушыларға ауызша тәжірибені қамтамасыз етудің жоғары тиімді әдісі болып табылады. Сонымен қатар, бірлескен іс-әрекеттер студенттердің оқуына пайдалы, өйткені олар құрдастарымен араласып, оқу процесін бірге тамашалайды. Бұл әдісті қолдану идиоматикалық өрнектерді оқуға енгізудің тамаша тәсілі болып табылады.

Мұғалімдер әртүрлі әдістерді қолдана отырып, студенттерге ағылшын тіліндегі фразеологиялық бірліктерді терең түсінуге және шынайы жағдайда тиімді қарым-қатынас жасауға көмектесе алады.

Бұл әдістердің тиімділігін анықтау үшін біз эксперимент жүргіздік. Зерттеуге 11 сыныптың екі сыныбы қатысты, әр сыныпта 20 оқушы болды. Эксперимент тобына бір сынып, бақылау тобына екінші сынып таңдалды. Эксперименттік топ фразеологиялық бірліктерді оқытудың интерактивті әдістерін, оның ішінде рөлдік ойындарды, үй тапсырмаларын, мультимедиялық материалдарды және т.б., бақылау тобы дәстүрлі оқыту әдістерін, соның ішінде оқулықты оқу және оқулықтағы тапсырмаларды орындауды қолданды. Біздің сабағымызда фразеологиялық бірліктерді түсінуге және оларды өмірлік жағдаяттарда қолдануға көмектесетін әртүрлі әдістер мен тапсырмаларды қолдандық:

Ойын: «Фразеологиялық рөлдік ойын»

Мақсаты: Фразеологиялық бірліктерді реалистік контексте қолдануға машықтандыру.

Нұсқаулар:

Сыныпты жұптарға немесе шағын топтарға бөліңіз.

Әр топқа әртүрлі фразеологиялық бірліктерді қолдануы керек сценариймен қамтамасыз етіңіз.

Мысалы, сценарий мейрамханада тағамға тапсырыс беруді, іскерлік мәмілені келіссөздерді немесе дауды шешуді қамтуы мүмкін.

Әр топқа фразеологизмдердің тізімі беріліп, рөлдік ойынға енгізілуі керек. Бұл сценарийге қатысты идиоматикалық өрнектерді қамтуы мүмкін, мысалы, «to butter someone up» немесе «to take a gain check».

Рөлдік ойындар аяқталғаннан кейін фразеологиялық бірліктердің қолданылуына кері байланыс жасап, жақсарту бойынша ұсыныстар беріңіз.

Соңында, топтарға әртүрлі фразеологиялық бірліктерді пайдаланып жаттығу жасау үшін рөлдер мен сценарийлерді ауыстырыңыз.

Іс-әрекеттің бұл түрі оқушыларға фразеологиялық бірліктерді көңілді және интерактивті түрде қолдануды жаттықтыруға мүмкіндік береді, белсенді оқуға және белсенділікке ықпал етеді. Әртүрлі сценарийлер мен фразеологиялық бірліктерді біріктіре отырып, оқушылар бұл бірліктерді әртүрлі контексттерде қолдану қабілетін дамыта алады.

Ойын: «Фразеологиялық болжау ойыны»

Мақсаты: Оқушыларды әртүрлі фразеологиялық бірліктермен таныстыру және оларды контексте қолдануға ынталандыру.

Нұсқаулар:

Фразеологиялық бірліктердің тізімін карточкаларға жазыңыз, мысалы, «to beat around the bush» немесе «to cut corners».

Карталарды қалпаққа немесе ыдысқа салыңыз.

Сыныпты екі командаға бөлу.

Бір команда карточка таңдап, фразеологиялық бірлікті өз тобына дауыстап оқиды.

Содан кейін командаға фразеологиялық бірліктің мағынасын болжап, оны сөйлемде қолдануға 1-2 минут беріледі.

Егер команда мағынаны дұрыс тапса және фразеологиялық бірлікті дұрыс қолданса, олар ұпай алады.

Содан кейін басқа команда кезекпен картаны таңдап, 4-6 қадамдарды қайталайды.

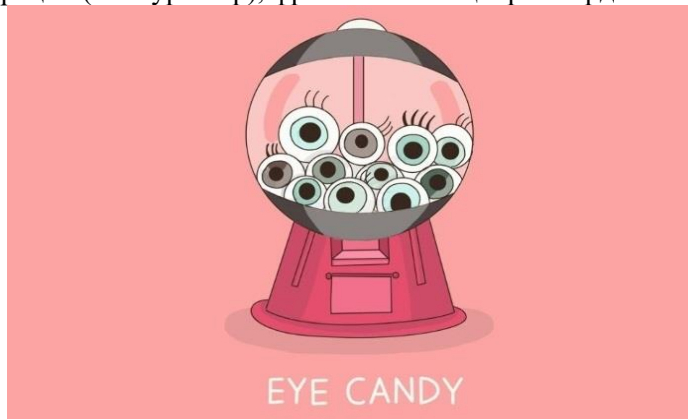
Барлық фразеологиялық бірліктерді тапқанша ойынды жалғастырыңыз.

Ең көп ұпай жинаған топ жеңімпаз атанады.

Іс-әрекеттің бұл түрі оқушыларды фразеологиялық бірліктерді контекстте белсенді түрде қолдануға және оларды қолдануға машықтанады. Бәсекелестік элементті қосу арқылы студенттер қатысуға және жаңа фразеологиялық бірліктерді қолдануда тәуекелге баруға ынталы болуы мүмкін. Ойын барысында оқушылар әртүрлі фразеологиялық бірліктерді пайдалана білуге үйреніп, өздеріне сенімді бола алады, бұл олардың жалпы тілдік дағдыларын жақсартуға көмектеседі.

Суреттер бойынша фразеологиялық бірліктерді болжау. Мұғалім суреттерді көрсетеді, оқушылар қай фразеологиялық бірліктерді болжайды

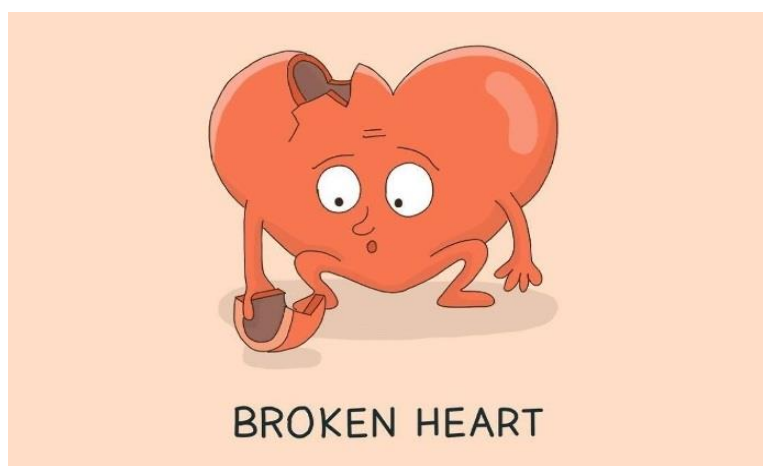
Нұсқау: Суретке қараңыз (1-3 суреттер), фразеологиялық бірліктерді табыңыз.

Сурет 1

Сурет 2

Сурет 3

Фразеологиялық бірліктерді пайдаланып әңгіме жаз. Мұғалім суреттерді көрсетеді, ал оқушылар біреуін тандап, әңгіме жазады.

Нұсқау: Суретке (сурет 4) қарап, фразеологиялық бірліктерді пайдаланып әңгіме құрастыру.

Сурет 4

Сурет 5

Results. Екі айлық оқу кезеңінен кейін фразеологиялық бірліктерді түсіну және қолдану бойынша тест жүргізілді. Нәтижелер (диаграмма 1) эксперименттік топ студенттерінің ағылшын тіліндегі фразеологиялық бірліктерді білуі мен қолдануының айтарлықтай артқанын көрсетті. Экспериментпен жүргізілген зерттеуде фразеологиялық бірліктерді шынайы материалдарды, рөлдік ойындарды және көрнекі құралдарды пайдалана отырып үйреткендер фразеологиялық бірліктерді қамтитын ағылшын тілін меңгеру тестінде дәстүрлі әдістермен оқытылатындарға қарағанда айтарлықтай жақсы нәтиже көрсетті. Сонымен қатар, фразеологиялық бірліктерді үйреткен студенттер өздерінің ағылшын тілін шынайы жағдайларда қолдану қабілетіне сенімдірек сезінетінін хабарлады. Бақылау тобының студенттері де өсуді көрсетті, бірақ эксперименталды топтағы студенттер сияқты жоғары емес. Эксперимент нәтижесі бойынша оқушылардың танымдық белсенділіктері артты, педагогикалық бақылау әдісі арқылы олардың ағылшын тілін үйренуге қызығушылықтары байқалды, топтық жұмыста коммуникативтік құзыреттілік дағдылары қалыптасады.

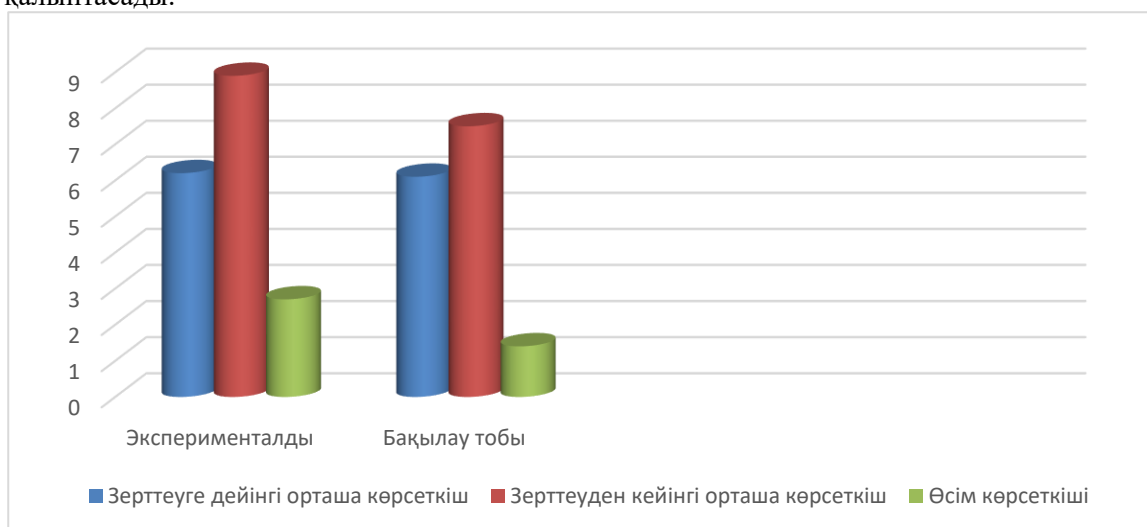

Диаграмма 1

Талқылау. Бұл зерттеудің негізгі нәтижелерінің бірі фразеологиялық бірліктерді оқыту 11-сынып оқушылары үшін ағылшын тілін оқытуға құнды қосымша болуы мүмкін. Студенттердің білімін кеңейту және идиоматикалық сөз тіркестерін қолдану арқылы оқытушылар оқушылардың коммуникативті дағдыларын, мәдени хабардарлығын және оқу үлгерімін жақсартуға көмектесе алады. Сонымен қатар, фразеологиялық бірліктерді атап өту студенттерге ағылшын тілінің қолданыс нюанстарын түсінуді тереңдету үшін пайдалы негіз болып табылады және оларға сөздік, грамматика және мағына арасындағы күшті байланыстар құруға көмектеседі. Дегенмен, фразеологиялық бірліктерді оқыту барлық тіл үйрену қиындықтары үшін қиын емес екенін және ол барлық студенттерге немесе контексттерге сәйкес келмеуі мүмкін екенін ескеру маңызды. Мысалы, кейбір студенттер фразеологиялық бірліктердің күрделілігімен және әртүрлілігімен күресуі мүмкін және олардың қолданылуы мен жіктелуін толық түсіну үшін қосымша тірек немесе қолдау қажет болуы мүмкін. Сонымен қатар, әр түрлі ағылшын тілінде сөйлейтін қауымдастықтар әртүрлі идиоматикалық өрнектерге ие болуы мүмкін. Сонымен қатар, бұл зерттеудің нәтижелері 11-сынып оқушыларының нақты тобымен және қолданылатын оқыту әдістерімен шектелмеуі мүмкін. Бұл зерттеу фразеологиялық бірліктерді оқыту студенттердің ағылшын тілін меңгеру деңгейіне оң әсер етуі мүмкін екенін көрсетсе де, оны басқа контексттерге жалпылау мүмкін емес. Мысалы, ағылшын тілін меңгеру деңгейі әртүрлі немесе мәдени ортасы әртүрлі студенттер фразеологиялық бірлік нұсқаулығына әртүрлі жауап беруі мүмкін. Бұған қоса, осы зерттеуде қолданылатын оқытудың нақты әдістері мен ресурстары барлық мұғалімдер немесе сыныптар үшін өте қолайлы болмауы мүмкін.

Қорытынды. Зерттеу жұмысымызды ағылшын тілін оқытудағы фразеологиялық бірліктердің маңыздылығы айқындалды, фразеологиялық бірліктерді оқыту және оқу барысында білім алушылар мен оқытушыларды кездесетін ең негізгі қиыншылықтар зерттелді. Фразеологиялық бірліктерді оқытудың тиімді, әрі қызықты әдістері қарастырылып, бірнешеуіне байланысты мысалдар келтірілді. Фразеологиялық бірліктерді интербелсенді әдістерді қолдану арқылы оқытудың тиімділігі эксперимент жүзінде тексерілді. Зерттеу фразеологиялық бірліктерді оқыту 11-сынып оқушыларының ағылшын тілін меңгеруіне оң әсерін тигізетінін көрсетеді. Оқушылар мен студенттерге идиоматикалық өрнектердің ауқымын ашып, тәжірибе мен қолдану мүмкіндігін бере отырып, оқытушылар студенттердің және оқушылардың коммуникативті дағдыларын, мәдени хабардарлығын және оқу үлгерімін жақсартуға көмектесе алады деген қорытынды жасай аламыз. Сонымен қатар, фразеологиялық бірліктерге баса назар аудару студенттерге ағылшын тілін қолданудың нюанстарын түсінуді тереңдету үшін пайдалы негіз болып табылады және оларға лексика, грамматика және сөз мағынасы арасындағы күшті байланыстар құруға көмектеседі. Дегенмен, нақты бір әдісті ғана қолдану тиімді деген тұжырымдама жасауға болмады, себебі оқытушының қандай әдіс қолданатындығы сыныптағы оқушылардың қызығушылығына, жас ерекшеліктеріне және сыныптың психологиялық ахуалын байланысты болып келеді. Сонымен қатар, фразеологиялық бірліктерді оқытуды толық зерттеу және оқыту процессін табысты жүзеге асыруға ықпал ететін факторларды жақсы түсіну үшін көбірек зерттеулер қажет. Қорытындылай келе, шет тілі сабағында фразеологиялық бірліктерді үйрету маңызды, себебі қазіргі қоғам мәдениетаралық қатысымға түсе алатын тұлғаларды қажет етеді. Ал идиомалардың ішінде халықтың мәдениетін көруге болады, оларды іс жүзінде қолдана алу сапалы қарым- қатынас жүргізуге ықпал ететіні сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. А.И. Смирницкий, Лексикология английского языка, М.: Московский Государственный Университет, 1998. - 260 с.-кітап
2. Lexicology of English language, Tashkent 2006.-56 p.-ғылыми мақала
3. Boers, F., & Lindstromberg, S. (2012). Experimental and Intervention Studies on Formulaic Sequences in a Second Language. Annual Review of Applied Linguistics, 32,-pp. 83-110.- кітап
4. Ellis, N. C., & Cadierno, T. (2009). Constructing a Second Language: Introduction to the Special Section. Annual Review of Cognitive Linguistics, 7,-pp. 111-139.- кітап
5. Erman, B., & Warren, B. (2000). The Idiom Principle and the Open Choice Principle. Text, 20(1),-pp. 29-62.-ғылыми мақала
6. Chen Y. C. & Lai H. L. Teaching English idioms as metaphors through cognitive oriented methods: A case in an EFL writing class. English Language Teaching, № 2, 2013.-p.87-кітап
7. Alhaysony, M. H. Strategies and difficulties of understanding English idioms: A case study of Saudi University EFL students. International Journal of English Linguistics. № 1, 2017.-p.86-кітап
8. Арғынғазина Ш.Б. Ағылшын және қазақ тілдеріндегі етістікті фразеологизмдердің лексика-семантикалық сипаты.– Алматы,2004.– б.17–35.- автореферат

ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІҢ РӨЛІ РОЛЬ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES

ӘОЖ (УДК): 371.3

Қаржауова Құралай Қаржауқызы

Шет тілі: екі шет тілі мамандығының 2 курс магистранты

Шаяхметова Д.Б. қауымдастырылған профессор, педагогика ғылымдарының кандидаты,

Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар

және Әлем Тілдері университеті, Алматы қаласы, Қазақстан

karzhauova.k@gmail.com

МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР АРҚЫЛЫ ГУМАНИТАРЛЫҚ БЕЙІНДЕГІ 10-СЫНЫП ОҚУШАЛАРЫНЫҢ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ-ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аннотация

Қазақстанның жаһандық білім беру және ақпараттық кеңістікке енуі көпмәдениетті әлемде еркін шарлай алатын, оның құндылықтары мен мәндерін түсіне алатын, оларды бойына сіңіре алатын заманауи маман тұлғасын қалыптастырудың жаңа тәсілдерін іздеумен байланысты. Жеке экзистенциалды позицияда, еліміздегі және шетелдегі басқа кәсіби қауымдастықтардың өкілдерімен қарым-қатынаста өркениетті мінез-құлықтың тамаша үлгілерін көрсету. Бұл мақалада 10-сынып оқушыларының коммуникативтік құзыреттілігін заманауи әдістемені, дәлірек айтсақ, мобильді қосымшаларды қолдану арқылы қалыптастырудың заманауи жолдарын қарастырамыз.

Кілт сөздер: Жаһандық білім беру, мәдениетаралық коммуникативті құзыреттілік, мобильдмобильд қосымшалар

Karzhauova Kuralay Karzhauovna

Foreign language: two foreign languages, master's student

Shayakhmetova D.B. – Candidate of pedagogical sciences, Associate professor

Kazakh University of International relationship and World Languages named after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

Karzhauova.k@gmail.com

FORMATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF 10TH GRADE LEARNERS IN THE HUMANITIES BY MEANS OF MOBILE-APPS

Abstract

The assimilation of Kazakhstan into the global educational and informational sphere is linked to the search for novel approaches to the development of the character of a contemporary specialist who is capable of freely navigating in a multicultural world, understanding its values and meanings, embodying them in a personal existential position, and setting admirable examples of civilized behavior during interactions with representatives of other professional communities both in our nation and abroad. In this article, we will consider modern ways in the formation of communicative competence among students in grade 10 using modern methodology, more precisely, using mobile applications.

Keywords: Global education, intercultural communicative competence, mobile apps

Каржауова Куралай Каржауқызы

Иностранный язык: два иностранных языка, магистрант 2 курса

*Шаяхметова Д.Б. ассоциированный профессор, кандидат педагогических наук
Казахский Университет Международных Отношений и Мировых Языков имени Абылай Хана
Karzhauova.k@gmail.com*

ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ 10-Х КЛАССОВ ГУМАНИТАРНОГО ПРОФИЛЯ ПОСРЕДСТВОМ МОБИЛЬНЫХ ПРИЛОЖЕНИЙ

Аннотация

Вхождение Казахстана в мировое образовательно-информационное пространство связано с поиском новых подходов к формированию личности современного специалиста, способного свободно ориентироваться в поликультурном мире, понимать его ценности и смыслы, воплощать их в личной экзистенциальной позиции, показывая замечательные примеры цивилизованного поведения во взаимодействии с представителями других профессиональных сообществ как в нашей стране, так и за рубежом. В этой статье мы будем рассмотреть современные пути в формировании коммуникативной компетенции среди учащихся 10 классов с помощью современной методологии точнее с помощью мобильных приложений.

Ключевые слова: Глобальное образование, межкультурная коммуникативная компетентность, мобильные приложения

The integration of Kazakhstan into the global educational and information space is associated with the search for new ways of shaping the personality of a modern specialist who is able to freely navigate in a multicultural world, understanding its values and meanings, embodying them in a personal existential position and worthy examples of civilized behaviour in the process of interaction with representatives of other professional communities both in our country and internationally.

In this regard, schools are faced with a set of problems and tasks, which include: the development of axiological attitudes of the individual through its enrichment with universal and national-specific values of its own and other cultures; strengthening humanitarianism – the general cultural content of education, associated with the breadth of understanding of the phenomena of human life, polyphonic worldview and suggesting the harmony of knowledge, feelings, creative actions. It is necessary to expand the communicative range of a specialist through interaction with representatives of other cultures and improve the quality of training based on integrative professional competencies.

These problems, refracted through the context of globalization and cultural dynamics, suggest the formation of a modern specialist's ability to navigate the global professional space. One of the means to achieve this goal is intercultural communication (IC) – the interaction of representatives of different cultures. The development of Intercultural communicative competence (ICC), which is a functional ability and readiness of the students to understand the views and opinions of representatives of another culture, their behaviour, overcome conflicts in the process of communication, recognize the right to the existence of different values, norms of culture, becomes the most significant learning outcome in foreign language education. It creates the basis for professional mobility, preparation for rapidly changing living conditions,

introduces a specialist to the standards of world achievements, increases the possibilities of professional self-realization based on communication and tolerance.

A prospective specialist's education must include developing ICC in the context of studying a foreign language (FL). Since students majoring in economics need foreign language proficiency for their future careers, Kazakhstan's rising global integration calls for innovative methods of teaching it to them.

In order to communicate appropriately and effectively in the 21st century in a world with many cultures, FL learners must build ICC, which FL teaching must foster. Being culturally competent precedes becoming linguistically proficient, and vice versa. The definition of ICC is the capacity for appropriate and successful intercultural communication in a range of contexts. Intercultural communication studies have seen a rise in interest in ICC as a key research field in recent years. Because they are manifested in actual intercultural communication scenarios, ICC refers to skills like sensing cultural influences. For us, crucial to:

- Clarify the specifics of Communicative language teaching (CLT) approach in the context of secondary education, to determine its features in relation to the humanities-oriented profile of senior school students.
- Determine the content and structure of Intercultural communicative competence of 10th grade learners in the humanities profile.
- Identify the linguodidactic potential of Mobile-apps and on its base to design a methodological model of forming Intercultural communicative competence of 10th grade learners in the humanities profile.
- Test experimentally the effectiveness of a designed methodological model of forming Intercultural communicative competence of 10th grade learners in the humanities profile by means of Mobile-apps.

Many scholars have put forward this point of view from various perspectives. For example:

The essence of Intercultural communicative competence is studied by Kazakhstani's scientists (S.S.Kunanbayeva, A.T.Chaklikova, D.N.Kulibayeva), Russian scholars as (N.I. Almazova, N.D. Galskova, G.V. Elizarova, K.M. Iriskhanova, I.L. Pluzhnik, E.G. Tareva, I.I. Khaleeva, L.V. Yarotskaya), and foreign authors (M. Byram, A.E. Fantini, Y. Kim, J. Koester, J. Ster, R.L. Wiseman).

Information and communication technologies (ICT) have considerable opportunities in forming of Intercultural communicative competence among students of any profile. However, they are most effective in the humanities profile. The content of education in the humanities profile involves a deeper study of English (B2+).

The problem of using Information and Communication technologies (ICT) in the educational process was investigated by D.M. Dzhusubaliyeva, G.K.Nurgaliyeva, A.T. Chaklikova, E.G. Azimov, E.S. Polat, O.G. Polyakov, H.A. Savchenko, etc.

A.T. Chaklikova, D.V. Agaltsova, T.E. Alekseeva, M.A. Bovtenko, L.P. Vladimirova, I.E. Grechikhin, M.S. Grishina, N.E. Yesenina, I.I. Zubova, M.P. Petrova, T.P. Sarana and other researchers were engaged in the use of Information and Communication technologies in the process of foreign language teaching.

However, the problem of using Mobile applications (M-apps) as a means of forming Intercultural communicative competence of senior students in the humanities profile remains insufficiently developed in pedagogical science.

The theoretical and methodological basis of the study is:

Theory of Cognitive linguocultural methodology of foreign language education (S.S.Kunanbayeva, A.T.Chaklikova, D.N.Kulibayeva);

Competancy-based approach of education (A.A. Verbitsky, N.D. Galskova, I.A. Zimnaya, V.A. Culture-based approach of foreign languages teaching (E.M. Vereshchagin, V.G. Kostomarov, V.V. Safonova, P.V. Sysoev, V.P. Furmanova, I.I. Khaleeva, M. Byram, Ch. Kramsh, etc.);

Dialogue concept of culture (M.M. Bakhtin);

Theory of Intercultural communication (S.G. Ter-Minasova, A. Knapp-Potthoff);

Methodological aspects of profile-oriented foreign languages teaching (D.N.Kulibayeva, T. P. Afanasyeva, E. V. Voronina, Yu. I. Duke, M. V. Romanovskaya, L. K. Artemova, A. I. Vlazner, N. F. Rodichev, etc.).

Methodological aspects of using Internet resources in teaching foreign languages (M.I. Evstigneev, E.S. Polat, A.G. Solomatina, P.V. Sysoev, A.B. Filatova, L.P. Khalyapina).Khutorskoy, J.A. van Ek)

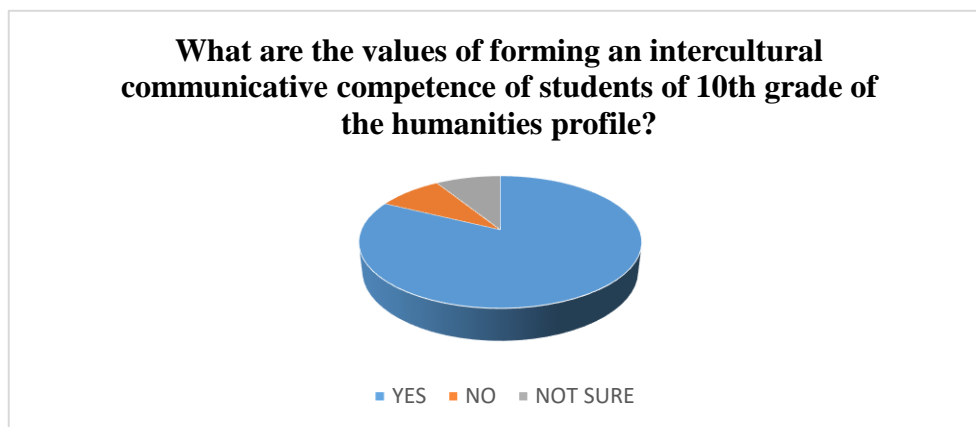
	Questions	YES	NO	NOT SURE	ANY OTHER OPTIONS:
1.	What are the values of forming an intercultural communicative competence of students of 10th grade of the humanities profile?				
2.	How do you think you are satisfied with the level of the work that is being done to solve problems with forming intercultural communicative competencies in Kazakhstani schools?				
3.	How can you define the term «intercultural communicative competence?				
4.	Can you use cultural knowledge in situations of cross-cultural business communication?				
5.	Do you have enough knowledge to react appropriately to the verbal and non-verbal codes of a foreigner?				
6.	Do you know enough about non-verbal behaviour or body language in foreign countries?				

Table 1: Questionnaire to identify awareness of ICC

7.	Would you like to find out more about educational and political systems, religion, customs and traditions and moral values in foreign countries?				
8.	Could you say that you have international communicative competence to fluently communicate with foreigners?				
9.	Are you aware of particular methods of overcoming crosscultural misunderstandings and conflicts in the dialogue of cultures?				
10.	Can you identify lexical units with a national and cultural component?				

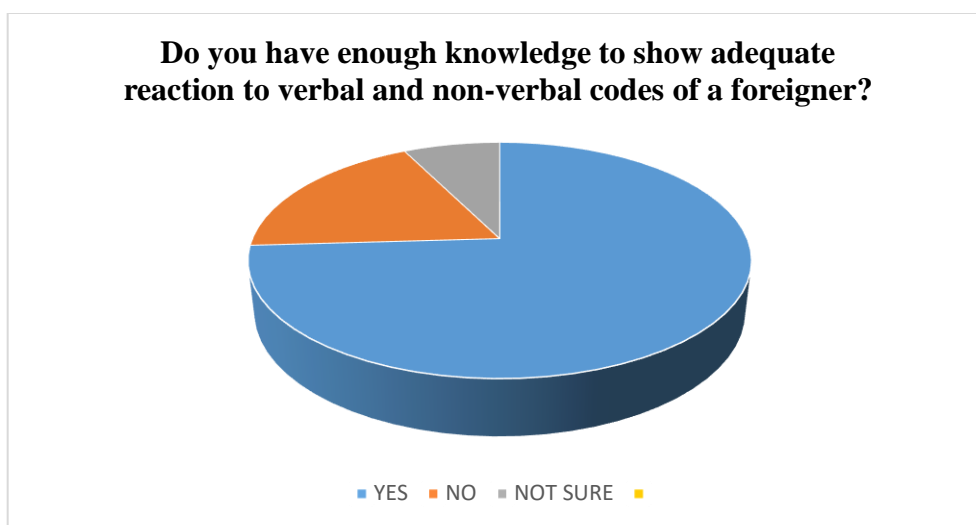
In order to acquire ICC, a person must pass through several stages, beginning with awareness, continuing with knowledge and skill acquisition, and ending with motivation to use intercultural competence in the context of international communication.

The students' responses to the first question show that they do not consider intercultural considerations when communicating. A high level of foreign language proficiency or the capacity to converse fluently in a foreign language are how more than 75% of students characterize ICC. Students frequently fail to see the importance of acquiring the abilities necessary for effective cross-cultural communication. However according to 16% of students, ICC means demonstrating an awareness of the value of learning a 388 foreign language's culture. The other 9% of respondents are aware of the need to use relevant cross-cultural knowledge when taking part in cross-cultural communication. The figures below illustrate the EFL students' answers to some of the questions which in our opinion best reveal their awareness of ICC.

Figure 1: Students' answers for Question 1

As can be shown, due to the fact that first-year students typically lack academic and practical understanding in the field of business communication, 65% of students did not anticipate potential cultural obstacles in business communication, and 25% of respondents were unsure about this. A particular set of materials should be created to raise awareness among students majoring in economics because the remaining 10% of students exhibited little understanding of cultural differences.

Figure 2: Students' answers for Question 5

Results shown in Fig. 2 are strikingly comparable to those in Fig. 1's presentation. Only 8% of students are confident in their ability to respond appropriately to a foreigner's verbal and nonverbal cues when asked about this. 72% gave unfavorable feedback. The remaining 20% lacked confidence in this matter. This finding implies that English language instruction is overly focused on verbal communication to adequately account for non-verbal communication.

As a result, the study has demonstrated that students are aware of the benefits of cultural understanding. In addition to quantitative data, we chose to collect qualitative data from first-year student

interviews to learn more about their perspectives toward ICC in order to ensure the validity of the study. Contacts with other cultures, obstacles to students' experiences, instructional resources used to support students' cultural learning, and the actual state of ICC education were the key subjects of the interviews.

The findings indicated that most pupils have little opportunity to interact with people from other cultures. Only 15 out of 50 pupils have had the opportunity to speak with foreign students who are studying overseas. This helped them feel more comfortable conversing with foreigners to some extent. They acknowledged, however, that they were uncomfortable mingling with strangers. Vocabulary issues and a lack of speaking and listening abilities are the main barriers that EFL students have when interacting with foreigners. In addition, students are dissatisfied with the fact that although though all of their classes are taught in English, their instructors are not native English speakers and are more concerned with imparting linguistic and theoretical knowledge than cultural background information. The demands of the students are not being met by the teaching materials. Authentic books are used and numerous foreign films and videos are shown to the students, but owing to a lack of instruction, they fail to retain any cultural aspects that are discussed in these materials. The absence of self-study activities and intercultural communication experience was brought up by EFL students.

Here, we can see what level of skills have to have students of 10th grade by the end of the high school programs. 10th grade student of the Humanities profile:

- Is able to understand the main points of clear texts in standard language if they are about topics with which they are familiar, whether in work, study or leisure contexts;
- Can cope with most of the situations that might arise on a trip to areas where the language is used;
- Is able to produce simple, coherent texts about topics with which they are familiar or in which they have a personal interest;
- Can describe experiences, events, wishes and aspirations, as well as briefly justifying opinions or explaining plan.

The availability of email, instant chat, and text messaging is taken for granted by digital students, who also use an endless supply of online materials. Their cognitive processes have been significantly impacted by the digital environment. Instead of hearing about things, they prefer to try them out.

The role that culture plays in the learning process should not be overlooked. Students who have grown up in an oral or written culture may be familiar with crucial cultural learning frameworks that mobile devices can help. In order to encourage the growth of intercultural learning communities and to bridge cultural differences with educational technologies, it is important to recognize that oral and written cultural identities have an impact on how students process information. By giving students the choice to interact with information that may also complement their cultural background, we can help students better understand how to process information in a variety of cultural contexts.

Hence, the study has brought to light the obstacles to ICC. It demonstrates the significance and pressing need for these topics to be discussed in class as part of the foreign language curriculum. For students studying in economics, the ICC can be fostered if educators and students give the cultural aspect greater consideration. A welcoming environment must be established for ICC training. Furthermore, choosing appropriate interactive lessons, homework assignments, and instructional resources can make a significant difference in raising students' ICC levels. In many ways, striking the right balance between students' needs and instructors' professional expertise is crucial to the success of ICC development. We're still looking into this subject, after all. Many questions that need answers have been raised by this research.

Reference:

Theory of Cognitive linguocultural methodology of foreign language education (S.S.Kunanbayeva, A.T.Chaklikova, D.N.Kulibayeva) / <https://rep.ksu.kz/bitstream/handle/>
Competancy-based approach of education (A.A. Verbitsky, N.D. Galskova, I.A. Zimnaya, V.A. Khutorskoy, J.A. van Ek)
Culture-based approach of foreign languages teaching (E.M. Vereshchagin, V.G. Kostomarov, V.V. Safonova, P.V. Sysoev, V.P. Furmanova, I.I. Khaleeva, M. Byram, Ch. Kramsh, etc.);
Dialogue concept of culture (M.M. Bakhtin);
Theory of Intercultural communication (S.G. Ter-Minasova, A. Knapp-Potthoff);
Methodological aspects of profile-oriented foreign languages teaching (D.N.Kulibayeva, T. P. Afanasyeva, E. V. Voronina, Yu. I. Duke, M. V. Romanovskaya, L. K. Artemova, A. I. Vlazner, N. F. Rodichev, etc.).
Methodological aspects of using Internet resources in teaching foreign languages (M.I. Evstigneev, E.S. Polat, A.G. Solomatina, P.V. Sysoev, A.B. Filatova, L.P. Khalyapina)
Aleksiev N. A. Personality-oriented learning. Questions of theory and practice. Tyumen: Publishing House of Tyumen State University, 1997. 215 p.

МРНТИ 14.25.09

Ж.А.Сейсенбек¹

*¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Алматы, Қазақстан
Букабаева Б.Е. ф.ғ.к., аға оқытушы*

ШЕТТІЛДІК АКАДЕМИЯЛЫҚ ЖАЗЫЛЫМ ҚҰЗЫРЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа

Мақала шет тілін оқыту процесінде білім алушылардың академиялық жазылым құзыретін қалыптастыру мәселелеріне арналған. Мақалада академиялық жазылым дағдылары студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарының маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Академиялық қарым-қатынас пен ғылыми қызметтің аса құнды құрамдас бөлігі ретінде шеттілдік жазылым құзыретін қалыптастыру қажеттілігі көрсетіледі. Осы мақсатта студенттерге академиялық мәтіндерді қарастыру, оларды өздерінің академиялық мәтіндерінің негізі ретінде талдауға кеңес беріледі. Шет тілін үйрену студенттерді академиялық мәтіндерді шет тілінде жазу кезінде ескерілуі керек ғылыми жазбаша коммуникацияның заманауи ережелері мен нормаларымен таныстырады. Шет тіліндегі жазбаша академиялық мәтіндердің ғылыми стилінің ерекшеліктеріне және зерттеуге байланысты нақты сөздерді қолдана отырып, аннотация жазу ережелерін оқытудың маңыздылығына ерекше назар аударылады. Академиялық жазылымды қалыптастырушы тиімді жазбаша тапсырмаларды әзірлеуге қойылатын маңызды талаптардың бірі – жазылымға дейінгі (pre-writing), жазылым кезіндегі (during-writing) және жазылымнан кейінгі (post-writing) әрекеттерді қамтитын дәйекті, өзара байланысты әрекеттер жиынтығын қарастыру мәселесі талқыланады.

Кілт сөздер: академиялық жазылым, шеттілдік құзыреттер, зерттеу қызметі, академиялық коммуникация, академиялық мәтіндер.

Ж.А.Сейсенбек¹

*¹Казахский Национальный Педагогический Университет им. Абая, Алматы, Казахстан
Букабаева Б.Е. к.ф.н старший преподаватель*

ВОПРОСЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ ИНОЯЗЫЧНОГО АКАДЕМИЧЕСКОГО ПИСЬМА

Аннотация

Статья посвящена проблемам формирования компетенции академического письма у обучающихся в процессе преподавания иностранного языка. В статье рассматриваются навыки академического письма как наиболее значимый компонент исследовательской деятельности студентов. Указывается необходимость формирования иноязычной письменной компетенции как наиболее ценного компонента академического общения и научной деятельности. Студентам рекомендуется следить за академическими текстами и анализировать их, используя в качестве основы для своих собственных академических текстов. Изучение иностранного языка на занятиях знакомит студентов с современными правилами и нормами научной письменной коммуникации, которые должны приниматься во внимание при написании академических текстов на иностранном языке. Особое внимание уделяется особенностям научного стиля письменных академических текстов на иностранном языке и важности обучения правилам написания аннотации с использованием конкретных слов, связанных с исследованием. Обсуждается проблема одних из наиболее важных требований для разработки эффективных письменных заданий, формирующих компетенцию академического письма, которым является рассмотрение набора последовательных, взаимосвязанных действий, включая действия до написания (pre – writing), во время написания (during-writing) и после написания (post-writing).

Ключевые слова: академическое письмо, иноязычные компетенции, исследовательская деятельность, академическая коммуникация, академические тексты.

Zh.A.Seisenbek¹

*¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan
Bukabayeva B.E. candidate of philological sciences*

QUESTIONS OF FORMATION OF COMPETENCIES OF FOREIGN LANGUAGE ACADEMIC WRITING

Abstract

The article is devoted to the problems of forming the competence of academic writing among students in the process of teaching a foreign language. The article examines the skills of academic writing as the most significant component of students' research activities. The necessity of formation of foreign language written competence as the most valuable component of academic communication and scientific activity is indicated. Students are encouraged to follow academic texts and analyze them, using them as a basis for their own academic texts. Learning a foreign language in the classroom introduces students to the modern rules and norms of scientific written communication, which should be taken into account when writing academic texts in a foreign language. Special attention is paid to the peculiarities of the scientific style of written academic texts in a foreign language and the importance of teaching the rules of writing annotations using specific words related to research. The problem of one of the most important requirements for the development of effective written tasks that form the competence of academic writing is discussed, which is the consideration of a set of sequential, interrelated actions, including actions before writing (pre – writing), during writing (during-writing) and after writing (post-writing).

Keywords: academic writing, foreign language competencies, research activities, academic communication, academic texts.

Кіріспе. Қазақстан Республикасындағы қазіргі таңдағы білім берудің өзекті стандарттарына сәйкес академиялық жазылым жоғары оқу орнында қалыптасуы және дамуы міндетті негізгі құзыреттердің бірі болуға тиіс. Бұл жағдай жалпы гуманитарлық және прагматикалық

мәселелерге байланысты. Бір жағынан, фактілерді жазбаша түрде ұсыну қабілеті логикалық ойлауды (индукция, дедукция, жүйелілік, келісімділік), дәлелдеуді, абстракциялау қабілетін, объективтілікті, себеп-салдарлық қатынастарды орнатуды дамытады. Екінші жағынан, бүгінгі күні ғылыми қызметтің нәтижелерімен тиімді алмасу, кәсіби білім деңгейін жетілдіру, халықаралық ғылыми қоғамдастыққа кіріктіру мақсатында осы құзыретке ие мамандарға деген қажеттілік бұрынғыдан да өткір сезіледі. Қазіргі университеттің миссиясы – ғылыми зерттеулер және білім беру емес, ғылыми зерттеулер арқылы білім беру.

Академиялық жазылым пәні әрі құзырет ретінде басқа елдерде қалыптасу және даму жолына ертерек бағыт алып, толық зерттеулерден өткенімен біздің елімізде бұл сала әлі де барлық қырынан ашылып, толыққанды зерттелмегені белгілі [1]. Себебі біздегі осы сала бойынша зерттеу еңбектерінде академиялық жазылымның теориясы берілгенімен, оның тәжірибелік тұстары, академиялық жазылымды web ресурстар арқылы оқытудың жолдары әлі де болса зерттеуді қажет етеді, және де академиялық жазылымның электронды контентін жасаудың әдіс-тәсілдері мен бағыттарын анықтау әлі де шешімін таппаған мәселе десе болады.

Әдістер. Академиялық жазылым ғылыми коммуникация мақсатына жету үшін металингвистикалық және лингвистикалық құзыреттерді кешенді дамытуды көздейді [2]. Академиялық ортадағы тиімді шеттілдік жазбаша қарым-қатынас қалыптасқан кәсіби жазу, сыни ойлау, дербестік және рефлексия дағдылары негізінде әр түрлі жанрдағы мәтіндерді құра білуді көздейді [3]. Жазбаша академиялық дискурстың жанрларына эссе (academic essay), реферат (summary), түйіндеме (abstract), ақпаратты ұсыну (report), ғылыми мақала (article) және т.б. жатады.

Академиялық жазылым құзыретін қалыптастырудың мақсаты – халықаралық конвенцияларға сәйкес мәтін жазу үшін қажетті құзыреттерді дамыту және тәуелсіз ойлайтын зерттеушілерді, жаһандық академиялық дискурстың белсенді қатысушыларын тәрбиелеу [2].

Ресейлік зерттеуші П.А.Сафроновтың пікірінше, «академиялық жазылым өзінің кәсіби қызметі туралы рефлексия дағдыларын ынталандыруды қарастырады» [4, 114-бет]. Академиялық жазылымның бұл қасиеті оның пәнаралық сипатқа ие пән ретіндегі маңыздылығын анықтайды.

Отандық ғалымдар Динаева Б.Б., Сапина С.М. «Академиялық сауаттылықтың теориялық және практикалық негіздері» атты оқу құралында академиялық сауаттылықтың теориялық және практикалық мәселелеріне терең зерттеулер жүргізіп, сипаттама беруге тырысқан. Авторлар оқу құралында ғылымның қоғамдағы ролі, ғылыми мәтіндер, ғылыми зерттеулер әдістемесі мәселелерін терең зерттейкеле, зерттеу жұмысын жүргізубарысындағы ізденуші кездестіретін зерттеу жұмысының тақырыбының өзектілігін анықтау, зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері, жоспарын құру, жұмыстың материалын жинақтау сияқты мәселелердің шешімін ұсынады. Ғылыми мақала, ғылыми мақаланың құрылымы, абстракттың жазылу жолдары, сипаттамалы абстрактілер, ақпараттық абстрактілердің жазылу жолдары сипатталып, тірек сөздердің қолданылу мақсаттары, олардың жиынтығын дұрыс құру жолдары түсіндіріліп, тезистің түрлері аталып, ғылыми жұмыстардың тезистерін жіктеу жолдары айқындалып, оларды ресімдеу, жасау алгоритмі, жазуға қойылатын талаптар анықталады [5].

Нәтижелері. Білімгерлердің академиялық жазылым құзыретін қалыптастыру процесі бірқатар мәселелерді қарастырудан басталады, атап айтқанда:

* академиялық мәтіннің лексикалық-грамматикалық және стилистикалық ерекшеліктері (жалпы ғылыми және жоғары мамандандырылған терминологияны, мәтінді қалыптастыру, бағалау, тұлғаның қарастырылып отырған пәнге қатынасын анықтау үшін қолданылатын арнайы лексиканы білу);

* аннотация мен рефератқа ерекше назар аударып отырып, академиялық жазбаша коммуникацияның жанрлық түрлері;

* аннотацияларды, оның түрлері, міндетті компоненттерін жазуға қойылатын негізгі талаптар және аннотацияларды жазуға қойылатын талаптардың сипаттамасы.

Шет тіліндегі академиялық сауаттылық дағдыларын қалыптастыру үшін білім алушылар шет тіліндегі ғылыми мәтіндерді оқу кезінде бірқатар дайындық тапсырмаларын орындайды. Академиялық мәтіндер – бұл қарым-қатынастың ғылыми және оқу салаларындағы білімді беру және

түрлендіру мәтіндері (тезистер, ғылыми мақалалар, мақалаларға аннотациялар, әдебиеттерге шолу, ғылыми грантқа өтінім және т.б.). Осы жұмыс барысында білім алушылар лингвистикалық (лексикалық-грамматикалық, стилистикалық, құрылымдық-композициялық) ерекшеліктерге, сондай-ақ нақты тілдік материалдағы аударма қателіктеріне талдау жүргізеді [6]. Білім алушыларға шынайы шет тіліндегі академиялық мәтіндердің мысалдарын ұстануға және академиялық мәтінді құру принциптерін талдауға және оларды өздерінің жазбаша жұмыстарын құру жүйесіне қосу ұсынылады.

Академиялық жазылымды оқыту шеңберінде жазбаша мәтін құру процесін үш кезеңге бөлуге болады: жоспарлау, іске асыру, бақылау. Бірінші кезең мәтіннің мақсатын, мақсатты аудиторияны, семантикалық іске асыруды, сондай-ақ мазмұнды құрылымдауды анықтайтын академиялық дискурсты жоспарлауға арналған.

Екінші кезеңде алдыңғы кезеңде қалыптасқан жоспарға сәйкес мәлімдеме жүзеге асырылады, ресімделеді. Хатты құрылымдау өзінің жазбаша мәтінінің мазмұнын ұйымдастырудың негізі ретінде әрекет ететін IMRaD (Introduction, Methods, Results, and Discussion) академиялық жұмысының белгіленген құрылымын пайдалана отырып жасалады [7,8].

Соңғы кезең жазбаша мәтінмен жұмыс істеуге арналған, оның ішінде алдыңғы кезеңдерге оралу мүмкіндігі бар мәтінді тексеру, түзету бар. Маңызды тұсы – алынған нәтиженің бастапқы ой мен әзірленген жоспарға сәйкестігін бақылау мүмкіндігі. Мәтінді бірнеше рет оқу және редакциялау маңызды, өйткені ол мәтіннің толықтығын, дәлдігін, логикасын, объективтілігін және тілдің дұрыстығын табуға мүмкіндік береді. Айта кету керек, әр кезеңде белгілі бір дағдылар мен шеберліктер жаңартылады. Бұл жағдайда жазбаша мәтінді құру процесі сызықтық емес, итеративті болады, онда өзгерістер мен редакциялау арқылы мәтінге бірнеше рет оралу орын алады.

Талқылау. Академиялық мәтінді талдау кезінде академиялық жазбаша коммуникацияға тән шет тілінің келесі лексикалық-грамматикалық ерекшеліктері ажыратылады:

* дерексіз-жалпылау (абстрактілі және жалпыланған мағынаның тілдік бірліктерін, абстрактілі лексиканы, оның ішінде терминологиялық лексиканы қолдану);

* тұлғасыздық (зат есімдер, сын есімдер және етістіктің жеке емес формалары басым болатын пассивті, тұлғасыз және белгісіз жеке құрылымдарды, сондай-ақ күрделі және күрделі бағыныңқы сөйлемдерді қолдану);

* айрықша логика (жалғаулы сөйлемдерді, себеп-салдарлық жалғауларды, кіріспе сөздер мен сөз тіркестерін пайдалану, мәлімдемені логикалық бөліктерге, абзацтарға бөлу);

* терминология (ғылыми немесе техникалық ұғымдарды білдіретін көптеген арнайы терминдер мен сөздерді/сөз тіркестерін таңдау және қолдану);

* дәлдік (терминдерді қолдану, синонимдік алмастыруларды шектеу, нақтылау функциясында кіріспе конструкцияларды қолдану, мәтінде библиографиялық сілтемелерді, ескертулерді қолдану);

* объективтілік (белгілерді, формулаларды және көрнекілік құралдарын қолдану (схемалар, графиктер, диаграммалар, суреттер, кестелер және т.б.).

Академиялық жазылым дағдыларын дамыту үшін оқылған материал негізінде кейінгі тапсырмалары бар шынайы ғылыми-зерттеу мәтіндері ұсынылады. Мәтінді семантикалық бөліктерге бөлу, әр бөлімдегі негізгі ойды бөліп көрсету және мәтіндегі ойды дамыту қабілетін қалыптастыру үшін келесі жаттығулар ұсынылғаны жөн:

- Негізгі идеяны анықтаңыз және оның астын сызыңыз (Identify the main idea and underline it).
- Әр абзацтағы тақырыптық сөйлемдердің астын сызыңыз (Underline topic sentences in each paragraph).

- Келесі сөйлемдерден ең тиімді тақырыптық сөйлемді таңдаңыз (Choose the most effective topic sentence from the following sentences).

- Келесі абзацтарда тақырыптық сөйлемді, көмекші сөйлемдерді және қорытынды сөйлемді анықтаңыз (Identify the topic sentence, supporting sentences, and concluding sentence in the following paragraphs).

- Мәтіннің негізгі идеясын қорытындылайтын қорытынды сөйлемді анықтаңыз (Identify a concluding sentence that summarizes the main point in the text).

• Абзацта көрсетілген ақпаратқа негізделген қорытынды жасаңыз (Draw a conclusion based on the information set forth in the paragraph).

Бұл жаттығулар сөйлемнің синтаксистік құрылысы, абзацты ұйымдастыру, кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді тұжырымдау бөлігінде жазбаша хабарламаны құрылымдық, академиялық сауатты баяндау дағдысын дамытуға ықпал етеді [9].

Жаттығулармен жұмыс жасау барысында ойды тұжырымдау дағдылары жетілдіріледі, әлемдік ғылыми қоғамдастықтың жалпы қабылданған стандарттарына сәйкес ғылыми мәтінді жобалау үлгілері мен ережелері игеріледі. Білім алушылардың академиялық сауаттылық деңгейін қалыптастыру кезектілігін ғылыми-зерттеу жұмысының деңгейі және шығармашылық ғылыми-зерттеу жұмысының деңгейі түрінде ұсынуға болады. Жаттығулар академиялық жазылымның коммуникация дағдыларын кезең-кезеңімен қалыптастыруға, шығармашылық ғылыми-зерттеу жұмысының деңгейіне жетуге ықпал ететіндей етіп әзірленеді.

Осы мәселеге тоқтала кетсек, тиімді жазбаша тапсырмаларды әзірлеуге қойылатын маңызды талаптардың бірі – жазылымға дейінгі (pre-writing), жазылым кезіндегі (during-writing) және жазылымнан кейінгі (post-writing) әрекеттерді қамтитын дәйекті, өзара байланысты әрекеттер жиынтығын қарастыру. Аталған үш кезеңдегі өзара байланысты жаттығулар жиынтығы студенттерге жазбаша тапсырманы сәтті орындауға көмектеседі және жазу процесіне ықпал етеді.

Соңғы тапсырмадан кері бағытта жұмыс істеу осындай әрекеттер жиынтығын әзірлеуді жеңілдетеді. Тек жазуды жаттығулар жиынтығының кең контекстінде қарастыра отырып, оны миға шабуыл, бірнеше жазу және қайта жазу тапсырмалары және белсенді пысықтауды қамтитын процесс ретінде оқытуды қамтамасыз етуге болады. Іс-шаралар жиынтығы мұнда хронологиялық ретпен көрсетілгенімен, нақты жазу кезінде қадамдар арасында үлкен рекурсивтілік байқалады.

1. Жазылымның алдындағы (pre-writing) іс-шаралар білімгерлерді қорытынды жазбаша тапсырмаға дайындайды және негізгі жазбаша тапсырманы орындауға дайындайтын көмекші дағдыларды белсендіреді, қайта қарайды немесе дамытады. Олар әдетте тапсырманы орындау үшін қажетті аудиторияға, мазмұнға және сөздік қорына назар аударады. Әдетте бұл сөздер мен сөз тіркестері деңгейіндегі әрекеттер.

2. Жазылым кезіндегі (during-writing) жаттығулар білімгерлерді рекурсивті жазуға, өзін-өзі түзетуге және өңдеуге мүмкіндік береді. Білімгерлер жазу мен қайта көшіріп жазуды басшылыққа алатындықтан, оқытушы оларды синтаксис сияқты басқа салаларға бағыттауы керек.

3. Жазылымнан кейінгі іс-шаралар студенттерге құрдастары және / немесе оқытушы сияқты аудиторияның пікірлері негізінде жазбаша жұмыстары жайлы ойлануға және қайта қарауға көмектеседі.

Жазылымның алдындағы (pre-writing) іс-шаралар. Жазылымның алдындағы тапсырмалар білім алушылардың тиісті лексика, грамматиканың сәйкес сәттері және ең бастысы оқушылардың бастапқы білімі туралы білгендерін тексереді және нығайтады, өйткені бұл шынымен де ойластырылған және қызықты жазбаша жұмыстың туындауының алғышарты деуге болады. Бұндай тапсырмалар жазылым құзыретін қалыптастырудың маңызды элементі болып саналады.

Жазылымның алдындағы іс-шаралар әр түрлі формада болуы мүмкін. Мұнда біз жазу процесін бастаудың келесідей бірнеше тиімді жолдарын қарастырамыз: ассоциограммалар, кеңестер, сұхбаттар және оқу/тыңдау жаттығулары.

Ассоциограммалар. Ассоциограмма – белгілі бір тақырыпқа қатысты лексикалық бірліктердің және / немесе идеялардың жиынтығы.

Жетекші (бағыттаушы) құралдар. Жақсы таңдалған сурет немесе ән білім алушының шығармашылығына ықпал етуі мүмкін. Суретке қосымша бірнеше сұрақтар идеялар ағынына шынымен көмектесе алады.

Жазбаша кеңестер білім алушыларға суретте не болып жатқанын болжауға және қызықты мазмұн жасауға көмектеседі. Бұл нұсқауларды мұғалім бере алады немесе білім алушылар миға шабуыл әдісі арқылы жасай алады. Олар журналистиканың бес ережесін ұстануы мүмкін: кім, не, қашан, қайда, неге және қалай).

Сұқбат. Сұқбат жазылым идеяларын қалыптастыруға және білім алушылардың өз тәжірибелерінен шегінен шығуға көмектеседі. Бұл әдетте кейбір сұрақтар (5 Ws және 1 H пайдалану) күтпеген түрде болғанда немесе оқушылардың қызығушылықтарын оятқан кезде жақсы жұмыс істейді.

Мәтіндік хабарламаларға жауаптар. Тіл үйренушілер мәтіндерге жазбаша немесе ауызша жауап бергенде, олар жаңа лексиканы, сөз тіркестерін, грамматикалық құрылымдарды және құнды прагматикалық ақпаратты (мысалы, электрондық поштаны қалай құрылымдау керек, фильмге шолу және т.б.) үйрене алады.

Жазылым кезіндегі (during-writing) жаттығулар. Білім алушылар жазуға дайын болғаннан кейін, келесі қадамдарды орындау үшін нақты нұсқаулар мен ресурстар қажет болады: қолжазбаның алғашқы түрін жазу, оны қайта қарау, өңдеу, кеңейту. Білім алушыларға жазылымға кіріспес бұрын тапсырмалардан түртіп алған жазбаларын пайдалануға рұқсат беру керек. Сондай-ақ, олар сөздікті немесе емлені тексерушіні қолдануы және бұл әрекет үшін олардан не күтілетіні алдын ала шешілуі тиіс. Оқытушының педагогикалық мақсаттары білім алушыларға тапсыратын нақты әрекеттермен сәйкес келгені абзал.

Тапсырманы жазу кезіндегі жаттығу түріне мысал. Сіз оқырманға соңғы қысқы демалысыңыз туралы қысқаша әңгіме жазасыз. Онда сіздің демалыста не істегеніңіз, оның қайда және қалай өткені туралы баяндайсыз. Әңгіме неғұрлым қызықты болса, соғұрлым жақсы. Қысқа әңгімеңізді жазып болғаннан кейін, оны қайта оқып шығыңыз және оны өзіңіз өңдеу үшін бақылау тізімін қарап шығыңыз. Осы уақытта «шедеврiңiздi» бастау үшін мына қадамдарды орындаңыз:

1) Мыналарды түсіндіретін бөлімжазыңыз: а) оқиға қай жерде, б) кіммен және в) қандай күлкілі оқиға болды.

2) а) осы оқиғаға дейін, оқиға кезінде және одан кейін не болғандығы туралы 2-3 абзац жазыңыз немесе б) оқиғаның неліктен күлкілі болғанын түсіндіретін кейіпкерлердің сипаттамаларын қосыңыз.

3) Оқиғаны оқырманыңыз үшін қызықты ететін мәліметтерді беріңіз (олар оны оқығысы келетініне көз жеткізіңіз).

4) Қызықтырушы ілмектен бастаңыз, әңгімеңіздің басы, ортасы және соңы (толық оқиға желісі) анық болуы керек.

5) Оқиғаның біркелкі байланыста өтуі үшін қажетсіз тіркестерін қосыңыз (байланыс белгілері, есімдіктер, жалғаулар).

6) Қажетсіз немесе артық бөлшектерді жойыңыз.

7) Өз әңгімеңізді ағымдылығына, сөздік, грамматика, стиль және механикалық жағынан шолып шығыңыз.

Бұл бақылау тізімі кез-келген деңгейге және тілге бейімделуі мүмкін.

Жазылымнан кейінгі (post-writing) іс-шаралар. Бұл іс-әрекет те жазу процесінің кезеңі ретінде анықталады, онда жазылған мәтін түзеуші редактор немесе оқытушы сияқты басқа аудиторияға, тіпті жалпы жұртшылыққа ұсынылады.

Жазылымнан кейінгі іс-әрекеттің негізгі компоненттері:

- Жазған мәтініңізді қайта оқып шығыңыз, сөйлемдердің мағынасы бар екеніне көз жеткізіңіз.
- Оқиғаның біркелкі өтуі үшін сөз тіркестерін қосыңыз (байланыс белгілері, есімдіктер, жалғаулар).
- Қажетсіз немесе артық бөлшектерді жойыңыз.
- Емлені, сөздік қорын, грамматиканы тексеріңіз (бақылау тізімі).
- Мақалаңызды өңдеңіз (алқалық редакциялау, оқытушыдан кейінгі редакциялау).
- Аудиториямен бөлісіңіз (веб-сайт, басып шығару және т.б.).

Келесі кезең – жариялау. Бұл кезең міндетті емес және автордың жазбаша жұмысын бірнеше оқырманмен немесе тіпті барлық аудиториямен бөлісуге болады. Осындай студенттік жұмыстарды жариялауға арналған бірнеше идеяларды ұсынуға болады:

- жазбаша форматта жариялау: онлайн блог; викидегі мақала; сабаққа арналған баспа немесе онлайн газет / ақпараттық бюллетень; поэзия, қысқаша әңгімелер жинағы немесе аралас жанрдағы шығарма.

- ауызша форматта жариялау (презентация): жаңалықтар репортажын түсіру; пародия түсіру немесе шығару; театр пьесасын немесе эстрадалық шоуы бір сыныпқа немесе кең аудиторияға қою (ұзақ мерзімді жазбаша тапсырмалар); ақын-жазушылар кешінде оқу.

Жазбаша жұмысты жариялау немесе көпшілік назарына ұсыну білім алушылардың назарын аударуға және оларды жазуға ынталандыруға көмектеседі: себебі олар жұмысының нақты, занды коммуникативті мақсаты барына көз жеткізеді.

Академиялық жазылым дағдыларын қалыптастыру процесі аннотация жазу мәселелерін, оқылғанның қысқаша мазмұнын баяндауды қамтиды, өйткені ағылшын тілінде аннотацияның болуы ғылыми мақала жариялауға қойылатын міндетті талаптардың бірі екені белгілі. Бұл жұмыс барысында академиялық мәтіннің жанрлық ерекшеліктері зерттеледі, мақалаларға аннотация дайындаудың және жазудың нақты әдістерімен танысады, жазбаша хабарламаның құрылымдық ұйымдастырылуы мен тұтастығын қамтамасыз ететін тілдік элементтерді анықтау үйретіледі.

Аннотация жазуды үйрену барысында студенттер аннотациялардың негізгі сипаттамаларын қарастырады: ықшамдылық, мазмұнды, жинақылық, құрылымдылық. Аннотация мәтіндерінің мысалында білім алушыларды даярлау бағыты бойынша аннотация құрылымы зерттеледі, аннотацияны жазу кезінде кілт сөздер ретінде пайдаланылатын лексикалық құралдар талданады – research related words – therefore, since, so, thus, as a result және т.б.

Қорытынды. Жазбаша ғылыми коммуникацияның қалыптасуын бақылау тікелей дәрісханалық сабақтарда да, білім алушылардың ғылыми-практикалық конференцияларға қатысу нәтижелері бойынша да өз материалдарын шет тілінде конференциялар жинағына (ғылыми мақалалар, баяндамалар тезистері, аннотациялар) ұсына отырып жүзеге асырылады. Жазбаша жұмыстар академиялық жазылым коммуникациясына тән талаптарға жауап беруі керек: мәтіннің жекелеген бөліктерінің нақтылығы, логикалық реттілігі, айқындылығы, құрылымдық байланысы.

Қазіргі уақытта ЖОО-да академиялық жазылым құзыретін қалыптастыру мәдениетаралық ғылыми коммуникацияға кіретін білім алушылардың, жаңадан бастаған зерттеушілердің ғылыми-зерттеу қызметінің маңызды компоненттерінің бірі болып отыр. Академиялық шеттілдік мәтіндерге негізделген типтік синтаксистік конструкциялардың лексикалық мазмұны мен мысалдары өз мәтінін жасау кезінде негіз болады. Жеке академиялық жұмыстарды жазу барысында мәтінді құрылымдау қабілетін қалыптастыруға бағытталған жаттығулар, сондай-ақ лексикалық-грамматикалық дағдыларды жетілдіруге бағытталған жаттығулар ұсынылғаны тиімді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. С.А. Оданова, Қ.Е. Молдабаева. Академиялық жазылымның зерттелу деңгейі және электронды контент жасаудың өзекті мәселелері. ҚазҰУ Хабаршысы, Филология сериясы. №1 (185).2022. – 136-146бб.
2. Короткина И.Б. Академическое письмо в России: необходимость междисциплинарных исследований / И.Б. Короткина // Высшее образование в России. — 2018. — № 10. — С. 64-74.
3. Смирнова Н.В. Академическая грамотность как фактор иноязычной профессиональной подготовки / Н.В. Смирнова // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. — № 1. — 2007. — С. 140-147.
4. Сафронов П.А. Прощальный взгляд на академическое письмо: научно-образовательное сообщество, перформативность и материальная среда / П.А. Сафронов // Высшее образование в России. — 2013. — № 7. — С. 113-118.
5. Динаева Б.Б., Сапина С.М. Академиялық сауаттылықтың теориялық және практикалық негіздері. Оқуқұралы. – Астана: 2016. – 74б.

6. Хлыбова М.А. Иноязычная письменная компетенция в практике обучения иностранному языку в аспирантуре / М.А. Хлыбова // Балтийский гуманитарный журнал. — 2019. — № 4(29). — С. 178-180.

7. Swales J. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings / J. Swales. — Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1990.

8. Johns A.M. Text, role and context: Developing academic literacies / A.M. Johns. — Cambridge: Cambridge University Press, 1997. — 150 p.

9. Хлыбова М.А. Формирование навыков академического письма в вузе на примере эссе // Проблемы современного педагогического образования. — 2021. — № 703. — С. 260-263.

МРНТИ 14.25.07

Шаяхметова Д.Б.¹, Пиржанова А. М.²

*¹ научный руководитель, к. п. н., ассоциированный профессор, dana.shayakhmet@mail.ru
Казахский национальный педагогический университет им. Абая.*

² Магистрант 2 курса специальности 7М01703 - Иностранный язык: два иностранных языка, marksovnaa@gmail.com, Казахстан, г. Алматы

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛИНГВОТЕАТРАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ КАК ОДНОГО ИЗ СПОСОБОВ ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Аннотация

Люди рождаются и становятся частью определенного общества, но по мере взросления становятся частью «глобальной деревни». В современном обществе становится важным понимать и принимать культурные различия, разрешать конфликты с помощью английского языка. Изучение языка не ограничивается только изучением грамматики или лексики, важно также понимать и культуру этой страны. Поэтому в современном обществе важно овладеть межкультурной коммуникативной компетенцией. Одним из способов его формирования является интеграция элементов театра в образовательный процесс

В статье рассматривается эффективность театра в обучении на уроках иностранного языка. В статье кратко представлена информация о принципах использования элементов драмы на уроках, дан пример урока и перечислены его преимущества.

Ключевые слова: театр, драма, театрализация, театр в обучении, драма в обучении, драматические приемы, преподавание английского языка (EFL)

Д.Б. Шаяхметова¹, А.М. Пиржанова²

*¹ ғылыми жетекші, п.ғ.к., қауымдастырылған профессор, dana.shayakhmet@mail.ru,
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті.*

*² 7М01703 – Шет тілі: екі шет тілі мамандығының 2 курс магистранты,
marksovnaa@gmail.com, Қазақстан, Алматы*

МӘДЕНИЕТ АРАЛЫҚ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ ЛИНГВОТЭАТРАЛЫҚ ОҚУДЫ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Адамдар туып, белгілі бір қоғамның бір бөлігіне айналады, бірақ олар есейген сайын «жаһандық ауылдың» бір бөлігіне айналады. Қазіргі қоғамда мәдени айырмашылықтарды түсіну және қабылдау, қайшылықтарды ағылшын тілінің көмегімен шешу маңызды болып отыр. Тіл үйрену тек грамматика немесе лексиканы үйренумен шектелмейді, сонымен қатар осы елдің мәдениетін түсіну маңызды. Сондықтан қазіргі қоғамда мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілікті меңгерудің маңызы зор. Оны қалыптастырудың бір жолы – театр элементтерін оқу-тәрбие үрдісіне кіріктіру.

Мақалада шет тілі сабағын оқытудағы театрдың тиімділігі қарастырылған. Мақалада драмалық элементтерді сабақтарда қолдану принциптері туралы қысқаша ақпарат беріліп, сабаққа мысал келтіріліп, оның артықшылықтары тізілген.

Кілт сөздер: театр, драма, театрландыру, білім берудегі театр, білім берудегі драма, драмалық техника.

D.B. Shayakhmetova¹, A.M. Pirzhanova²

*¹ scientific leader, c.p.s., associate professor, dana.shayakhmet@mail.ru,
Abai Kazakh National Pedagogical University.*

*² 7M01703 – Foreign language: 2nd year graduate student of two foreign languages,
marksovnaa@gmail.com, Kazakhstan, Almaty*

USE OF LINGUOTHEATRAL LEARNING AS ONE OF THE WAYS FOR FORMING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE

Abstract

Each person is part of a particular society, but as they grow older they become part of the "global village". In modern society, it becomes important to understand and accept cultural differences, to resolve conflicts with the help of the English language. Learning a language is not limited to learning grammar or vocabulary, it is also important to understand the culture of this country. Therefore, in modern society it is important to master intercultural communicative competence. One of the ways of its formation is the integration of theater elements into the educational process.

The article discusses the effectiveness of theater in teaching foreign language lessons. The article briefly provides information on the principles of using drama elements in the lessons, gives an example of a lesson and lists its advantages.

Key words: theatre, drama, theatricalization, theater in education, drama in education, dramatic techniques.

Введение

Люди рождаются в определенном обществе, но они живут, взаимодействуя с представителями других обществ с другой культурой и языком. В современном обществе, когда межкультурный обмен через английский язык стал более естественным, стало важно распознавать, понимать и контролировать конфликты, возникающие на фоне отличия культур. В соответствии с этой тенденцией обучение английскому языку в Казахстане также сосредоточено на межкультурном общении, личностном воспитании с помощью английского языка и дальнейшем воспитании «граждан мира» с отношением к пониманию и принятию глобальной культуры и международной перспективы.

Литературный обзор

Прошло более полувека с тех пор, как канадские культурологи использовали термин «глобальная деревня». Люди родились членами общества, но с развитием средств массовой информации и коммуникационных технологий они естественным образом стали гражданами мира и общаются с людьми разных культур. В основе этой сложной коммуникации лежит культура.

Культура — это уникальная форма усвоенных ценностей, верований, условностей, социальных обычаев и т. д., разделяемая группами определенного масштаба, и ее можно интерпретировать и понимать с совершенно другой точки зрения в зависимости от культурной базы участника беседы. Навыки межкультурного общения — это способность понимать и эффективно общаться с людьми разного языкового и культурного происхождения. Согласно Байраму (1997), МКК включает в себя три компонента: знания, навыки и установки [1]. Знание включает в себя понимание культурного фона и ценностей изучаемого языкового сообщества, а также культурных различий между изучаемым языковым сообществом и собственной культурой. Навыки включают в себя использование языка для эффективного общения в различных культурных контекстах, в то время как отношение предполагает непредубежденное и уважительное отношение к людям из разных культур.

Далее рассмотрим классификацию культуры по Bierstedth [2]:

Тип культуры	Материальная культура	Культура поведения	Ментальная культура
	Вещи, которые можно увидеть и потрогать	Нормы, влияющие на взаимодействие членов	Идеология, основанная на человеческом мышлении
Пример	Исторические места и реликвии, Ландшафт, Рельеф, Климат, Одежда, Еда Жилье, Транспорт, Связь, Машины, Инструменты, Мебель, Строительство, Дорога,	Манера приветствия, Семейная жизнь, Общественная жизнь (Школа, работа, больница), Закон, Обычай, События (День рождения, Праздник) Досуг	Ценности, Мораль, Патриотизм, Научная истина, Религиозная вера, Легенда, Устные пословицы, Культура, Искусство, Язык, история

Таблица 1. Классификация культуры (Bierstedth, 1957)

Bierstedth подразделяет культуру на материальную культуру, культуру поведения и ментальную культуру. Если материальную культуру возможно освоить через чтение или аудирование, то культура поведения и ментальная культура требуют больших усилий, а также аутентичной среды для лучшего понимания. И применение «театра в образовании» поможет обучающему примерить роль на себе, пережить эмоции, мысли и культурное самовыражение, что обеспечивает лучшее усвоение языка и среду обучения, раскрывая умственные и физические качества учащихся. преподавание иностранного языка.

Образовательный театр можно рассматривать в основном в двух аспектах: «воспитательное значение в театральном искусстве» и «инструментальное использование театра». Первый, в основном называемый творческой драмой, направлен на выражение самовыражения участников и фокусируется на творческом процессе самой игры как части всестороннего образования человека. С другой стороны, последний, широко известный как D.I.E (Драма в образовании), использует пьесы как инструмент полноценного обучения и направлен на изменение понимания и открытие универсальных значений. Однако эти два имеют одинаковое значение в том смысле, что они имеют дело с образовательным аспектом драмы.

Методы проектирования учебного процесса с применением драматизации

Согласно Bowell и Непар основные принципы использования театрализации на уроках иностранного языка включают [3]:

1. Использование игр
2. Контекст

3. Предмет обучения

4. Жизненная ситуация

Драма в обучении эффективна, когда учащиеся участвуют с чувством сопричастности и ответственности через контекст, и они должны быть в состоянии воспроизводить и анализировать жизненный опыт посредством этих театральных действий. Основываясь на этих идеологиях, также заложило основу для более систематического планирования занятий, обратившись к принципам планирования курса во всех областях, включая темы, области обучения, контекст и стратегии использования фреймов.

Контекст — это гипотетическая ситуация, созданная для более глубокого изучения тем и областей обучения. Только когда этот фон установлен в деталях, участники могут быть погружены и выполнять свои роли должным образом. Кроме того, это глубоко связано с предварительным текстом, поэтому преподавателям следует предоставлять ситуацию на конкретное временное пространство, чтобы помочь учащимся погрузиться в отвлеченные темы.

Принцип состоит в том, что роль должна натурализоваться в ситуациях и контекстах. С этой целью важна роль учителя в той роли, которую непосредственно играет учитель, а роль учеников должна планироваться так, чтобы иметь осмысленную связь или необходимость с контекстом.

Фрейм — это перспектива, и роль разных учеников состоит в том, чтобы распознать ситуацию с их соответствующих точек зрения, поскольку у них есть свои собственные роли, а разница в перспективе — это движущая сила процесса игры, например, создание напряжения, поэтому рамка обзора должна быть правильно отрегулирована и спланирована.

Символы играют роль в углублении погружения в игровую процесс через изображения, звуки, язык, жесты и реkvизит, поэтому, если символическая система используется в подходящее время, можно планировать занятия более высокого уровня.

Последний принцип планирования касается стратегии. Театрализация определенно является методом, ориентированным на учащегося, но для того, чтобы понять это, учителя должны планировать занятия, которые могут глубоко исследовать и обдумывать темы с помощью различных форм стратегий и методов.

Как преподаватели в этой области, мы теперь должны думать о шагах реализации обучения в классе, чтобы реализовать эти идеологии и принципы. Согласно Као и О'Neil, обучение курсовой игре в классе состоит из трех основных этапов: подготовительного этапа, драматической сцены и этапа обсуждения, и эти три этапа взаимосвязаны [4].

Прежде всего, на этапе подготовки необходимо не только дать общее руководство, но и позволить учащимся получить соответствующий опыт в качестве предварительного этапа для разработки игровых процессов. Для этого необходимо предоставить словарный запас или базовые знания. На втором этапе драмы используются различные методы, чтобы побудить и настроить учащихся на участие. На заключительном этапе обсуждения содержимое организуется на основе результатов.

Далее дан пример урока с применением театрализации проведенный с учащимися с начальным уровнем владения английским языком.

Тема:		Birthday party	
Культурные элементы:		культура дня рождения в разных странах мира	
		Ход урока	Использование методов драмы в обучении в ходе урок.
1	Подготовительный этап	Просмотр отрывка из мультфильма «гадкий я 2»: празднование дня рождения Агнес	Присвоение названий различным дням рождения по всему миру
2		- Просмотр видео о традициях на день рождения в разных странах. - - Поместить листы с названиями	Пантомима. Ученик достает листок из коробки и изображает традицию дня рождения.

		стран из видео в коробку.	
3	Основной этап	- Просмотр видео про пижамную вечеринку и составление mid map.	Mind map – пижамная вечеринка. Сбор и анализ информации.
4		«План вечеринки для Агнес и приглашение звезд» Спланировать день рождения Агнес, которая была главной героиней видео, объединив различные культуры дня рождения, и пригласить знаменитостей со всего мира записать сценарии, чтобы получить идеи для нового плана вечеринки.	Мантия эксперта: статья «хозяином» вечеринки и спланировать время, место и тему вечеринки. Мозговой штурм – взять на себя определённую роль (сестра, отец, Агнес) и обсудить кого пригласить на вечеринку. При обсуждении важно соответствовать роли, например, Агнес по сюжету пригласила бы пони, а средняя сестра «Рэмбо».
5		Подготовка постера и завершение подготовки	
6		Выступление со своим планом и защита своего проекта	Горячее сидение- задать и ответить вопросы, после просмотра выступления другой группы.
7		Обсуждение	Обратная связь и обсуждение результатов.

Таблица 2. План урока с применением театрализации

Анализ

После проведения урока, мы получили обратную связь от учеников и пришли к следующим результатам:

Многие студенты проявили интерес к уроку культуры, основанный на драматизации. Студенты были заинтересованы в том, чтобы ощутить разницу между культурами и представить процесс, выходящий за рамки простого концептуального признания различий между культурами.

Было много случаев, когда учащиеся проявляли любопытство и готовность к активным исследованиям, помимо простого интереса к новым культурным фактам.

Проявление интереса и заинтересованности у обучающихся за счет внутренней мотивации, которое положительно влияет на непрерывное обучение.

Как видно из приведенных выше результатов, учащиеся были склонны к более глубокому и широкому самостоятельному изучению различных культур, преодолевая интерес и любопытство во время или после занятий. В некоторых отзывах также удалось подтвердить изменение отношения учащихся к классу в целом.

Заключение

Применяя учебную программу образовательного театра к изучающим английский язык и анализируя результаты, в данной статье была изучена эффективность и практическая применимость преподавания и изучения английского языка с помощью методов образовательного театра и получили практические результаты.

Было обнаружено, что учащиеся испытывают уверенность в иностранном языке, интерес, плавное взаимодействие, чувство достижения и улучшение навыков английского языка, участвуя в образовательных театральном классе, и демонстрируют высокую удовлетворенность учебной программой класса. В данном исследовании занятия проводились с небольшим числом человек с учетом особенностей деятельностных занятий, и имеются ограничения в обобщении экспериментальных результатов.

Таким образом, драма в образовании является эффективным подходом к формированию иноязычной межкультурной коммуникативной компетенции. С помощью драмы учащиеся могут развивать культурную осведомленность, практиковать языковые навыки, развивать эмпатию, практиковать невербальное общение и способствовать творчеству. Драма предоставляет учащимся иммерсивные, интерактивные и увлекательные возможности практиковать и улучшать свои языковые навыки в реалистичных и культурно аутентичных контекстах. Таким образом, включение драмы в обучение иностранным языкам может подготовить учащихся к эффективному общению в многоязычном и мультикультурном контексте. В целом, использование драмы в образовании для формирования межкультурной коммуникативной компетенции на иностранном языке является многообещающим подходом, который педагоги могут использовать для поддержки учащихся в процессе изучения языка.

Список литературы

1. Byram, M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
2. Bierstedth, R. (1957). The social order: An introduction to sociology. New York: McGraw-Hill Book.
3. Bowell, P., & Heap, B. S. (2001). Planning process drama. London: David Fulton.
4. London, England: Kao, S. M. & O'Neil, C. (1998). Words Into Worlds : Learning a second language through process Corporation. drama. London: Ablex Publishing

МРНТИ: 14.25.09

Канабек Мырзабек Жанатулы¹

¹ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУ

Аңдатпа

Бұл мақалада жоғары сынып оқушыларының коммуникативті құзыреттілігін дамыту мәселелері қарастырылады. Мақалада осы ұғымды қолдану жолдары көрсетілген, сәтті қолдану мысалдары келтірілген, оның мақсаты – жоғары сапалы білім беру және адамдармен дұрыс қарым-қатынас жасау, сонымен қатар білімді мұқият тексеру және тыңдалған немесе оқылған ақпаратты тиімді және түсінікті ету. Бүгінгі күні оқушылардың өз ортасындағы басқа адамдармен және топтармен қарым-қатынас орнатуға, ортақ нәтижеге жетуде өзіндік пікірін білдіруге мүмкіндік беретін коммуникативтік құзыреттілік негізінен ана тілі пәнін оқыту барысында қалыптасады деген қорытынды жасалған. Бұл құзыреттілік студенттердің шет тілінде қарым-қатынасын тиімді дамытуға мүмкіндік береді.

Кілт сөздер: коммуникативтік құзыреттілік, студенттің негізгі құзыреттілігі, ауызша тестілеу.

Kanabek Mirzabek¹

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HIGH SCHOOL STUDENTS

Abstract

This article deals with the development of communicative competence of high school students. The article shows ways to use this concept, examples of its successful use are given, its goal is to provide high-quality education and proper communication with people, as well as to carefully examine knowledge and make the information heard or read effective and understandable. Today, it was concluded that the communicative competence, which allows students to establish relations with other people and groups in their environment, to express their own opinion in achieving a common result, is mainly formed during the teaching of the subject of the mother tongue. This competence allows students to effectively develop communication in a foreign language.

Key words: communicative competence, basic competence of the student, oral test.

Канабек Мырзабек Жанатулы¹

Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан

РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

Аннотация

В этой статье будет исследоваться развития коммуникативной компетентности среди старшеклассников. В статье указаны пути применения данной концепции, приводятся примеры успешного применения, целью которого является качественное образования и правильное коммуникация с людьми, а также тщательное проверка знаний и сделать прослушанной или прочитанной информации эффективной и понятной. На сегодняшний день делается вывод о том что, коммуникативная компетенция, позволяющая учащимся устанавливать отношения с другими людьми и группами в своем окружении, выражать собственное мнение в достижении общего результата, в основном формируется в процессе обучения предмету родного языка. Данная компетенция позволяет эффективно развивать у обучающихся, коммуникация в иноязычном языке.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, базовая компетентность студента, устное тестирование.

Введение. В настоящее время в сфере образования упор делается на развитие личности и коммуникативной компетентности. Коммуникативная компетенция, позволяющая учащимся устанавливать отношения с другими людьми и группами в своем окружении, выражать собственное мнение в достижении общего результата, в основном формируется в процессе обучения предмету родного языка. «Коммуникативная компетентность» (от латинского слова «competere» — достигать, сопоставлять) — способность решать повседневные задачи обучения и участия учащихся и общества посредством языка; умение студента использовать языковые и речевые средства в реализации целей участия. Ученый Ф.Ш. Оразбаева делает следующий вывод о термине «общение»: основное содержание слова «общение» означает общее общение, взаимодействие, контакт, связь, процесс общения людей посредством языка, особенности языкового общения, языковые социальные смысловая и социальная активность проявлений, отношения между людьми, взаимопонимание.

Важную роль играет владение вторым языком. Владение вторым языком даёт преимущество профессионально владеть языком, эффективно и правильно применить иностранный язык. Таким образом появляются новые образовательные технологии и методики обучению иностранным языкам. Одно из таких концепций является развития коммуникативной компетенций.

На сегодняшний день наших студентов готовить к жизни в современном обществе, там где им дается знания на трех языках. Здесь важную роль играет развития коммуникативной компетенции. Оно состоит из таких составляющих как:

- языковая компетенция;
- речевая компетенция;
- социокультурная/межкультурная компетенция;
- компенсаторная компетенция;
- учебно-познавательная компетенция.

Интеграция предметов может стать одним из неоспоримых методов развития этих компетенций, таких как интеграция двух иностранных языков, интеграция иностранного языка и географии, интеграция иностранного языка и биологии, истории и других дисциплин. Организация и проведение таких уроков позволяет сделать образовательный процесс интенсивным, активным, интересным, а также позволяет экономить учебное время, снимает усталость, повышает мотивацию и заинтересованность студентов на занятиях. Такое интегрирование помогает формировать языковую картину мира каждого обучающегося и помогает осуществлять межпредметный перенос информации и знаний.

Метод. Обучение коммуникативному обучению заключается во включении учащегося в устную (аудирование, говорение) и коммуникативную (чтение и письмо), формирование отношений на изучаемом языке на протяжении всего курса. Это направление широко используется в современных методических комплексах, учебниках и дополнительных средствах в обучении английскому языку. Этот коммуникативный метод охватывает все цели и задачи учебного процесса при обучении иностранному языку.

На самом деле рассмотрение языка как социального явления способствует коммуникативной направленности обучения. Обучение через языковое общение, звуковую речь, и графический код, письменную форму общения. Мы считаем, что в этом коммуникативном тренинге лучше придерживаться следующих правил.

Здесь стратегия программы критического мышления в классе используется для реализации этого коммуникативного подхода. Критическое мышление – это способность ставить проблему, самостоятельно находить ее решение, предлагать альтернативу, отстаивать свою точку зрения.

Критическое мышление – это, прежде всего, централизованная форма обучения, направленная на студента, которая способствует развитию студента, в том числе формированию личности с критическим отношением, развитию исследователя-студента, реализации собственных мысли, оригинальные мысли, раскрытие творческих возможностей студента, то есть программный тренинг общения.

Когда мы используем стратегии критического мышления на наших занятиях, мы видим, что учащиеся самостоятельно открывают и изучают знания, по-разному представляют новые идеи и выводы, активно анализируют и синтезируют новые знания, связывают их с повседневными жизненными ситуациями, развивают взаимное доверие и понимание.

И мы знаем, что через групповую работу есть много возможностей сформировать у учащихся ответственные, уважительные и доброжелательные качества. Ведь в конце каждого занятия виден практический результат, то есть то, как ученик усвоил материал.

Теперь давайте сосредоточимся на стратегиях, которые часто используются в классе. Например, «ассоциация». Студентов учат мыслить свободно и открыто. Часто используется в работах для припоминания прошлого, в начале нового урока. Этот метод очень важен для учителей, так как развивает лексический словарный запас учащихся, грамматическое понимание, повышает их коммуникативную активность по определенной теме.

Основываясь на знаниях и опыте учащихся, учащиеся постоянно ищут лексические единицы и модальные единицы, открывают для себя значения слов. Все учащиеся активно участвуют в мыслительном процессе. Студенты работают свободно и с интересом.

Кроме того, при введении новой лексики, перед работой с текстом, при словарной работе в большинстве случаев с использованием электронного словаря издательства «Лонгман» можно провести определение новой лексики, объяснив его значение. Например, по теме «Семья» он

создается следующим образом: 1) to look like – to seem, to be especially by having a particular appearance. 2) to take after- to behave like an old relative.

После словарной работы, в ходе работы с текстом, будем использовать диаграмму Венна для определения сходства и различия персонажей или сюжетов в тексте вместе с учащимися. После того, как каждая группа построит диаграмму Венна, пройдемся по стратегии навигации по галерее. В это время учащиеся знакомятся со схемами, сделанными их одноклассниками, и записывают свои мысли на отдельном листе бумаги. Phrase: 1. Finally, one succeeds in understanding his profession. Commentary: 1.1. Think so when you understand your profession and you do what you have tried, we will succeed step by step. Phrase: 2. Learn more from critics who honestly criticize my pictures than from those who are devout. And they influence me. They help me change things. Commentary: 2.1. Think it is natural that we'll see our mistakes when somebody criticize you then we'll correct our mistakes.

Культура правильной речи на иностранном языке реализуется не только путем работы со лексикой и текстом, но и с целью освежить учащихся и повысить их интерес. Через песни школьники связывают свои знания с жизнью, знакомятся с искусством и культурой стран, говорящих на изучаемом языке, расширяют свои знания о звездах искусства. К видам работы с песнями можно отнести: песенный диктант, написание рассказа по содержанию песни, разбор знакомых грамматических систем при чтении песни и др. Работа с песней состоит из трех этапов. 1) Предварительное прослушивание. 2) Задание во время прослушивания. 3) Задание после прослушивания.

Например, над популярной песней «Вчера» группой «Битлз» были выполнены следующие виды работ. По первому виду работы первая – назвать участников группы «Битлз», а вторая – составить из слов данной группы предложения и составить из них стихи. Следующее задание – отметить порядок куплетов песни во время прослушивания песни. На третьем этапе даются ответы на вопросы, выполняются задания, связанные с переходным прошедшим временем, и завершается диктант словами, соответствующими содержанию песни.

Таким образом, для формирования языкового общения учащихся через предыдущий материал необходимо обеспечить их готовность слушать, говорить, читать и писать. Только в этом случае коммуникативное обучение иностранному языку будет осуществляться на своем уровне.

Наиболее распространенное определение данной методики является следующее: CLIL –это является дидактическая методология, который позволить развить у учащихся коммуникацию и лингвистические навыки на неродном языке в том же учебном контексте, здесь происходит формирования а также развитие обще принятых учебных знание, навыки и умения.

Когда будем проектировать курс обучения основываясь на данной методологий надо учитывать 4 «С» методологий CLIL:

- Content (содержание) – учитель должен контролировать процесс получения новых умений, знания и навыки по изучаемому предмету.
- Communication (общение) – в этом этапе учитель контролирует учащихся к тому что они должны всесторонне использовать предлагаемые средств иностранного языка для того что бы получить новых умений, знания и навыков.
- Cognition (мыслительные способности) – на данном этапе постараемся к стремлению к полному развитию мышления учащихся для того что бы лучше понимать язык и изучаемого предмета. Для того что бы достигнуть данный цель используем задания на развитие критического и аналитического мышления, сравнение, прогноз, главное и т.д.
- Culture (культурологические знания) – надо понимать особенность, различия и сходства мировые современные культуры даёт возможность учащимся быстрее адаптироваться к культуре и пространству, по ближе знать родную культуру и стремиться к ее развитию и сохранения.

CLIL даёт возможность решать задачи обучения, воспитание и развития на качественно новом уровне. Четыре принципа создают подход CLIL, который очень плотно связан между собой:

- Исходя из интегрирования образовательной программой, который был разработан на основе методик трехязычного обучения, содержания предмета даются не для самого языка, для того

что бы получить четко поставленные знания. Языковой навык развивается не только в дисциплинах языка, но также на других предметных областях;

- Язык и коммуникация является средством общения и коммуникации, здесь развивается сознательная коммуникация в освоения языка через предметные области. Когда мы реализуем двуязычное обучение, преподаватель развивает четыре вида речевой деятельности по языковым и неязыковым предметам, при этом способствует к созданию активной коммуникативную среду;
- интеграция является средством активизации познавательной деятельности учащихся. Предметные области изучаются, для того что бы учащиеся может развивать метакогнитивные и лингвистические навыки путем изучения переходных процессов;
- культура является основой предметного языкового обучения. В основном роль культуры, это понимание культуры и ценности своей культуры и безмерное уважения к культуре и амбиций других народов являются важной составляющей предметно-языкового обучения.

Когда определяем основные принципы методов CLIL выделяем пять аспектов, зависящих от возраста учащихся они бывают по разному в социальном-лингвистическом среде и степени погружения в данную технологию:

- Культурный аспект
- Социальный аспект
- Языковой аспект
- Предметный аспект
- Обучающий аспект

Применяя данной технологий в образовательном процессе и на практике можно увидеть плюсы. Один из основных преимуществ этой методологии является повышение мотивации учащихся к изучению второго иностранного языка или же изучению другой дисциплины с применением иностранного языка.

Поскольку язык используется для решения конкретных задач, в частности коммуникативных задач, овладение языком становится более целенаправленным. Студенты также имеют возможность лучше узнать и понять культуру изучаемого языка, что приводит к формированию у студентов социокультурной и языковой компетенции. Учащийся способен адекватно охватить и передать языковой материал, который, в свою очередь, информирует и полностью погружается в естественную языковую среду.

По мере изучения разных тем, представляет собой специализированный и специализированный словарь, позволяющий изучать определенные языковые конструкции, что в свою очередь способствует совершенствованию и использованию соответствующих знаний для дальнейших исследований.

Преподаватель должен использовать различные формы преподавания и обучения, такие как планирование работы учащихся, предоставление материалов, акцентирование индивидуальной творческой деятельности учащихся.

Поэтому изучение фундаментальных наук будет более интересным и эффективным для студентов, если они будут частью активно-коммуникативного подхода, характерного для курсов иностранных языков.

При планировании интегрированного урока учителя должны руководствоваться основным принципом: «все учителя – учителя языка». При использовании метода CLIL в обучении ставятся две цели: предметная и языковая.

При планировании урока педагог предполагает, что в усвоении предметного материала он должен предвидеть возможные языковые трудности своих студентов и обеспечить опору для «снятия» этих трудностей. В качестве предметного содержания может быть выбрана любая тема, изучаемая на втором или третьем курсах обучения.

Подготовка языковых материалов является сложным процессом, так как, с одной стороны, связана с содержанием образования, с другой стороны, должна обеспечивать интеллектуальную и

коммуникативную деятельность, а также совершенствовать знания об обучении. Изучите материалы. В студенческом сочинении. . язык

На уроках при работе по методике CLIL следует по возможности использовать все виды речевой деятельности. Но характеристика методов, используемых в этом методе исследования, требует много времени. Тем не менее, учитель может представить часть содержания в аудио формате и узнать что-то новое посредством обсуждения и дебатов, используя требуемый метод обучения.

Также можно вместе слушать (заполнять сетки, рисовать картинки, проходить тесты). При выборе учебных материалов необходимо выбирать разные типы первичных текстов в зависимости от возраста и языковых навыков учащихся.

Вы также можете использовать аудио- и видеосервисы.

Учебные материалы должны служить двум целям: предметному и языковому. Обработка информации улучшится, если текст разбить на более мелкие части, а также картинки, схемы, карты и т. д. Эти виды деятельности должны включать не только язык, речь, но и познавательные навыки...

Важно помнить, что интеллектуальные способности должны быть упорядочены по высшим уровням мышления: анализ, линия, анализ, знание, узнавание, понимание.

Текст, сопровождающий диаграмму или таблицу, хорош для распознавания затрат. Вводя текст в таблицу, читатель классифицирует данные и, прежде всего, может их сравнивать.

Планирование, разработка и реализация курсов второго и третьего уровня требуют сотрудничества преподавателей иностранных языков и не носителей языка и основаны на четырех принципах интеграции языковых курсов.

При планировании урока учитель должен рассмотреть следующие вопросы:

Содержание: Каковы цели/задачи курса?

- Какие результаты обучения ожидаются?

- Какие конкретные слова и выражения следует развивать?

- Нужно ли проверять грамматику учащихся (например, используя сравнительные существительные)?

- Как вы можете организовывать конференции и дискуссии?

– Для реализации используемых методов и подготовки студентов к изучению иностранного языка в ходе курса необходимо создать хорошую учебную среду, а для этого необходимо:

– Многократное повторение непонятных учащимся предложений и выражений, если это необходимо;

– использовать слова, способствующие усвоению учащимися новых знаний;

– сосредоточиться на работе и ключевых словах;

– Поощряйте учащихся использовать второй язык в школе;

– Используйте различные виды деятельности, чтобы повысить вовлеченность учащихся.

Еще одним важным моментом является участие в лекциях ваших коллег, что напрямую способствует обмену знаниями и ресурсами между преподавателями. Прежде всего, для этого вам следует выбрать «конструктивного друга», чтобы ваш партнер объяснил вам, что он думает о вас, и указал неверный путь. Во-вторых, необходима заблаговременная координация между другими преподавателями естественных наук на каждом этапе обучения.

Выбор учебных материалов зависит от характера курса, определяемого учебным заведением (или преподавателем курса, в зависимости от уровня знания иностранного языка). Опыт ваших зарубежных коллег в выборе учебных материалов актуален.

Также существуют определенные требования к подбору учебных материалов и развитию их функций:

- Материал для данного урока должен быть выбран по уровню сложности ниже, чем текущий уровень владения учащимися на данном уроке родным языком. Тексты должны быть тщательно отобраны и сопровождаться достаточным количеством заданий для понимания и идентификации материала.

- Письменные задания должны быть содержательными, вовлекая учащихся в процесс понимания, проверки и обсуждения основных идей текста.

- Задания должны показывать особенности языка, развивать навыки создания, использования, применения различных видов контроля и оценивания (в том числе контроля).
- Задания должны подчеркивать самостоятельную и творческую деятельность учащихся, устные и письменные коммуникативные задания на иностранном языке.
- Учащиеся должны быть осведомлены о компенсационных мерах для решения языковых, содержательных и коммуникативных проблем.

Мы ценим внедрение метода CLIL, развитие языковых и коммуникативных навыков с учетом современных средств, необходимых для социального и профессионального успеха студентов.

CLIL на занятиях дает возможность общаться на иностранном языке, не требуя дополнительного времени в программе.

Таким образом, мы пришли к выводу, что CLIL является лучшей методологией для улучшения изучения языка в образовательном сообществе.

Результат. Сегодня многие преподаватели иностранных языков успешно используют в своей работе методы CLIL. Использование методик CLIL представляет большой интерес для специалистов, работающих в этой области. По этой методике в программе повышения квалификации используются такие предметы, как история, география, биология, философия, а также английский, немецкий, французский, испанский и другие языки.

Данная методика используется в высшей школе, что позволяет готовить специалистов в определенных областях профессии, а также специалистов, владеющих иностранными языками.

Что дает использование данной методики:

- формирование четкой системы предметно-языкового интегрированного обучения;
- приобретение учащимися навыков и умений в части ведения коммуникации на иностранном языке в разных предметных областях;
- пополнение учащимися лексического запаса в разных предметных областях.

На уроках, где используется технология CLIL, изучение языка является не основной целью, а средством изучения другого предмета, т.е. изучение языка, который имеет смысл, потому что он используется для решения конкретных задач здесь и сейчас.

Обучение дисциплинарным знаниям на иностранном языке осуществляется на основе разработанной модели, разработанной на основе языково-интегрированного подхода и подаваемой системно, направленной на развитие языковых способностей обучающихся.

В методике показана важность обучения иностранному языку на основе языковой интеграции. Студенты демонстрируют относительно высокий уровень языковых навыков. Положительное развитие умений характеризуется тем, что обучение предметным знаниям на иностранном языке осуществляется по одной и той же методике и методике обучения, что также способствует интеграции содержания на соответствующем уровне.

Обсуждение. Использование данной методики на практике позволило выделить ее плюсы внедрения в учебный процесс.

Одним из основных плюсов данной методики является повышение мотивации к изучению иностранного языка у обучающихся. Изучение языка становится более целенаправленным, так как язык используется для решения конкретных коммуникативных задач. Кроме того, обучающиеся имеют возможность лучше узнать и понять культуру изучаемого языка, что ведет к формированию социокультурной компетенции студентов.

Обучающийся пропускает через себя достаточно большой объем языкового материала, что представляет собой полноценное погружение в естественную языковую среду. Необходимо также отметить и то, что работа над различными темами позволяет выучить специфические термины, определенные языковые конструкции, что способствует пополнению словарного запаса обучающегося предметной терминологией и подготавливает его к дальнейшему изучению и применению полученных знаний и умений

Заключение. Таким образом, формирование коммуникативной компетенции в обучении иностранному языку является актуальной задачей. Поэтому наши студенты должны быть

образованными, разносторонними, умеющими излагать собственные мысли на иностранном языке, умеющими общаться с любым человеком, коммуникабельными, культурными, адаптированными к жизни в соответствии с современными требованиями.

А упомянутые выше коммуникативные модельные занятия создают условия для творческого решения учащимися учебных и познавательных мотивационных, активационных задач, формирования собственных взглядов, размышлений, выводов, систематического пополнения и углубления своих знаний, развития навыков свободного владения английским языком.

Конечно, организовать преподавание предмета полностью на английском языке довольно сложно, но элементы методики CLIL очень успешно внедряются в уроки английского языка.

Например, на одном занятии дети изучают историю своей страны, работают над прошлым, на другом делают простой физический опыт и обсуждают, сравнивают степень спряжения прилагательных; изучая цвет и смешивая краски, они узнают, что только три — красный, желтый, синий — дают разные цвета.

Конечно, английский можно преподавать отдельно от биологии, но такие комбинированные курсы сильно повышают желание студентов изучать язык. Студенты должны понимать и принимать необходимость изучения английского языка. Они точно знают, что это принесет им пользу в будущей жизни. А для этого преподаватели сегодня должны прилагать больше усилий для повышения мотивации к изучению языка.

CLIL — это новый метод обучения, который можно рассматривать как способ обучения студентов основным предметам через иностранный язык, а также обучение иностранному языку через сам предмет. Эта профессия очень интересна учителям иностранных языков, а также учителям иностранных языков, которые преподают свои профильные предметы в университете. Совмещая две направленности, преподаватели на кафедре могут не только преподавать свои основные предметы на иностранном языке, но и использовать основные средства обучения языку: обучение грамматике, лексике, включая элементы методики обучения. Иностранному языку по своей тематике. Это поможет упростить и модернизировать университетские учебные программы.

Список использованной литературы

- [1] Керекеша, И. А. Speech etiquette as a component of the cultural minimum // Молодой ученый. — 2019. — № 7 (245). — С. 259-260.
- [2] История возникновения речевого этикета. URL: <http://etiket-slovo.narod.ru>. Английский этикет и язык общения.
- [3] Формановская Н.И. Речевого этикет и культура общения. – М.: Высшая школа, 2002. – 56 с.
- [4] Шахлай В.С. Английский речевого этикет. English Speech Etiquette.
- [5] Зимовец Н.В., Дементьева Н.Е. The importance of cultural linguistics in teaching foreign languages at school // 8 (опыт–лучший учитель): сборник / Под ред. Е.А. Огнева, И.В. Борисовская. Вып. V. – Белгород: ИПЦ «ПОЛИТЕРРА», 2016. – С. 105-109.

КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING LANGUAGES

МРНТИ: 14.25.09

Қалмұратова Айтолқын Аққозықызы¹
Шетел тілі: екі шетел тілі мамандығының 2 курс магистранты,
Нурекешова Г.Р.² қауымдастырылған профессор м.а., ф.ғ.к.
Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Aqalmuratova@mail.ru
Gulnaz_N71@mail.ru

АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАТИВТІК ТЕХНОЛОГИЯНЫ ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Бұл мақалада шетел тілдерін оқып үйренудің маңыздылығы айқындалып, заман талабына сай шетел тілін оқыту барысында ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолданудың маңыздылығы туралы айтылған. Қазіргі заманда еліміздегі шетел тілдерінің өзектілігі жайында пайымдалған. Қашықтан оқыту жүйесінің тиімділігі мен оған ақпараттық-коммуникативтік технологиялар арқылы қол жеткізе алатындығы туралы көрсетілген. Ақпараттық-коммуникативтік технологияның бірнеше әдістері туралы ақпарат беріліп, сол әдістердің шетел тілін оқыту барысына қосатын үлесі анықталды. Ақпараттық-коммуникативтік технологияның шетел тілін оқыту барысында тиімді қолдану жолдары көрсетілген. Платформалар мен бағдарламалар туралы қысқаша мәліметтер беріліп, өзектіліктері айқындалған. Шетел тілін оқыту барысында ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолданудың тиімділігі мен алдағы нәтижелері туралы мағлұмат берілген. “Ағылшын тіліндегі” 4 дағдыны – тыңдалым (listening), айтылым (speaking), оқылым (reading) және жазылым (writing) дағдыларын ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдана отырып қалай жетілдіруге болатындығы туралы баяндалған.

Кілт сөздер: Ақпараттық-коммуникативтік технология, шетел тілдерін оқыту, платформа, бағдарлама, презентация, ғаламтор, интерактивті тақта.

Қалмұратова Айтолқын Аққозықызы¹
Иностраннный язык: два иностранных языка, 2 курс магистратура,
Нурекешова Г.Р.² ассоциированный профессор м.а., ф.ғ.к.
Казахский национальный педагогический университет, Алматы, Казахстан
Aqalmuratova@mail.ru
Gulnaz_N71@mail.ru

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

В этой статье подчеркивается важность изучения иностранных языков и подчеркивается важность использования информационно-коммуникативных технологий при изучении современного иностранного языка. В наше время речь идет об актуальности иностранных языков в стране. Была представлена информация о нескольких методах информационно-коммуникативной технологии, определен вклад этих методов в процесс обучения иностранному языку. Показаны способы эффективного использования информационно-коммуникативных технологий в обучении иностранному языку. Даны краткие сведения о платформах и программах, определены релевантности. Представлена информация об эффективности и предстоящих результатах использования информационно-коммуникативных технологий при обучении иностранному языку. Рассказано о том, как совершенствовать 4 навыка "английского языка" – аудирование (listening), произношение (speaking), чтение (reading) и письмо (writing) с использованием информационно-коммуникативных технологий.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, обучение иностранным языкам, платформа, программа, презентация, Интернет, интерактивная доска.

Kalmuratova Aitolkyn Akkozykyzy¹

Foreign language: two foreign languages, 2nd year master's degree,

Nurekeshova G.R.². Associate Professor M.A., Ph.D.,

Kazakh National Pedagogical University named after Abay, Almaty, Kazakhstan

Aqalmuratova@mail.ru

Gulnaz_N71@mail.ru

THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

This article highlights the importance of studying foreign languages and highlights the importance of using information and communication technologies in teaching a foreign language in accordance with modern requirements. It was discussed the relevance of foreign languages in our country in the modern world. Information was given on several methods of information and communication technology, and the contribution of these methods to the course of teaching a foreign language was determined. The ways of effective use of information and Communication Technology in teaching a foreign language are shown. Brief information about platforms and programs is given, and the relevance is determined. Information about the effectiveness and future results of using information and communication technologies in teaching a foreign language is provided. It is described how to improve 4 skills in the "English language" – listening, speaking, reading and writing using information and communication technologies.

Keywords: information and communication technology, teaching foreign languages, Platform, program, presentation, Internet, interactive whiteboard.

Ақпараттық-коммуникативтік технологияларға негізделген заманауи білімнің жаңартылуын қалыптастыруды көздейді, жиырма бірінші ғасырдағы білім оқу іс-әрекетінің модельдері және олардың жеке тұлғаға бағытталған тәсілді жүзеге асырып қана қоймайды, сонымен қатар ақпараттық қоғам дәуірінде ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың кеңінен қолдану қажеттілігін көрсетеді. Ақпараттық-коммуникативтік технологиялармен оқытудың дәстүрлі оқыту әдістеріне қарағанда көптеген артықшылықтары бар. Компьютерлік бағдарламалар:

- үлкен ақпараттық көлем;
- өзіндік жұмысты қарқындату;
- әр білім алушы үшін жеке маңызды коммуникативті жағдай жасау;

бұл когнитивті белсенділіктің жоғарылауы, сондай-ақ шет тілдерін үйренуге деген ынтаның жоғарылауы [1]. Компьютерлік бағдарламалар әр түрлі сөйлеу әрекеттерін жаттықтыруға және оларды әр түрлі етіп біріктіруге және тілдік құбылыстарды білуге мүмкіндік береді, лингвистикалық қабілеттерді қалыптастыруға, коммуникативті жағдайларды жасауға, тілдік және сөйлеу дағдыларын автоматтандыруға көмектеседі.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар соңғы жылдары қоғамда уақыт өте келе берік позицияларға ие болуда, олар бүткіл әлем халықтарының күнделікті өмірінде ғана емес, іс жүзінде барлық экономикалық және әлеуметтік секторларда қолданылуда. ЮНЕСКО қабылдаған анықтамаға сәйкес, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар – бұл жиынтық әдістерді зерттейтін өзара байланысты ғылыми, технологиялық, инженерлік пәндерді өңдеумен және сақтаумен айналысатын адамдардың еңбегін тиімді ұйымдастыруға ықпал ететін ақпарат, адамдардың компьютерлермен өзара әрекеттесу әдістері және өндірістік жабдықтар, оларды практикалық қолдану, сондай-ақ әлеуметтік, мәселенің экономикалық және мәдени аспектілері [2,10]. Білім беруде ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану ақпараттық қоғамды дамытудың маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Мұндай жағдайда білім беру мекемесі білім алушыларда жаңа дағдыларды қалыптастыруы керек – осы әлемде бейімделу және өзін табу, ақпаратты өз бетінше жинау, талдау, жалпылау және оны басқа адамдарға беру, жаңа технологияларды игеру.

Шет тілін оқыту әрқашан білім алушының тілді арнайы оқыту арқылы белгілі бір деңгейде меңгеруіне бағытталған. Бұл дегеніміз, оқу жағдайында оқушылардың арнайы тандалған және әдістемелік тұрғыдан түсіндірілген оқу мазмұнының көмегімен басқарылатын тілді үйрену процесі құрылады, бұл олардың осы тілді меңгеруіне әкелуі керек. Тілдік білім берудің негізгі әдістері интерактивті сипатта болуы, креативтілігімен және импровизациясымен ерекшеленуі, зерттелетін тілдегі шынайы қарым-қатынастың пайдасына шетел тілдік қарым-қатынас модельдеулерін қысқартуы, білім алушылардың инновациялық және шығармашылық қызметі үшін, олардың оқу процесінде бастамашыл ұстанымын көрсетуі үшін қолайлы жағдайлар жасауы тиіс. Тілдік білім берудің қоғамдық қатынастар жүйесіне ену сипатына келетін болсақ, біз білім алушының санасы мен мінез-құлқының әлеуметтік маңызды сипаттамаларын қалыптастыру үшін шетел тілдік қарым-қатынас мүмкіндіктерін барынша пайдалану қажет. Шетел тілі оқу пәні ретінде оқушылардың, студенттердің, жалпы еліміздің азаматтарының әлеуметтік жағынан сәби секілді емес, жауапты және белсенді болуына ықпал етуге арналған. Бұл олардың туған және басқа адамдардың лингвистикалық қоғамдарында сәтті өмір сүруін қамтамасыз ете алады және қамтамасыз етуі керек. Тілдік білім берудің жаңа моделін іс жүзінде жүзеге асыру әрбір білім алушыны тілдік білімді, сөйлеу дағдылары мен біліктіліктерін пассивті игеру процесіне емес, зерттелетін тілдегі белсенді коммуникативті-танымдық, зерттеушілік, шығармашылық қызметке тарту қажеттілігін туындататыны анық. Осы мақсатта әрбір оқушының алған шетел тілдік білімдерін, дағдылары мен біліктіліктерін тәжірибеде саналы түрде қолдануы үшін жағдай жасау, оған әртүрлі мәселелерді шешу кезінде басқа субъектілермен бірлесіп яғни ынтымақтастықта жұмыс істеу мүмкіндігін, сондай-ақ оны өз мәлімдемелерінде пайдалану мақсатында қажетті ақпаратқа еркін қол жеткізуді қамтамасыз ету қажет.

Шетел тілдерін оқып үйрену еліміздің білім саласында маңызды орында тұрғаны барлығымызға мәлім. Мектеп жасындағы жас өспірімдерден бастап ересек адамдарда шетел тілін оқуға деген үлкен зейіндерін қоюда. Сондықтан шетел тілін оқыту барысында көптеген методикалар жаңартылуда. Заман талабына сай методикалар көбейіп, шетел тілін оқып үйрену кез келген жаста қолжетімді бола білді. Қазақстан Республикасы көптеген елдермен экономикалық, саяси және туристік қарым-қатынаста болғанының арқасында мемлекеттік қызметкерлерге де шетел тілін білуі жұмыс барыстарына қосалқы артықшылық болып табылады. Сондықтанда еліміздің азаматтарының шетел тіліне деген қызығушылықтары артып келе жатыр. Уақыт өте келе шетел тілін оқытуда ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану маңызды әдістердің біріне айналуды. Оқушылар мен студенттер ғаламтор ресурстары арқылы әлеуметтік шеңберлерін өсіруге, барлық әлемдік ғаламтор пайдаланушыларымен өзара қарым-қатынасы орнатуға, өздерін шығармашылық жағынан көрсете алуға мүмкіндік алады. Еліміздегі шетел тілі оқытушыларына ақпараттық-коммуникативтік

технология үлкен қосалқы көмек болып табылады. Мектеп оқушыларының шетел тілін оқып үйренуге деген қызығушылықтарын арттыру мақсатында, студенттерге тақырыпты тереңдетіп үйрету мақсатында ақпараттық-коммуникативтік технология өте көп ыңғайлы құралдар ұсынады. Мысалыға алатын болсақ, “Kahoot, Quizlet, Class Dojo” қосымшалары.

“Kahoot”- әр түрлі сұрақ-жауап ойындары мен тесттерді ойын түрінде құрастыруға арналған платформа. Оқытушы платформасындағы өзге оқытушылар дайындаған дайын тесттер мен сұрақ-жауап ойындарын пайдалануға болады. Бұл платформаны пайдалану үшін оқушыларға ұялы телефон, интерактивті тақта мен ғаламтор қажет болады. Интерактивті тақтада сұрақтар көрініп тұрады, оқушылар ұялы телефон арқылы жауаптарын беретін болады. Берілген жауаптар интерактивті тақтада көрініп тұратын болады.

“Quizlet”- Жаңа сөздерді оңай жаттауға арналған платформалардың бірі. Кез келген сөзге арнайы карталар жасауға немесе платформада дайын тұрған карталарды алып қолдана беруге болады. Әр картаға суреттер, аудиоматериалдар қосуға болатын артықшылығы бар. Интерактивті тақтаны қолдану арқылы сабақ барысында қолдануға немесе әр оқушымен жеке жұмыс жасауға болады. Оларға жаңа сөздерді жеңіл үйреніп, жаттап алуға ықпал етеді.

“Class Dojo”- Оқытушыларға сыныптағы тәртіпті жақсартуға арналған платформа. Бұл платформада оқытушылармен қатар оқушылар мен олардың ата-аналары отыра алады. Өзінің өзгеше функцияларымен ерекшеленеді. Мысалыға платформа арқылы сабақ айту кезегін кездейсоқ оқушыны таңдай отыра сабақты жүргізуге болады. Барлық оқушының жеке профайлы болады. Профайлда оқушының сабаққа белсенділігін белгілеп отыруға, сол жерде балл қоюға болады. Әр оқушының профайлын ата-аналары бақылап отыра алады. Бір сөзбен айтқанда мұғалімнің электронды журналы десекте болады. Мектептегі ресми электронды журналдардан айырмашылығының бірі, журналға тек қана оқушының оқу үлгерімін ғана емес, сыныптағы белсенділігіне, мінез-құлықтарына деген ескертпелер қоюға болатындығында.

Қазіргі кезде оқу орындарында сабақ барысын түсіндіру мақсатында оқытушылар көптеген қосалқы құралдар қолдануға тырысады. Сабақ тақырыбын қызықты өткізу мақсатында түрлі суреттер мен графиктерді пайдаланып, түрлі презентациялар арқылы білім алушыларға тақырыпты жан-жақты аша білуге талпынуда. Презентацияларға деген сұраныс көбейгендіктен әдеттегі “Microsoft Powerpoint” бағдарламасынан бөлек көптеген платформалар пайда болды. Мысалыға, “Canva, Prezi, Keynote, Google Slides” платформалары.

“Canva”- Графикалық дизайнер арқылы презентациялар дайындауға болатын онлайн-сервис болып табылады. Көптеген оқытушылардың, білім алушылардың жиі қолданатын платформалардың бірі. Платформаның басты артықшылығы қолжетімділігінде. Бұл платформаны кез келген адам оңай меңгеріп, жылдам игеріп кете алады. Презентацияны түрлендіруге көптеген мүмкіндіктері бар. “Canva” арқылы тек қана презентациялар ғана емес, макеттер мен постерлер жасауға болады.

“Prezi”- Презентация жасауға арналған арнайы веб-сервис. Дәстүрлі түрдегі презентациялардан ерекшелігі бұл веб-сервисте слайдтан слайдқа ауысу емес, барлық презентация бір ашықтықта көрініп тұрады. Дайындаған презентациядағы блоктарды жақындату және алыстату арқылы жұмыс жасайды. “Prezi” арқылы визуалды түрде ерекше көзге түсетін презентациялар әзірлеуге болады. Презентацияға видеоматериалдар, графиктер мен суреттер бекітуге негізделген.

“Keynote”- Анимациялық эффекттер мен дайын иллюстрациялық суреттер арқылы презентация даярлауға арналған бағдарлама. Алайда бұл бағдарламаны тек қана “Apple” компаниясының электронды құрылғылары арқылы қолдануға болады. Олар: “Iphone, Ipad, Mac” электронды құрылғылары. Бірден бір артықшылықтарының бірі топпен жұмыс жасауға беретін мүмкіндігінде. Бір презентацияны бірнеше адам болып жасаған жағдайды, әр адам өз электронды құрылғысы арқылы презентацияда өзгерістер орната беруіне болады. Жәнеде басқа адамның бағдарламада не жасап жатқандығын бақылап отыруға мүмкіндік бар.

“Google Slides”- “Google” компаниясы ұсынатын презентация даярлауға арналған бағдарлама. Жоғарыда атап өткен бағдарламалардан бірден-бір артықшылығы офлайн форматтада қолдана аласыз. Әртүрлі графиктермен схемалар қолдануға болады. Алайда суреттерді өңдеуге,

анимацияларды да қолдану мүмкіншілігі өте аз. Бұл бағдарламада да бір уақытта бірнеше адам бір презентацияны өңдеуге болады.

Қазіргі кезде қашықтықтан оқыту жүйесі де кеңінен тарап жатыр. Ал қашықтықтан оқытудың басты құралы өздеріміз білетінде ақпараттық-коммуникативтік технология. Қашықтықтан оқыту технологиялары оқу материалын серверге орналастыруға мүмкіндік береді.

Бұл электронды нұсқаулықтың артықшылығы – оның мазмұнына мұғалім қажет болған жағдайда толықтырулар мен өзгерістер енгізе алады. Ал білім алушы берілген нұсқаулықты өзіне көшіруге, қағаз жүзінде шығарып алуға және өзі қалаған уақытта осы нұсқаулықтарды пайдалана отырып жұмыс жасай алады. Сонымен қатар, алынған материалды зерттеу кезінде пайдаланушы өз қалауы бойынша қаріптің өлшемі мен түрін өзгертіп пайдалана алады, мәтінді безендіру үшін қолданылатын түстерді өзгерте алады немесе қажет емес нәрсені алып тастаса немесе жылжытуға болады. Мұның барлығы материалды жақсы игеруге қызмет етеді, өйткені өз жұмысының нәтижесі жағымды эмоцияларға әкеледі және қосымша мотивация тудырады. Қашықтықтан оқытудың бірнеше сипаттарын айта кететін болсақ, біріншіден ол икемділік. Оқытушы мен білім алушы өзара қолайлы бір уақытты таңдап алса болғаны. Олар екі түрлі қалада, елде болсада сабақтың қарқынына әсер етпейді. Екінше әлеуметтілік. Қашықтықтан білім берудің арқасында тең мүмкіндіктер беру арқылы белгілі бір дәрежеде әлеуметтік шиеленіс басылады. Себебі әлеуметтік жағдай, материалдық жағдай және тұрмыстық жағдай есепке алынбайды. Үшіншіден интернационалдылық. Қашықтықтан оқытуды енгізу қарастырылған білім беру қызметтерінің экспорты мен импортына оң әсер етеді. Жәнеде соңғысы жаңа ақпараттық технологиялар. Компьютерлер, мультимедиялық жүйелер, компьютерлер ұсынатын жаңа ақпараттық технологияларға басымдық бере отырып, әртүрлі ақпараттық технология белсенді түрде қолданылады. Жоғарыда көрсетілген мүмкіндіктер негізгі артықшылықтар болып табылады. Ал қашықтықтан оқыту технологияларын қолданудың арқасында оқу үдерісіне динамизм, тұтастық және икемділік бере отырып, оңтайландыруға мүмкіндік туады. Қашықтықтан оқытуға арналған көптеген бағдарламалар бар. Олардың ішінде көптеп қолданылатын түрлерін айта кететін болсақ: Zoom, Microsoft teams, G Suite (Hangouts).

Zoom – бейне форматта 100 қатысушыға дейін онлайн кездесулер ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Тегін нұсқада сессия уақыты 40 минутқа дейін. Ақылы түрінде уақыт бойынша шектеу жоқ, жәнеде қатысушылар санын кеңейтуге болады. Сонымен қатар бірден-бір артықшылықтарының бірі тыңдаушыларға жүйеге тіркелудің қажеті жоқ, олар жай ғана сілтеме арқылы өтуге болады.

Microsoft teams – бұл 150 мүшеге дейін тегін қызмет ететін сервис. Кездесуге ұялы телефоннан да, компьютерден де қатысуға болады. Пайдаланушыларға microsoft тіркеліміне тіркелу қажет болады.

G Suite (Hangouts) – Google-де G Suite ұйымдастырушылық коммуникация құралы бар, мектеп немесе университет оны тегін қосып, пайдалана алуына мүмкіндіктері бар. Әдеткі бойынша, сіз 25 адамға кездесу ұйымдастыра аласыз (қаратин кезеңінде — 100-ге дейін қол жетімділік кеңейтілді). Жүйенің артықшылығы – Google Classroom мұғалімдерге арналған қосымша құралдарды ұсынады. Барлық мүшелерде gmail-де email почтасы болуы керек. Бұл ең ыңғайлы құрал, бірақ пайдалануды бастау үшін бүкіл мектепті қосуды қажет етеді.

Ақпараттық-коммуникативтік технология шетел тілін оқытуда қосар үлесі көп. Жоғарыда айтылған платформалар мен бағдарламалар арқылы оқытушылар сабақ барысын бақылай отырып, білім алушылардың оқуға деген қызығушылықтарын арттыра алады. Елімізде қосалқы тіл ретінде ағылшын тілі өзіндік бір орын алып жатырғаны барлығымызға мәлім. Себебі ағылшын тілі әлемдегі барлық елде қолдана алатын жалғыз тіл десекте қателеспейміз. Ағылшын тіліндегі 4 дағдыны жетілдіру үшін көптеген мүмкіндіктер бар. Оқытушы сабақ барысын дайындаған кезде осы дағдыларды қатар алып жүру маңыздылығын ескере отыру қажет. 4 дағдыға: “Listening, speaking, reading, writing” жатады. Осы дағдыларды ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдана отырып жетілдірген тиімді. Мультфильмдер, фильмдерді көру арқылы, музыкалар тыңдау арқылы “Listening” дағдысын жақсартуға болады. Ал “Speaking” дағдысын ғаламтордағы осы тілде сөйлейтін шетелдіктермен сөйлесу арқылы, фильмдер мен подкасттар қарап отырғанда айтылған сөздерді қайталап отыру арқылы жетілдіруге мүмкіндіктер бар. “Reading” дағдысында қазіргі әлемдік

жаңалықтарды шетел тілінде оқыған, әлеуметтік желілерді ағылшын тілін қолданатын немесе шетелдіктердің жазған тексттерін жиі оқыған үлкен көмек болады. “Writing” дағдысына келер болсақ Әлеуметтік желілерде ағылшын тілінде жазуға, немесе көрген фильмдерге рецензиялар жазу арқылы, шетел азаматтарымен хат алмасу арқылы жетілдіруге болады.

Шетел тілі сабақтарында ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану материалды көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді, оқу сапасын арттыруға және оқушылардың шаршауын азайтуға көмектеседі. Техникалық оқыту құралдары мұғалімге материалды ұсыну қарқынын арттыруға және оқушылардың сұраныстары мен қызығушылығын қанағаттандыруға көмектеседі. Білім алушылар өздерінің білімдері мен дағдыларын басқа жағдайларда қолдануға және ақпараттық-коммуникативтік технология саласындағы білімдерін көрсетуге мүмкіндік алады. Бұл жағдайда жаңа материалды игеру әлдеқайда жылдам және оңай. Әр түрлі тапсырмалардағы шетел тілі сабақтарындағы ойын элементтері оқушыларда тек жағымды эмоциялар тудырады, бұл зерттелген материалдың практикалық шоғырлануына ықпал етеді. Ақпараттық-коммуникативтік технология көмегімен тілдің әртүрлі аспектілерінің көптеген мәселелері шешіледі деген қорытынды жасауға болады. Сондықтан шетел тілі сабақтарында ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану енді болашақ емес, қазіргі заман мәселесі болып табылады. Шетел тілі мұғаліміне компьютер оқыту әдістерін белгілемейді, ол оқыту бағдарламаларына тиімді енгізіледі, осылайша оқу іс-әрекетін толыққанды ұйымдастыруды қамтамасыз етеді. Әр оқушы үшін сыныптағы сабақтарда және сабақтан тыс жұмыстарда компьютерлерді пайдалану бірегей ақпараттық атмосфераны құра алады және жеке білім беру сатысында табысты ілгерілеуге ықпал етеді. Шетел тілін оқытуда ақпараттық-коммуникативтік технологияның маңызы өте жоғары. Интерактивті жабдықтар оқушылардың білім алуына тұрақты мотивация бола алады және оқу мәселелерін шығармашылықпен шешуге көмектеседі, осылайша оқушылардың бейнелі ойлауын дамытады. Интерактивті тақтаның көмегімен сіз презентацияларды көрсете аласыз, модельдер жасай аласыз, оқушыларды материалды игеру процесіне белсенді түрде тарта аласыз, сабақтың қарқыны мен ағымын жақсарта аласыз. Интерактивті тақта балаларға тақтадағы қорқыныш пен қысылуды жеңуге көмектеседі, оларды оқу процесіне оңай тартады. Сабақ барысына қатыспайтын оқушылар қалмайды. Осылайша, жалпы білім беретін орталарда шетел тілдерін оқыту процесіне ақпараттық-коммуникативтік технология интеграциясы оқу процесін оңтайландыруға, оны тиімдірек, жемісті және оқушылар үшін ынталандыруға ұмтылатын шетел тілдері оқытушыларның шұғыл қажеттілігі болып табылады. Қорытындылай келе, қазіргі заманғы оқытушы бір нәрсені қамтамасыз ету үшін заманауи оқыту құралдарымен жұмыс істей алуы керек екенін атап өту қажет. Ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану барлық салада да өзекті екендігі айқын, алайда шетел тілін оқыту барысындағы ақпараттық-коммуникативтік технологияның алар орны ерекше. Білім алушылардың шетел тілін оқып үйренуге деген құлшынысын ашып, оқу барысында мотивациясының төмендемеуіне көптен көмегі тиеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Telitsyna T.N., Sidorenko A.F. Using computer programs in foreign language lessons // Foreign languages at school 2002, №2 - p.41.
2. Nurpeisova T.B., Kaidash I.N. Information and communication technologies. – Almaty: 2017. – 480с.
3. Роль информационных технологий в изучении иностранных языков / Анваров А.У // [Электронный ресурс] / Режим доступа : <https://moluch.ru/archive/356/79677>
4. Petrenko M.A. Theoretic bases of pedagogical interaction. Procedia / M.A. Petrenko // Social and Behavioral Sciences. – 2015. – Т. 214. –407–413р.
5. How to make a kahoot game: Step-by-step guide and extra tips for teachers [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://com/blog/2021/01/28/how-to-create-kahoot-tips-teachers/>
6. Кунанбаева С.С., «Теория и практика современного иноязычного образования» Алматы 2010, — 28 с.

7. Сысоев П.В. Современные информационные и коммуникационные технологии: дидактические свойства и функции // Язык и культура. — 2012. — № 1.— 120-133 с.
8. Трайнев В.А. Новые информационные и коммуникационные технологии в образовании : учебник / В.А. Трайнёв, В.Ю. Теплышев, И.В. Трайнёв. - М. : Дашков и Ко. - 2011. - 320 с.

МРНТИ 16.31.51

Saginoва A.T¹ Kismetova G.N²

*Second-year Master student with a major in «Foreign languages and intercultural communication
Atyrau University named after Kh. Dosmukhamedov», Atyrau Kazakhstan*

PRACTICAL APPLICATION OF HEURISTIC METHODS IN ENGLISH LESSONS AND THEIR EFFECTIVENESS

Abstract

The purpose of the article is to study the effectiveness of using heuristic methods in English lessons. Heuristics are strategies or shortcuts used to make decisions or solve problems. In education, heuristics can be applied to language learning by providing students with practical approaches to language learning and encouraging them to be more active and involved in the learning process.

In the article, various heuristics and how they can be used in English lessons will be considered. For example, it may describe the use of mnemonics, analogies, and problem-based learning as an effective heuristic for language learning. The article also discusses the advantages of using heuristics in language learning, such as increasing motivation and involvement of students, developing critical thinking and problem solving skills, as well as facilitating language acquisition.

The results of the study will be used to give an idea of the potential of using heuristics in English lessons and serve as a basis for developing effective language learning strategies. The article may also offer recommendations for future research on the further study of the effectiveness of heuristics in language learning.

Thus, the purpose of the article is to evaluate the effectiveness of using heuristic methods in English lessons and to give an idea of how these methods can be used to improve the results of language learning.

Keywords: heuristics, method, efficiency, pedagogy, individual, creative

Сагинова А. Т.¹ Кисметова Г.Н.²

Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің "Шет тілдері және мәдениетаралық коммуникация" мамандығы бойынша магистратураның екінші курс студенті, Атырау, Қазақстан

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ЭВРИСТИКАЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ПРАКТИКАЛЫҚ ҚОЛДАНУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Аңдатпа

Мақаланың мақсаты-ағылшын тілі сабақтарында эвристикалық әдістерді қолданудың тиімділігін зерттеу. Эвристика-шешім қабылдау немесе мәселелерді шешу үшін қолданылатын

стратегиялар немесе қысқа жолдар. Білім беруде эвристиканы тіл үйренуге қолдануға болады, бұл студенттерге тіл үйренудің практикалық тәсілдерін ұсынады және оларды оқу процесіне белсенді және қатысуға шақырады.

Мақалада әртүрлі эвристика және оларды ағылшын тілі сабақтарында қалай қолдануға болатыны қарастырылады. Мысалы, ол тілді үйренудің тиімді эвристикасы ретінде мнемотехниканы, ұқсастықтарды және проблемалық оқытуды қолдануды сипаттауы мүмкін. Мақалада сонымен қатар студенттердің ынтасы мен белсенділігін арттыру, сыни ойлау мен проблемаларды шешу дағдыларын дамыту және тілді меңгеруді жеңілдету сияқты тіл үйренуде эвристиканы қолданудың артықшылықтары талқыланады.

Зерттеу нәтижелері ағылшын тілі сабақтарында эвристиканы қолдану әлеуеті туралы түсінік беру және тілді үйренудің тиімді стратегияларын әзірлеуге негіз болу үшін пайдаланылады. Сондай-ақ, мақалада эвристиканың тіл үйренудегі тиімділігін одан әрі зерттеу бойынша болашақ зерттеулерге арналған ұсыныстар ұсынылуы мүмкін.

Сонымен, мақаланың мақсаты-ағылшын тілі сабақтарында эвристикалық әдістерді қолданудың тиімділігін бағалау және бұл әдістерді тілді үйрену нәтижелерін жақсарту үшін қалай қолдануға болатындығы туралы түсінік беру.

Кілт сөздер: эвристика, әдіс, тиімділік, педагогика, тұлға, шығармашылық

Сагинова А.Т.¹ Кисметова Г.Н.²

Студентка второго курса магистратуры по специальности «Иностранные языки и межкультурная коммуникация» Атырауского университета имени Х. Досмухамедов», Атырау, Казахстан

ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ ЭВРИСТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА И ИХ ЭФФЕКТИВНОСТЬ

Аннотация

Целью статьи является изучение эффективности использования эвристических методов на уроках английского языка. Эвристика - это стратегии или короткие пути, используемые для принятия решений или решения проблем. В образовании эвристика может быть применена к изучению языка, предоставляя студентам практические подходы к изучению языка и поощряя их быть более активными и вовлеченными в процесс обучения.

В статье будут рассмотрены различные эвристики и то, как их можно использовать на уроках английского языка. Например, в нем может быть описано использование мнемотехники, аналогий и проблемного обучения в качестве эффективной эвристики для изучения языка. В статье также обсуждаются преимущества использования эвристики в изучении языка, такие как повышение мотивации и вовлеченности студентов, развитие критического мышления и навыков решения проблем, а также облегчение овладения языком.

Результаты исследования будут использованы для того, чтобы дать представление о потенциале использования эвристики на уроках английского языка и послужить основой для разработки эффективных стратегий изучения языка. В статье также могут быть предложены рекомендации для будущих исследований по дальнейшему изучению эффективности эвристики в изучении языка.

Таким образом, цель статьи - оценить эффективность использования эвристических методов на уроках английского языка и дать представление о том, как эти методы могут быть использованы для улучшения результатов изучения языка.

Ключевые слова: эвристика, метод, эффективность, педагогика, личность, творческий

Introduction. Modern pedagogy is flexible, allowing the use of diverse and innovative teaching methods in teaching children, and new and new requirements are imposed on the student to be successful in modern society, to be an active, creatively developed personality capable of quickly finding non-standard solutions to emerging problems.

An English teacher uses certain means, forms, and technologies to achieve the goal of mastering a foreign language by students. One of such popular and innovative ways is the use of heuristic methods in English lessons.

There have been many scientists who have written about the use of heuristic methods in education and learning. Here are a few notable examples:

Jerome Bruner: A leading psychologist and educator, Jerome Bruner emphasized the importance of discovery learning and the use of heuristics in education. He believed that students learn best when they actively construct meaning and engage with the material.

Lev Vygotsky: A psychologist and educator, Lev Vygotsky theorized that cognitive development occurs through social interaction and the guidance of more knowledgeable others. He believed that heuristic methods, such as problem-solving activities, can be used to support the development of higher-order thinking skills.

Howard Gardner: A psychologist and education researcher, Howard Gardner has written extensively about multiple intelligences and the importance of using a variety of teaching methods, including heuristic methods, to meet the needs of diverse learners.

Alison Gopnik: A psychologist and researcher, Alison Gopnik has written about the importance of play and exploration in learning, particularly in early childhood development. She has also explored the use of heuristics in scientific thinking and problem-solving [1-8].

These are just a few of the many scientists who have written about the use of heuristic methods in education and learning. Their work highlights the importance of active and engaged learning, the role of social interaction in cognitive development, and the value of heuristics in promoting higher-order thinking skills.

Methodology. The main elements of heuristic learning are its forms and methods, they ensure that students create new educational products for them in the subjects they study, in this case, in foreign language lessons. The very word "heuristics" came to us from ancient Greek and literally means "I'm looking for", "I'm opening"

Despite the fact that the heuristic method of teaching appeared quite a long time ago, it is used relatively recently in modern pedagogy. That is why there is no approved interpretation of its concept.

The heuristic method of teaching is understood as teaching, which aims at constructing the student's own meaning, goals and content of education, as well as the process of its organization, diagnosis and awareness

The heuristic method of teaching is aimed at students independently finding answers to the questions posed by the teacher, as well as students constructing their own meaning, purpose, organization and awareness of the need for training [1].

Thus, learning based on the heuristic method for students is a continuous discovery of new things, the formation of creative abilities of students, the creation of situations in which their creative self-realization is possible.

Among the most important elements of heuristic technology are the following:

- the teacher deliberately creates a problematic situation that encourages students to find new ways to solve the difficulties that have arisen;
- the studied material is given to students not so much for memorization and assimilation, as for its use in solving creative tasks;
- students are given a greater degree of independence in creative search;

- not only the correctness of the conclusions obtained is evaluated, but also, most importantly, the creative nature of the application of existing knowledge (the more non-standard the solution and the ways to obtain it, the higher the score) [2].

Heuristic methods are problem-solving strategies that involve using trial and error, informed intuition, and experience to reach a solution. In English language lessons, these methods can be applied in various ways to help students learn and retain new information.

Problem-solving activities: Heuristics can be used to help students identify and solve problems related to grammar, vocabulary, and writing. For example, students can be given a sentence with errors and asked to identify and correct them. This activity requires them to use their knowledge of grammar and syntax rules to determine what is incorrect and apply the appropriate correction.

Creative writing exercises: Heuristics can be used to encourage students to experiment with new writing techniques and styles. For example, students can be asked to write a story or poem using a specific form, such as haiku or sonnet, and then encouraged to modify it to make it their own. This allows students to use their creativity and critical thinking skills to come up with new ideas and solutions.

Vocabulary building exercises: Heuristics can be used to help students learn new vocabulary words in a fun and engaging way. For example, students can be given a list of words and asked to come up with their own definitions, synonyms, and antonyms. They can then be asked to use the words in sentences to reinforce their understanding.

Group discussions: Heuristics can be used to encourage group discussions and debates in English lessons. For example, students can be given a topic related to the current lesson and asked to discuss it in small groups. This allows students to use their critical thinking and problem-solving skills, as well as their knowledge of grammar and vocabulary, to come up with solutions and express their opinions [3].

In conclusion, the use of heuristic methods in English lessons can provide a fun and engaging way for students to learn and retain new information. These methods help students develop critical thinking, problem-solving, and communication skills, and encourage them to experiment and be creative in their approach to learning.

The effectiveness of heuristic methods can vary depending on several factors, including the specific method used, the subject being taught, and the students themselves. However, in general, heuristic methods have been shown to be an effective way of promoting active and engaged learning [4].

Encourages active learning: Heuristic methods encourage students to actively engage with the material they are learning, rather than passively receiving information. This can lead to deeper understanding and better retention of the material.

Develops critical thinking skills: By using trial and error, intuition, and experience, heuristic methods help students develop critical thinking skills, which are essential for solving problems and making informed decisions.

Promotes creativity: Heuristic methods often involve creative and experimental approaches to learning, which can encourage students to think outside the box and come up with innovative solutions.

Improves retention: By actively engaging with the material, students are more likely to retain the information they have learned. This is particularly true when the material is encountered in multiple contexts, such as through problem-solving activities and real-world applications.

Increases motivation: Heuristic methods can be fun and engaging, which can increase student motivation and interest in the subject being taught.

Overall, the effectiveness of heuristic methods depends on how they are used and the specific context in which they are applied. However, when used appropriately, they have the potential to greatly enhance the learning experience for students.

Results. It is not uncommon to confuse heuristic learning with problematic learning. The methodology of problem-based learning is designed in such a way that the teacher directs students to obtain a predictable result. The heuristic approach to education makes it possible to expand the possibilities of problem-based learning, since it orients the teacher and the student to achieve a result unknown to them in advance. In heuristic learning, the teacher cannot always foresee which solution to the problem the students

will choose, the students themselves put forward possible hypotheses for solving the problem, check them and can get a new unexpected result, but the main difference is that the objects of search cognitive activity in heuristic learning are not only problems and tasks, but also the students themselves, their individual personal potential, creative, cognitive, reflexive and other procedures and activities. Heuristic learning also leads to the development of not only students, but also teachers who have to organize the educational process [5].

Let's make an English lesson plan for the 1st year, which includes heuristic methods:

Goal: To improve vocabulary and sentence structure through problem solving actions.

Materials: Whiteboard, markers, index cards (one for each student), vocabulary.

Step 1: Introduction to the vocabulary of words

Write vocabulary words on the blackboard and explain their meanings to students.

Ask students to repeat the words after you and practice them until they can pronounce them accurately.

Step 2: Vocabulary Selection Exercise

Cut the vocabulary words into separate cards and distribute one card to each student.

Ask students to walk around the room and find a person who has the appropriate identification card.

When a match is found, students should read the word and definition together, and then look for another partner.

Continue until all students find their matches and learn the words and definitions.

Step 3: Sentence Building Exercise

Provide students with a set of sentence structures, such as "[noun] is [adjective]" or "I [verb] is [noun]".

Ask students to use their vocabulary words to fill in sentence structures and create new sentences.

Encourage students to be creative and come up with different combinations.

Step 4: Correcting the sentence

Write on the board a few sentences containing errors in vocabulary, grammar or syntax.

Ask students to work in pairs or small groups to identify and correct mistakes.

Encourage students to discuss and justify their corrections.

Review the corrections with the class and provide feedback and clarifications.

Step 5: Conclusion

Discussion. The use of heuristic methods can contribute not only to the formation and development of creative and communicative skills of students, but also to activate the studied lexical and grammatical material.

The use of heuristic teaching methods is one of the best means of forming and developing students' creative abilities, and can be integrated into the educational process at any stage.

In English lessons, I use the following methods:

A story on behalf of the subject

(to consolidate the vocabulary of classroom use). (Writing as an object)

- each student chooses a subject in the classroom;

- students are invited to answer questions on behalf of this subject:

For example:

What is your colour?

How old are you?

What are you made of?

Where is your home?

What do you like about your life?

What do you hate about your life?

The student's approximate answer:

My colour is green and I 'm made of wood. I'm old, I'm ten years old. I live on the wall. I remember the day when brought me in the class. I like when children look at me. I hate to be dirty every time they use me.

Students edit their answers, turning individual sentences into a complete story.

Students talk about the subject without naming it, and classmates try to guess.

Method "5-W" - Method The table is filled in at the stage of comprehension in the course of working with information: who |what |when |where |why [6].

The method of empathy (getting used to) means “sensing” a person into the state of another object, “infusing” students into the studied objects of the surrounding world, an attempt to feel and know it from the inside.

For example, to get used to the essence of a car, a dog, a rainbow and other educational subjects. At the moment of implantation, the student asks questions to the object-himself, trying to perceive, understand, and see the answers on a sensory level.

Teacher: Imagine yourself that you are ‘Cloud’. How can you describe yourself, what are your feelings? Name your adjectives, verb.

(5 minutes are allotted for work) Then each student reads out their resulting stories.

The student's approximate answer:

Student: — I am a cloud. I am fluffy and white. I play a powerful role in warming and cooling our planet. Sometimes I become darker and can bring rain, snow and hail.

The following method:

The “Mind-Map” method (Memory card) [7] is a technology for recording thoughts, ideas, conversations. Recording is fast. The theme is in the center. Students generate a stream of ideas, their number of thoughts is unlimited, they are all fixed, starting to write them down from the top left and ending at the bottom right.

The method can be an individual product of one person or one group. Expresses individual capabilities, creates a space for the manifestation of creative abilities.

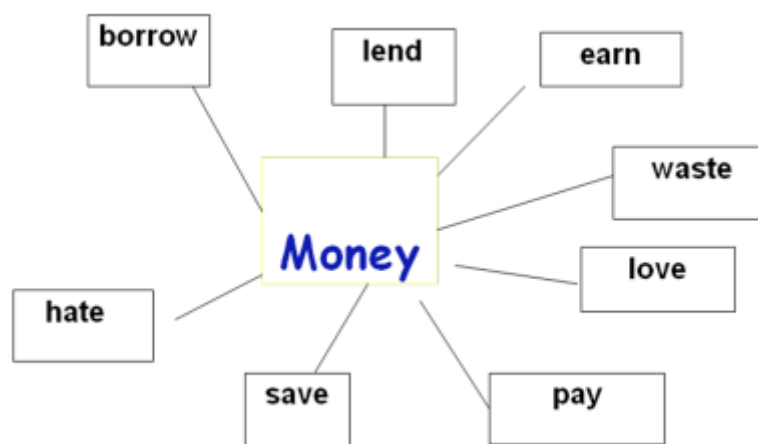

Figure 1- “Mind-Map” method [7]

The “Mind-Map” method is best used:

- When systematizing, repeating the material;
- When working with text;
- When repeated at the beginning of the lesson;
- When introducing the topic;
- When collecting the necessary language material;
- Under control.

By brainstorming, students name everything they know and think about the voiced topic, problem. All ideas are accepted, regardless of whether they are correct or not. The role of the teacher is the role of a guide, forcing students to reflect, while carefully listening to their thoughts.

The Forbidden Words Method [8]

Students are asked to define subjects or ideas, but without using common words and phrases. This method allows you to expand your vocabulary, as well as trains the ability to find analogies and give examples.

Example: Describe the object that you see in the picture (House) without using the following words: old, wood, big, comfortable, brown, beautiful, floor.

Conclusion. The use of heuristic methods in foreign language lessons allows:

- create problematic situations in the classroom in order to improve speech skills and language skills;
- increases the creative and cognitive activity of students;
- creates a comfortable learning environment;
- promotes the development of the intellectual and creative potential of the student's personality;
- creates conditions for independent work;
- teaches you to listen carefully and respect the opinions of others.

Summarize the key points of the lesson and reinforce the importance of active learning and problem-solving in language acquisition.

This lesson incorporates heuristic methods by using problem-solving activities to help students actively engage with the material and improve their vocabulary and sentence structure. The use of partner and group work also helps to promote collaboration and communication skills.

Reference

- 1) "Heuristics in Human-Computer Interaction" by J. Nielsen (1994)
- 2) "The Psychology of Intuitive Judgment" by G. Gigerenzer and R. Hertwig (1999)
- 3) "Heuristics: The Foundations of Adaptive Behavior" by G. Gigerenzer, P. M. Todd, and the ABC Research Group (1999)
- 4) "Intelligent Systems Design" by J. S. Gero and M. L. Maher (1993)
- 5) "Heuristics and Biases: The Psychology of Intuitive Judgment" edited by T. Gilovich, D. Griffin, and D. Kahneman (2002)
- 6) "Human Problem Solving" by A. Newell and H. A. Simon (1972)
- 7) "Heuristic Evaluation of User Interfaces" by J. Nielsen and R. L. Molich (1990)
- 8) "Artificial Intelligence and Heuristic Methods in Bioinformatics" edited by J. Zobel and M. J. O'Neill (2002)

МРНТИ 16.31.51

Сүлейманқұлова А.Т.¹, Нурекешова Г.Р.²

¹2 курс магистранты, ²Ф.э.к., аға оқытушы

Алматы қаласы, Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті

ШЕТЕЛ ТІЛІН КӨРНЕКІ ҚҰРАЛДАР АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ

Аңдатпа

Мақалада шет тілін оқыту әдістемесінің даму тарихы көрсетіліп, шет тілін оқытудың шетелдік және отандық әдістемелері таныстырылған. Шет тілін оқыту әдістемесін дамытуда көрнекі құралдарды пайдаланудың ролін қарастырылды. Шетел тілін көрнекі құралдар арқылы оқытудың әдістемелеріне талдау жасалына отырып, шетел тілін үйренушілердің коммуникативтік дағдыларын

дамытуға көмектесетін тиімді әдістерді көрсетілді. Әдістемелерді оқу процесінде қолдану бойынша ұсыныстар берілді, бұл мұғалімге шет тілін оқытудың қазіргі заманғы тәсілдерінің алуан түрлілігін бағдарлауға және студенттердің қажеттіліктерін, олардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, ең жақсы нұсқаны таңдауға мүмкіндік береді.

Кілт сөздер: әдістеме, көрнекі құралдар, таңба, символ, графика, иллюстрация.

Сулейманкулова А.Т.¹, Нурекешова Г.Р.²

¹Магистрант 2 курса, ²К.Ф.Н., ст. преподаватель

Город Алматы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая

МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ С ПОМОЩЬЮ НАГЛЯДНЫХ ПОСОБИЙ

Аннотация

Статья отражает историю развития методов обучения иностранным языкам и знакомит с зарубежными и отечественными направлениями в методике преподавания иностранного языка. Рассмотрена роль использования наглядных пособий в развитии методики обучения иностранному языку. Анализируя методику обучения иностранному языку с помощью наглядных пособий, выявлены эффективные методы, помогающие развитию коммуникативных навыков изучающих иностранный язык. Даны рекомендации по использованию каждого метода в учебном процессе, которые позволят преподавателю сориентироваться в многообразии современных подходов к преподаванию иностранного языка и выбрать оптимальный вариант с учётом потребностей учащихся, их индивидуальных особенностей.

Ключевые слова: методика, наглядные пособия, знак, символ, графика, иллюстрация.

Suleimankulova A.T.², Nurekeshova G.R.²

¹2nd year MA student, ²Ph.D., senior lecturer

Almaty, Kazakh National Pedagogical University named after Abay

METHODOLOGY OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE WITH THE HELP OF VISUAL AIDS

Abstract

The article reflects the history of the development of foreign language teaching methods and introduces foreign and domestic trends in the methodology of teaching a foreign language. The role of the use of visual aids in the development of foreign language teaching methods is considered. Analyzing the methodology of teaching a foreign language with the help of visual aids, effective methods are identified that help develop the communication skills of foreign language learners. Recommendations are given on the use of each method in the educational process, which will allow the teacher to navigate the variety of modern approaches to teaching a foreign language and choose the best option, taking into account the needs of students, their individual characteristics.

Key words: methodology, visual aids, sign, symbol, graphics, illustration.

Шет тілін оқыту дегеніміз – оқушыларда, тыңдау, сөйлеу, оқу және жазу дағдысымен біліктілік қалыптастыру. Егер біз дағды мен біліктіліктің психологиялық мәнін түсінбесек, онда біз оларды қалыптастыра алмаймыз.

Шет тілін оқытуда психологияның негізгі қағидаларын сөйлеу әрекетіне байланыстыра отырып пайдалану қажет.

Көрнекті психолог Н.И.Жинкин сөйлеу әрекетін зерттей келіп, сөздер мен оларды мидың кинетикалық орталығы арқылы жүзеге асатынын айтты. Мұғалім оқушыны тілге үйрету барысында,

тындау мен сөйлеудің бар мүмкіндіктерін жасау керек. Екінші тілде сөйлеу дегеніміз – жаңа таңбалы білім алудың жаңа жолдарын игеру деген сөз. Осы жаңа жолды жасау тілді үйренуде маңызды орын алады.

Шетел тілін оқытуда жаңа көрнекі құралдарды сабақта жан-жақты қолдану мұғалімнің көптеген қиындаған қызметтерін жеңілдетіп, осы іскерліктің ұстанымды жаңа тәсілдерінің пайда болуына мүмкіндік туғызады, мәтіндер мен ақпаратты білуге жол ашады. Сонымен қатар оқушылар интеллектуалдық, шығармашылық және коммуникативтік істерін дамыта алады, оқушының оқу белсенділігі артады. Шетел тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдалану: лексиканы оқып үйретеді; сөйлеу ырғағын; диалог, монолог және рөлдік ойындарды; грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі.

Психология ғылымы әдістемеге көп көмек көрсетеді. Шетел тілін үйренуде ана тілінің орны мен оның шетел тілін үйрену кездеріндегі қызметі, әр түрлі дағды мен біліктілік түрлерінің сәйкес келуі, жаңа тақырыпқа арналған әдістер мен тәсілдерді таңдай білу, т.б. психология ғылымының негіздерін білу қажет.

Әдістеме ғылымы жүйке жүйесі физиологиясы ғылымымен де байланысты. Атақты орыс ғалымы Павловтың айтуынша адамның жоғары жүйке жүйесінің қызметі-сөйлеу және ойлау, жүйке жүйесінің ерекше қызметі. Бұл қызмет түрі тек адамда ғана дамыған. Павловтың теориясы бойынша, дабылдар адамның сезу мүшелері арқылы келіп түседі. Адамның әрекетінің бір түрі – сөйлеу әрекеті.

Әдістеме ғылымы лингвистика ғылымымен тығыз байланысты, себебі лингвистиканың негізгі проблемалары тіл мен ойлау, грамматика мен сөздік т.б. әдістемеге де қатысты бар.

Әдістемедің лингвистика ғылымының оқу материалын іріктеудегі зерттеулері негізге алынады. Көптеген атақты лингвистер лингвистика теориясын ғана зерттеп қана қоймай, оларды тілді оқытуда қалай пайдалану керек екендігін де зерттеген.

Шетел тілін оқыту әдістемесінің басқа ғылымдар сияқты зерттеу мәселелері бар:

- Шетел тілін өз елімізде, шет елдерде оқыту жолдары;
- Әр түрлі мектептерде алдыңғы қатарлы мұғалімдердің тәжірибесін зерттеу және қолдану;
- Тәжірибелер арқылы жаңа әдістемелік тақырыптар енгізу.

Соңғы кезде тәжірибе жасау әдіскерлер арасында кең тараған. Шет тілін оқыту әдістемесінде зерттеу қажет ететін проблема көп. Жаңа оқыту материалдары мен технологиясы жаңа идеяларды, шешімдерді, әдіс-тәсілдерді қажет етеді.

Оқу шет тілінде оқытылған мектептерде ағылшын пәнінің білімдік, тәрбиелік мақсаттары басқа пәндермен байланысты жүргізіледі.

Бүгінгі оқыту процесінде қатынастық бағыт беру арқылы жалпы дүниеге деген көзқарасын қалыптастыру бірінші орында тұр. Осындай мақсаттармен қатар қазіргі кезде шет тілін жаңа әдістемелермен, ұстанымдармен оқыту қажеттілігі туып отыр. Қай тілдің болмасын механизмін үйрену үшін мынадай екі жағдайды ескерген жөн:

- Сол тілдің жүйесі қалай құрылғанын;
- Ол тәжірибелік жағынан қалай меңгерілуі керек.

Демек, қазақ тілінің құрылысы сияқты қатынастық тәсілде ұйымдастыру тиімді деп айтуға болады. Шет тілін оқытуда оқу материалдық тұжырымдаманы негізге алу тілдік материалды беруде және оны талдауда оның қызметтік жағын ескеру, білімнің базалық жылжымалы құрамдарын анықтау, оқыту әдістемесі мен тәрбиені интеллектуалды пайдалы және өнімді еңбекпен ұштастыру маңызды.

А.С.Выготский «Мектепте оқуға даярлау балалардың алған білім, дағды, біліктерінің ауқымынан зор ақыл-ой үрдістерінің сапасына көбірек тәуелді болады. Сондықтан мұндай сапаға қол жеткізудің аса маңызды жақтарының бірі – балалардың бойында таңымды тудыратын тәсілді қалыптастыру болып табылады», — дейді. Бұл жерде оқушының алдына таңымдық міндеттерді қойып, оның белсенділігін арттыруға бола ма? – деген сұрақ туындайды.

Осы жөнінде К.Д.Ушинский оқушылардың бойында бақылағыштық, танымдық, танымдылық қасиеттерді дамыту үшін көрнекі оқытуды талдау негізінде олар үшін жаңа кейіпкерлер тудыратын, өзіне таныс заттардың жаңа жақтарын ашатын оқу материалдары мен көрнекі құралды неғұрлым көбірек пайдалануға кеңес береді.

Өйткені, олар бір жағынан оқушылардың ой-өрісін, ауызекі сөйлеу тілін, жазу дағдысын, айналасындағы өмір туралы түсінігін кеңейтеді және оқушының білім деңгейіне сай болғандықтан нәтижелі болады, ал үлгерімі төмен оқушылар ескерусіз қалып қоймай, олардың теориялық білім мен дағдыларын дамытуға әсер етеді.

Көрнекі құралдарды оқушылардың оқу үрдісіндегі рөліне қарай. М.Махмұтов екі топқа бөледі:

- Заттың бейнелік көрнекі құралы (картиналар, фотосуреттер, диапозитивті суреттер, кино үзінділері, табиғи нысандар, т.б.);
- Таңбалы көрнекі құралдар (сызбалық көлемді модельдер, сызбалар, картиналар т.б.).

В.Занков: «Оқушыларға затты және оның қасиеттерін көрсету бұл – сөзбен көрнекі бейненің оқушының бойында тиісті дәрежесінде қабысуына қол жеткізу деген сөз емес. Егер оқушы құбылыстың қасиетін өзі айыра алса және оған сөзбен өзі сипаттама берсе, онда оның бойында белгілі бір нысан туралы түсінік қалыптасады және қасиеттердің сөздік белгілері нақты образдармен байланысқа түседі», — деп тұжырымдайды.

Оқушылардың бақылауын ұйымдастырудың негізгі әдістемелік ережелері мен тәсілдерін профессор Т.Сабыров былай көрсетеді:

- Мұғалім оқушылардың бақылауын ұйымдастыру үшін ең алдымен бақылаудың мақсатын, байқайтын нәрселердің мөлшерін немесе көлемін анықтап, жоспарын жасайды.
- Бақылауда мүмкіндігінше оқушылардың барлық сезім мүшелерін қалыптастыру арқылы нәрселердің неғұрлым көп және әртүрлі қасиеттерін жан-жақты байытқан жөн.
- Мұғалім бақылау кезінде оқушылардың сараптама мен синтез жасап, нәрселердің негізгі қасиеттерін айыру, топтастыру сияқты ойлау амалдарын қолданып, қорытынды шығаруына басшылық ете білуі қажет.
- Бақылау кезінде мұғалім өз сөздеріне жұмыс істеуінің арасында дұрыс байланыс болуын қамтамасыз етіп, олардың өздігінен бақылау қабілетін мейлінше дамыту мақсатын көздеуі керек.

Педагогикадағы дидактикалық тәсілдің бірі - көрнекілік әдісі. Көрнекілік - оқыту және ақыл-ойды дамыту құралы болып табылады. Адам баласы өзін қоршаған ортаны, дүниені, құбылыстарды бес сезім мүшесі арқылы сезініп, түсінеді. Оның ішінде ақпаратты ең көп қабылдайтын сезім мүшесі – көру болып табылады. Көру арқылы қабылданған ақпараттар оқушылардың есінде жақсы сақталатынын ескерсек, кейбір заттарды тіпті көрнекіліксіз есте сақтау мүмкін емес. Сондықтан оқытудың алтын ережесі: көрініп тұрған заттарды көрсету, еститінді естірту, иіскететінді иіскету, дәмін татып көретінді дәмін таттыру. Көрнекілік арқылы оқушылардың қоршаған орта мен өмір құбылысын және заттарды салыстыра отырып ойлап, қабылдау арқылы оқушылардың сана-сезімі қалыптасады, мәселені түсіну деңгейі артады.

Көрнекілік әдіс – барлық пәнде сабақ сайын қолданылатын әдіс болып табылады. Әл-Фараби "Оқытудың негізгі әдісі - көрнекілік" деп, оның мақсаттарын, тәсілдерін (түсіндіру, әсерлендіру, есте қалдыру) ұсынады. Оқу материалын меңгеру көп жағдайда оқыту процесінде қолданылатын көрнекі құралдарға және техникалық құралдарға байланысты болғандығы анық. Қазіргі сабаққа қойылатын талап тұрғысынан техникалық құралдарды, кестелер, сызбалар, ұнтаспа жазбаларын пайдалану арқылы оқушылардың есту, көру сезімдеріне әсер ете отырып, олардың ойлану қабілетін дамытуға көңіл бөлінеді.

Көрнекілік әдісі оқытудың сөздік және тәжірибелік әдістерімен де өзара байланыста қолданылады және құбылыстармен, объектілермен оқушыларды таныстырғанда олардың сезім мүшелеріне әсер етіп, алуан түрлі сурет, көшірме, сызба арқылы құбылыс, процесс, объектілердің символдық бейнелерін немесе оларды табиғи күйінде қабылдайды және оқушылардың сабаққа деген

ынтасын арттырып, түсіндірілген материалдарды саналы меңгертуге ықпал жасайды. Көрнекілік әдістерін екі топқа бөлуге болады: иллюстрация және демонстрация. Иллюстрация әдісі арқылы оқушыларға иллюстрациялық құралдар: плакат, кесте, картина, карта, суреттер, үлгілер көрсетіледі. Демонстрация әдісі арқылы заттар мен құбылыстар тәжірибе жасау арқылы немесе техникалық құралдардан, кинофильмдерден, диафильмдерден көрсетіледі. Оқу процесіне жаңа ақпараттық-техникалық құралдарды енгізу оқытудың көрнекілік әдісінің мүмкіндіктерін кеңейтуде. Қазіргі уақытта көрнекі құралдың жаңа түрі – жеке тұлғалар қолданатын компьютерлерге, интербелсенді тақталарға, электрондық оқулықтарға ерекше көңіл бөлініп, оқу процесіне белгілі бір жағдаяттарды және процестерді үлгілеуге мүмкіндік беретін компьютерлер енгізілді. Олар оқушыларға бұрын оқулық мәнінен меңгерілген процестерді қозғалыста, көрнекі түрде көруге мүмкіндік беріп отыр.

Оқу процесінде қолданылатын көрнекілік түрлерін атап өтсек:

- Табиғи көрнекілік: оқушыларды нақты объектілермен (өсімдіктермен, жануарлармен, минералдармен) таныстырады.
- Эксперименттік көрнекілік арқылы оқушылар химиядан, физикадан тәжірибелер жасайды.
- Суретті көрнекілік: нақты дүниенің бейнесін көрсету (бейнесурет, картина, диафильм, мылқау кинофильмдер).
- Жасанды көрнекілік: макет, үлгі, муляж, геометриялық фигуралар, плакаттар, портреттер, панорама.
- Дыбыстық көрнекіліктер: күйтабақтар, ұнтаспаға жазылған материалдар, т.б.
- Символдық және графикалық көрнекілік: карта, жоспар, сызба, диаграмма. (абстрактты ой дамуына көмектеседі, себебі болмысты шартты белгілермен белгілейді).
- Техникалық көрнекіліктер: киноаппараттар, диафильмдер, диопроэкторлар, эпидиаскоптар, телевизор, радио т.б.

Оқытудың көрнекілік әдісінің мынадай шарттарын ұсынуға болады:

- көрнекіліктің оқушылардың жасына сәйкестігі;
- көрнекілікті сабақтың керек сәтінде қолдану;
- демонстрацияланған затты барлық оқушылардың көруі;
- иллюстрацияның ең бастысын, мәндісін нақтылау;
- құбылыстарды демонстрациялау кезінде берілетін түсініктерді мұқият ойластыру;
- сабақта көрнекіліктің алуан түрін қолдану, бірақ көп көрнекілік қолданбау, себебі балалардың назары басқа жаққа ауып, тақырып бойынша ең негізгіні түсінбей қалады;
- көрнекілікті қолданып оқушының сезіміне қозғау салу, қалыптасқан түсініктерге сүйеніп, меңгерілетін ұғымды нақтылау;
- оқушылардың өздері жасаған көрнекіліктердің әсері мол болатындықтан, көрнекілікті балалармен бірге жасау;
- көрнекі құралдарды қолданып оқушылардың зейінін, ақыл-ой мәдениетін, жобалай білуін, оқуға деген қызығушылығын тәрбиелеу;
- балалардың жас ерекшеліктеріне қарай заттық көрнекілікті азайтып, символдық көрнекіліктерді қолдану;

Оқытудың көрнекілік әдісіне толық мәнді сабақ өткізіп, берік білім беру қиын. Мысалы ағылшын тілін, немесе кез-келген басқа тілді үйретуде де ең нәтижелі және жиі қолданылатын әдіс – көрнекілік әдіс.

Әсіресе, бастауыш және орта буын оқушыларына түрлі суреттер мен заттарды, ойыншықтар мен макеттерді көрсету арқылы сөздерді, сөз тәркестерін үйретіп, сөйлеуге баулуға болады. Көрнекілік өтіп жатқан тақырыпқа сай, көзге тартымды, эстетикалық жағынан талапқа сай, көлемі ірі. екі немесе үш түстен болуы қажет деп есептеймін. Мысалы, «Спорттық киімдер», «Дүкенде», «Дәрігерде» тақырыптарын өткенде киімдердің, қажетті заттардың суретін көрсету арқылы немесе

сыныпқа кәдімгі киімдерді, бұйымдарды көрсету арқылы жүзеге асыруға және әр түрлі тірек кестелер, тірек сөздер, сызбалар арқылы да сөздерді, сөз тіркестерін үйретуге болады. Ы. Алтынсарин: «балаға айтып түсіндіргеннен гөрі, қолымен ұстап, көзімен көріп, мұрнымен иіскеп түсіндірген сабақ ұғымды» деген. Сондықтан оқушыларға білімді сапалы меңгертуде көрнекілік әдісін пайдаланудың маңызы зор.

Әл-Фараби "Оқытудың негізгі әдісі - көрнекілік" деп, оның мақсаттарын, тәсілдерін (түсіндіру, әсерлендіру, есте қалдыру) ұсынады. Оқу материалын меңгеру көп жағдайда оқыту процесінде қолданылатын көрнекі құралдарға және техникалық құралдарға байланысты.

Көрнекілік әдісі оқытудың сөздік және тәжірибелік әдістерімен өзара байланыста қолданылады және құбылыстармен, объектілермен оқушыларды таныстырғанда олардың сезім мүшелеріне әсер етіп, алуан түрлі сурет, көшірме, сызба арқылы құбылыс, процесс, объектілердің символдық бейнелерін немесе оларды табиғи күйінде қабылдайды. Қазіргі мектепте осы мақсатпен экрандық және техникалық құралдар кең қолданылады. Көрнекілік әдістерін шартты түрде екі үлкен топқа бөлуге болады: иллюстрация және демонстрация.

Иллюстрация әдісі арқылы оқушыларға иллюстрациялық құралдар – атап айтсақ: плакат, кесте, картина, карта, тақтадағы суреттер, үлгілер көрсетіледі.

- Демонстрацияның (көрсету) оқыту әдісі ретіндегі ерекшеліктері;
- Демонстрация әдісі арқылы заттар мен құбылыстар тәжірибе жасау арқылы немесе техникалық құралдардан, кино-фильмдерден, диафильмдерден көрсетіледі.

Оқу процесіне жаңа техникалық құралдарды енгізу (теледидар, видеомагнитофондар) оқытудың көрнекілік әдісінің мүмкіндіктерін кеңейтеді. Қазіргі уақытта көрнекі құралдың жаңа түрі – жеке тұлғалар қолданатын компьютерлерге ерекше көңіл бөлініп, мектептерде электронды-есептегіш техникасы кабинеттерін құру міндеті шешілуде, оқу процесіне белгілі бір жағдаяттарды және процестерді үлгілеуге мүмкіндік беретін компьютерлерді енгізу міндеті де қолға алынуда. Олар оқушыларға бұрын оқулық мәтінінен меңгерілген көптеген процестерді қозғалыста, көрнекі түрде көруге мүмкіндік береді. Компьютерлер, көрнекілік әдістерінің оқыту процесіндегі мүмкіндіктерін елеулі түрде кеңейтеді.

Оқытудың көрнекілік әдісінің шарттарды:

- көрнекіліктің оқушылардың жасына сәйкестігі;
- көрнекілікті сабақтың керек сәтінде қолдану;
- демонстрацияланған затты барлық оқушылардың көруі;
- иллюстрацияның ең бастысын, мәндісін нақты бөлу;
- құбылыстарды демонстрациялау кезінде берілетін түсініктерді мұқият ойластыру;
- демонстрацияланатын көрнекіліктің оқу материалы мазмұнымен сәйкес келуі;
- көрнекі құрал мен демонстрациялық қондырғылардан керекті мәліметтерді табуға оқушыларды қатыстыру.

Қорытынды

Адамзат баласының өз ұрпағын оқыту мен тәрбиелеудегі ең озық, тиімді әдістерін тәжірибелерін жалғастырып тың жаңалықтар іздеу, классикалық педагогиканың озық үлгілерін жаңашылдықпен дамыту қашанда жалғаса бермек. Қазіргі таңда жеке тұлғаны қалыптастыру оқушының өзі арқылы, оның іс — әрекетін ұйымдастыру арқылы ойлау дағдыларын дамыта отырып жүзеге асырылады. Білім — жолы қиында қастерлі жол. Болашақ жастарды оқыту, тәрбие беру, қазіргі өмір ағысына бейімдеу ұстаз алдында тұрған ең басты міндет. Қазіргі заманғы білім беру жүйесі оқытудың инновациялық нысандары мен әдістерін енгізу педагог қызметкерлердің тұлғасына кәсіби құзыреттілігіне жоғары талаптар қоюда. «Кәсіби құзыреттілік — жеке тұлғаның кәсіби іс — әрекетті атқаруға теориялық және практикалық әзірлігімен қабілеттілігінің бірлігі».

Білім берудегі мақсат тек білімді кәсіби мамандандырылған адам дайындау ғана емес, рухани дүниесі бай және адамгершілігі зор, қоғамдық өмірдің барлық аясында ұлттық құндылықтарды бағалауға және дамытуға қабілетті тұлғаны қалыптастыру керек екенін баса айтқан жөн. Оқушыны шетел тілі пәніне қызығушылығын тудырып дамытуды және жемістің нәтижесін көруді әрбір мұғалім мақсат тұтуы керек.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

1. Бабанский Ю.К.. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. - Москва: Просвещение, 1985. - 208 с.
2. М.Жұмабаев. Педагогика. - Алматы: Ана тілі, 1992. -160 б.
3. Г.Қ.Нұрғалиева. Педагогиканың логикалық-құрылымдық курсы, - Алматы, 1996.
4. А. Иманбаева, Оқу-тәрбие үрдісін ақпараттандыру ділгірлігі. Қазақстан мектебі, №2, 2000
5. К.К. Жаксымбетова «Информационно-коммуникационные технологии в обучении иностранному языку»// Шетел тілін оқыту әдістемесі.2007ж. №28-156.
6. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, 2010 ж

МАЗМҰНЫ/СОДЕРЖАНИЕ/CONTENTS

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Ержекен Қ. Е., Букабаева Б.Е. Модульдік оқыту технологиясы шет тілін оқыту үдерісінде мотивацияны арттыру тәсілі ретінде.....	4
Аліхай А.А. Шаяхметова Д.Б. Теоретические основы использования blended learning в обучении иностранному языку учащихся младших классов.....	9
Артықбаева С.Т. Ағылшын тілі сабағында жоғары сынып оқушыларының « mini model un» рөлдік ойыны арқылы көпшілік алдында сөйлеу дағдысының тиімді қалыптасуы.....	15
Zh.D. Nurzhanova , A.T. Sabitova English as a medium of instruction in kazakhstan secondary schools.....	21
Turgaliyeva Sh.A,Tankibayeva M. H Methodological techniques leading to the correct formation of speech in English.....	28
Кемелбекова З.А. Гулзира М. Шетел тілінде айтылым дағдыларын «коллаборативті оқыту» негізінде қалыптастыру.....	34
Сырлыбаева Н.Е. Жобалық әдістің жас оқушылардың жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдар саласындағы жетістіктеріне әсері	40
Шаяхметова Д.Б.; Ополонец Н.П. Формирование мотивации учащихся средней школы к урокам ино-странного языка средствами современной музыки.....	45
Кемелбекова З.А. Абдиреймова Г.С. Особенности “task-based language teaching” в развитии навыков говорения на английском языке.....	53
Шаяхметова Д.Б. Бибатчаева А.Н. Проблемы мотивации школьников и учет их индивидуальных особенностей при обучении иностранному языку.....	57
Degtyareva X.S., Yessenaman S.Y. Practical significance of critical thinking through reading short stories.....	62
Саулебек А.А., Нурекешова Г.Р. Елтаным сипатындағы мәтіндерді ағылшын тілі сабағында қолданудың әдістері.....	67
З.А. Кемелбекова , К.А. Жаркова Проблемы обучения темы «english times» на уроках английского языка в начальной школе.....	70
С.У. Ибрагимова, Г.Р. Нурекешова Түпнұсқалық бейнематериалдарды пайдалана отырып, оқушыларының жобалық ізденіс дағдыларын қалыптастыру ерекшеліктері.....	80
Л.Е.Шалабаева «Дискуссия» техникасын ағылшын тілі сабағында қолданудың тиімділігі.....	86
Аяпова Т.Т. Аимбетова А. Шеттілдік білім берудегі мәдениетаралық қатысым құзыреті екінші тілдік тұлға мен сананың қалыптасуындағы басты құрал ретінде.....	92

ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН ЛИНГВИСТИКАСЫ ЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА LINGUISTICS AND TEXT LINGUISTICS

А.Е. Kurmangaziyeva.,G.R. Nurekeshova Linguistic features of foreign language dialogue speech.....	100
Т.Т.Аяпова , С.Г. Тлеукул Условия и особенности восприятия и понимания иноязычной литературы.....	104

**ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS**

Ж.Т.Қазиева, Р.К.Диуанова Ағылшын тіліндегі фразеологиялық бірліктерді оқыту.....111

**КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES**

Қаржауова Қ. Қ., Шаяхметова Д.Б Мобильді қосымшалар арқылы гуманитарлық бейіндегі 10-сынып оқушыларының мәдениетаралық-қарым-қатынас құзіреттілігін қалыптастыру.....119

Ж.А.Сейсенбек Шеттілдік академиялық жазылым құзыретін қалыптастыру мәселелері.....126

Шаяхметова Д.Б., Пиржанова А. М. Использование лингвотеатрального обучения как одного из способов формирования межкультурной коммуникативной компетенции.....133

Канабек М. Ж. Жоғары сынып оқушыларының коммуникативтік құзыреттілігін дамыту.....138

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING LANGUAGES**

Қалмұратова А.А., Нурекешова Г.Р. Ақпараттық-коммуникативтік технологияны шетел тілін оқытуда қолдану.....146

Sagimova A.T Kismetova G.N Practical application of heuristic methods in English lessons and their effectiveness.....152

Сүлейманқұлова А.Т., Нурекешова Г.Р. Шетел тілін көрнекі құралдар арқылы оқыту әдістемесі.....159

**«ХАБАРШЫ» ЖУРНАЛЫНЫҢ
«КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІ ФИЛОЛОГИЯСЫ»
СЕРИЯСЫНДА БАСЫЛАТЫН МАҚАЛАЛАРДЫ БЕЗЕНДІРЛУГЕ**

ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР:

I. Қажетті материалдар.

1.1. Парақтардың төменгі орта жағы қарындашпен нөмірленген мақала көшірмесі мен оның электрондық нұсқасы.

1.2. Андатпа 200 сөзден және Түйін сөздер 10-12 сөзден тұрады және олар қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде болуы тиіс.

1.3. Мақаланың мазмұны: а) кіріспе бөлім; ә) талдау; б) тәжірибе (егер болса); в) қорытынды;

г) әдебиеттер тізімі және түйін сөз (екі тілде: егер де мақала қазақ тілінен болса, түйін сөз (15 сөз) – орысша және ағылшынша, ал егер де орыс тілінде болса, түйін сөз (15 сөз) қазақша және ағылшынша болуы тиіс және т.б.) керек.

1.4. Автор (авторлар) жайында берілетін мәліметтер: аты-жөні толық, жұмыс орны (ұжым аты, жоғары оқу орнының толық аты және қысқартылған аты), атқаратын қызметі, ғылыми дәрежесі мен атағы, жұмыс және үй телефоны, электронды поштасы.

II. Мақаланы безендіру ережесі.

2.1. Мақала мәтіні терілуі: Word стандартты формат А4, Times New Roman, кегль №14, бір интервал арқылы, парақтың жоғарғы және төменгі бос өрістері – 2,5 см; оң жақтағы – 1,5 см; сол жақтағы – 3 см болуы керек.

2.2. ӘОК – сол жақ жоғарғы бұрышта бас әріптермен (кегль №13).

2.3. Автордың (авторлардың) аты-жөні – жартылай қарайтылған кіші әріптермен ортада және келесі жолға жұмыс істейтін ұжым мен қала, мемлекет аты (кегль №13).

2.4. Мақала аты – бір бос жолдан кейін жартылай қарайтылған бас әріптермен (кегль №13).

2.5. Андатпа және Түйін сөздер – мақала жазылған тілде (кегль №12).

2.6. Мақала мәтіні – бір бос жолдан кейін (кегль №14).

2.7. Әдебиеттер тізімі (кегль №13).

2.8. Әдебиеттерге сілтемелер квадраттық жақшада беріледі, *мысалы*, [1], [2, 315 б.], [4-7].

III. Мақалаларды жариялау тілдері – қазақ, орыс, ағылшын, қытай тілдері және т.б.

Редакцияға түскен мақалаларға сала бойынша мамандардың пікірлері беріледі. Пікір негізінде редакция алқасы авторға мақаланы толықтыруға (түзетуге) ұсыныс жасауы, не мүлдем қайтарып беруі мүмкін. Әр автор өз мақаласының мазмұнына, грамматикалық, стилистикалық және орфо-графиялық жіберілген қателеріне жауапты.

Мекен-жайы: Алматы қаласы, Жамбыл көшесі, 25, Абай атындағы ҚазҰПУ, жұмыс телефоны: 8(727) 2 91-40-87, эл. пошта: saule.yessenaman@mail.ru

Редакция алқасы

ТРЕБОВАНИЯ

К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ В ЖУРНАЛЕ «ХАБАРШЫ/ВЕСТНИК»,
серия: ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИНОСТРАННАЯ ФИЛОЛОГИЯ

I. Необходимые материалы.

1.1. Статья в распечатанном и электронном варианте: нумерация страниц внизу по центру.

1.2. Аннотация (200 слов) и ключевые слова (10-12 слов) на трех языках (на казахском, русском и английском).

1.3. Содержание статьи: а) введение, б) анализ, в) практическая часть (если есть), г) заключение, д) список литературы, е) резюме из 15 слов: если статья на казахском языке – резюме на русском и английском языках, если на русском языке – на казахском и английском.

1.4. Сведения об авторе (соавторе): ФИО полностью, место работы (название организации, вуза полное и сокращенное название), должность, учёная степень, звание, контактный телефон, e-mail.

II. Оформление статьи.

2.1. Набор текста статьи: Word стандартного формата А4, Times New Roman, кегль №14, через 1 интервал, поля: верхнее, нижнее – 2,5 см, правое – 1,5 см, левое – 3 см.

2.2. УДК – в левом верхнем углу прописными буквами (кегель №13).

2.3. Фамилия, инициалы автора (соавтора) – по центру полужирным строчным шрифтом, (кегель №13), следующая строка – место работы, город, страна.

2.4. Название статьи – через интервал полужирным прописным шрифтом (кегель №13).

2.5. Аннотация и ключевые слова – на языке оригинала (кегель №12).

2.6. Текст статьи – через интервал (кегель №14).

2.7. Список литературы (кегель №13).

2.8. Ссылки в тексте на литературу даются в квадратных скобках, *например*, [1], [2, с. 315], [4-7].

III. Язык издания статьи – казахский, русский, английский, китайский и др.

Поступившие в редакцию статьи рецензируются ведущими специалистами и учеными по отраслям знаний. Статья, на основании редактирования, может быть возвращена для ее корректирования и доработки. Статьи, не соответствующие требованиям, возвращаются. Каждый автор несет ответственность за содержание, грамматические, стилистические и орфографические ошибки.

Адрес: г. Алматы, ул. Жамбыла, 25, КазНПУ им. Абая, контактный телефон: **8(727) 2 91-40-87**, электронный адрес: saule.yessenaman@mail.ru

Редакционный совет

REQUIREMENTS

TO THE ARTICLES IN THE JOURNAL "KHABARSHY/VESTNIK" SERIES: MULTILINGUAL EDUCATION AND FOREIGN LANGUAGES

I. Required materials.

- 1.1. An article in the printed and electronic version: page numbers at the bottom center.
- 1.2. Abstract (200 words) and key words (10-12 words) in the original language.
- 1.3. Article content: a) introduction b) analysis c) the practical part (if there is one), d) conclusion, e) references, e) summary/resume consists of 15 words (article in the Kazakh language: a summary in Russian and English languages, in Russian: in Kazakh and English).
- 1.4. About the author (co-author): full name, work place (name of organization, full and abbreviated name of the university), position, academic degree and title, telephone number, e-mail.

II. Designing articles.

- 2.1. Typesetting articles: Word standard A4, Times New Roman, type size 14, 1 interval, margins: top, bottom – 2.5 cm, right – 1.5 cm, left – 3 cm.
- 2.2. UDC – at the top left corner in capital letters (type size 13).
- 2.3. Author's name and initials (co-author) – centered in bold lower case letters (type size 13), the following line – work place, city, country.
- 2.4. Title of the article – in the interval in bold uppercase letters (type size 13).
- 2.5. Abstract and keywords – in the original language (type size 12).
- 2.6. Text of the article – a line after, (type size 14).
- 2.7. References (type size 13).
- 2.8. References cited in the text are given in square brackets, for example [1], [2, p. 315], [4-7].

III. Publishing language of articles – Kazakh, Russian, English, Chinese, etc.

Submitted articles are reviewed by leading experts and scholars on the definite spheres. The article based on the editing can be returned to its correction and refinement. Articles that do not meet the requirement will be returned. The author of an article is responsible for the content, grammatical, stylistic and orthographic errors.

Address: 25 Jambyl Str., Abai KazNPU, Almaty, Tel: **8 (727) 2 91-40-87**, e-mail: **saule.yessenaman@mail.ru**

Editorial Board

**Келесі басылымның негізгі бөлімдері
Рубрики следующего выпуска
Rubrics of the next issue:**

**ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ
ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION**

**ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН ЛИНГВИСТИКАСЫ
ЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА
LINGUISTICS AND TEXT LINGUISTICS**

**ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS**

**ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІҢ РӨЛІ
РОЛЬ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES**

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING LANGUAGES**

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

**«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual Education and Philology of Foreign Languages»**

№1 (41), 2023

Басуға 01.12.2022. Пішімі 60x84 1/8.
Қаріп түрі «Тип Таймс» Сыктывкар қағазы.
Көлемі 19,5. Таралымы 300 дана. Тапсырыс № 772.

050010, Алматы қаласы, Достық даңғылы, 13.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасының баспаханасында басылды.

ISSN 2307-7891

АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АБАЯ
ABAI KAZAKH NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

ХАБАРШЫ

«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual Education and Philology of Foreign Languages»

№1(41), 2023

АЛМАТЫ
АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АБАЯ
ABAI KAZAKH NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

ХАБАРШЫ

«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual Education and Philology of Foreign Languages»

№1(41)

АЛМАТЫ, 2023